

MÓRAHALOM

MÓRAHALOM VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

Projekt azonosító: DAOP-6.2.1/13/K-2014-0002

MÓRAHALOM VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

Helyzetfeltáró, Helyzetelemző és Helyzetértékelő munkarészek

2015

Készült a Belügyminisztérium megbízásából

Készítette: ITS DA Konzorcium

TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft.
(konzorciumvezető)

MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt.
(konzorcium tagja)

 TRENECON COWI

 mapi

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Mórahalom Város Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

HELYZETFELTÁRÓ - HELYZETELEMZŐ - HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZEK

KÖZREMŰKÖDŐ SZAKÉRTŐK:

Projektvezető	Dócsné Balogh Zsuzsanna
Régiós koordinátor	Tendli Krisztina Csupor Viktória
Megyei koordinátor	Körtvélyesi Csaba Tendli Krisztina
Felelős tervező	Erőss Viktória
(Felelős tervező helyettes)	Gömöri Gábor
Településtervező	Balogh Tünde (TT/1, É 06-0006)
Műemlékvédelmi szakértő	Pap Ádám (É/1, TT/1 06-0094) Balogh Tünde (TT/1, É 06-0006)
Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági szakértő	Rácz Mária (TK, SZT 06-0102)
Településtervezési közlekedési szakági szakértő	Körtvélyesi Csaba (Tko 06-0504)
Településtervezési víziközmű szakági tervező	Ádány Mihály (TV 13-3027, 13-54466)
Településtervezési energiaközmű szakági tervező	Horváth Lajos (TE 16-0176)
Társadalompolitikai szakértő	Halász Levente Gömöri Gábor
Gazdaságfejlesztési szakértő	Kocsis Tamás Gömöri Gábor
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Ádány Mihály

TOVÁBBI KÖZREMŰKÖDŐK:

Mórahalom Városi Önkormányzat

ITS DA Konzorcium

TRENECON COWI

mapi

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK	10
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ.....	12
1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉS TÉRSÉGI KAPCSOLATOK, A VÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN	12
1.1.1 A település térségi szerepe	12
1.1.2 A település vonzáskörzetének és funkcionak bemutatása, elemzése	13
1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	16
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz (OFTK)	16
1.2.2 Kapcsolódás a Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához	17
1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás	18
1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	18
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)	18
1.3.2 Csongrád Megye Területrendezési Terve	24
1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK- MÓRAHALOM TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI.....	28
1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK.....	28
1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai.....	28
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	31
1.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK	32
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	32
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei.....	32
1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA.....	35
1.7.1 A népesség főbb jellemzői	35
1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	43
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők	44
1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA.....	47
1.8.1 Humán közszolgáltatások	47
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása	58
1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA.....	59
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	59
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	61
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések	66
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	67
1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	69
1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE .	70
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	70
1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	71
1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység	72
1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai	73
1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás.....	73
1.10.6 Intézményfenntartás	74
1.10.7 Energiagazdálkodás.....	74
1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK.....	75
1.12 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA.....	76
1.12.1 Természeti adottságok	76
1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet.....	80
1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek	81
1.12.4 Ökológiai hálózat	86
1.12.5 Egyéb természeti értékek	87
1.12.6 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése.....	88
1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	89

Mórahalom Város Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

HELYZETFELTÁRÓ - HELYZETELEMZŐ - HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZEK

1.13.1	<i>A települési zöldfelületi rendszer elemei</i>	89
1.13.2	<i>A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái</i>	93
1.14	AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	94
1.14.1	<i>A területfelhasználás vizsgálata</i>	94
1.14.2	<i>A telekstruktúra vizsgálata</i>	98
1.14.3	<i>Önkormányzati tulajdonkataszter</i>	98
1.14.4	<i>Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése</i>	98
1.14.5	<i>Az építmények vizsgálata</i>	98
1.14.6	<i>Az épített környezet értékei</i>	99
1.14.7	<i>Az épített környezet konfliktusai, problémái</i>	101
1.15	KÖZLEKEDÉS	103
1.15.1	<i>Hálózatok és hálózati kapcsolatok</i>	103
1.15.2	<i>Közúti közlekedés</i>	105
1.15.3	<i>Parkolás</i>	110
1.15.4	<i>Áruszállítás</i>	111
1.15.5	<i>Közösségi közlekedés</i>	111
1.15.6	<i>Kerékpáros közlekedés</i>	113
1.15.7	<i>Gyalogos közlekedés</i>	115
1.16	KÖZMŰVEK ÁLLAPOTA ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁG	115
1.16.1	<i>Víziközművek</i>	115
1.16.2	<i>Energia</i>	123
1.16.3	<i>Elektronikus hírközlés</i>	130
1.17	TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELLEM	131
1.17.1	<i>Talaj</i>	131
1.17.2	<i>Felszíni és felszín alatti vizek</i>	133
1.17.3	<i>Levegőtisztaság és védelme</i>	136
1.17.4	<i>Zaj-, és rezgésterhelés</i>	136
1.17.5	<i>Sugárzásvédelem</i>	137
1.17.6	<i>Hulladékkezelés</i>	138
1.17.7	<i>Vizuális környezetterhelés</i>	139
1.17.8	<i>Árvízvédelem</i>	140
1.17.9	<i>Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák</i>	140
1.18	KATASZTRÓFAVÉDELLEM	141
1.18.1	<i>Építésföldtani korlátok</i>	141
1.18.2	<i>Vízrajzi veszélyeztetettség</i>	142
1.18.3	<i>Egyéb katasztrófavédelmi tényezők</i>	143
1.19	ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	143
1.20	VÁROSI KLÍMA	145
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	146
2.1	<i>A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE</i>	146
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	151
3.1	HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE	151
3.1.1	<i>A folyamatok értékelése</i>	151
3.1.2	<i>A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés</i>	152
3.1.3	<i>A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei</i>	157
3.2	PROBLÉMATERKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP	160
3.3	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	165
3.3.1	<i>A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása</i>	165
3.3.2	<i>Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése</i>	175
3.3.3	<i>Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek</i>	176
4	MELLÉKLETEK	177

Mórahalom Város Településfejlesztési Konceptiójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

HELYZETFELTÁRÓ - HELYZETELEMZŐ - HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZEK

1.	MELLÉKLET: MÓRAHALOM VÁROSÁBAN MEGVALÓSULT JELENTŐSEBB BERUHÁZÁSOK	177
2.	MELLÉKLET: MÓRAHALOM VÁROSRESZI ADATOK	193
3.	MELLÉKLET: MÓRAHALOM SZEGREGÁTUMAINAK ADATAI	195

Táblázatjegyzék

1. táblázat - A mórahalmi járás települései	12
2. táblázat - A szomszédos települések rendezési tervei.....	28
3. táblázat - Mórahalom város népességszám változása 2001-2011	35
4. táblázat - A népesség korösszetétele	37
5. táblázat - Mórahalom város lakossága iskolai végzettség szerint megyei és országos összehasonlításban (2001, 2011)	38
6. táblázat - Háztartások, családok életkörülményei (2011).....	43
7. táblázat - Jelentősebb civil szervezetek a városban (2015. évi adatok szerint)	45
8. táblázat - Óvodai intézmények és azok legfontosabb statisztikai adatai (2013/2014 tanév)	47
9. táblázat - Általános iskolai intézmények és azok legfontosabb adatai (2013/2014 tanév)	48
10. táblázat - Középfokú oktatási intézmények és azok jellemzői (2013/2014 tanév).....	48
11. táblázat - Házi segítségnyújtást igénybevevők száma	53
12. táblázat - Szociális étkeztetést igénybevevők száma.....	53
13. táblázat - Működő vállalkozások száma alkalmazott létszám alapján 2012-ben.....	60
14. táblázat - Működő vállalkozások ágazatok szerint 2012-ben	60
15. táblázat - Az ipari park jelenlegi területe	64
16. táblázat - A város legfontosabb vállalkozásai	67
17. táblázat - A költségvetés bevételi tételeinek alakulása 2013-ban (eFt).....	70
18. táblázat - A költségvetés kiadási tételeinek alakulása (2013)	70
19. táblázat - Önkormányzati bérlakások jellemzői	73
20. táblázat - Ingázók volumene és utazási mód szerinti megoszlása	103
21. táblázat - Folyamatban lévő energetikai és egyéb pályázatok	124
22. táblázat - Önkormányzati intézmények	128
23. táblázat - Zajtól védendő területek Mórahalmon	137
24. táblázat - Mórahalom város erősségei és gyengeségei	152
25. táblázat - Mórahalom város lehetőségei és veszélyei	155
26. táblázat - Településrendezési eszközök módosításai	157
27. táblázat - A városrészeket lehatároló utcák és objektumok	166
28. táblázat - A Turisztikai fejlesztéssel érintett városrész SWOT elemzése	171
29. táblázat - Kereskedelmi szolgáltató terület SWOT elemzése.....	173
30. táblázat - Ipari övezet városrész SWOT elemzése	174

Ábrajegyzék

1. ábra - Célrendszer - IVS 2008.....	29
2. ábra - Mórahalom népességszámának változása (2000 - 2013)	35
3. ábra - Demográfiai változások Mórahalom városában (2000 - 2013)	36
4. ábra - A lakónépesség korösszetétele 2001-ben	37
5. ábra - A lakónépesség korösszetétele 2011-ben	37
6. ábra - Mórahalom város lakossága iskolai végzettség szerint (2001, 2011).....	39
7. ábra - Foglalkoztatottak foglalkoztatási főcsoport szerint 2011. évben	40
8. ábra - Regisztrált munkanélküliek száma.....	41
9. ábra - Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	41
10. ábra - A segélyezés esetei és a felhasznált segély összege	42
11. ábra - A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő látogatottsági adatai.....	44
12. ábra - Összefoglaló Mórahalom oktatási adatairól	49
13. ábra - Belterületi ellátottak száma 2009-2014 között	51
14. ábra - Külterületi ellátottak száma 2009-2014 között	52

15. ábra - Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték.....	61
16. ábra - Az ipari tevékenység ágazati megoszlása Csongrád megyében és Mórahalom városában (2012).....	62
17. ábra - Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)	65
18. ábra - Egy lakosra jutó iparüzési adó 2011-ben (ezer Ft)	66
19. ábra - Lakások megoszlása építési év szerint 2011-ben	69
20. ábra - Az eladott lakások darabszámának és átlagárának alakulása.....	69
21. ábra - A helyben közlekedők és az ingázók utazásainak módszerinti megoszlása Mórahalmon	104
22. ábra - Motorizáció alakulása Mórahalmon (szgk/1000 lakos)	109
23. ábra - A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számának változása a teljes lakásállományhoz viszonyítva	119
24. ábra - A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások számának változása a teljes lakásállományhoz viszonyítva	122
25. ábra - A lakosság távhőellátásra felhasznált hőmennyiségének (Gigajoule) változása	124
26. ábra - Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások számának változása.....	131
27. ábra - Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya	138
28. ábra - Lakónépesség megoszlása városrészenként (a város lakosságának %-ában).....	166
29. ábra - Lakónépesség korcsoport szerinti megoszlása városrészenként	167
30. ábra - Lakónépesség iskolai végzettség szerinti megoszlása városrészenként.....	167
31. ábra - Foglalkoztatottsági mutatók városrészenként.....	168
32. ábra - Az aktív korúak foglalkoztatottsági megoszlása városrészenként	168
33. ábra - A gazdaságilag nem aktív és munkanélküliek megoszlása városrészenként	169
34. ábra - Lakásállomány megoszlása városrészenként.....	169
35. ábra - Lakásállomány komfortfokozat szerinti megoszlása városrészenként.....	170

Térképjegyzék

1. térkép - A Mórahalmi járás	13
2. térkép - A mórahalmi járás helye a régióban.....	13
3. térkép - Mórahalom ellátottsága.....	14
4. térkép - Szolgáltatások elérési ideje.....	15
5. térkép - Az OFTK által lehatárolt városhálózatok.....	16
6. térkép - Országos Területrendezési Terv – Szerkezeti Terv – részlet	20
7. térkép - Országos Ökológiai Hálózat.....	21
8. térkép - Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete	22
9. térkép - Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	22
10. térkép - Országos vízminőség-védelmi terület övezete.....	23
11. térkép - Csongrád Megyei Területrendezési Terv - Szerkezeti Terv – részlet.....	24
12. térkép - Magterület, Ökológiai folyosó, puffertérlet.....	26
13. térkép - Rendszeresen belvízjárta terület övezete	27
14. térkép - Városfejlesztési akcióterületek.....	30
15. térkép - Szegregátum - IVS 2008.....	31
16. térkép - A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park	62
17. térkép - Mórahalom város közlekedés földrajzi elhelyezkedése a stratégiai hálózatok és csomópontok feltüntetésével.....	68
18. térkép - Részlet a Kárpát-térség hegy- és vízrajza térképből.....	76
19. térkép - Település és környékének vízrajza	79
20. térkép - Település és környékének tájhasználati térképe.....	81
21. térkép - A település és környékének Natura2000-es területei.....	84

22. térkép - Település és környékének természetvédelmi területei.....	87
23. térkép - Falusias, kisvárosias és kertvárosias lakóterületek.....	95
24. térkép - Központi vegyes, településközpont vegyes és különleges területek.....	95
25. térkép - Ipari és kereskedelmi szolgáltató gazdasági területek, valamint a különleges területek és tartalékaik (tartalékterületek keretében).....	95
26. térkép - Általános, ökológiai és korlátozott mezőgazdasági területek elhelyezkedése.....	96
27. térkép - Erdőterületek elhelyezkedése.....	96
28. térkép - Barnamezős területek légi fotón.....	97
29. térkép - Mórahalom városképvédelmi területe.....	100
30. térkép - Mórahalom környezetének országos jelentőségű útjai.....	104
31. térkép - Mórahalom főbb útjainak forgalmi terhelése.....	105
32. térkép - Mórahalom városi közúthálózata.....	106
33. térkép - Mórahalom hatályos településszerkezeti terve, belterület és beépített környéke (294/2014. (IX.30.) önk. határozattal módosított 338/2009. (XI. 26.) Kt. sz. határozat.).....	107
34. térkép - Balesetek helyei és súlyosságuk 2011-2013 között Mórahalmon.....	109
35. térkép - Mórahalom autóbuzsmegállók helyei.....	112
36. térkép - Mórahalom helyi autóbuzs hálózata.....	113
37. térkép - Mórahalom vízbázis védőterületének felszíni vetülete.....	116
38. térkép - Mórahalom és környékének jellemző talajtípusai.....	132
39. térkép - Település és környékének felszín alatti vízszint térképe.....	135
40. térkép - A földrengések területi eloszlása Magyarországon.....	141
41. térkép - Magyarország belvíz veszélyeztetettségi térképe.....	142
42. térkép - Mórahalom értéktérképe.....	163
43. térkép - Mórahalom város problématerképe.....	164
44. térkép - Mórahalom városrészei.....	165
45. térkép - Turisztikai fejlesztéssel érintett városrész.....	170
46. térkép - Kereskedelmi szolgáltató terület városrész.....	172
47. térkép - Ipari övezet városrész.....	173
48. térkép - Mórahalom szegregációval veszélyeztetett területe.....	175

Bevezetés, előzmények

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet). A rendelet szerint az **Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)** tartalmi követelményrendszere megváltozott, ami szükségessé teszi Mórahalom város középtávot átfogó fejlesztési stratégiájának újragondolását és az ITS elkészítését.

Ennek aktualitását az is erősíti, hogy legutóbb 2008-ban készült átfogó stratégia a város középtávú általános társadalmi-gazdasági fejlesztési tervéről. Az idő előrehaladtával azonban oly mértékben változtak meg a külső és belső tényezők, hogy a fenti jogszabályi változások mellett időszerű is új alapokra helyezni Mórahalom településfejlesztéssel kapcsolatos jövőképét.

A megváltozott külső tényezők:

- megváltoztak a piaci, gazdasági körülmények, befektetési tendenciák (gazdasági világválság hatásai),
- előtérbe kerültek korábban kisebb jelentőséggel kezelt szempontok, mint pl. az energiahatékonyság, a fenntarthatóság, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás kérdése,
- megújult az EU kohéziós politikája („Európa 2020”, amely az Európai Unió 2010-ben útnak indított növekedési és foglalkoztatási stratégiája), ezzel (részben) összefüggésben megújult a nemzeti szintű területfejlesztési koncepció (Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, amelyet az Országgyűlés az 1/2014 (I.3.) OGY határozatával elfogadott), új területi (megyei) és ágazati tervezési dokumentumok készültek el.

A megváltozott belső tényezők:

- a válság és a kormányzati politika hatására változtak egyes társadalmi (demográfiai), gazdasági folyamatok, illetve átalakultak a feltételrendszerek,
- jelentősen változott az önkormányzatok feladatköre (intézményfenntartás, közművelődés stb.),
- szükségessé vált az elmúlt években megvalósult fejlesztések eredményeinek, az elmúlt időszak tapasztalatainak kiértékelése.

Jelen munka célja tehát az, hogy a korábbi stratégiát kiindulási alapnak tekintve, de az azóta eltelt időszak megváltozott külső-belső körülményeit figyelembe véve elkészüljön **Mórahalom város** középtávú (4-10 év) **Integrált Településfejlesztési Stratégiája**. Ennek első fázisa a **Megalapozó vizsgálat**, mely arra hivatott, hogy a település jelenlegi helyzetének bemutatásával, elemzésével és kiértékelésével megfelelő alapot nyújtson az ITS megalkotásához.

A Megalapozó vizsgálat elsődlegesen az alábbi forrásokból származó adatok, információk, dokumentumok felhasználásával készült:

- Mórahalom város Önkormányzatának adatszolgáltatása,
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Mórahalomra és a Mórahalmi járásra vonatkozó kimutatásai,

- az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer ITS tervezését támogató alkalmazása (röviden: TeIR ITS),
- önkormányzati vagyonkataszter és vagyongazdálkodási adatok,
- intézmények adatszolgáltatása,
- nyilvánosan elérhető adatbázisok.

Hiszünk abban, hogy a Megalapozó vizsgálatra épülő Integrált Településfejlesztési Stratégia eredményeképpen Mórahalom városa a legnagyobb mértékben ki tudja használni fejlődési potenciálját a 2014-2020-as időszakban és olyan módon kerül kialakításra a dokumentum, hogy az abban megfogalmazott fejlesztési elképzeléseket teljes mértékben támogatni tudják az EU Strukturális és Beruházási alapjai.

1 Helyzetfeltáró munkarész

1.1 Településhálózati összefüggések és térségi kapcsolatok, a város helye a településhálózatban

1.1.1 A település térségi szerepe

Mórahalom város a Dél-alföldi régióban található, a fővárostól mintegy 180 km-re délre, míg a megyeszékhelytől, Szegedtől 20 km-re nyugati irányba fekszik, Csongrád megye déli részén. Az M5-ös autópálya legközelebbi csomópontja Szeged és Mórahalom között található, a várostól körülbelül 8 km-re. A városon keresztülhalad a Baját a megyeszékhellyel összekötő 55. számú főút, valamint az 5512. számú közút, amely a 12 km-re található röszei határátkelőhöz vezet. Mórahalom a megye 9. legnagyobb népességű városa, ennek ellenére a megyeszékhely után itt a legmagasabb a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma a megyében, valamint a régióban is az előkelő 4. helyen szerepel a város. A település területe 83,15 km², népsűrűsége a 2011. évi népszámlálás idején 69,80 fő/km², amely a megyei átlaghoz képest alacsonyabb értéket mutat.

A mórähalmi járásba 10 település tartozik, lakónépessége összesen 29.704 fő, így a járás lakosságának 19,54 %-a él a járásszékhelyen.

1. táblázat - A mórähalmi járás települései

Település	jogállás	terület (km ²)	népesség (fő) (2011)
Ásotthalom	község	122,54	4 122
Bordány	község	36,48	3 230
Forráskút	község	36,67	2 287
Mórahalom	város	83,15	5 804
Öttömös	község	30,91	699
Pusztamérges	község	24,39	1 212
Ruzsa	község	84,68	2 480
Üllés	község	49,93	3 046
Zákányszék	község	66,07	2 744
Zsombó	község	26,89	3 362

Forrás: jaras.info.hu

A fenti táblázatból is látható, hogy Mórahalom az egyetlen városi jogállású település a járásban.

A település közvetlen vonzáskörzetének bemutatása az 1.1.2-es fejezetben történik meg.

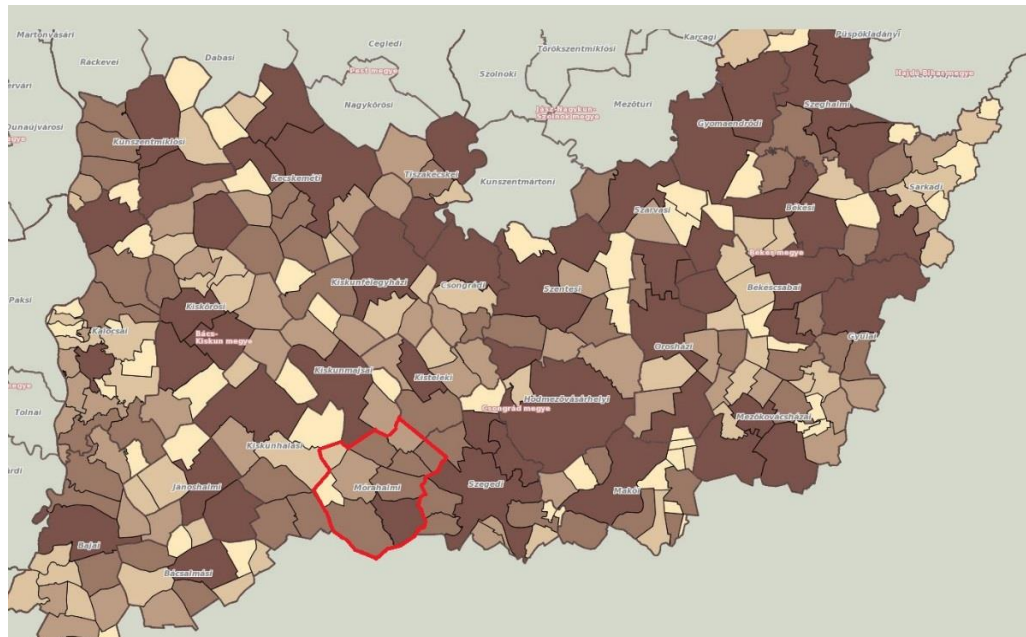

1. térkép - A Mórahalmi járás

forrás: jaras.info.hu

2. térkép - A mórahalmi járás helye a régióban

forrás: teir.hu

1.1.2 A település vonzaskörzetének és funkcióinak bemutatása, elemzése

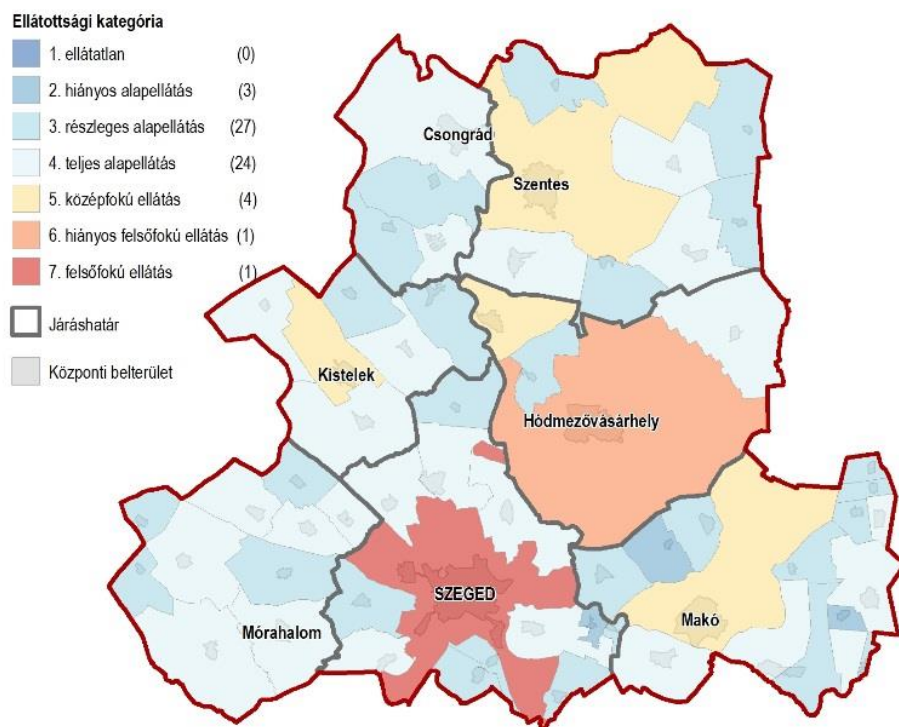
Mórahalom megyei szerepkörrel nem rendelkezik ugyan, azonban járásközpontként jelentős az általa ellátott feladatok és funkciók száma. A város központi szerepköre társadalmi (oktatás, szociális ellátás, egészségügy), kulturális, gazdasági és idegenforgalmi szempontból is érvényesül. A település vonzaskörzete túlnyúlik a járási határon a településen működő széleskörű szolgáltatásoknak köszönhetően.

A 2011. évi népszámlálás idején az otthonát napi gyakorisággal elhagyó munkába járó lakosság (753 fő) közel 70 %-a Szegedre jár dolgozni. A lakosság jelentős része ingázik továbbá Ásotthalomra, Röszkére, Domaszékre, Zákányszékre és Algyőre. Az otthonát napi gyakorisággal elhagyó iskolába, óvodába, bölcsődébe járó mórahalmi diákok száma 409 fő, amelynek közel 95 %-a Szegedre ingázik napi gyakorisággal.

A Mórahalomra munkába járók adatait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a városba bejárók több, mint 36 %-a Szegedről érkezik. Jelentős számú munkavállaló érkezik még Ásotthalomról, Zákányszékről, Domaszékről, Bordányból és Röszkéről is. A városba oktatási céllal 195 fő érkezik napi szinten. A legnagyobb létszámban Szegedről és Zákányszékről érkeznek diákok, valamint néhány fő jár be napi szinten Szatymazról, Tomparól, Üllésről és Zsombórol.

3. térkép - Mórahalom ellátottsága

Forrás: A hálózatfejlesztési igényeket befolyásoló társadalmi, gazdasági mutatók statisztikai elemzése

A települések közintézményekkel, közszolgáltatásokkal, kereskedelmi szolgáltatásokkal való ellátottságát egy olyan komplex mutatószámmal jellemezzük, amely tartalmaz valamennyi, a felsorolt szempontok szerint releváns, és hozzáférhető adatot.

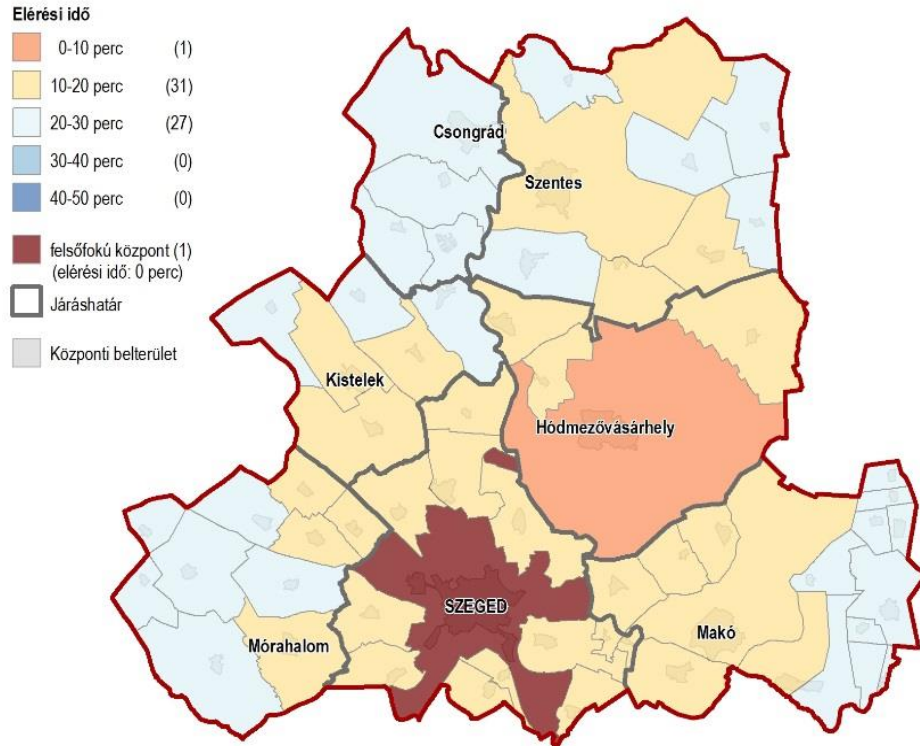
Az oktatás, egészségügy, művelődés mutató számításába bevont paraméterek: házi orvosok, gyermekorvosok száma, járó beteg ellátás száma, kórházi ágyak száma, gyógyszertárak száma, bölcsődék száma, óvodák száma, általános iskolák száma, szakközépiskolák száma, gimnáziumok száma, egyetemi hallgatók száma, könyvtárak, száma, múzeumok száma, közművelődési intézmények száma.

Az üzleti szolgáltatási mutató számításába bevont paraméterek: vasútállomás, posta, bankfiók, benzinkút megléte, kiskereskedelmi üzletek száma, élelmiszer üzletek száma.

A fentiek alapján Mórahalom városa a teljes alapellátási kategóriába esik.

4. térkép - Szolgáltatások elérési ideje

Forrás: A hálózatfejlesztési igényeket befolyásoló társadalmi, gazdasági mutatók statisztikai elemzése

A közlekedési igények meghatározása szempontjából lényeges annak vizsgálata, hogy az egyes települések lakói hogyan, mennyi utazás igénybe vételével juthatnak a különböző köz-, és üzleti szolgáltatásokhoz. A szolgáltatások eléréséhez szükséges utazást a vizsgált település és a szolgáltatást nyújtó települések között közúton mért utazási idővel, az elérési idővel jellemezhetjük.

A térkép alapján Mórahalom lakossága 10-20 perc utazási idővel érheti el a vizsgálatba bevont szolgáltatásokat.

A település vonzáskörzete funkcióként mutat ugyan eltéréseket, azonban megállapítható, hogy mind az ingázási adatok, mind az egyéb funkcionális együttműködések révén legerősebb kapcsolata a járás települései közül Ásotthalommal mutatható ki.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal számos szakigazgatási szerve, illetve kirendeltsége található meg Mórahalmon:

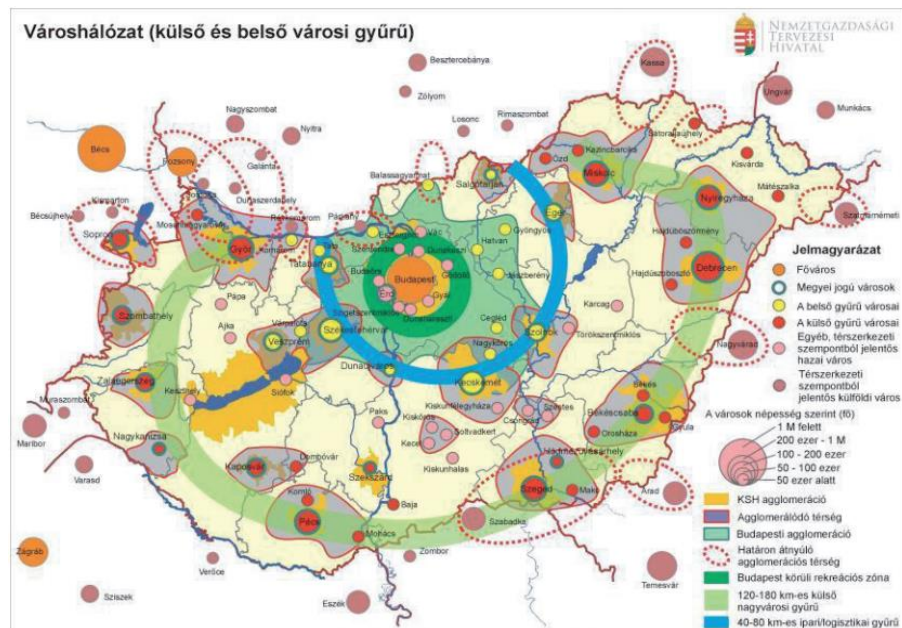
- Mórahalmi Járási Hivatal Földhivatali Osztály;
- Mórahalmi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály;

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)

Az OFTK szerint az országos térszerkezeti átalakulások nyertesei a nagyobb városok. A vidéki nagyvárosok szerepe főként az Alföldön jelentős. Mórahalom nincs nevesítve az OFTK-ban. A városhálózati térképen sem szerepel nevesítve, a térkép alapján Szeged vonzáskörzetébe tartozik.

5. térkép - Az OFTK által lehatárolt városhálózatok

Forrás: OFTK

Speciális vidékfejlesztési feladatot jelentő térségek, így Mórahalom külterületére is jellemző tanyás térségek fejlesztése érdekében a következő feladatokat fogalmazza meg az OFTK:

- Tanyafejlesztési Program kiterjesztése;
- A tanyás térségek átfogó fejlesztési programjának és cselekvési tervének megvalósítása;
- A tanyás térségek, tanyás külterülettel rendelkező önkormányzatok, illetve a tanyai gazdálkodók, lakosok számára érdemi és közvetlen fejlesztési forrás biztosítása, a meglévő tanyák megőrzése, a gazdasági termelésbe való visszaintegrálása;
- Hosszú távú tanyaprogram keretében a tanyákra vonatkozó jogi szabályozás szükséges alakítása, melynek szempontjai: a tanyai lakosság önkormányzati képviselője, a tanyás külterületre vonatkozó településfejlesztési és -rendezési tervezés, szabályozás megújítása, a közbiztonság javítása, a szolgáltatások elérhetőségének javítása (pl. tanyabusz szolgáltatás), az infrastrukturális fejlesztés (a környezeti szempontok figyelembevételével), a tanyai birtokrendezés;
- A tanyák tevékenység diverzifikációjának segítése: az önellátást szolgáló termelés mellett a termékek és szolgáltatások.

1.2.2 Kapcsolódás a Csongrád Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához

A megye fejlesztési irányai a Csongrád Megye Területfejlesztési Programja 2014-20 elnevezésű dokumentumban kerültek kijelölésre, alábbiak szerint.

Átfogó célok:

- A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás;
- A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás;
- A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán.

Területi stratégiai célok:

- T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése;
- T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben;
- T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon.

Specifikus stratégiai célok:

- S1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése;
- S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése;
- S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése;
- S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés.

Horizontális célok:

- H1. Értékteremtő és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása;
- H2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása;
- H3. Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális és környezeti érzékenység fokozása.

Mórahalom város a T2. területi célokban megfogalmazott irányokhoz illeszkedik, mely szerint a stratégiai cél hangsúlyozottan integrált programok megvalósítását ösztönzi, részben a vízügyi igazgatóságok által kezdeményezett nagyléptékű komplex vízügyi beruházások komplex vidék- és térségfejlesztési programokba integrálásával, részben alulról jövő kezdeményezések felkarolásával.

1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

A jelenlegi Mórahalmi járás területére számos fejlesztési koncepciót készítettek az akkori kistérség többcélú társulása megbízásából, amelyek az alábbiak:

- A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása közös helyi hulladékgazdálkodási terv felülvizsgálata, 2011;
- A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása komplex környezetvédelmi programja, 2011;
- A homokhátsági kistérség vízrendezési koncepciója, 2011;
- Digitális kultúra fejlesztése a Homokhátságon, 2012;
- A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terve, 2010;
- A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Szociális Szolgáltatástervezési Koncepciója, 2009;
- A Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terve, 2010;
- A Homokháti Kistérség Kulturális Stratégiája, 2009;
- Homokháti Kistérségi Foglalkoztatási Stratégia és Operatív Program, 2010;
- A Mórahalmi és a Kisteleki Kistérség tanyafejlesztési programja, 2012;

További kapcsolódás van a most készülő fejlesztési dokumentumok és a Banat-Triplex Confinium között, az alábbiak szerint:

A Banat-Triplex Confinium EGTC a magyar, román, szerb hármastársulásban a gazdasági és társadalmi kohézió megerősítése érdekében létrejövő első magyar-román európai területi együttműködési csoportosulás – Mórahalmi székhellyel.

Együttműködés célja az elmúlt évtizedekben perifériára szorult határtérségek dinamizálása, a versenyképesség növelése. A BTC EGTC elsősorban a klímaváltozással kapcsolatos kihívások kezelésére, a környezetvédelem újkori feladatainak megoldására, a megújuló energiaforrások kiaknázására, az infrastruktúra fejlesztésére, a szegénység elleni küzdelemre, a társadalmi felzárkóztatásra, a kis- és középvállalkozások versenyképességének növelésére, valamint az oktatás-képzés területeinek fejlesztésére jött létre.

A BTC EGTC saját stratégiai tervvel rendelkezik, mely tartalmazza a csoportosulás 2014-2020 (+2) terveit és annak megvalósítási formáit.

Legfőbb célja tehát együttműködő gazdasági-társadalmi hangulat kialakítása és a térség átfogó fejlesztése, ennek a szervezetnek oszlopos tagja Mórahalom, mely fejlesztési tervei illeszkednek az EGTC egyes stratégia terveihez.

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

A településszerkezeti tervek készítése és módosítása során igazolni szükséges a területrendezési tervekkel való összhangot.

Csongrád Megye Közgyűlése 2012. év márciusában fogadta el a megye területrendezési tervét (CsMTrT). Rendelkezéseit a települések rendezési tervében figyelembe kell venni. A

megfeleltetést az Országos Területrendezési Tervről szóló, többször módosított 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) előírásai szerint kell biztosítani. A megyei terv azonban még nem követte le az OTrT legutóbbi (2013. december 9-én elfogadott) változásait.

Az OTrT átmeneti rendelkezéseket tartalmaz az új szabályok alkalmazására.

Az átmeneti rendelkezések értelmében (31/B § I) pont):

„azon új országos, kiemelt térségi és megyei övezeteket, amelyeket az MTv. állapított meg, azonban a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben még nem kerültek alkalmazásra, a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál e törvénynek az MTv.-vel megállapított 12/A. § (1) bekezdése és övezeti előírásai szerint kell lehatárolni és alkalmazni.”

Megjegyzés: az MTv. az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvény rövidítése.

Az MTv. a következők szerint hozott új térségi övezeteket létre (félkövér szedés):

12. § (1) Országos övezetek:

- a) országos ökológiai hálózat,
- b) kiváló termőhelyi adottságú szántóterület,
- c) jó termőhelyi adottságú szántóterület,**
- d) kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,
- e) tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület,**
- f) világörökségi és világörökségi várományos terület,**
- g) országos vízminőség-védelmi terület,**
- h) nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területe,**
- i) kiemelt fontosságú honvédelmi terület.**

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

- a) magterület,
- b) ökológiai folyosó,
- c) pufferterület,
- d) erdőtelepítésre javasolt terület,**
- e) ásványi nyersanyagvagyon-terület,**
- f) rendszeresen belvízjárta terület,
- g) földtani veszélyforrás területe,
- h) honvédelmi terület.

Az MTv. által törölt térségi övezetek (31/B.§ e): azokat az országos övezeteket, amelyeket a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv alkalmaz, azonban az MTv. megszüntetett, a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál nem kell alkalmazni; g) azokat a kiemelt térségi és megyei övezeteket, amelyeket a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv megállapít, azonban az MTv. megszüntetett, az i) pontban foglaltak kivételével a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál nem kell alkalmazni.):

12. § (1) Országos övezetek:

- d) országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- e) országos jelentőségű tájképvédelmi terület
- f) kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület,
- g) kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület,
- h) felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe,
- i) ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület,
- j) együtt tervezhető térségek,
- k) kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület.

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

- d) erdőtelepítésre alkalmas terület,
- e) térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- f) térségi jelentőségű tájképvédelmi terület
- g) térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület,
- h) világörökség és világörökség-várományos terület,
- i) történeti települési terület,
- k) nagyvízi meder,
- m) vízerózióknak kitett terület,
- n) szélérozióknak kitett terület,

Azon övezetekre, melyek a CsMTrT-ben szerepelnek, de az OTrT módosította őket, a következő előírások vonatkoznak az MTv. alapján:

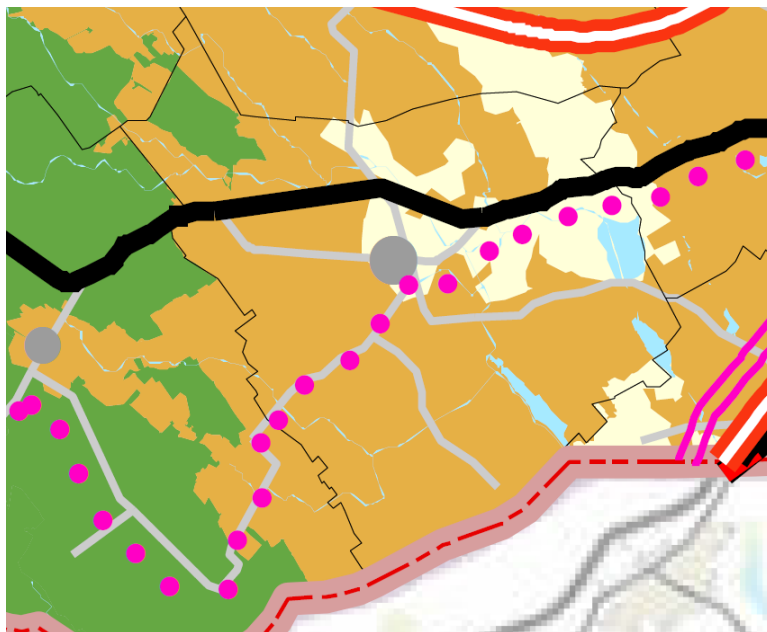
„31/B.§ f) azokra az országos övezetekre, amelyeket a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv alkalmaz, azonban a rá vonatkozó előírásokat az MTv. módosította, a településrendezési eszközök készítésénél, módosításánál e törvénynek az MTv.-vel megállapított övezeti előírásait kell alkalmazni.”

Országos tervi megfeleltetés

Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény a 2013. évi CCXXIX. törvény által módosult, megváltozott a területfelhasználási kategóriák térbeli eloszlása, kiterjedése és új övezeti kategóriák jelentek meg. Ezen módosításokat érvényesíteni kell a településrendezési tervben is.

Az országos szerkezeti tervet a megyei terv hivatott lebontani és aktualizálni a saját adottságait, szándékait figyelembe véve. Ez idáig az OTrT módosítást még nem követte le a CsMTrT, ezért az érvényes országos szabályok megyei tervre vonatkozó előírásait is figyelembe vette a hatályos településrendezési terv és így határozta meg a település erdő-, ill. mezőgazdasági területeinek nagyságát.

6. térkép - Országos Területrendezési Terv – Szerkezeti Terv – részlet

Forrás: Országos Területrendezési Terv

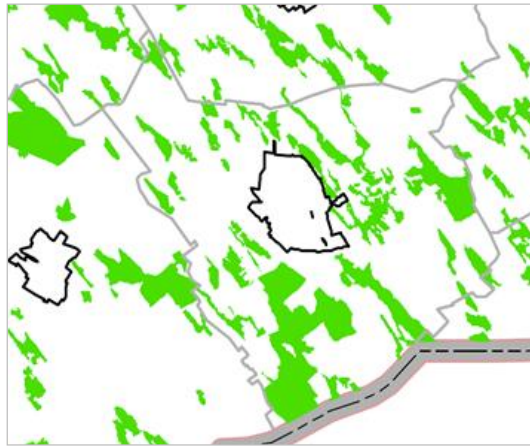
Az OTrT szerkezeti terve Mórahalom területén erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, vegyes, vízgazdálkodási és települési terület felhasználásokat határoz meg.

Az országos kerékpárút-törzshálózat Dél-alföldi határmenté kerékpárút (Debrecen - Létavértes - Biharkeresztes - Sarkad - Gyula - Lőkősháza - Battonya - Mezőhegyes - Tótkomlós - Orosháza - Hódmezővásárhely – Szeged - Mórahalom - Tompa - Bácsalmás - Nagybaracska – Mohács) halad keresztül Mórahalom területén.

Az 55.sz. főút a tervezett belterületet elkerülő szakaszon kerüli meg a települést.

Országos övezetek

7. térkép - Országos Ökológiai Hálózat

Forrás: Országos Területrendezési Terv

Országos területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek.

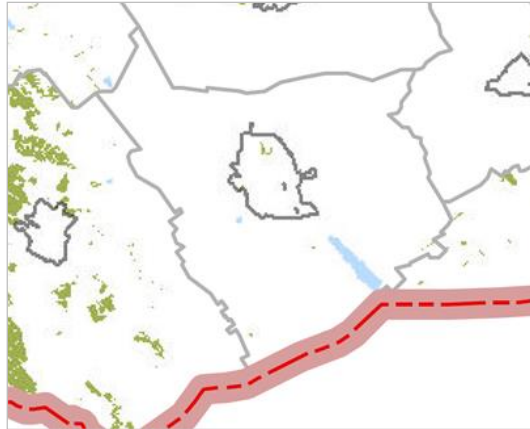
Az OTrT13.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: „13. § (1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.”

Az övezet lehatárolása a település szerkezeti tervében a Kiskunsági Nemzeti Park 2014. évi adatszolgáltatása alapján történt.

8. térkép - Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

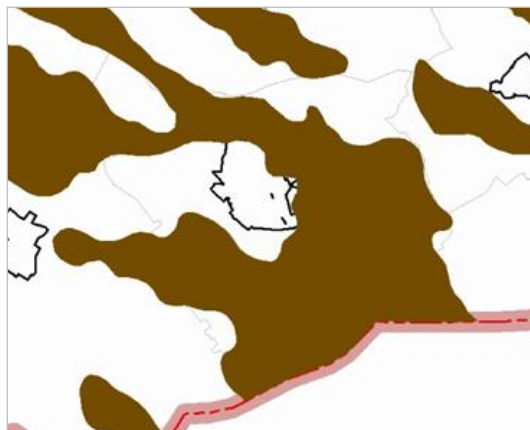
Forrás: Országos Területrendezési Terv

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az őshonos fafajokból álló erdőtársulások fenntartására leginkább alkalmas és az erdő hármas rendeltetését - védelmi, gazdasági, közjóléti - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek tartoznak.

Az OTRT.14.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: „(1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.
(2) Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.”

A települést minimális területen érinti az övezet.

9. térkép - Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Forrás: Országos Területrendezési Terv

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak,

Az OTrT.14/A.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: (1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(3) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

(4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

(5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.”

A hatályos Helyi Építési Szabályzat 27.§-a tartalmaz előírásokat a tájképvédelemmel kapcsolatban, a szerkezeti és szabályozási tervlapokon szerepel az övezet.

10. térkép - Országos vízminőség-védelmi terület övezete

Forrás: Országos Területrendezési Terv

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak.

Az OTrT 15.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: „(1) Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

(2) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.

(3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.”

A hatályos településrendezési terv Sz-1 szabályozási tervlapján jelölve van az övezet, a Helyi Építési Szabályzat 5.§ (11) bekezdése tartalmaz előírásokat az övezetre vonatkozóan.

1.3.2 Csongrád Megye Területrendezési Terve

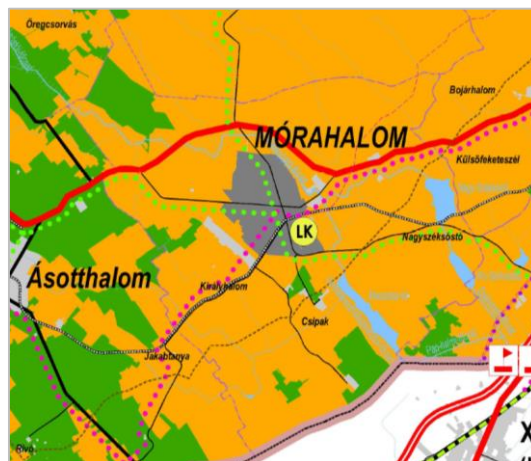
A Csongrád Megye területrendezési tervében kijelölt területfelhasználási kategóriákat a települések rendezési tervében figyelembe kell venni, s területüket a 2013. évi CCXXIX. törvénnyel módosított Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (továbbiakban OTrT) előírásainak megfelelően kell biztosítani.

„A térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályok”(OTrT 6. § (2) bek.) szerint:

„(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 85 %-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- b) a mezőgazdasági térséget legalább 85 %-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;
- c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85 %-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység jelölhető;
- d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85 %-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- f) az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.”

11. térkép - Csongrád Megyei Területrendezési Terv - Szerkezeti Terv – részlet

Forrás: Csongrád Megyei Területrendezési Terv

CsMTrT Szerkezeti Terv - jelkulcs:

TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV	
TERÜLETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE	
	Erdőgazdálkodási térség
	Mezőgazdasági térség
	Vegyes területfelhasználású térség
	Vízgazdálkodási térség
	Városias települési térség
	Hagyományosan vidéki települési térség
	Építmények által igénybe vett térség
ÉPÍTMÉNYEK ÁLTAL IGÉNYBE VETT TÉRSÉG Közlekedési hálózatok és létesítmények**	
	Gyorsforgalmi út
	Főút
	Térségi mellékút
	Nagysebességű vasútvonal
	A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
	Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
	Vasúti mellékvonal
	Keskeny nyomtávú vasútvonal
	Országos kerékpárút-törzshálózat eleme
	Térségi kerékpárút-hálózat eleme
	Gyorsforgalmi úton, főúton és vasúti törzshálózaton tervezett nagy híd
	Térségi mellékúton és vasúti mellékvonalon lévő híd
	Gyorsforgalmi- és főúthálózaton lévő határátkelő/ határátlépési pont
	Térségi határátkelőhely/térségi határátlépési pont
	Vasúti törzshálózaton lévő határátkelő/ határátlépési pont
	Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejlesztendő repülőtér
	Nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
	Határkikötő
	Térségi közforgalmú kikötő
	Személyforgalmi kikötő
	Kompátkelőhely
Energiahálózatok	
	Kiserőmű
	400 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
	Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat
	Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállító-vezeték
	Térségi szénhidrogén szállítóvezeték
Vízgazdálkodás létesítményei	
	Elsődrendű árvízvédelmi fővonal
	Térségi belvíz- és öntözőcsatorna
	Belvíztározó
	Folyami nagyműtárgy
Egyéb	
	Térségi jelentőségű logisztikai központ
	Térségi hulladéklerakó hely
Alaptérképi jelek	
	Országhatár
	Megyehatár
	Települési közigazgatási határ
	Egyéb vízfolyások, csatornák
	Egyéb mellékúthálózati elemek
M = 1 : 100.000	
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km	
* Módosította: 10/2012. (III. 19.) önkormányzati rendelet 4. §-a. Hatályos: 2012. március 20-tól.	
**A szomszédos megyék és országok közlekedési hálózata tájékoztató jellegű	
MEGBÍZÓ: Csongrád Megyei Önkormányzat	
Képviseleje: Magyar Anna, Megyei Közgyűlés elnöke Palánkai Tibor, Megyei Főépítész	
	
GENERÁLTERVEZŐ: Város - Teampannon Kft.	
Képviseleje: Koszorú Lajos, ügyvezető	
Tervező: Környezetterv Kft., Új Lépték Bt., Közlekedés Kft.	

Az 55. sz. főút elkerülő szakasza szerepel a szerkezeti- és szabályozási tervlapokon, így az 55. sz. út teljes mórahalmi szakasza országos főútként szerepel a szerkezeti terven.

Az országos jelentőségű *Dél-Alföldi Határmente kerékpárút*, a térségi jelentőségű *Röszke-Mórahalom-Zákányszék-Bordány-Zsombó-Szatymaz-Sándorfalva (Euro Velo 11)* és a *Mórahalom-Ásotthalom –(Kisszállás felé)* szerepelnek a szerkezeti terven.

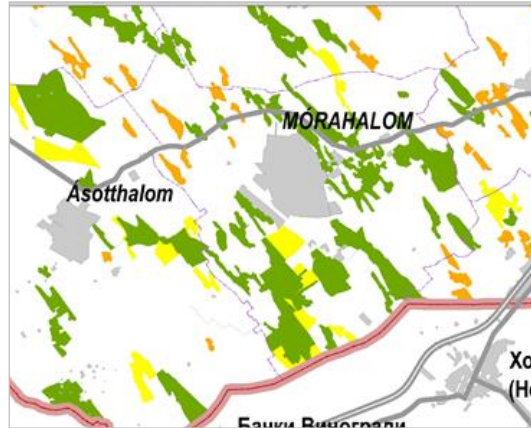
A térségi szénhidrogén vezeték és a 120 kV-os távvezeték feltünteti a szerkezeti terv.

A csatornák és vízállások vízgazdálkodási övezetben szerepelnek.

A települést érintő megyei tervi övezetek

12. térkép - Magterület, Ökológiai folyosó, pufferterület

Forrás: Csongrád Megyei Területrendezési Terv

Magterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont. *Ökológiai folyosó:* kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan területek - többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok - tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására. *Pufferterület:* kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek.

Az OTTrT 17-19.§-i fogalmaznak meg előírásokat a magterülettel, az ökológiai folyosóval és a pufferterülettel kapcsolatban:

„17. § (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körüljárja, és

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3)

(4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el.

(5)

(6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

18. § (1) Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3)

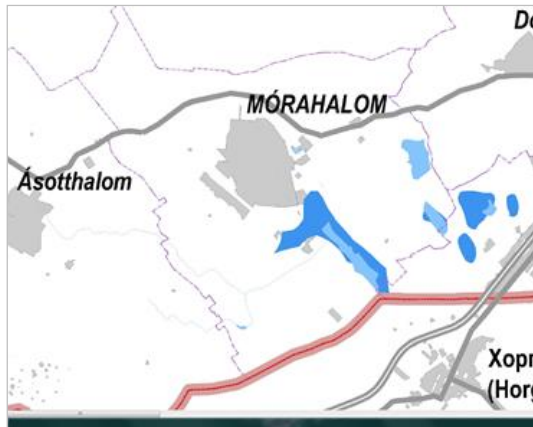
(4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

19. § Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.”

Az övezet lehatárolása a Kiskunsági Nemzeti Park 2014-es adatszolgáltatása alapján került ábrázolásra.

13. térkép - Rendszeresen belvízjárta terület övezete

Forrás: Csongrád Megyei Területrendezési Terv

Kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe a sík vidéki vagy enyhe lejtésviszonyokkal rendelkező területek azon mélyebb részei tartoznak, ahol a helyi csapadék egy része átmeneti vízfelesleg formájában, nagyobb mennyiségben és gyakorisággal összegyűlik.

Az OTRT 23.§-a rendelkezik az övezettel kapcsolatosan: „A rendszeres belvízjárta terület övezetében új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a vízügyi igazgatási szerv a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.”

A rendszeresen belvízjárta terület övezete szerepel a szabályozási- és szerkezeti tervlapokon, a Helyi Építési Szabályzat 31.§ (3) bekezdése tartalmaz előírásokat az övezettel kapcsolatban.

1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek- Mórahalom település fejlesztését befolyásoló megállapításai

2. táblázat - A szomszédos települések rendezési tervei

Település neve	Mórahalomot érintő elképzelések
Ásotthalom	Szerkezeti terve 2006-ban készült, azóta többször módosult. Mórahalomot érintő fejlesztés a tervezett keskeny nyomközű vasút, mely az Ásotthalmi lápréttől (Csodarét) délre az 5511. j. út mellett lépne Mórahalom területére. Szegeden keresztül Ópusztaszerig ill. Szerbia felé építenék meg a tervek szerint, tanulmányterv azonban még csak az ásotthalmi szakasz egy részére készült. A Csodarét Mórahalomról indulva is kedvelt turisztikai célpont.
Ruzsa	Az ásotthalmi szerkezeti terven is szerepel a megyei tervben (CsMTrT) térségi jelentőségű (Kiskunmajsza)-Pusztamérges-Ruzsa-Ásotthalom-(Szerbia) út, mely Ásotthalomnál csatlakozik az 55. sz. útba. Mórahalom közlekedésfejlesztése esetén érdemes szem előtt tartani ezt az utat a ruzsai kapcsolat kialakítása kapcsán.
Zákányszék	Mezőgazdasági területek képezik a határvonalat, a Lódri szivattyúközpontból induló zárt csővezeték Mórahalomra megy, a vízutánpótlást hivatott megoldani. A zákányszéki szennyvizek is a mórahalmi tisztítóba mennek. Lényeges lehet az észak-déli irányú, településhatárokon átnyúló csatornarendszer kezelése is.
Domaszék	Az 55. sz. út köti össze a két települést, egyéb fejlesztési kapcsolat nem ismert.
Röszke	Röszkét és Mórahalom térségi jelentőségű kerékpárút köti össze, a turisztikai fejlesztéseket érdemes lenne összehangolni. Mindkét településen jelentős mennyiségű ipari területek kerültek kijelölésre.

Forrás: Saját szerkesztés

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

Településfejlesztési Koncepció

Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 111/1999. (V. 27.) Kt. sz. határozatában fogadta el a város településfejlesztési koncepcióját. A koncepció még nem a 314/2012. Korm. rendelet elvárásai szerint készült el. A koncepció részeként Örökségvédelmi Hatástanulmány nem készült. Mivel a dokumentum régi, és jelen projekt keretében nem készül új, a célrendszer felülvizsgálata szükséges.

Integrált Városfejlesztési Stratégia

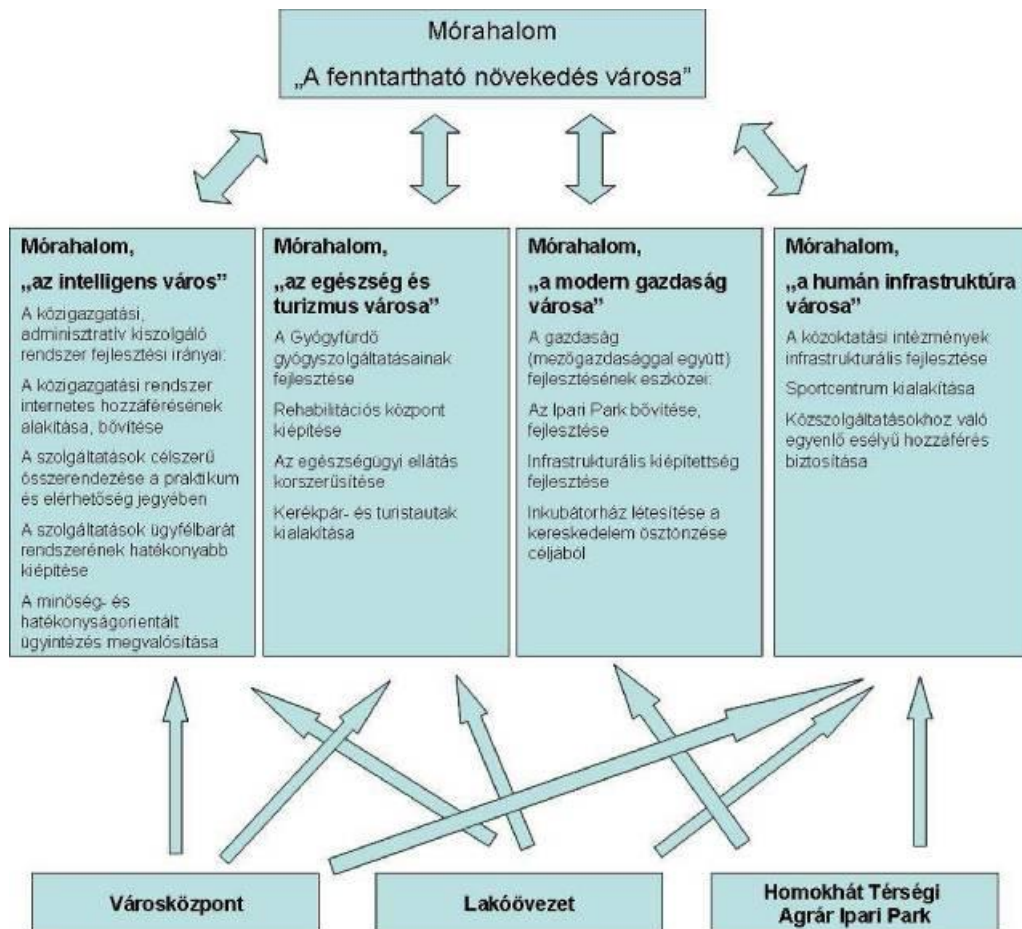
A város stratégiája 2008-ban készült, amelyet a Képviselő-testület a 137/2008. /IV. 17./ számú határozatával fogadott el.

Az IVS-ben rögzített célrendszer alapján Mórahalom a fenntartható növekedés városa:

- az intelligens város,
- az egészség és turizmus városa,
- a modern gazdaság városa,
- a humán infrastruktúra városa.

1. ábra - Célrendszer - IVS 2008.

Forrás: Mórahalom Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008.

A stratégiában megjelölésre kerültek a fejlesztések akcióterületei az alábbiak szerint.

Funkcióbővítő akcióterület	Az akcióterület fejlesztésének célja a terület fizikai megújítása és a társadalmi kohézió együttes erősítése, új - települési és kistérségi - gazdasági, közösségi és szociális funkciók megjelenésének támogatása és a meglévő funkciók
Ipari park akcióterület	Az Ipari parki akcióterület a település egyik lehetséges kitörési pontjának, a megtelepedő ipari tevékenységnek az ún. „bölcsője”.
Lakóövezeti akcióterület	A lakóövezeti akcióterület a város szélén helyezkedik el. Jellemzően lakófunkciók találhatóak az adott területen, melyek kiszolgálása lesz az akcióterület fejlesztési motorja.
Lakóövezeti akcióterület 2	A második számú lakóövezeti akcióterület a város szélén helyezkedik el. Jellemzően lakófunkciók találhatóak az adott területen, melyek kiszolgálása lesz az akcióterület fejlesztési motorja. A lakófunkción túlmenően gazdasági funkció megteremtése is cél, vállalkozói inkubátorház kialakításával.

14. térkép - Városfejlesztési akcióterületek

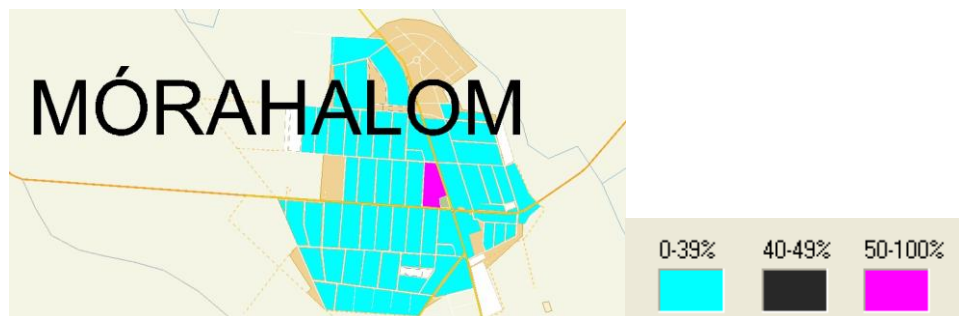

Forrás: Mórahalom Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008.

A stratégia részeként Anti-szegregációs terv is készült.

Mórahalom városa abban a speciális helyzetben van, hogy a szó valódi értelmében vett szegregált területek – a KSH 2001 évi adatszolgáltatásán alapuló népességszám elemzést is figyelembe véve – a településen nem találhatóak. A KSH adatok egyetlen terület esetében mutatták ki, hogy a szegregációs mutató magas (40 % feletti), azonban az adott terület az alacsony népességszám miatt nem tekinthető valódi szegregátumnak. Az 50 % feletti értékkel jelzett terület a városközpont, ahol viszont található egy 120 fős bentlakásos idősek otthona, továbbá számos intézmény (Erzsébet Gyógyfürdő, egészségház, városháza, posta stb.), így az aktív korú lakónépesség aránya rendkívül alacsony számot mutat.

15. térkép - Szegregátum - IVS 2008.

Forrás: Mórahalom Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2008.

A 2008-ban elfogadott IVS-ben tervezett fejlesztési elképzelések jelentős része megvalósult 2015-ig, így komoly fejlődés volt megfigyelhető a városi fenntartású épületek és városi intézmények infrastruktúrájának állapotában, de az alaposan megtervezett fejlesztések és az egymásra épülő projekteknek köszönhetően jelentős beruházások történtek a turizmus és az ipar területén is. A városban megvalósuló fejlesztéseket részletesen az 1-es számú melléklet tartalmazza, amelyek főbb témakörönként az alábbiak:

- egészségügyi, oktatási intézmények fejlesztése;
- csapadékvíz- és szennyvíz-elvezető hálózat fejlesztése;
- gazdaságfejlesztési és ipari parki beruházások;
- energetikai fejlesztések;
- közlekedési hálózat megújítása, bővítése;
- környezetvédelmi beruházások;

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A város nem kötött településfejlesztési és településrendezési szerződéseket.

1.6 Településrendezési Tervi előzmények

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXVIII. Tv. (Étv.) hatályba lépését követően a Dél-alföldi régió települései közül az elsők között, 1998-99-ben készítette el az új követelményeknek megfelelő, OTÉK-alapú településrendezési tervét (OTÉK: az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. /XII. 20./ Kormányrendelet). A teljes tartalmú, a jelen módosításnak is kiindulásul szolgáló tervet az „Udvar’97 Tervező Kft.” jegyezte, Szabóné Fehér Éva és Szabó László felelős tervezésével. A város Helyi Építési Szabályzata (HÉSZ) jelenleg is az akkor jóváhagyott 11/1999.(VII.1.) számú helyi rendeleten nyugszik.

2004-2005-ben a rendezési tervet több helyszín tekintetében módosító eljárásnak vetette alá a város. A „Táj-kép design Bt.” munkája Sári István felelős tervezésével és Gyulai István építészeti közreműködésével készült dokumentum egyebek mellett új lakóterületet jelölt ki a belterület ÉK-i részén (Zákányszéki út), megnövelte az Ipari Park területét, „különleges sportterület” megnevezéssel beépítésre szánt területet hozott létre a belterületől K-re, s a „vegyes” területet a lakóterület rovására kiterjesztette. Kedvezőtlen technikai változtatásokra is sor került, összemosódott a településszerkezeti terv és a szabályozási terv tartalma, szerkesztési hiba folytán a semlyékek erdőterületbe kerültek, ugyanakkor a meglévő erdők nem kerültek feltüntetésre.

A 2009-es módosítást már az Új-Lépték Bt végezte, elindításakor még nem voltak világosak a korábbi módosítás fenti problémái. A tervekészítés során viszont ezek felszínre kerültek, s egyértelművé vált, hogy számos alátámasztó munkarészt gyökeresen át kell dolgozni (elektromos energia-ellátás, víziközmű-hálózatok, örökségvédelem). A HÉSZ rendeletet is jórészt átírták a 10 év alatt történt jogszabály-változások. A város és a tervezők teljes felülvizsgálat készítése mellett döntöttek.

2014-ben újabb átfogó módosítás készült, a 2014. január 1-i állapotokat tartalmazó digitális alaptérképre. Az 5 év alatt összegyűlt számos módosítási probléma – melyek többsége szerkezeti tervet érint – újabb módosítási eljárást kívánt. Vonalas létesítmények beillesztése, övezeti átsorolások, az új országos- és megyei tervi megfeleltetések, a vízi közművek teljes frissítése és egyéb szabályozási tervi ill. HÉSZ módosítások kerültek napirendre az építhetőség alkalmazási tapasztalatai és a város fejlesztési szándékait szem előtt tartva.

A szabályozási- és szerkezeti tervlapok, valamint a Helyi Építési Szabályzat a módosításokkal egybeszerkesztve került kiadásra.

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

1.6.2.1 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai

A településszerkezeti terv az alábbi követelményeket és általános alapelvei

A hatályos településrendezési terv szerkezeti tervi leírása nem állt rendelkezésre, ezért az alapterv tervezési elvei nem ismertek, az azóta végzett módosítások és a helyiektől származó információk adtak alapot a fejezet kidolgozására.

A lakóterületek alakításának alapelvei

Mórahalom tanyaközpontból fejlődött vidéki kisváros, ennek megfelelően falusias lakóövezetben szerepel a település lakóterületeinek zöme. Az új építésű részekben jellemző a kertvárosias övezeti kijelölés, a városiasodó igényekre alapozva (összefüggő kertvárosias lakóterület a település északkeleti részén található.). A volt zártkerti tömb került még kertvárosias lakóövezetbe.

Kisvárosias lakóterület a település központi részén és a Móradszék környéki ún. „Termálfaluban” került kijelölésre.

Központrendszer,
intézményellátás
fejlesztésének
alapelvei
A gazdasági területek
alakításának alapelvei

A településközpont az 55. sz. úttól délre fekvő tömbben kíván bővülni, ide költözött a Városháza és itt található a Tóth Menyhért városi könyvtár is. Az intézmények és központi funkciók zöme az 55. sz. szegedi és a 5432. j. zákányszéki út találkozására környékén található.

A különleges területek
alakításának alapelvei

A településtest délkeleti részén került kijelölésre a város ipari parkja, mely folyamatos bővítést igényel. A 2009-es és 2014-es módosítások során jelentékeny területek kerültek ipariba, a park bővülési igénye miatt. A bővülés további iránya dél felé történhet majd, keletről természetvédelmi területek, északról és nyugatról meglévő lakóterületek adnak keretet neki.

Gazdasági-kereskedelmi övezeteket jelöl a szerkezeti terv az 55. sz. út mentén több helyen, a belterületen vagy ahhoz közel. Inkubátorközpont, régi telephelyek és egyéb gazdasági funkciók találhatóak ezeken a területeken. A településtől délnyugatra fekvő ún. Tüskös-sor gazdálkodó tanyái is gazdasági-kereskedelmi övezetbe kaptak besorolást, hasonlóan az erdei iskola telkéhez.

Különleges területek számos különféle funkcióban jelen vannak a településen. Beépítésre szánt különleges területek a különböző közművek telkei (vízmű, szennyvíztisztító, hulladékkezelő, stb.), a temető területe, a sportpálya, vásártér és gypmesteri telep. A különleges idegenforgalmi tanyá övezetbe a külterületi, turizmushoz kapcsolódó tevékenységet folytatni kívánó tanyák vagy egyéb tervezett ilyen jellegű funkciók kerültek. Mezőgazdasági üzemi területek a mezőgazdasági majorokat tartalmazzák. A szabadidő- és pihenőpark övezete az idegenforgalomhoz, sporthoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó beruházásoknak ad teret. A határmenti gazdasági övezet pedig egy későbbi tervezett térségi határátelkő helyét biztosíthatja.

Beépítésre nem szánt különleges területekbe tartoznak a homokbányák, a sportközpont területei. Turisztikai és gyógyászati-szabadidős övezetbe kaptak besorolást a külterületi, mezőgazdasági használatától eltérő, elsősorban idegenforgalmi, gyógyászattal, egészségturizmussal kapcsolatos fejlesztések. A zöld-közeledési övezet a városközpontot a termálfaluvá összekötő tervezett kisvasút nyomvonala mentén került kijelölésre, a szükséges helyeken (közparkban és közkertben nem helyezhető el közlekedési építmény).

Zöldfelület fejlesztés
alapelvei,
követelményei

A településen zöldfelületek kijelölése szükséges. Kevés a közpark, közkert, melyek a városi lét, a közösségi élet elengedhetetlen elemei. A Szegedi út mentén részletes tervek készültek a zöldterületek kialakítására, a közterület zöldítésére. A közkertekből átsorolt zöld-közeledési különleges területek is a zöldterületek fennmaradását szolgálták. A gazdasági területeknél a zöldsávok létesítése a szomszédos lakóterületek felé alapvető követelmény, ugyanakkor az ipari park irányába bővülő új városközpont esetében figyelni kell a megfelelő pufferterületek kijelölésére.

Tájrendezés,
külterületi
területfelhasználás
alapelvei,
követelményei

A külterületen – a Homokhátságon jellemzően – mezőgazdasági művelés a jellemző. Az általános-tanyás mezőgazdasági övezetbe tartozik a külterület jelentős része, gazdag tanyavilágával. Az ökológiai mezőgazdasági terület a természetvédelmi oltalom alatt álló, elsősorban védett gyepeket foglalja magába. Az építési korlátozással érintett mezőgazdasági területek tartalék területként működnek a belterület környezetében, a későbbi fejlesztési szándékok miatt. Művelésük megengedett, de bizonyos gazdasági épületeken kívül más nem építhető rájuk.

A terv megkülönbözteti a ténylegesen erdőművelésű területeket a rendezési tervben kijelölt erdőövezetektől.

1.6.2.2 A településszerkezeti terv megvalósult elemei

Tervezett lakóterületek	A település északkeleti részén tervezett összefüggő kertvárosias lakóterület részben beépült. A volt zártkerti tömb átalakulása ellenben még várat magára, a tőle északra kijelölt falusias lakóövezeti tömb beépítése sem indult még el. A termálfaluban kijelölt kisvárosias lakótömb beépítése sem kezdődött el még. A település déli részén vannak még nagyobb egybefüggő, még nem beépült lakóövezetek.
Tervezett településközponti és vegyes területek	A szerkezeti tervben kijelölt vegyes területek közül az új Városháza épülete mögötti tömb nem rendeltetésének megfelelő felhasználás alatt áll, a többi vegyes terület beépült.
Tervezett gazdasági területek	Az ipari parknak vannak jelentékeny tartalékterületei, melyek a 2014-es módosítás során kerültek ipari övezetbe. A gazdasági kereskedelmi területek kihasználtsága a barnamezős területekről szóló fejezetben ismertetésre kerül.
Tervezett különleges területek	A termálfalu nagy része különleges területként szerepel a rendezési tervben, beépülésük még kezdetleges, bár komoly fejlesztések indultak meg a területen. A külterület különleges területei közül a tavalyi évben átsoroltak (elsősorban idegenforgalmi céllal) még nem épültek be, de mindegyik konkrét fejlesztési elképzelés miatt került átsorolásra, hasznosításuk a közeljövőben várható. A határmenti-gazdasági terület a tervezett határátkelő megnyitása esetén hasznosul, a településnek érdemes lobbizni ez ügyben.
Közlekedéshálózati fejlesztések	Épül az 55. sz. út elkerülő szakasza, mely tehermentesíti a várost az átmenő forgalomtól. A szerkezeti terv keskeny nyomközű vasutat ábrázol, melynek komoly idegenforgalmi szerepe lehet. Magántőkéből épülne a tervek szerint, Ásotthalmot kötné össze Szegeden keresztül Ópusztaszerrel, valamint a későbbiekben Szerbia felé venné az irányt. A megyei terv (CsMTrT) tartalmazza a nyomvonalat). A településen belül felmerült egy parkvasút létesítésének gondolata a városközponttól a termálfaluig, melyet szintén feltüntet a szerkezeti terv.
Zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek	A város központi részén elkezdődött a zöldfelületek fejlesztése, azonban további zöldterületek kijelölése szükséges.
Erdőterületek	Nagyrészt gazdasági erdők jellemzik a külterületet, a szerkezeti terv jelzi a még (2009-es állapot szerint) be nem erdősült területeket.
Mezőgazdasági területek	A mezőgazdasági művelés az előzőekben ismertetett módon zajlik a településen. A kijelölt erdőterületek nagy részén is megmaradt a mezőgazdasági művelés, hiszen ezen a tájon erre van igény, ez jelent a családoknak megélhetést. A túlzott erdősítés, mely a Homokhátság településein nagyrészt nem helyiek által történik, a környező földterületek művelhetőségét rontják, az erdők mellett nem élnek meg a gyümölcsösök és más növényeknek sem tesznek jót. Az erdőben elszaporodó vadak elleni védekezés is komoly kihívás elé állítja a helyieket. A mezővédő fásítás, tanyafásítás kívánatos, azonban a magasabb szintű tervek által előírt indokolatlan erdősítés kevésbé.

1.7 A település társadalma

1.7.1 A népesség főbb jellemzői

1.7.1.1 Demográfia

3. táblázat - Mórahalom város népességszám változása 2001-2011

Adattípus	2001	2011	Lakónépesség 2011/2001 (%)	Lakó-népesség / állandó népesség 2001	Lakó-népesség / állandó népesség 2011
Állandó népesség (város)	5 452	5 718		1,0037	1,0150
Lakónépesség (város)	5 472	5 804	106,07		
Állandó népesség (megye)	418 574	403 888		1,0353	1,0336
Lakónépesség (megye)	433 344	417 456	96,33		
Állandó népesség (ország)	10 076 994	9 773 777		1,0119	1,0168
Lakónépesség (ország)	10 196 782	9 937 628	97,46		

Forrás: teir.hu

2. ábra - Mórahalom népességszámának változása (2000 - 2013)

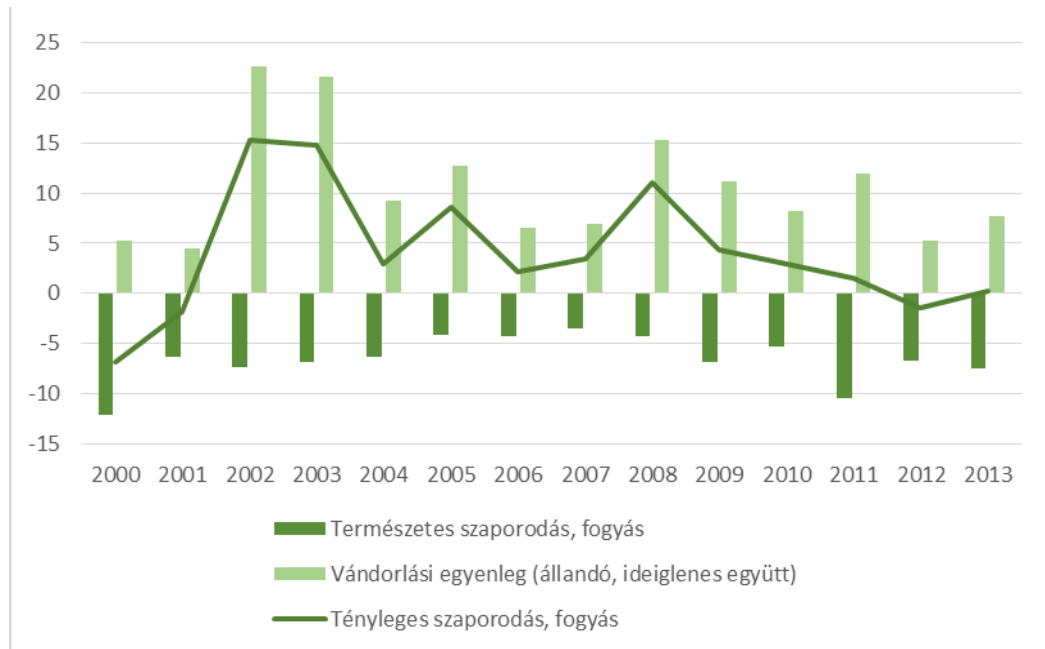

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Népmozgalom

3. ábra - Demográfiai változások Mórahalom városában (2000 - 2013)

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését segítő alkalmazás, saját szerkesztés

Amint a fenti táblázatból és két diagramból látszik, Mórahalom város állandó népessége folyamatosan növekszik 2000 óta. A természetes szaporodás, fogyás trendje megegyezik a járási, megyei és országos tendenciákkal, azaz a halálozások száma minden évben meghaladja az élve születések számát, azonban a város vándorlási egyenlege – ellentétben a megyei trenddel – szinte minden évben meghaladja a természetes szaporodás, fogyás egyenlegét, amelynek alapvetően két oka van, az egyik a dinamikus fejlődő ipari és turisztikai ágazat által teremtett új munkahelyek, valamint az élhető városi környezet.

Népsűrűség

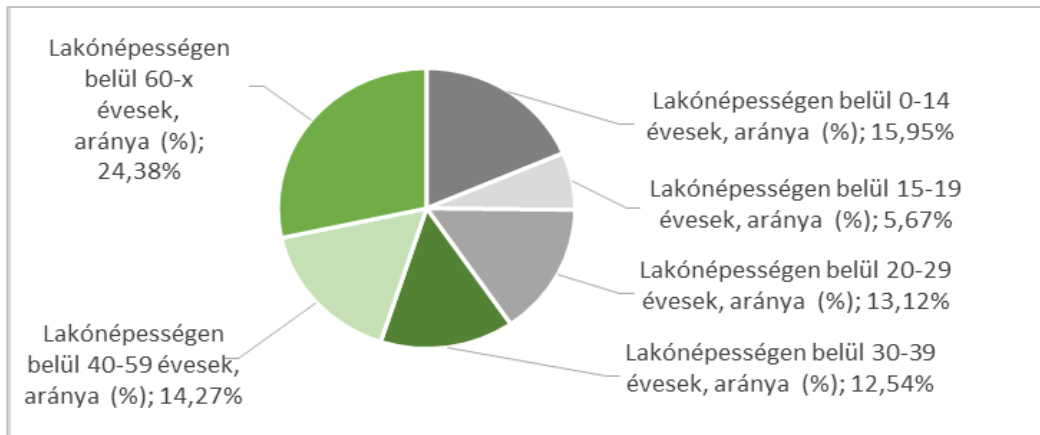
A város népsűrűsége a 2011. évi népszámlálási adatok alapján 69,80 fő/km², ami 2001-hez képest magasabb értéket nem mutat; de a megyei átlagnál alacsonyabb. Az alacsony népsűrűség a város viszonylag nagy területével van összefüggésben, a település a 83,15 km²-es terület nagyságával a 11. helyet foglalja el a megyei sorrendben.

Korösszetétel

A **népesség korösszetétele** Mórahalom városában teljes mértékben egyezik a megyei és az országos trenddel, azaz a 2001-es és a 2011-es népszámlálás közötti időszakban a 0-14 évesek, a 15-19 évesek és a 20-29 évesek aránya kis mértékben csökken a lakónépességben belül, míg a 30 év felettiek aránya növekszik. Jelentős aránynövekedés a 40-59 éves korosztály esetében figyelhető meg, ezen korosztály aránya a városi, a megyei és az országos viszonylatban is 14 %-ról 27 %-ra emelkedett. A 2014. januárra rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a 20-29 éves korosztály arányának csökkenése kismértékű növekedésbe fordult át, míg a 60 év felettiek aránya csökkenő tendenciát mutat.

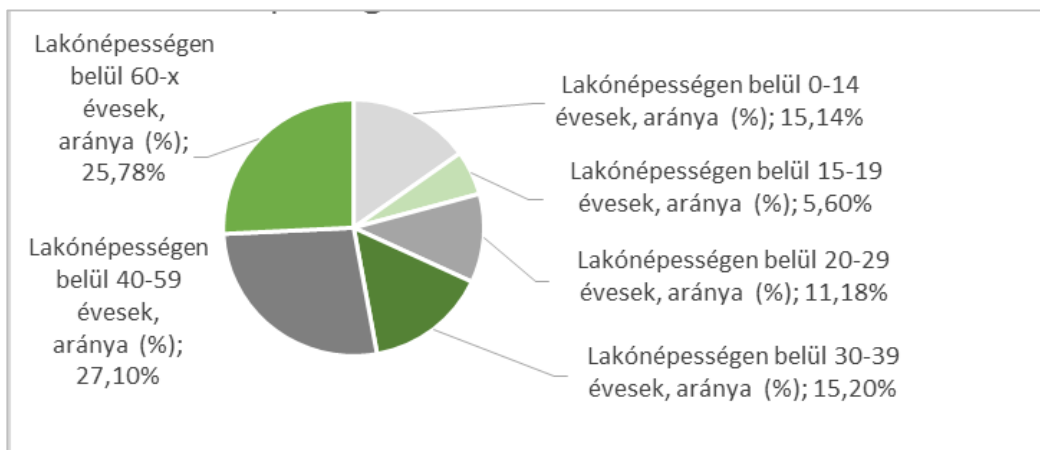

4. ábra - A lakónépesség korösszetétele 2001-ben

Forrás: KSH 2001. évi Népszámlálás

5. ábra - A lakónépesség korösszetétele 2011-ben

Forrás: KSH 2011. évi Népszámlálás

4. táblázat - A népesség korösszetétele

Adattípus	Adott korcsoport részesedése – 2001 (%)	Adott korcsoport részesedése – 2011 (%)
-14	15,95	15,14
15-19	5,67	5,60
20-29	13,12	11,18
30-39	12,54	15,20
40-59	14,27	27,10
60-	24,38	25,78

Forrás: KSH 2001. és 2011. évi Népszámlálás

A városban az **eltartott népesség rátája** (a gyermeknépesség (0–14 éves) és az idős népesség (60–X éves) összege a 15–59 éves népesség százalékában) 2001-ben 65,45 %, míg 2011. évben ugyanez a mutató 64,62 % volt.

A város **öregedési indexe** (öregedési index: az idős népesség (60–X éves) a gyermeknépesség (0–14 éves) százalékában) 2001. évi 158,7 %-ról 2011-re 165,9 %-ra emelkedett.

Összességében elmondható, hogy a népesség öregedő tendenciát mutat ezzel párhuzamosan az eltartott népesség aránya kis mértékben csökkent 2001 és 2011 között. Ez egyezik a megyei és országos tendenciákkal.

A népesség **nemek szerinti megoszlását vizsgálva** 2011-ben a városban élők 52,41 %-a nő, 47,59 %-a férfi. A nemek közötti arány 2001-hez képest kis mértékben változott, 0,5 százalékponttal nőtt a nők aránya.

1.7.1.2 Nemzetiségi összetétel

Nem hazai nemzetiségek

A városban a 2011 népszámlálás alapján jelen lévő nemzetiségek: német (0,60 %), román (0,48 %), szerb (0,43 %), 2001 óta a német és a román nemzetiség létszámában állt be jelentősebb változás, ami növekedést jelent mindkettő esetében.

A fenti adatok alapján látható, hogy annak ellenére, hogy Mórahalom az országhatár közelében fekszik a nemzetiségek aránya nem éri el a 2 %-ot a teljes lakossághoz viszonyítva. A városban nemzetiségi önkormányzat nem működik.

1.7.1.3 Képzettség

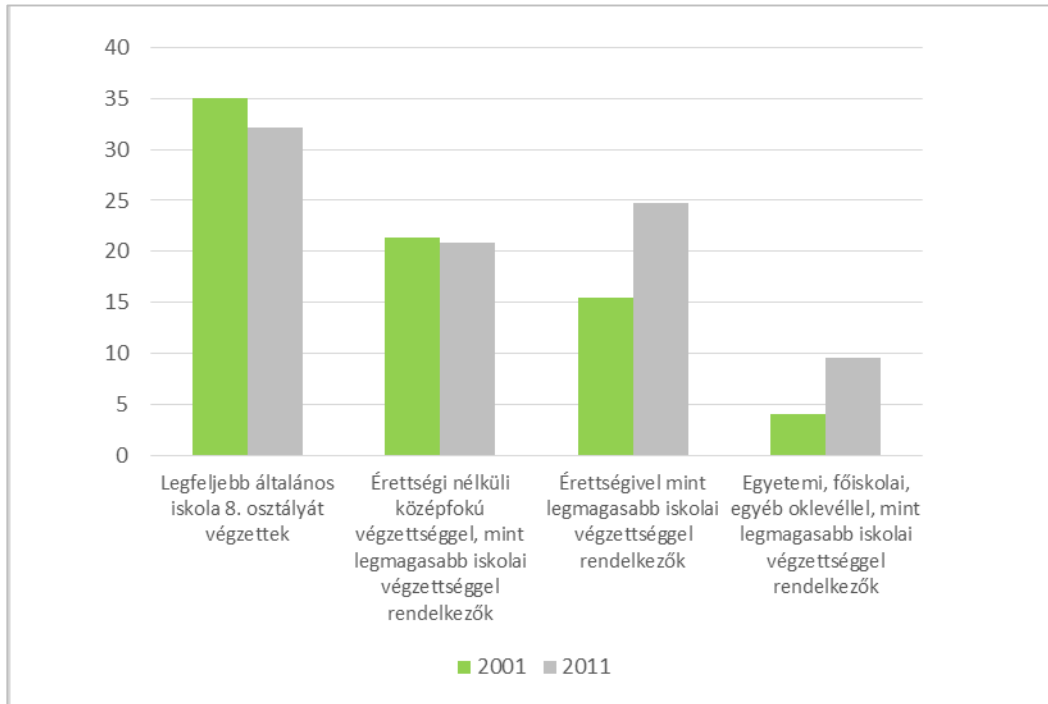
5. táblázat - Mórahalom város lakossága iskolai végzettség szerint megyei és országos összehasonlításban (2001, 2011)

Adattípus	Vonatkozási terület	2001	2011	Változás 2011/2001 viszonylatában (százalékpont)
Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek a 7 éves és idősebbek arányában	Mórahalom	35	32,2	-2,8
	Csongrád megyei járásközpontok	23,7	22	-1,7
	Magyarország	26,3	25	-1,3
Érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában	Mórahalom	21,3	20,8	-0,5
	Csongrád megyei járásközpontok	20,4	17,7	-2,7
	Magyarország	21,1	19,5	-1,6
Érettségivel mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában	Mórahalom	15,4	24,8	9,4
	Csongrád megyei járásközpontok	22,6	31,5	8,9
	Magyarország	20,5	27,5	7
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában	Mórahalom	4,1	9,6	5,5
	Csongrád megyei járásközpontok	12,1	18,5	6,4
	Magyarország	9,8	15,5	5,7

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

6. ábra - Mórahalom város lakossága iskolai végzettség szerint (2001, 2011)

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

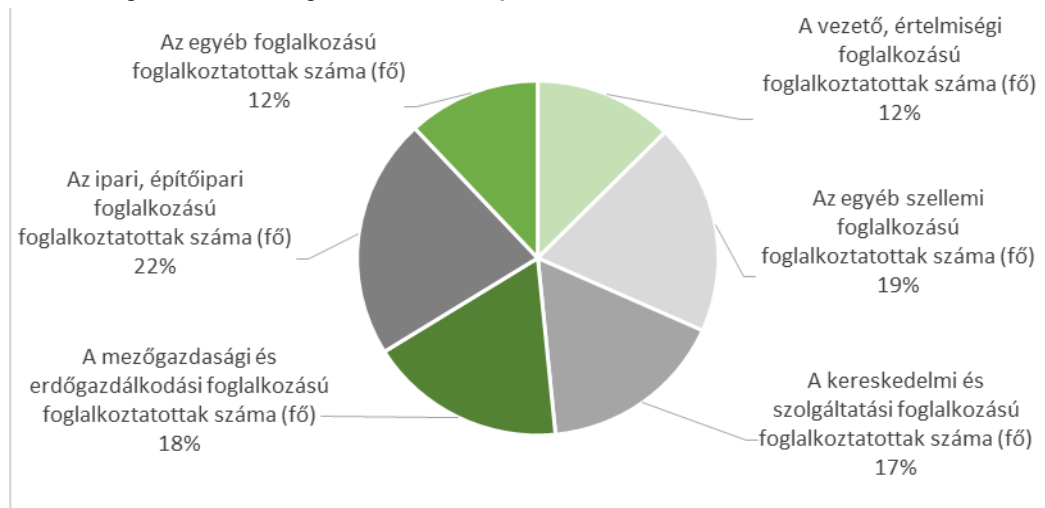
A város lakosságának iskolai végzettségében pozitív irányú változások figyelhetők meg a két népszámlálás közti időszakban. Mórahalom városában a 2001 évi népszámlálás óta a megyei és az országos trendet is meghaladó mértékben csökkent a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya a 7 éves és idősebb népességen belül. Az érettségi nélküli középfokú végzettséggel és egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel rendelkezők aránya követte a megyei és országos tendenciát, előző kis mértékben csökkent, míg utóbbi 5,5 százalékpontos növekedést mutat. A legnagyobb arányú növekedés az érettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők arányában figyelhető meg a két népszámlálás között eltelt időszakban, amely Mórahalom esetében 9,4 százalékpontos növekedést jelent, mely meghaladja az országos és megyei értéket is.

1.7.1.4 Foglalkoztatottság

Mórahalom városban 2011-ben a munkaképes korúak száma 4 032 fő volt, ennek 61,28 %-a volt foglalkoztatott. Ez az arány, a 2001-es adatokhoz képest kedvezőbb értéket mutat (2001-ben a foglalkoztatottak aránya 54,68 %-a volt).

7. ábra - Foglalkoztatottak foglalkoztatási főcsoport szerint 2011. évben

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

A 2011. évi népszámlálás idején Mórahalom városában a foglalkoztatottak legnagyobb aránya (22 %) az ipar, építőiparban dolgozott. Ezt követi kis mértékben alacsonyabb részaránnyal az egyéb szellemi foglalkoztatásúak aránya (19 %), a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazatban foglalkoztatottak aránya (18 %) és a kereskedelmi és szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak aránya, végül legkisebb részarányban a vezető, értelmiségi foglalkozású és az egyéb foglalkozású foglalkoztatottak aránya (12 %) figyelhető meg.

A vezető, értelmiségi foglalkozásúak aránya a mórähalmi járásban hasonló értéket mutat (11 %), míg a megyei és az országos átlag ennek közel duplája. Hasonló jelentős eltérés a megyei és országos arányoktól a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozásúak arányában figyelhető meg, ahol a megyei és országos arány 6 és 3 %, szemben a járási és városi 20 és 18 %-os értékkel. A többi foglalkoztatási főcsoport esetében csak néhány százalékos eltérés tapasztalható a városi és a megyei, országos részarányokhoz viszonyítva.

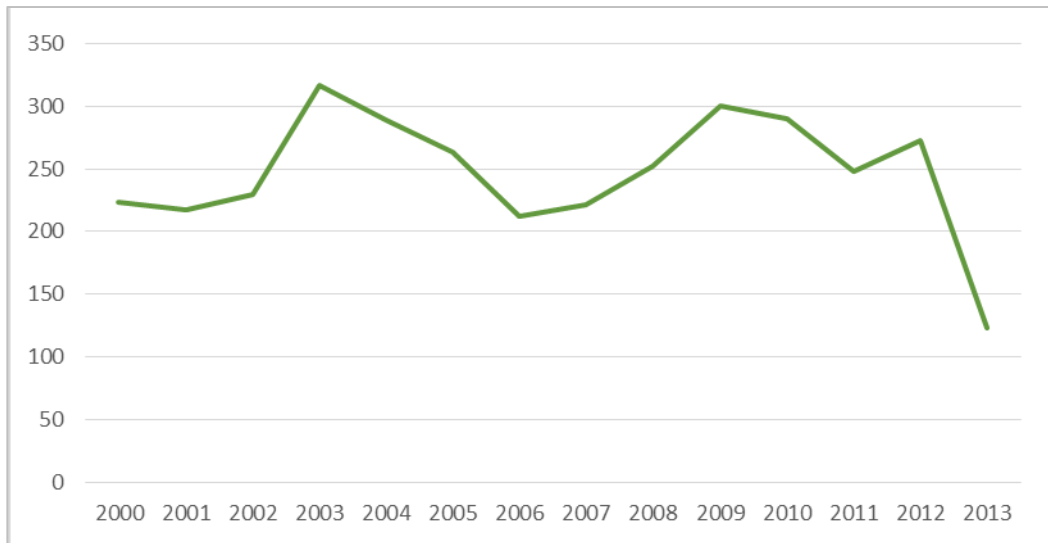
2011-ben a helyben foglalkoztatottak aránya a foglalkoztatottakon belül 63,91 %, míg a településről ingázók aránya 36,09 % volt. A helyben foglalkoztatott helyi lakosok aránya 2001 óta csökkent.

A 2011. évi népszámlálás idején az otthonát napi gyakorisággal elhagyó munkába járó lakosság közel 70 %-a (525 fő) Szegedre jár dolgozni. A lakosság jelentős része ingázik továbbá Ásotthalomra (58 fő, 7,7 %), valamint Röszkére (44 fő, 5,84 %). A munkavállalási célú ingázás további célpontjai még Domaszék, Zákányszék és Algyő, azonban erre a három településre az összes ingázó közel 5 %-a jár napi gyakorisággal.

A Mórahalomra munkába járók adatait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a városba bejárók több, mint 36 %-a Szegedről érkezik. Jelentős számú munkavállaló érkezik még Ásotthalomról (146 fő, 24 %) és Zákányszékről (70 fő, 11 %). Munkavállalási céllal kevésbé nagy létszámban érkeznek még ingázók Domaszékről, Bordányból és Röszkéről.

8. ábra - Regisztrált munkanélküliek száma

Forrás: KSH, Területi statisztika

A regisztrált munkanélküliek száma 2000 és 2012 között folyamatosan 200 és 300 fő között ingadozott, azonban 2013-ra ez az érték 123 főre csökkent, aminek oka a településen a közfoglalkoztatási program beindítása és sikeres fenntartása.

Továbbá a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a 2011-es népszámlálás idején 0,76 %, amely adat kedvezőbb a megyei (2,85 %) és országos (1,49 %) arányhoz képest is.

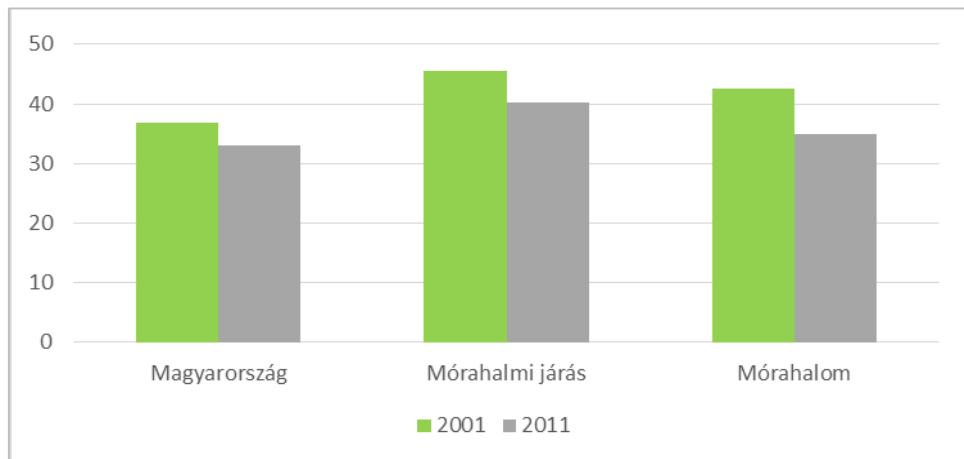
1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

Jövedelem

A száz lakosra jutó adófizetők száma 2004 óta folyamatosan, kis mértékben növekszik, amely megegyezik a járási és az országos trenddel. 2012-re ez az érték Mórahalom városában elérte a 44,1 %-ot.

Ezzel párhuzamosan a rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korú népességben belül a 2001-es népszámlálástól a 2011-es népszámlálásig 42,5 %-ról 35 %-ra csökkent. Ez a tendencia szintén összhangban van a járási és az országos trenddel.

9. ábra - Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül

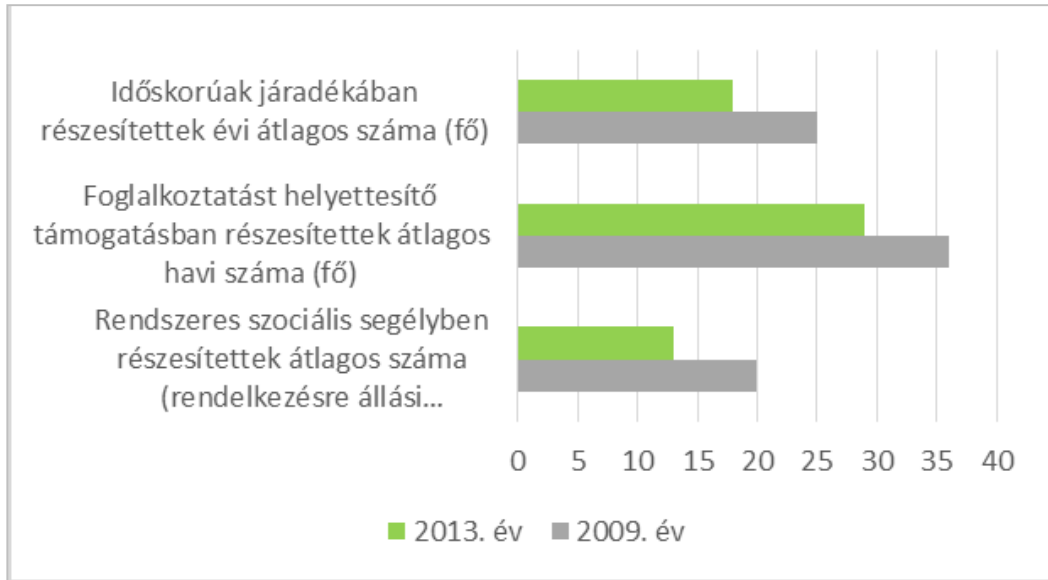

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

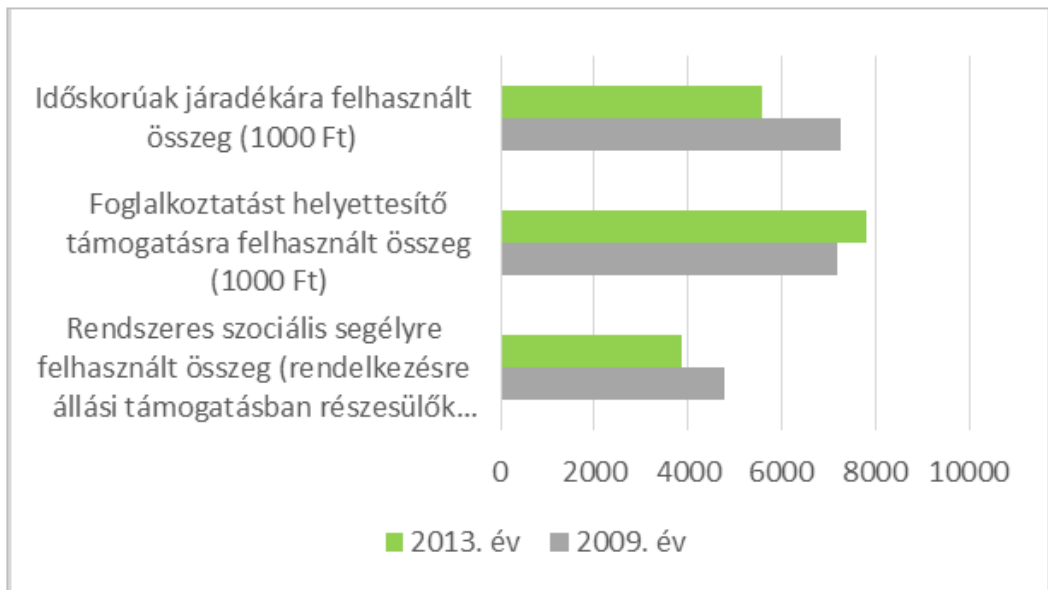

Mórahalom városában bár csökkent a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya, és értéke alacsonyabb, mint a móraalmi járásban, azonban mind a 2001-es mind pedig a 2011-es népszámlálás idején meghaladta az országos értéket (2001: 36,9 %, 2011: 33 %).

10. ábra - A segélyezés esetei és a felhasznált segély összege

Segélyezés

Forrás: KSH, Területi statisztika

A fenti két táblázatból megállapítható, hogy mindhárom segélyezési forma esetében csökkent az ellátásban részesülők száma 2009 és 2013 között, azonban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra felhasznált összeg az esetek számának csökkenése ellenére 2013 évben magasabb értéket mutat.

1.7.1.6 Életminőség

Az emberek életminőségét nagyban meghatározza, hogy milyen komfortfokozatú és felszereltségű lakásban élnek. A városban 2011-ben a lakások 48,5 %-a volt összkomfortos, mely meghaladja a járási átlagot (40,21 %), azonban alul marad a megyei átlaghoz képest (54,58 %). Ugyanakkor a komfortos lakások aránya (32,12 %) kis mértékben elmarad a járási átlagtól (34,44 %), de a megyei átlaggal megegyezik. A félkomfortos, komfort nélküli és szükség- és egyéb lakások aránya meghaladja ugyan a megyei átlagot, azonban a járás értékéhez képest alacsonyabb arányt mutat.

A lakások felszereltségét vizsgálva megállapítható, hogy a lakások 69,33 %-a hálózati vízvezetékekkel, 66,90 %-a közcsatornával és 83,36 %-a vízöblítéses WC-vel rendelkezik, tehát a járási és a megyei átlagos ellátottsági szintet a háromból két szempont esetében meghaladják a mórahalmi háztartások.

6. táblázat - Háztartások, családok életkörülményei (2011)

	2011		
	város	járás	megye
	az összes háztartás %-ában		
Háztartások összesen:	2 674	13 692	193 317
háztartások a lakás komfortossága szerint			
összkomfortos	48,50	40,21	54,58
komfortos	32,12	34,44	32,96
félkomfortos	4,41	5,81	4,30
komfort nélküli	13,13	17,21	7,35
szükség- és egyéb lakás	1,83	2,32	0,82
háztartások a lakás felszereltsége szerint			
hálózati vízvezetékekkel	69,33	57,87	89,62
házi vízvezetékekkel	21,32	27,28	5,79
meleg folyóvízzel	86,20	80,06	90,85
vízöblítéses WC-vel	83,36	77,23	66,17
közcsatornával	66,90	23,54	29,23
házi csatornával	23,75	61,61	89,87

Forrás: KSH, Népszámlálási adatok

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az időskorúak számában az elmúlt években lassú, de folyamatos növekedés figyelhető meg, így az aktív korúak számára kismértékben, de egyre nagyobb terhet jelent az időskorúak ellátása.

A városban egyéb térbeli, társadalmi konfliktusok nem figyelhetőek meg, alapvetően a regisztrált munkanélküliek számában határozott tendencia nem állapítható meg.

A városrészek között a Központi Statisztikai Hivatal által vizsgált mutatók alapján komolyabb eltérések nem tapasztalhatóak, a város ilyen szempontból homogénnek mondható.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

Mórahalom nevét 1729-ben kapta, majd 1892-ben Szeged - Alsóközpont néven vált a tanyavilág sűrűn lakott központjává. 1892-ben Szeged város alsótanyai közigazgatási centrumaként létrehozta Alsóközpontot, ekkor épültek az első középületek.

Önálló községgé 1950-ben vált, majd 1970-től nagyközségként funkcionál. 1989. március 1. napján városi rangot kapott.

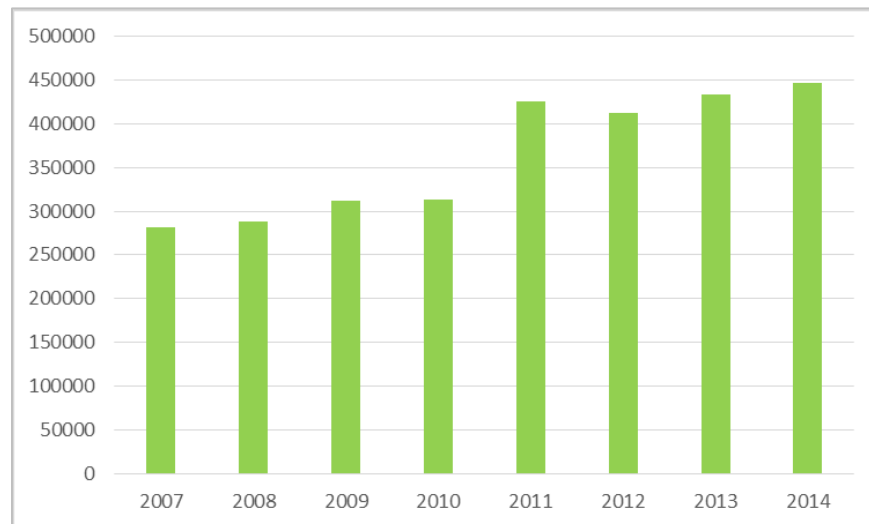
Mórahalom turisztikailag is fontos szerepet tölt be a térségben, az itt található gyógyfürdő és az ökoturizmus is sok hazai és külföldi vendéget vonz a városba. Mórahalom turisztikai vonzerejének meghatározó tényezője az egészségturizmus, mely a gyógyvízre és annak hasznosítására, egészségügyi és turisztikai felhasználására épül.

Mórahalom városa lehetőségeihez mérten évek óta folyamatosan fejleszti és bővíti egészségügyi szolgáltatásait. A gyógyászati központban társadalombiztosítás által finanszírozott kezelések, valamint egyéb gyógyászati és wellness szolgáltatások is igénybe vehetők. Az Elixir Medical Wellness Hotel kínálatában alternatív gyógymódok is megtalálhatók.

A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdőben 21 medence, 11 szauna, beltéri és kültéri csúszdák, gyermekfürdő és szaunavilág található. Jelenleg négy gyógyvíz szolgálja az intézményt, a legrégebben használt Erzsébet gyógyvíz mellett az Árpád gyógyvíz, a Szent László és a Hunyadi gyógyvizek.

A fürdő látogatóinak száma a folyamatos fejlesztéseknek, valamint az aktív marketing tevékenységnek köszönhetően folyamatosan nő, melyet az alábbi ábra szemléltet:

11. ábra - A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő látogatottsági adatai

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Mórahalom turisztikájának másik meghatározó tényezője az ökoturizmus. Magyarországon szinte egyedülálló a Nagyszéksósi Bivalyrezervátum, melyben jelenleg több, mint 150 bivalyt csodálhatnak meg az érdeklődők természetes életkörülmények között.

A település területe részben érinti a Kiskunsági Nemzeti Park Körös-éri Tájvédelmi Körzetét. Ehhez kapcsolódóan két ifjúsági szálláshely kínál ökoturisztikai programokat, szakvezetéses túrákat. Túralehetőségek között szerepelnek segway, illetve kerékpáros túrák is. Mórahalom területét érinti az Eurovelo 13 kerékpárút, a kerékpáros turizmus kapcsán folyamatos kínálat-bővülés jellemző.

Lovas turizmust szolgálja a Futó-Dobó Lovasközpont, ahol különböző programok, lovaglás és terápiás lovaglás áll a vendégek szolgálatára.

Mórahalom turizmusának harmadik pillére a kulturális- és örökségturizmus. Ennek meghatározó elemei az Aranyszöm Rendezvényházban megvalósuló színházi előadások, a Móraalmi Patkó Lovasszínház, Homokháti Sokadalom, Pálinkaverseny, Gasztronómiai fesztiválok (Rétesfesztivál, Bivalyfesztivál), Helyi termékek, Települési Értéktár, Néptánc találkozó, Móra domb, Bunkerek, Mini Hungary Park, Homokháti Emlékház, Babagyűjtemény

A MÓRA-TOURIST Nonprofit Kft, mint Turizmus Desztinációs Menedzsment szervezet szakmai háttérrel biztosít a desztinációban megjelenő turisztikai ágazat számára. Tevékenységének célja, hogy komplex rendszerbe helyezze a turisztikai termékek kialakításával és piacra vitelével kapcsolatos erőfeszítéseket, valamint a turisztikai szereplőket egymással szoros együttműködésében koordinálja.

A város a Homokhátsági térségben található, amely az itt található települések szoros és folyamatos együttműködésével funkcionál. Mórahalom jelenleg járásközponti szerepet tölt be, így közigazgatásilag a környező települések lakosait is kiszolgálja.

Mórahalom, mint járásközpont kulturális téren is kiemelkedő a járási települések között. Speciális helyzetet teremt a város kulturális kínálata szempontjából Szeged közelsége. A város nem kíván versenyezni a megyeközpont által kínált lehetőségekkel, inkább azokat kiegészítve nyújt lehetőséget a térségbe látogatók számára.

1.7.3.2 Civil szerveződések

A városban 41 bejegyzett civil szervezet működik. A szervezetek a legnagyobb számban kulturális (11 db), oktatási (9 db) és sport (8 db) tevékenységet folytatnak. A tevékenységükkel a legnagyobb népességszámot mozgósító helyi civil szervezetek a Bástya Nyugdíjas Klub, a Móraalmi Gazdakör, a Homokháti Iskolaszövetség, az Arlechino Táncgyűlés Mórahalom, a Móraalmi Városi Sportegyesület, a Victoria Sportegyesület Mórahalom, és az Esély Móraalmi Szociális Magánalapítvány.

7. táblázat - Jelentősebb civil szervezetek a városban (2015. évi adatok szerint)

Civil szervezet neve	Tevékenység
Bástya Nyugdíjas Klub	szabadidő
Gyöngyszem Nagycsaládosok Egyesülete	szociális
Hangya Zöldség-Gyümölcs Termékpályás Szövetkezetek, Szervezetek Szövetsége	egyéb
"Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Közhasznú Egyesülete"	településfejlesztés
HUNOR Bérkilövő Vadásztársaság Mórahalom-Domaszék	szabadidő
MADARÁSZTÓI HORGÁSZ - LOVAS EGYESÜLET	szabadidő
Móraalmi Földtulajdonosok "Árpád Vezér" Vadásztársasága	szabadidő
Móraalmi Gazdakör	szabadidő
Móraalmi Hegyközség	szabadidő
Mórahalom Város Önkéntes Kiemelten Közhasznú Tűzoltó Egyesület	polgári védelem
Alsótanya Kulturális, Művelődési és Turisztikai Közhasznú Egyesület	kulturális

Civil szervezet neve	Tevékenység
Arlechino Táncgyűlés Mórahalom	oktatási
EGYMÁSÉRT Szeged Környéki Települések Egyesülete	településfejlesztés
Homokháti Iskolaszövetség	oktatási
Homokháti Könyvtári Szövetség	kulturális
Mórahalmi Színtársulat Egyesület	kulturális
SZÉP-KÖR Környezetvédelmi és Városszépészeti Közhasznú Egyesület	környezetvédelem
EGYÜTT a közös jövőnkért Egyesület	településfejlesztés
Kultúra & Identitás Mozgalom Egyesület	kulturális
Mórahalomért Közbiztonsági és Vagyonvédelmi Egyesület	közbiztonság
Kistérségi Focisuli SE	sport
Lendület Szabadidős és Rekreációs Sport Egyesület	szabadidő
Mórahalmi Autósport Sportegyesület	szabadidő
Mórahalmi Lovas Klub	szabadidő
Mórahalmi Sportegyesület Baráti Köre	sport
Mórahalmi Tömegsport Egyesület	sport
Mórahalom Városi Sportegyesület	sport
Victoria Sportegyesület Mórahalom	sport
Homokhátságért Egyesület	érdekérvényesítés
"MIASZÖSZ" Magyarországi IskolASZÖvetségek Szövetsége	oktatási
"Szövetség a Dél-alföldi Emberek Egészségéért"	egészségügy
Egy-Másért Ifjúsági és Közösségfejlesztő Közhasznú Egyesület	ifjúság
Rotary Club Mórahalom	szociális
Királyhalom Tanyai Turisztikai és Kulturális Egyesület	kulturális
A Te Életed A Tiéd Alapítvány	oktatás
Esély Mórahalmi Szociális Magánalapítvány	szociális
Kerek Világ Alapítvány	kulturális
Egészséges Mórahalomért Közalapítvány	egészségügy
Remény a Beteg Gyermekéért Alapítvány	egészségügy
Mórahalmi Önvédelmi Csoport Közalapítvány	közbiztonság
Mórahalom Közoktatásáért Közalapítvány	oktatás

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

1.8.1.1 Oktatás

Óvodák

Mórahalom városban az óvodai feladatellátás 1 db intézményben történik. Az intézmény fenntartója és működtetője Mórahalom Városi Önkormányzat. A városban az összes óvodai férőhely száma 277, a városi szintű kihasználtság 80 %-os.

A KSH adatai alapján az óvodai férőhelyek kihasználtsága 2009-ben és 2013-ban 80 % volt, míg 2010 és 2012 között ez az érték meghaladta a 100 %-ot.

Az óvoda épülete egy 2012-ben támogatásban részesült projekt keretében felújításra került, így infrastrukturális szempontból korszerűnek tekinthető, valamint az épület-felújítás mellett a napelemes rendszer is kiépítésre került a gazdaságos üzemeltetés érdekében.

8. táblázat - Óvodai intézmények és azok legfontosabb statisztikai adatai (2013/2014 tanév)

Intézmény neve és fenntartója	Feladatellátó hely és annak címe	Férőhely (fő)	2014-ben beíratott gyerekek száma (fő)	Kihasználtság (%)	Csoportszobák száma (db)	Tornaszobaléte (igen/nem, db)
Mórahalom Város Önkormányzata Napközi-otthonos Óvoda	6782 Mórahalom, Egyenlőség u. 19.	277	227	82	11	igen

Forrás: TEIR

Alapfokú oktatás

Általános iskolai nappali oktatásban résztvevő tanulók száma 2013/2014-es tanévben 468 fő volt. Az elmúlt évek (2009 óta) tendenciája szerint ez a szám folyamatosan növekvő volt, azonban 2013-ban nem érte el a 2009 évi adatot.

A város iskolájába más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya 14,7 % volt a 2013/2014-es tanévben. Az oktatási céllal településre ingázók aránya 2009 és 2011 között növekvő tendenciát mutatott, majd 2012 óta kis mértékben csökken.

A városban két általános iskola működik, a KLIK által fenntartott intézmény 1 feladat ellátási helyen, valamint a Szeged-Csanádi Egyházmegye által fenntartott intézmény szintén 1 feladat ellátási helyen.

9. táblázat - Általános iskolai intézmények és azok legfontosabb adatai (2013/2014 tanév)

Intézmény neve és fenntartója	Feladatellátó hely és annak címe	Férőhely (fő)	2013/2014 tanévben beiratott gyerekek száma (fő)	Kihasználtság (%)	Tantermek száma (db)	Torna-terem léte (igen/nem, db)
Móra Ferenc, Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium, KLIK	6782 Mórahalom, Barmos György tér 2.	500 (604 fő a középfokú férőhelyekkel együtt)	468	94 %	32	Igen, 1 db
Szent Imre Katolikus Általános Iskola, Szeged-Csanádi Egyházmegye	6782 Mórahalom, Barmos György tér 2.	160	38	24 %	3	Igen, 1 db

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A Szent Imre Katolikus Iskola Mórahalmi Tagintézményének a 2013/2014-es tanév volt az első tanéve. A 38 fő beiratott tanuló 100 %-a mórahalmi lakos.

Középfokú oktatás

A városban 1 db középfokú oktatási intézmény található, de az sem önálló intézmény, hanem a Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégiumhoz tartozik a középfokú oktatás. Vonzáskörzete a mórahalmi járás határán is túl terjed.

10. táblázat - Középfokú oktatási intézmények és azok jellemzői (2013/2014 tanév)

Középfokú oktatási intézmény neve, fenntartója / működtetője	Tanulók száma 2013/2014 (fő)	Nem városi lakos (%)	Kollégista (fő)	Képzési kínálat
Móra Ferenc, Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium, KLIK	69	75 %	17	vendéglátás idegenforgalom szakmacsoportos alapozó képzés (szakközépiskola), panziós, falusi vendéglátó, gyógy-és sportmasszőr

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A képzések struktúrája illeszkedik a helyi gazdaság igényeihez. Az intézmények kapcsolatot ápolnak a gazdasági szereplőkkel, a főbb helyi gazdasági szereplők által végzett tevékenységeket iskolai rendezvények alkalmával játékos foglalkoztatások, előadások keretében a gyermekekkel megismertetik.

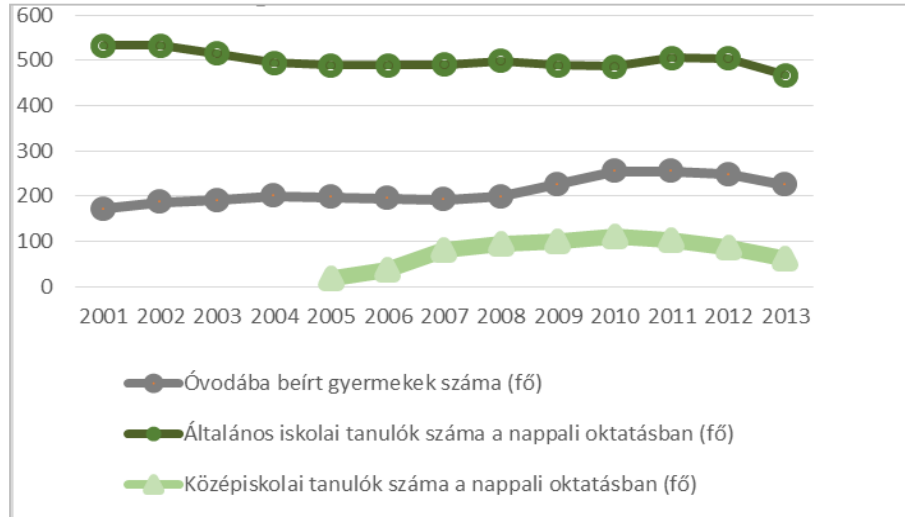
A középfokú képzés megszűnik az intézményben. 2014-től már nincs újabb beiskolázás. A 2015-16-os tanévtől pedig egyáltalán nincs középfokú képzés az intézményben. Ennek oka: törvényi változások miatt a szakközépiskolai képzés nem folytatható, a panziós falusi vendéglátó OKJ-s szakma megszűnt, a gyógy-és sportmasszőr képzés szintén a törvényi változások miatt szűnik meg (szakképzés leválasztása – NGM fenntartásba kerül).

Kollégiumi ellátás

Kollégiumi ellátást a városban Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium biztosítja, 2008 óta két épületben. A szakközépiskola megszűnésével a kollégium is meg fog szűnni. A 2013-14-es tanévben 17 tanuló vette igénybe a kollégiumi ellátást, már csak egy épületben (Mórahalom, Kölcsey utca 1/b.). A kollégium férőhelye 60 fő, kihasználtsága 28 %.

12. ábra - Összefoglaló Mórahalom oktatási adatairól

Forrás: KSH, Területi statisztika

1.8.1.2 Egészségügy

Alapellátás

A városban összesen 3 háziorvosi, 1 házi gyermekorvosi és 2 fogorvosi praxis létezik. Az Országos Alapellátási Intézet nyilvántartása alapján tartósan betöltetlen praxis nincs a településen. Az **ügyeleti** feladatok ellátása az Országos Mentőszolgálat Állomásán történik minden nap 16.00-8.00 között. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma 2013-ban 1 468 fő, ami meghaladja ugyan a járási (1 303 fő) és a megyei átlagot (1 352 fő), azonban az országos átlagtól (1 557 fő) kedvezőbb a helyzet. A városban 3 védőnő dolgozik, a gyógyszerterek száma 2.

Szakellátás

Mórahalom városában 2001-től a járóbeteg szakellátást az Önkormányzat tulajdonában lévő Móra-Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Nonprofit Közhasznú Kft. működteti.

Feladatai közé tartozik a járóbeteg szakellátások szervezése, irányítása, szakellátások működtetése, szakmai irányítása. Ellátási területe kiterjed Mórahalom, Ásotthalom, Zákányszék, Üllés, Ruzsa Öttömös, Pusztamérges, Bordány, Forráskút és Röszeke településekre.

Mórahalom Városi Önkormányzat a 2008. évi Integrált Városfejlesztési Stratégiájában is célul tűzte ki, hogy a turizmus és az egészség városává váljon, amely többek között magában foglalja a szakellátások helyben történő igénybevételi lehetőségének kiterjesztését, a meglévők fejlesztését, a szakmai felszereltség javítását, valamint a gyógyturizmus infrastruktúrájának megteremtését a fűrdő kapcsolódó szolgáltatásainak fejlesztésén keresztül.

A célok elérése érdekében az önkormányzat új szakrendelőket alakított ki. A beruházás eredményeként 2001 őszére három új szakrendelő, egy labor, valamint ezek kiszolgáló helyiségei létesültek. A korábbi fejlesztések folytatásaként a már meglévő infrastruktúra bővítésével, elkészült az új Kistérségi Egészségügyi Központ kivitelezése. Ebben a korszerű, két emeletes, akadálymentesített rendelőintézetben kaptak helyet a már működő szakrendeléseken kívül új, korábban még nem működtetett szakrendelések is.

A jelenleg elérhető szakrendelések az alábbiak:

- belgyógyászat;
- bőrgyógyászat;

- fizioterápia;
- tüdőszűrés;
- fül-orr-gégészet;
- gyermekgyógyászat;
- gyógytorna;
- laboratórium;
- mozgásszervi rehabilitáció;
- nőgyógyászat;
- ortopédia;
- pszichiátria;
- reumatológia;
- röntgen;
- sebészet;
- szemészet;
- tüdőgyógyászat;
- ultrahang;
- urológia;

1.8.1.3 Szociális közszolgáltatások

Intézmények,
szolgáltatások

A **Móra-Partner Foglalkoztatási és Szociális Nonprofit Közhasznú Kft.** működteti Mórahalmon a Huncutka Bölcsőde és Családi Napközit, a Hunci Manó Játsszínházat, a Napsugár Fejlesztő Ház Fogyattakkal Élők Nappali Intézményét és a Biztos Kezdet Napsugár Gyerekházat. A Móra-Partner Kft. az elsősorban hátrányos helyzetű lakosság részére nyújt képzési/átképzési és foglalkoztatási lehetőséget pályázati források bevonásával.

A **bölcsőde** a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. A bölcsődei férőhelyek száma 50 fő, az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 1,1 fő. 2010-2011 között megvalósult a bölcsőde épületének korszerűsítése, akadálymentesítése.

A Móra-Partner Kft. fenntartásában és feladatellátásában a bölcsődével azonos telephelyen üzemel a **Huncutkodó Családi Napközi** (férőhely száma: 7 fő), és a **Hunci Manó Játsszínház** (férőhely száma: 16 fő). A Családi napközi a családban nevelkedő gyermekek részére nyújt - nem közoktatási céllal- az életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást.

Mórahalom városközpontjához közel található a **Biztos Kezdet Napsugár Gyerekház**, amely olyan szolgáltatásokat nyújt, ahol a 0-3 éves gyermeket nevelő családok játékos formában fejleszthetik gyermekeik képességeit. A Biztos Kezdet Napsugár Gyerekház lényege az együttműködés a szülőkkel, a leendő szülőkkel és gyermekkel a csecsemők és a kisgyermek test, szellemi és szociális fejlődésének előmozdításáért – megkülönböztetett figyelemmel a hátrányos helyzetű gyermekekre – oly módon, hogy harmonikusan fejlődhessenek otthonukban, az intézményekben; a gyermekek és családjaik számára elérhetővé váljanak a szolgáltatások és támogató közösségben fejlődésüket figyelemmel kísérve közel egyenlő eséllyel kezdhessék el iskolai tanulmányaikat. A gyerekház programjai között szerepel a játékos mozgásfejlesztő torna,

ITS DA Konzorcium

babamasszázs, kreatív kézműves foglalkozások, mese délelőtt, hagyományőrző programok, kirándulások, előadások szervezése, tanácsadás.

A térségben rászoruló sajátos nevelési igényű vagy sérült fiatal felnőttek számára 16 férőhelyen nyújt nappali ellátást a **Napsugár Fejlesztő Ház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye**. Személyközpontú mozgásterápiai fejlesztést, egyéni és csoportos foglalkozásokat, gondozást és tanácsadást biztosít az ellátottak részére a hét minden munkanapján.

A **Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekejélési Központ Móraalmi Tagintézményében és Tanyai Idősek Klubjában** (Gondozási Központ) a szociálisan rászorultak részére nyújtanak személyes gondoskodást állami valamint önkormányzati forrásból. A Mórahalom, Zákányszéki út 21. szám alatt található Móraalmi Tagintézmény 1989. augusztus 1-jén kezdte meg működését. A tagintézmény jelenleg szociális alapszolgáltatásokat biztosít Mórahalom város szociálisan rászoruló lakosai részére. A tagintézmény segítséget nyújt a rászorulóknak számára a saját otthonukban és lakókörnyezetükben az önálló életvitel fenntartásához, egészségi, mentális állapotukból eredő vagy más okból származó problémák megoldásához. A két szociális intézményben elérhető ellátási formák az alábbiak:

Nappali ellátás –
Idősek klubja;

2009-2013 közötti időszakban működési engedély szerint 40 fő volt az engedélyezett létszám, 2013 októberétől az új telephely (Tanyai Idősek Klubja – Móradozsi krt. hrsz. 0406/179) miatt ez 70 főre bővült. Ezen időszakokban elmondható, hogy növekvő tendenciát mutatott a látogatottság. A kezdeti 85 %-os értékről 2013-ra elérte a 100 %-ot. A telephely bővítésnek köszönhetően azonban ismét 85 %-os kapacitással működik az intézmény.

Házi segítségnyújtás;

A külső tényezők (törvényi előírások, egészségügyi állapot, támogató rendszerek hiánya) erőteljesen befolyásolják az igénylők és a kapacitásunk számát. 2009-2013 között 36 fő volt az engedélyezett létszám, majd 2013. június 1-ig 41 főre bővült. Az ellátás hasonlóan az előzőekhez 85 %-os kapacitással működött.

2013 októberétől az új telephely (Tanyai Idősek Klubja – Móradozsi krt. hrsz. 0406/179) miatt a két intézmény ellátotti létszáma arányosan oszlott szét kül- és belterület vonatkozásában. Móraalmi Tagintézmény 23 fő, a Tanyai Idősek Klubja 18 fő. 2014 év végére azonban jelentősen csökkent az ellátottak száma, így 2015-ben visszaállnak a 18-18 fős ellátotti létszámra a két telephely viszonylatában.

Étkeztetés;

2009-től egyértelműen növekvő tendenciát mutat ez az ellátási forma. A kezdeti évi 72 fő ellátása 2014-re kibővült 98 fő mindennapi ellátására a két telephely vonatkozásában (Móraalmi Tagintézmény és Tanyai Idősek Klubja)

Jelzőrendszeres házi
segítségnyújtás;

2009-2014 közötti időszakban pályázati forrásoknak köszönhetően a kezdeti 131 készülékről 160 készülékre bővült a jelző berendezések száma, amely 95 %-os lefedettséggel működik ügyeleti formában a 7 településen. A Móraalmi Tagintézmény a társulás keretében gesztor szerepet tölt be hét település vonatkozásában (Mórahalom, Ásotthalom, Zákányszék, Öttömös, Üllés, Forráskút, Pusztamérges,). A gesztor szerep keretében ellenőrzési és szervezési feladatokat lát el.

Támogató szolgálat;

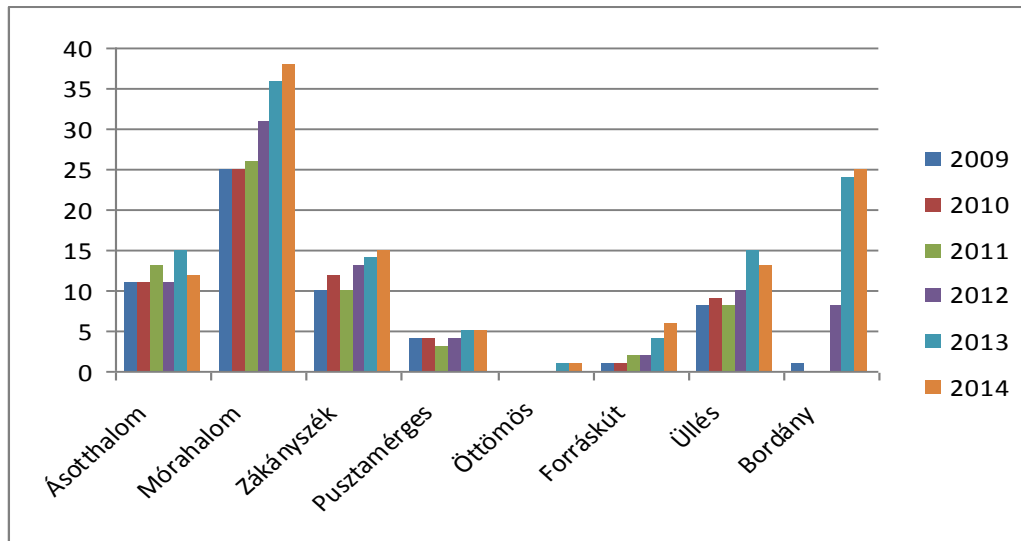
2009-ben még az időskorúak igényelték elsősorban a személyi segítség ezen formáját, 2014-re azonban ez átalakult a speciális nevelési, fejlesztési igényű gyermekek ellátási formájává.

- Családsegítő és gyermekejélési szolgáltatás;
- Tanyagondnoki szolgáltatás;

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás adatai településekre vonatkozólag:

13. ábra - Belterületi ellátottak száma 2009-2014 között

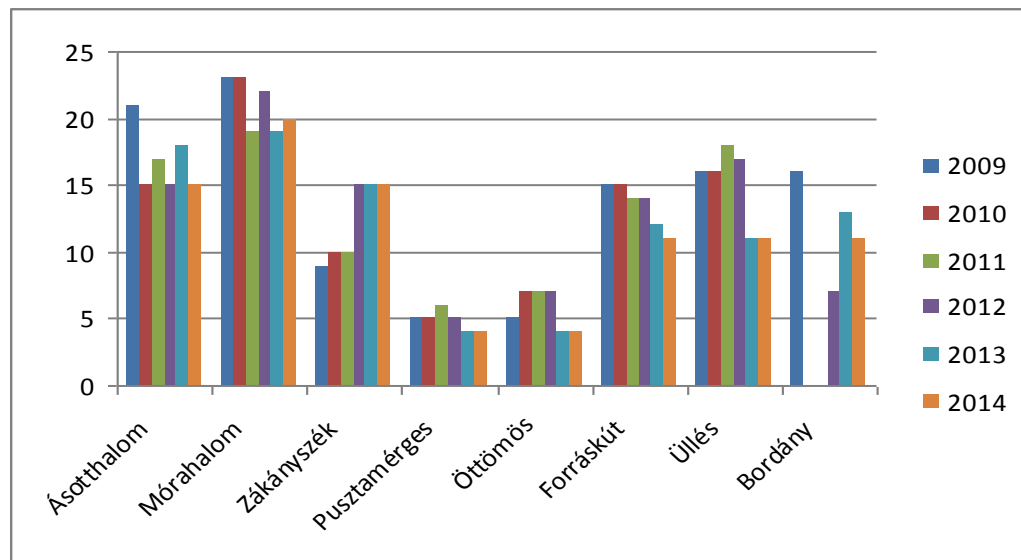

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A fenti táblázat a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülő belterületi igénybevevők arányát mutatja az egyes településeken 2009-2014 között. Megállapítható, hogy a belterületen élő ellátottak aránya folyamatosan, az egyes településeken eltérő intenzitással ugyan, de növekszik. Mórahalom területén növekedés tapasztalható.

14. ábra - Külterületi ellátottak száma 2009-2014 között

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A táblázat a külterületen élő jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők arányát szemlélteti. Az előbbi ábrával összehasonlítva megállapítható, hogy az ellátási formát lényegesen több külterületi lakos veszi igénybe, mint a belterületen élők. Mórahalom tekintetében viszont nőtt a külterületi kérelmezők aránya.

Házi segítségnyújtás

11. táblázat - Házi segítségnyújtást igénybevevők száma

Település	2009.12.31.		2010.12.31.		2011.12.31.		2012.12.31.		2013.12.31.		2014.12.31.	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Mórahalomi Tagintézmény	10	11	7	25	9	32	8	29	6	18	10	25
Tanyai Idősek Klubja	0	0	0	0	0	0	0	0	5	13	6	11
ÖSSZESEN:	10	11	7	25	9	32	8	29	6	21	16	36

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Szociális étkeztetés

12. táblázat - Szociális étkeztetést igénybevevők száma

Település	2009.12.31.	2010.12.31.	2011.12.31.	2012.12.31.	2013.12.31.	2014.12.31.
Mórahalomi Tagintézmény	60	109	113	99	95	76
Tanyai Idősek Klubja	0	0	0	0	0	56
ÖSSZESEN:	60	109	113	99	95	132

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A Csongrád Megyei Önkormányzat által működtetett **Idősek Otthona** Mórahalom központjában a gyógyfürdő szomszédságában helyezkedik el. Az otthon főként azon személyek ellátását végzi, akik a nyugdíjkorhatárt betöltötték, egészségi állapotuk rendszeres gyógyintézetes kezelést nem igényel, valamint saját maguk ellátására nem, vagy csak segítséggel képesek. Az intézmény változatos programokkal teszi színesebbé lakói mindennapjait, ezen programok anyagi háttérének biztosításában jelentős szerepet vállal a Gondoskodás Szociális Magánalapítvány, amely 1998 óta támogatja az Idősek Otthonát.

1.8.1.4 Közösségi művelődés, kultúra

Intézmények

Mórahalom városában egy **könyvtár** működik, a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház. A könyvtár 1950-ben alakult meg a városban, az intézmény a művelődési ház helyiségében üzemelt. 1963 óta önálló helyiségben folytatta tovább tevékenységét, majd 1986-ban költözött jelenlegi helyére. Jelenlegi nevét 1992-ben vette fel, névadója egy mórahalmi születésű festőművész, aki a festészetén kívül a kultúra egyéb területein is kiemelkedőt alkotott. A könyvtár alapfeladatai mellett kiegészítő feladatként Teleházként is funkcionál, valamint eMagyarország pontként informatikai hálózatot működtet.

A korábbiakban fontos feladata volt a Tükörkép című helyi lap elődjének a szerkesztése, amelynek kiadója és terjesztője is volt, e feladatot 2014. óta a Móránét Nonprofit Kft. látja el.

A könyvtár és közösségi ház mellett látja el feladatait az **Aranyszöm Rendezvényház**. Nevét Móra Ferenc egy novellájából kapta, amely a következőt írja a térségről: „Homokország, ... ahol az

aranyzömű homok mögtermi a pipacsot, a búzavirágot és a pipitért.” 2003. szeptember 18-án adták át a város lakói számára az 1 500 m²-es épületet. A város vezetése fontosnak tartotta, hogy egy olyan színház működjön a településen, amely a tehetséges amatőr szintársulat és a helyiek, illetve a térség igényeit is szolgálja. A színházterem befogadóképessége eléri a 300 főt.

A városközpontban, az Aranyszöm Rendezvényház és a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház szomszédságában található a Cacao Club – **Ifjúsági Ház**. A kétszintes épületben különféle terek biztosítanak helyszínt a fiatalok rendezvényei és egyéb városi programok számára. Az épületben tánctér, színpad, külön bejáratú kisterem, társalgó, sakk-klub, asztalitenisz, biliárd szolgáltatás található. 2008-tól az épület szabadidős rendezvények helyszínéül és városi ifjúsági közösségi térként működik, itt kerülnek megrendezésre többek között modern és társastánc órák, aerobic és zumba. A Mórahalmi Ifjúsági Szervezet illetve az iskolai Diákönkormányzat is az épületben tartja programjait, megbeszéléseit.

Rendezvények

A település rendszeresen megtartott rendezvényei többek között az újévi koncert, a kulturális szomszédoló, a majális, az aratóünnep, a Homokháti Sokadalom szakmai, kulturális, turisztikai, gasztronómiai, népzenei, ifjúsági programjai, a fogathajtó vetélkedő, a szüret, a kórus-, a fúvós-, a néptánc-, a társastánc találkozó, a képzőművészeti tábor, fotó- és festménykiállítás.

Jelentős rendezvény továbbá többek között a Víz világnapja a Gyógyfürdőben, és Szent Iván Éjjele a Gyógyfürdőben.

Sport

■ Mórahalom városában az itt élők és ide látogatók számára a legkülönfélébb sportolási lehetőségek állnak rendelkezésre, legyen szó akár egyéni, akár csapatsportról, akár profi, akár kikapcsolódás jellegű amatőr sporttevékenységről. A mórahalmi főbb sportolási lehetőségek az alábbiak:

■ Labdarúgás:

- A labdarúgás Mórahalmon egyre népszerűbb sport minden korosztály körében, és a fiúk mellett egyre több lány is érdeklődik a sport ezen ága iránt. A **Mórahalom Városi Sportegyesület Labdarúgó Szakosztályának** célja az utánpótlás korosztályt illetően, hogy valamennyi gyermeknek lehetősége nyíljon a rendszeres és versenyszerű sportolásra a VSE keretein belül, ahol képzett edzők, testnevelők irányításával vehetnek részt a különböző foglalkozásokon, illetve a korosztályaiknak megfelelő versenyeken. A Mórahalom VSE 1936-ban alakult, jelenleg egy labdarúgó szakosztállyal működik, két felnőtt labdarúgó csapata van, melyek a megyei első és harmadik osztályban szerepelnek.

A létesítményi háttér megfelelő, a játékosok két füves, és egy műfüves pályán edzhetnek, illetve a sportcsarnokot is használhatják.

A **Mórahalom Városi Sportegyesület** csapatai U7- U9- U11- U13- U15- U17- U19- felnőtt megye I.oszt. - felnőtt megye III.oszt.-ban szerepelnek. Mindez közel 100 gyerek rendszeres sportolását jelenti az egyesületben. Az egyesület körzetközpont a Bozsik-programban.

Az egyesület komoly sportfejlesztéseket hajtott és hajt végre jelenleg is a Mórahalmi Szent János térségben, ahol a város új minden igényt kielégítő sportközpontja épül meg. Az egyesület egy új öltöző épületet valósított meg 2013-2014 között. Jelenleg egy közel 200 férőhelyes parkoló kialakítása és a tereprendezés van folyamatban. Az Önkormányzat a sportcentrum fejlesztéséhez egy műfüves és egy élőfüves pálya építésével járult hozzá. A műfüves pálya 2012-ben, az élőfüves pálya 2014-ben készült el. 2016-ra várható a 3. élőfüves pálya elkészítése.

A **Mórahalmi Tömegsport Egyesület** jelenleg 1 szakosztállyal működik. A női labdarúgó csapatot edzője több éve szervezi, és fogja össze. Kellemes színtöltja a mórahalmi sportéletnek.

A játékosok szervezett keretek között bajnoki rendszerben játsszák mérkőzéseiket, képviselik településünket a csökkentett pályaméretű bajnokságban (7X-es bajnokok).

Jelen egyesület is minden tőle telhetőt megtesz, hogy pályázati forrásokat is céljaik megvalósítása érdekében mozgósítson.

Munkájukat dicséri, hogy már U7, U9, U11-es játékosai is vannak, valamint részt vesznek az U17-es ifjúsági bajnokságban is.

A **Kistérségi Focisuli SE** jelenleg 3 csapatot működtet U7, U9, U11. Az egyesület aktívan részt vesz az országos Bozsik-programban. Segít az utánpótlás-nevelésben a Mórahalmi Városi Sportegyesületnek.

Ugrókötelezés:

A **Victória Sportegyesület** sportolói ugrókötelezésben európai és világversenyeken elért eredményeik révén folyamatosan bizonyítják tehetségüket. A nagyon sikeres ugrókötel szakcsoportban több mint 90-en vesznek részt (ebből 14 fő óvodás). Az ugrókötelesek nemcsak országos bajnoki címmel büszkélkedhetnek, hanem európa bajnoki, valamint világbajnoki szerepléssel és ezen megmérettéseken szerzett érmekkel, szép helyezésekkel is. Az ugrókötelesek kimagasló teljesítménye a lelkes diákokon és az őket támogató szülőkön felül az egyesület vezetője áldozatos munkájának az eredménye.

Az ugrókötelesek a sportversenyeken felül jól koreografált és látványos egyéni és csoportos műsoraikkal különféle megyei és országos rendezvényeken is rendszeresen fellépnek.

Az egyesület sportolói **úszásban** és **tájfutásban** is mind komolyabb eredményeket érnek el a különféle hazai megmérettetéseken. A nemrég indult tájfutás sportcsoport tagjai közül már országos döntőbe is jutott mórahalmi tanuló.

A helyi diáksport keretében heti rendszerességgel működő sportcsoportok:

- Atlétika
- Labdarúgás
- Tájfutás
- Úszás
- Ugrálókötelezés

A Szabadidősport - sportcsarnok:

Városunk legnagyobb szabadidős rendezvény-sorozata, a futballisták számára szervezett Téli Kupa, melynek a helyi sportcsarnok ad otthont. A Téli Kupára 2014-ben 16 csapat jelentkezett, ez közel 260 sportolót jelentett hetente, akiket ezzel a rendezvénnyel a téli időszakban a város heti rendszerességgel meg tudott mozgatni.

Az egyéb kupák mellett, jelentős a szintén futballisták számára szervezett Mórahalmi Amatőr Kupa, a Mikulás Kupa, a női labdarúgók által szervezett Luca Kupa, valamint az Old Boys Kupa (+35 év felettiek számára).

A sportcsarnok a következő sportágak edzéseinek, megmérettetéseinek helyszíne:

- lakossági foci
- női kézilabda
- röplabda

- thai-box
- ugrókötél
- mazsorett
- női labdarúgás
- tenisz
- táncház
- **Kerékpározás:**
 - Mórahalom belterületén a kerékpárutak hossza megközelíti a 10 km-t, míg a külterületi utak hossza a 27 km-t. A várost biztonságos kerékpárút köti össze Ásotthalommal, Domaszékkal, Röszkével és Zákányszékkal, valamint kerékpár-kölcsönzési lehetőség áll az érdeklődők rendelkezésére a Tourinform Irodában, a Thermál Panzió és a Colosseum Hotel recepcióján;

Konditerem:

A Szent János sportközpontban található konditerem 2014 novemberében nyitotta meg kapuit. A terem több mint 200 m²-es területen helyezkedik el a sportöltöző emeletén. Jelentős gépparkja van, ahol bárki megtalálhatja az igényeinek megfelelő gépeket, a kardio gépektől kezdve, a komoly testépítéshez szükséges erőgépekig bezáróan. A terembe naponta 30-40 fő jár edzeni Mórahalomról, és a környék településeiről egyaránt. A konditerem mellett büfé is található, ahol a testépítéshez szükséges étrend kiegészítők, és az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen termékek egyaránt megtalálhatóak.

■ **Lovaglás:**

Mórahalom szervezett keretek között a Futó-Dobó Lovasközpontban van lehetősége az érdeklődőknek megismerkedni a lovaglással.

A **Futó-Dobó Lovasközpont** Szeged felől érkeve az 55-ös főútvonal jobb oldalán a 19-es km kőnél, közvetlenül Mórahalom városhatára előtt található. A lovasközpont fedeles lovardával, lóverseny pályával, díjugrató pályával, lójáratókkal, istállókkal, karámokkal, kiszolgáló helyiségekkel teljes körűen és minden igényt kielégítő módon felszerelt.

A Lovasközpont a lovas sportok szerelmeseinek kínál általános kikapcsolódási lehetőséget, amelynek keretében az érdeklődők – előre egyeztetett időpontban – a hét minden napján lovaglási, fogathajtás oktatási, lovagoltatási szolgáltatást vehetnek igénybe. A Futó-Dobó Lovasközpontban a 2015 évben induló nyári táborokban a diákok számára minden megtanulható, amit érdemes tudni a lovak életéről, anatómiájáról, szerszámozásáról, etetéséről-itatásáról, a ló fürdetéséről, és a lovaglásról, stb. A táborok hétfőtől péntekig garantálják a részt vevők számára a szórakozást, és a korosztálynak megfelelő méretű lovakkal való szoros kapcsolat kialakítását.

2015. augusztusában a Lovasközpont fedeles Lovardájában a Nemzeti Lovas Színház tart előadásokat.

A Futó Dobó Lovasközpont szolgáltatásai: lovaglás-sétáltatás, futószáras lovaglás, játékos lovaglás pónilovon, lovas oktatás, fogathajtás oktatás, osztálylovaglás, tereplovaglás, lovas torna, fogatozás, lovas táborok, versenyekre felkészítés, bértartás.

■ **Squash:**

- A Babos Tanya udvarán felállításra került egy mobil squash pálya, így ezen sportág iránt érdeklődők számára már Mórahalmon is elérhető ez a szolgáltatás;

■ **Tenisz:**

- A mórähalmi Tenispálya két, bekerített, világítással ellátott salakborítású pályával várja a teniszezni vágyókat Mórahalmon. A tenispályákat a Lendület Rekreációs és Szabadidő Egyesület üzemelteti, emellett fő területük a tenisz népszerűsítése is.

■ **Úszás:**

- Az érdeklődők számára úszótanfolyamok és úszótáborok kerülnek megrendezésre a Móra-Vital Kft. szervezésében.

■ **Vadászat:**

- Csongrád megye erdőterületeinek gazdag vadállományára közel 400 ezer ha területen lehet vadászni. A vadgazdálkodó egységek száma meghaladja a negyvenet.
- A mórähalmi járás területén az alábbi vadásztársaságok működnek:
 - Öttömösi Földtulajdonosok Egyesületének Vadásztársasága;
 - Mórähalmi Földtulajdonosok Árpád Vezér Vadásztársasága;
 - Ásotthalmi Bérkilövő Vadásztársaság;
 - Ásotthalmi Földtulajdonosok Vadgazdálkodási Egyesülete;
 - Ásotthalmi Erdészet;
 - Üllés Potyondi Vadásztársaság;
 - Ruzsa és Környéke Földtulajdonosok Vadásztársasága;
 - Zákányszéki Földtulajdonosok Vadásztársasága;

■ **Horgászat:**

- Mórahalom térségében több településen is található horgásztó, például Domaszéken, Forráskúton, Röszkén, Ruzsán;

■ **Tánc:**

A mórähalmi ARLECHINO Táncgyesület 1985. szeptembere óta folytatja tevékenységét, 1995 óta egyesületi formában. Az azóta eltelt évek eredményekben, sikerekben gazdag időszak volt az egyesület életében. Megszámlálhatatlan hazai és sok külföldi szereplésük (Németország, Dánia, Lengyelország, Románia, Bulgária, Horvátország, Szerbia, Ausztria, Csehország) igazolja értékes munkájukat. A csoportokban tanuló növendékek a táncművészet több ágával ismerkedhetnek meg és sajátíthatják el a mozgásművészet ismereteit. Az óvodás csoportban Táncelőkészítő gimnasztika (Berczik módszer), később Klasszikus balettre épülő Modern tánc és Majorette oktatás folyik. Csoportjaiban, 3-3 korcsoportban közel 40 növendék tanul.

Majorette csoportjai korábban a tradicionális majorette jeles képviselőiként tevékenykedtek, rövid ideig a twirling-el is ismerkedtek és az elmúlt években már a show- és sport majorettelel foglalkoznak. A műfaj ezen ágában növendékeik országos és nemzetközi versenyeken is szép eredményeket értek el.

2015-ben a Szolnoki Területi verseny volt az első a versenyzidőszak kezdetén, ahol az egyesület versenyzői 5 arany, 2 ezüst és 5 bronzéremmel zártak.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

A város óvodai intézményeiben a hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma 2013-ban 46 fő, ami 20,44 %-os arányt jelent, amely a megyei átlaghoz képest (22,25 %) kis mértékben alacsonyabb.

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban 2013-ban 134 fő, ami 28,63 %-os arányt jelent, amely a megyei átlaghoz képest (26,07 %) kis mértékben magasabb.

A hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban 2013-ban 6 fő, ami 9,84 %-os arányt jelent, amely a megyei átlaghoz képest (12,52 %) alacsonyabb.

Esélyegyenlőségi Program

A Helyi Esélyegyenlőségi Program az alábbi célcsoportokat és elérendő célokat fogalmazza meg:

- A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége;
 - Tartós munkanélküliség csökkentése;
 - Hátrányos helyzet átörökítésének csökkentése;
 - Adósságcsapda elkerülése;
 - Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése;
- A gyermekek esélyegyenlősége;
 - Felzárkóztató foglalkoztatások szervezése HHH gyermekek részére;
 - Programok szervezése, szakemberek képzése;
- A nők esélyegyenlősége;
 - Szociális ellátások bővítése;
 - Visszatérés a munkaerő piacra;
- Az idősek esélyegyenlősége;
 - Tájékoztatás és megelőzés;
 - Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése;
 - Programok szervezése az idősek részére;
 - Generációs programok szervezése;
- A fogyatékkal élők esélyegyenlősége;
 - Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon;
 - Fogyatékkal élőkre vonatkozó elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése;

1.9 A település gazdasága

Mórahalom meghatározó szerepet tölt be a megyében és ez egyértelműen megjelenik Csongrád Megye Területfejlesztési Programjában is. A Program célrendszere arra a hosszútávra meghatározott jövőképre épül, melynek mottója: „Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén”.

Erre építve a megyei program prioritásokat határoz meg, melyek közül az alábbiak relevánsak Mórahalom esetében:

- Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése
- Az üzleti környezet fejlesztése
- Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések
- Közlekedési kapacitások fejlesztése
- Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése
- Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés
- Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése
- Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben
- Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban
- Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében

Mórahalom középtávú stratégiáját tehát a fenti prioritások mentén szükséges megfogalmazni, ehhez azonban látnunk kell a város jelenlegi gazdasági helyzetét, súlyát, hogy pontosabb képet kapjunk a kiinduló állapotról.

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A városban a működő vállalkozások száma 2012-ben 296 volt, ez az érték 2005 óta folyamatosan növekedett, majd 2010-ben elérte csúcspontját (309 működő vállalkozás), azóta viszont lassú, de folyamatos csökkenés figyelhető meg.

A működő vállalkozások 1000 lakosra vetített száma Mórahalom esetében 50,84, ami a megye esetében 63,12 működő vállalkozás/1000 lakost jelent, azaz a város értéke elmarad a megyei átlagtól, ezzel szemben a járási átlag 44,64, amelynél kedvezőbb a városi adat.

A vállalkozások abszolút és lakosságárányos száma azonban nem mutatja kielégítően a város relatív gazdasági erejét, ezért fontos megvizsgálni és összehasonlítani a működő vállalkozások szerkezetét alkalmazotti létszám szerint is.

13. táblázat - Működő vállalkozások száma alkalmazott létszám alapján 2012-ben

Területi egység	működő vállalkozások száma – alkalmazotti létszám alapján			
	1-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	249- X fő
	mikro	kis	közép	nagy
Mórahalom város	271	12	11	2
Csongrád megye	24 648	687	337	179
A város részesedése a megyei szummából (%)	1,09	1,75	3,26	1,11

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A fenti táblázatból megállapítható, hogy a megyében működő vállalkozások 1-2 %-a található Mórahalom városban, azonban az 50-249 főt foglalkoztató vállalkozások arányában egy kiemelkedő 3,26 %-os érték figyelhető meg.

Ágazati szerkezet szerinti súly

A város relatív helyzetét tükrözi mindezek mellett a működő vállalkozások ágazatok szerinti megosztása. Ezzel lehetővé válik a domináns ágazatok beazonosítása és összehasonlítása a megyei jellemzőkkel.

14. táblázat - Működő vállalkozások ágazatok szerint 2012-ben

Gazdasági ág	Mórahalom város db	Csongrád megye db	A város részesedése a megyei szummából (%)
Mezőgazdaság	29	1 267	2,29
Feldolgozóipar	28	1 820	1,53
Építőipar	23	2 251	1,02
Kereskedelem, gépjárműjavítás	62	5 603	1,11
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	46	3 999	1,15
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	7	1 265	0,55
Egyéb szolgáltatás	17	1 090	1,56
Egyéb (fentiekbe nem tartozó)	84	8556	0,98

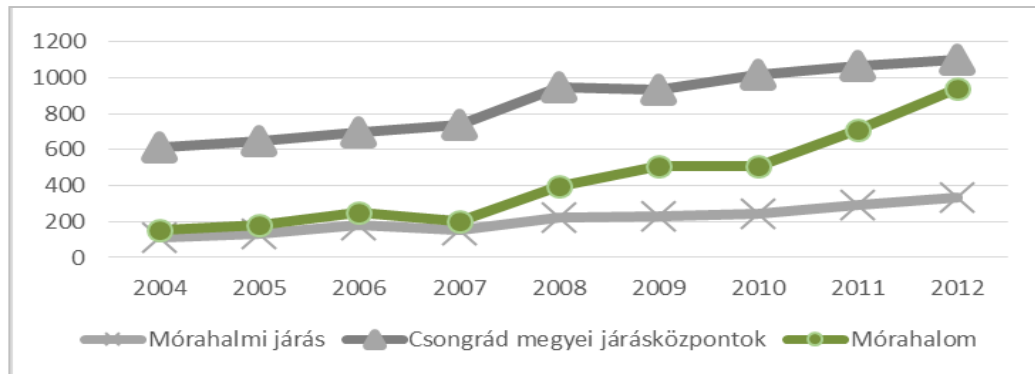
Forrás: KSH, Területi statisztika

A működő vállalkozások ágazatok szerinti bontását vizsgálva az látható, hogy a kereskedelem, gépjárműjavítás tevékenységet folytató vállalkozások vannak a legtöbben a városban (62 db) a 2012-es adatok szerint. Ezt követi a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet folytató (46 db), a mezőgazdasági (29 db vállalkozás) és a feldolgozóipari (28 db) nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások száma.

Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték idősoros alakulását vizsgálva pedig megállapítható, hogy Mórahalom város értéke minden évben meghaladja a járás értékét, valamint a különbség évről évre növekszik. A Csongrád megyei járásközpontok értéke is folyamatosan növekszik, a növekedés üteme azonban nem olyan nagymértékű, mint Mórahalmon, így a különbség folyamatosan csökken. Ez azt jelenti, hogy a városban lévő munkahelyek összességében egyre magasabb hozzáadott értéket állítanak elő, illetve az újonnan létrejött munkahelyek is magas többletértékű terméket, szolgáltatást produkálnak.

15. ábra - Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság

A városban működő vállalkozások 9,80 %-a tevékenykedik a mezőgazdaságban. Ez az arány a kereskedelem, gépjárműjavítás (20,95 %) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (15,54 %) után a harmadik legnagyobb részarány a gazdasági ágazatok között.

Mórahalom természeti adottságai miatt az aktív keresők nagy része a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedik, valamint az iparban foglalkoztatottak jelentős része is a mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipari tevékenységet folytat. Az országos tendenciával összhangban azonban folyamatosan növekszik a szolgáltatói, kereskedelmi szférában dolgozók száma. A térségben főként burgonyát, paprikát, paradicsomot, sárgarépát, saláta- és káposztaféléket, gyökérzöldségeket, tökféléket termelnek. A szegedi paprikatermelés fellendítése érdekében tavaly kötött együttműködést Mórahalom önkormányzata, a Kotányi fűszer-kereskedelmi cég és a Fűszermalom Kft.. Ennek eredményeként jött létre a fűszerpaprika termelés visszaállítását célzó Kotányi-Mórahalom Fűszerpaprika Program, mely az induláskor 49 családi gazdaságot vont be, de egyre többen csatlakoznak hozzá. A Program lehet a Homokhátság mezőgazdasági fejlesztésének alapja, melynek sikere maga után vonhatja a többi zöldségféle termesztésének fellendülését is. Annak ellenére, hogy az állattenyésztés nem annyira jelentős, mint a növénytermesztés, jelentősége nem elhanyagolható. Mórahalom külterületének legnagyobb része jelenleg is mezőgazdasági terület (szántók, legelők), közöttük kisebb arányban fordulnak elő fasorok, erdősávok és erdő-foltok.

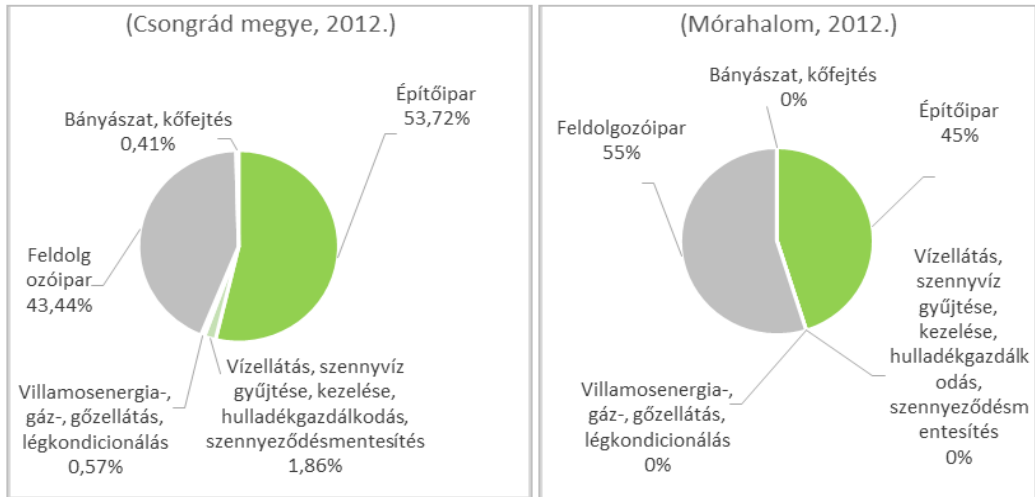
A külterületen található szőlők többsége előregedett, felszámolásra vár, illetve végleg felhagytak a művelésével. A gyümölcsösökben az őszi- és sárgabarack mellett megjelent az alma, meggy, szilva termesztése, de még mindig az őszibarack termesztése dominál.

1.9.2.2 Ipar

A működő ipari vállalkozások közül Csongrád megyében két kiemelkedő ágazat figyelhető meg, az Építőipar (53,72 %) és a Feldolgozóipar (43,44 %), a további ipari ágazatok 3 % alatti részesedéssel képviselik magukat. Mórahalom városában kizárólag azon két alágazatban találunk működő vállalkozásokat, amely a megyei részesedés 97 %-át kitekítették, azonban az építőipar és a feldolgozóipar aránya a város esetében a feldolgozóipar felé tolódott el.

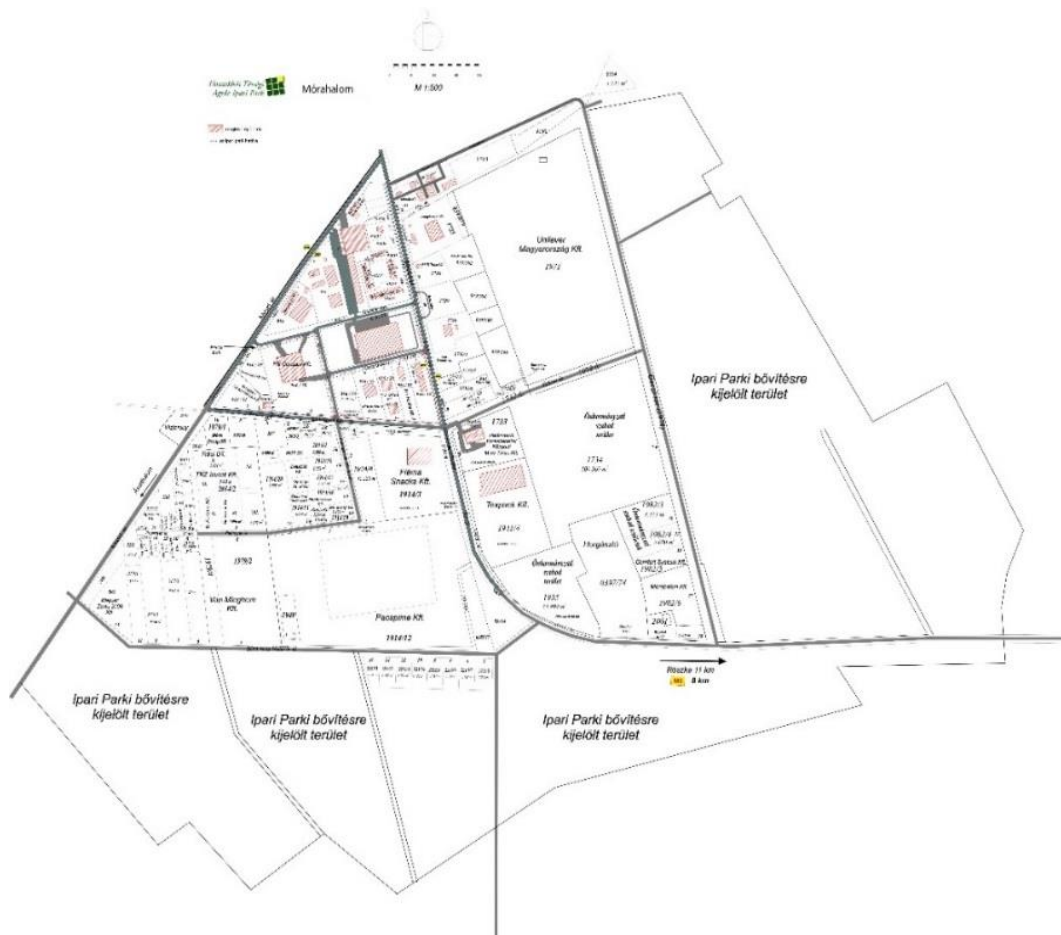
16. ábra - Az ipari tevékenység ágazati megoszlása Csongrád megyében és Mórahalom városában (2012)

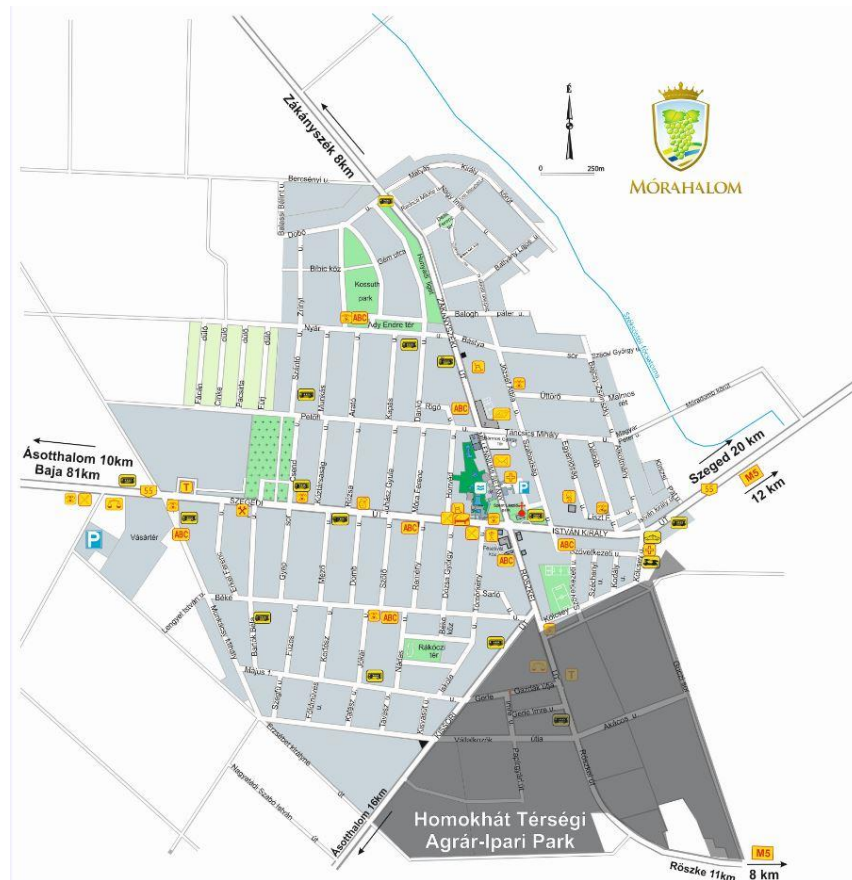
Forrás: KSH, Területi statisztika

Gazdasági
infrastruktúra

16. térkép - A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park

Forrás: morahalom.hu

Forrás: morahalom.hu

Amint már az előző fejezetekben bemutatásra került a mezőgazdaság kiemelt szerepet tölt be a városban és környékén élő lakosság megélhetésében. A térségben főként zöldség- és gyümölcsféléket termesztnek, amelyeket nem csak belföldön, hanem külföldön is értékesítenek. A munkaképes korú lakosság jelentős része a feldolgozóiparban dolgozik, amely a környéken megtermesztett zöldségek és gyümölcsök feldolgozására épül. A településen élők jelentős része ingázik naponta, amelynek fő célpontja a megyeszékhely, azonban az ingázók többsége szívesebben vállalna munkát lakóhelyén. A fenti okok miatt hozták létre 1997-ben a mórahalmi Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkot. Alapvető cél volt, hogy a Szeged-központú régió erőforrásaira alapozva a lehető legjobb feltételeket biztosítsa a beruházók számára. A terület Csongrád megyében elsőként kapott ipari park címet, bizonyítva ezzel Mórahalom innovációs potenciálját.

Az Ipari Park létrejötté, a betelepült vállalkozások profilja szorosan illeszkedik a Homokhát térség fejlődési prioritásaihoz:

- mezőgazdasági alapanyag-termelés integrációja, agrárfejlesztés
- biotechnológia alkalmazása
- összehangolt informatikai fejlesztés
- idegenforgalom, wellness, gyógy- és termálturizmus, falusi turizmus fejlesztése
- közös infrastrukturális beruházások

- feldolgozóipar vonzása
- megújuló energiaforrások kiaknázása

15. táblázat - Az ipari park jelenlegi területe

	Nagysága (ha)
Összterület	88,8
Hasznosítható terület	76,87
Betelepített terület	52,41
Hasznosítható szabad terület	24,46

Forrás: morahalom.hu

A park jelenlegi összterülete 88,8 ha, amelyből 24,46 ha zöldmezős, szabadon hasznosítható terület áll a betelepülni szándékozó vállalkozások rendelkezésére, valamint további 132 ha fejlesztési területet jelölt ki a város az esetleges jövőbeni terjeszkedés érdekében.

A Park területén 2001-ben PHARE és Gazdasági Minisztérium támogatással, Inkubációs centrum kezdte meg a működését. A centrum által nyújtott szolgáltatások között alapvetően két jól elkülöníthető típus található, az egyik a hagyományos értelemben vett inkubátorház, a másik pedig egy inkubátor üzemcsarnok, a tevékenységüket beindítani szándékozó vállalkozások üzemhelyiségeket bérelhetnek induló vállalkozásuk számára.

Az inkubátor házban a vállalkozások számára piaci feltételeknél kedvezőbb áron biztosítanak irodai infrastruktúrát.

Az irodák paraméterei az alábbiak:

- 3db épület egyenként 454 m², 417 m², 247 m² alapterületű épület,
- irodai, oktatási, szaktanácsadási funkciók,
- teljes körű bútorzat és informatikai felszerelés,

Az inkubátor csarnok egy bevált módszer a betelepülő vállalkozások megsegítésére. A rendelkezésre álló csarnok összes hasznos alapterülete 833 m², amely tíz darab, egyforma alapegységre bontható.

A csarnok műszaki paraméterei:

- - 7 m magas, 60 m hosszú, 14 m széles,
- - könnyűszerkezetes felépítésű,
- - külön-külön ipari kapuk, méretük: 245 cm széles, 275 cm magas,
- - 60 m²-es üzemi terület, külön raktárhelyiségek,
- - szociális helyiségek, öltözők,
- - rezszi költségek (víz, gáz, elektromos áram) külön-külön mérhetőek,
- - irodahelyiségek az Inkubátor Házban külön bérelhetőek.

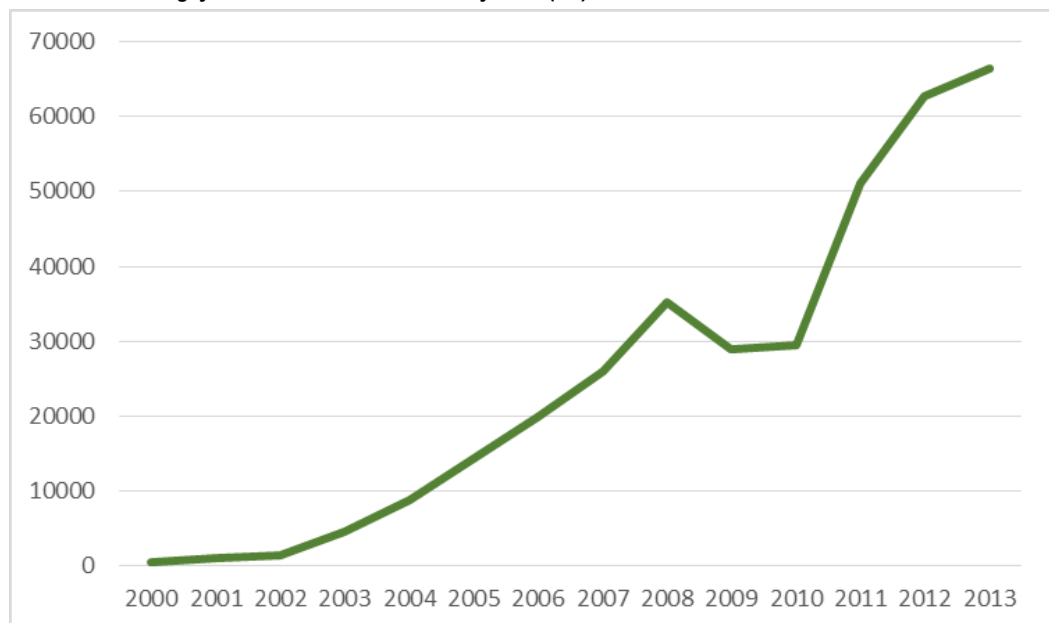
1.9.2.3 Szolgáltatások

Mórahalom térségközponti szerepe egyben a város szolgáltatási központi funkcióját is jelenti. A város ezen szerepköre a leginkább meghatározó a gazdasági életben is, hiszen a működő vállalkozások nagy részének tevékenysége – mint ahogy az egész országban - valamilyen szolgáltatás nyújtása. A Mórahalomhoz hasonló, központi szereppel bíró városokra ez különösen igaz, mivel a környező települések lakói számára a település jelenti a különböző szolgáltatások igénybevételének lehetőségét is.

A szolgáltató ágazatban tevékenykedik a működő vállalkozások közel 73 %-a, ezen belül pedig a kereskedelmi tevékenységet folytató gazdasági társaságok vannak a legtöbben. A szektoron kiemelkedő a turizmus és vendéglátás, mely rendkívül fontos szerepet tölt be a város életében. A megyében eltöltött összes vendégéjszakák számának 13,24 %-át Mórahalom városában töltik, annak ellenére, hogy a város részaránya az összes szálláshely (kereskedelmi és magán) szállásférőhelyeinek számából csak 6,49 %. Ezt támasztja alá továbbá, hogy az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó összege 2010-ben (1 400 Ft) duplája az országos átlagnak és közel ötszöröse a Csongrád megyei járásközpontok átlagos értékének. 2014-re ez az érték várhatóan tovább növekszik, az előzetes adatok alapján az egy főre jutó idegenforgalmi adó bevétel meghaladja majd a 4 000 Ft-ot.

A turizmus nagy tényerésének egyik fő pillérei a gyógyfürdő, valamint a város rendelkezik egy 4 csillagos és kettő 3 csillagos szállodával is. A turizmus fejlődését jól mutatja a vendégéjszakák számának alakulása, mely a 2000. és 2013. évek közötti időszakban markánsan emelkedett és a 2013-as évben már meghaladta a 66 ezret. Figyelemre méltó az is, hogy a vendégéjszakák ötöde külföldiekhez kötődött 2013-ban.

17. ábra - Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)

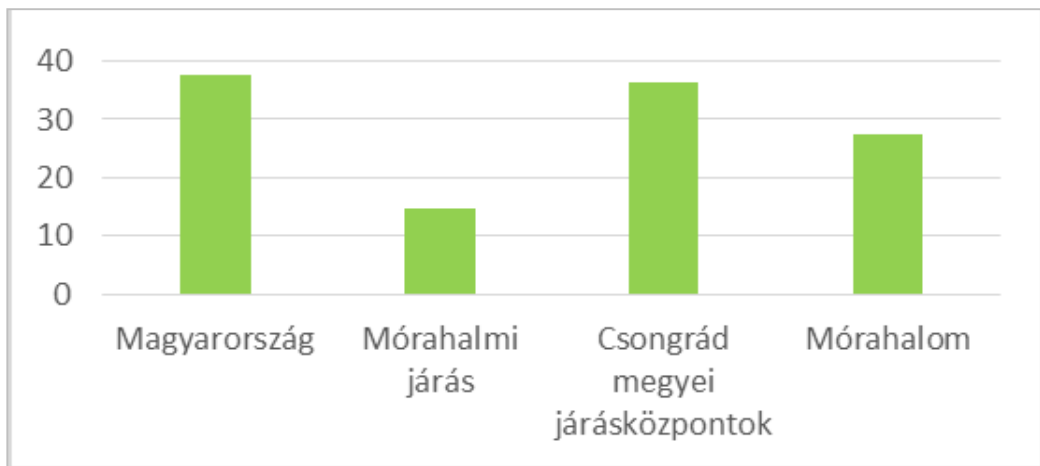
Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

2009-ben létrejött a Móra-Tourist Információs és Szolgáltató Nonprofit Kft., amely helyi TDM szervezetként működik. A szervezet alapvető célja a szektorban érintettek közötti együttműködés és koordináció erősítése, az információk gyors és kölcsönös áramlásának biztosítása, a desztinációs-menedzsment szemlélet erősítése. A helyi TDM szervezet elsődleges feladata, hogy a városhoz méltó, nemzetközi szinten is vonzó turisztikai arculatot alakítson ki, mely turisztikailag vonzóvá teszi a desztinációt.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

18. ábra - Egy lakosra jutó iparüzési adó 2011-ben (ezer Ft)

Forrás: TEIR, Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A városban működő gazdasági szervezetek túlnyomó többsége kereskedelmi, feldolgozóipari (elsősorban élelmiszeripari) mikro-, kis- és közepes vállalkozás. Jelentős részük az Ipari Parkban telepedett le.

Az egy lakosra jutó iparüzési adó mértéke a városban folyamatosan növekszik, 2011-ben 27 600 Ft volt, ami bár magasabb, mint a Móraalmi járás átlaga, de alulmarad mind az országos mind pedig a Csongrád megyei járásközpontok átlagához viszonyítva.

A városban a legnagyobb munkahelyteremtő beruházások az Ipari Park területén zajlottak, így 2013-ban a park területén működő vállalkozások által foglalkoztatottak létszáma meghaladta a 400 főt, a cégek árbevétele pedig a 12 Mrd Ft-ot.

16. táblázat - A város legfontosabb vállalkozásai

vállalkozás neve	tevékenysége	éves nettó árbevétel e Ft-ban (2013.év)	átlagos statisztikai létszáma 2013. évben (fő)
UNILEVER Magyarország Kereskedelmi Kft	Élelmiszergyártás és kereskedelem	81 429 906	933
LC Packaging TPI Kft.	Papír csomagolóeszközök és termékek gyártása, vegyes nagykereskedelem	3 044 484	22
Pacapime Kft	papír csomagolóeszközök gyártása	2 771 801	26
HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft.	Műanyagipari csomagoló eszközök gyártása	2 302 391*	25
FLÉMA SNACKS Húsfeldolgozó és Élelmiszergyártó Kft	Hús-, baromfihús készítmények gyártása	1 724 216	83
LKG-Delta Fémszerkezet Gyártó és Szolgáltató Kft	fémszerkezet gyártása	1 702 936	189
M és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Zöldség-, gyümölcs nagykereskedelem	1 660 258	34
BAUSZER Építő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Építőipari kivitelezés	1 387 840	25
Magyar Zsalu 2006 Kft.	hulladék-hasznosítás: tüzelőbrikett gyártása	663 410	n.a
Móraprizma Termeltető, Kereskedelmi és Szolgáltató Szövetkezet	Zöldség-gyümölcs feldolgozás, konyhakész áruk készítése	542 005	31

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

*2014-es beszámoló szerint

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Elérhetőség

A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park üzemeltetője – Mórahalom Városi Önkormányzat felhatalmazásával – a Móraép Nonprofit Közhasznú Kft. Jelenleg 55 gazdasági társaság működik az Ipari Parkban, melyek közel 63 %-a 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozás, míg 31,5 %-a 10-49 főt foglalkoztató kisvállalkozás kategóriába tartozik. A középvállalkozások aránya 5,56 %-ot tesz ki, ami 3 vállalkozást jelent.

A 2012-ben elnyert "A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park fejlesztése" (DAOP-1.1.1/AC-11-2012-0005) című pályázatnak köszönhetően közel 430 millió Ft összköltségből megvalósított fejlesztés révén az ipari park infrastruktúra-ellátottsága javult. Ma már a 88,8 ha összterület nagyrésze (85 ha) víz- és csatornahálózattal ellátott, míg a villamos-energia ellátottság és úthálózat 80 ha területen, a gázellátás 70 ha területen, a közvilágítás pedig 33 ha területen biztosított, továbbá van vezetékös telefon- és internet hálózat.

A parkba betelepült vállalkozásoknak nyújtott szolgáltatások között megtalálható a tanácsadási tevékenység (műszaki, jogi, pénzügy-számviteli, környezetvédelmi, pályázatfigyelési), a vagyonőrzés, postai és irodai szolgáltatások, valamint lehetőség van a rendezvények szervezésére, megtartására is az Ipari Park területén. A helyközi buszjáratnak köszönhetően van tömegközlekedési kapcsolata a parknak, illetve megoldott a hulladékgyűjtés, takarítás, karbantartás, személygépkocsi-szerviz és bizonyos logisztikai szolgáltatások nyújtása is.

A város az elérhetőség szempontjából kedvező helyzetben van, mivel közel fekszik a megyeszékhelyhez, a déli országhatárhoz, a Tiszához és az M5-ös autópályához egyaránt. A Szeged-Mórahalom távolság mintegy 20 km, Szegeden elérhetőek nagyobb közúti és vasúti csomópontok, valamint nemzetközi forgalmú vasúti kamionterminál és repülőtér is található. A Tisza közelsége a vízi utakat teszi elérhetővé, míg az M5-ös autópálya legközelebbi csomópontja csupán 8 km-re található a várostól.

A város belterületi útjai jó állapotban vannak, mind a helyi, mind a helyközi tömegközlekedést autóbusszokkal oldják meg, vasúti megállóhely a városban nem található.

17. térkép - Mórahalom város közlekedés földrajzi elhelyezkedése a stratégiai hálózatok és csomópontok feltüntetésével

Forrás: morahalom.hu

**Munkaerő
képzettsége**

A jelenlegi munkaerő-piaci helyzet a működő vállalkozások és a betelepülni szándékozók számára is több szempontból előnyös. A regisztrált munkanélküliek között találhatóak egyrészt a precíz szakmunkára, másrészt a magas fokú innovativitást igénylő szellemi munkára alkalmas személyek is.

A működő vállalkozások között alkalmazott létszám alapján a kisvállalkozások jelennek meg a legnagyobb részarányal, a legnagyobb foglalkoztatók a térségben az önkormányzatok.

A térség munkaerejének szaktudását a Szegeden található oktatási intézmények és szakirányok határozzák meg, mivel a középiskolák jelentős része és a felsőoktatási intézmények a megyeszékhelyen találhatóak. Mórahalom azonban igyekezett a helyi szakképző iskolában olyan oktatási struktúrát kialakítani, amely a helyi munkaerő-piaci igényekhez igazodik.

A kereslet és a kínálat egymásra találásának a képzés utáni fontos lépcsője a munkaerő-közvetítés, ezen feladatokat a városban a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatala Foglalkoztatási Osztálya látja el.

K+F

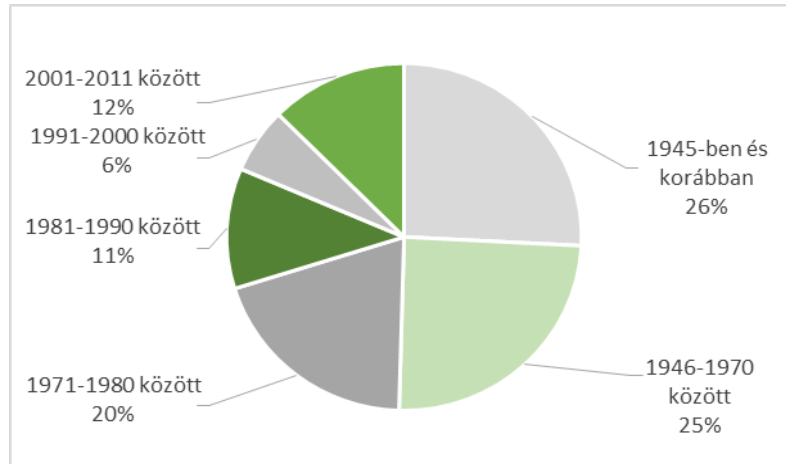
A kutatás-fejlesztési tevékenység a városban működő vállalkozásoknál ez idáig kevésbé volt jellemző, mely legfőképp a tevékenységi köreikkel magyarázható és részben indokolható is.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

A város teljes lakásállománya a 2011-es népszámlálás idején 2 674 db. A lakásállomány 2001-hez képest 292 db-bal növekedett, ami közel 11 %-os bővülést jelent.

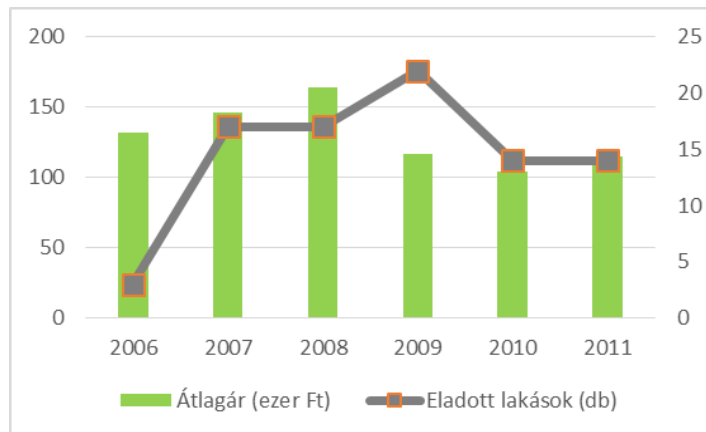
19. ábra - Lakások megoszlása építési év szerint 2011-ben

Forrás: KSH, Területi statisztika

A városban a lakások életkorát vizsgálva megállapítható, hogy a 2011-es népszámlálás idején az összes lakás több, mint fele 1971 előtt épült, ezzel szemben a megyei érték az 1971 előtt épült lakások esetében csak 46 %. A 2000 és 2011 között épített lakások aránya városban 12 %, azonban a megyei érték ugyanezen mutató esetében 6 %. Ez azt jelenti, hogy bár a településen jelentős arányú 45 évnél régebben épült lakás található, az újonnan épített lakások aránya ennek ellenére is duplája a megyei értéknek.

20. ábra - Az eladott lakások darabszámának és átlagárának alakulása

Forrás: Ingatlanadattár, Magyarországi lakásárak

Mórahalom városában az ingatlanpiaci átlagárak 2006 és 2008 között folyamatosan emelkedtek, 2009-ben és 2010-ben az átlagárak értéke a 2006-os szint alá csökkent, majd 2011-ben újra emelkedésnek indult. Az eladott lakások darabszáma megközelítőleg követte az átlagárak alakulását. Ebben az esetben is folyamatos növekedés volt megfigyelhető, azonban csúcspontját 2009-ben érte el, ezt egy jelentős visszaesés, majd stagnálás követte.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Mórahalom Városi Önkormányzat a 13/2014. (IV.29.) Önkormányzati rendeletben tette közzé a 2013. évi zárszámadását. A zárszámadásból megállapítható, hogy a város pénzforgalmi bevételei meghaladják a pénzforgalmi kiadásokat.

A bevételek összességében 82 %-os teljesítést mutatnak a költségvetés módosított előirányzatához viszonyítva, mely összességében 1 027 millió forint bevételi elmaradást jelent.

A költségvetési pénzforgalmi kiadások 2013-ban meghaladták a 3 722 millió Ft-ot, a finanszírozási kiadások pedig a 346 millió Ft-ot.

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatát 2013-ban 163 fő átlagos statisztikai állományi létszámmal valósította meg.

Mórahalom Városi Önkormányzat összevont mérlegének mérlegfőösszege 16 973 millió Ft.

Költségvetés

17. táblázat - A költségvetés bevételi tételeinek alakulása 2013-ban (eFt)

A (Működési bevételek)	B (Helyi iparüzési adó- A-n belül)	C (Felhalmozási és tőke jellegű bevételek)	D (Finanszírozás i bevételek)	E (Hitelbevételek D-n belül)	Összesen
2.231.475	206.503	1.773.947	741.874	0	4.747.296

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Az önkormányzati költségvetések kiadásai: 4.068.311

Az önkormányzat kötvény és hitelállománya: Kötvény: 593.132 eFt

Hitel: 17.574 eFt

18. táblázat - A költségvetés kiadási tételeinek alakulása (2013)

A (Működési kiadások)	B (Felhalmozási és tőke jellegű kiadások)	C (Beruházási kiadások B-n belül)	D (Finanszí- rozási kiadások)	E (Hitelek törlesztése D-n belül)	Összesen
1.635.195	2.087.254	1.510.380	345.862	6.595 hitel 58.875 Kötvény ----- 65.470	4.068.311

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Gazdasági Program

A 2015. évi helyi Gazdasági Program fő célkitűzései:

- A településen foglalkoztatás és a jövedelmek megtermelése érdekében támogatni kell a mezőgazdaságot;
- Támogatni kell az oktatást, mert a helyi iskolában tanuló gyermekek a jövő mórahalmi polgárai és tudásukkal, szellemi tőkájükkel a várost kell gazdagítaniuk;
- Informatika fejlesztése - intelligens település;
- Kultúra-közművelődés;
- Turizmus;
- Környezetvédelem - Zöldfelület gondozás;
- Sport;
- Egészségügy – Szociálpolitika;
- Infrastruktúrafejlesztés - egyéb fejlesztések;
- Külterület;
- Közbiztonság;
- Lakás- és telekgazdálkodás.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Mórahalom városában a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a Képviselő-testület rendelkezik. A **képviselő-testület** az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmenően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a képviselő-testület különböző **bizottságai**, amelyek az alábbiak:

- Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottság;
- Ügyrendi Bizottság;
- Szociális Bizottság.

A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtása a 99 %-os önkormányzati tulajdonú városfejlesztő társaságnak feladata. A Mórahalmi Városfejlesztő Kft. tulajdonosa továbbá Zákányszék Község Önkormányzata 1 %-os részesedéssel.

A Mórahalmi Városfejlesztő Kft. önálló gazdálkodást folytat. A városfejlesztő társaság tevékenysége során szorosan együttműködik mindazokkal, akik a feladat meghatározásban, a koordinációban, a végrehajtásban részt vesznek: a polgármesteri hivatal érintett szervezeti egységeivel, az engedélyező szakhatóságokkal, a kivitelezőkkel, a pályázat kiíróval és közvetítő szervezetével, vagy éppen a városi közösséget képviselő szakmai és civil szervezetekkel.

A Városfejlesztő Kft. tevékenységi köre:

- Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás;
- Épületépítési projekt szervezése;
- Egyéb m.n.s. építés;
- Saját tulajdonú, bérelt ingatlan eladása, üzemeltetése;
- Ingatlankezelés;
- PR, kommunikáció;
- Piac-, közvélemény-kutatás;
- M.n.s. egyéb szórakoztatás, szabadidős tevékenység;
- Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység;

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az elmúlt években az önkormányzat számos gazdaságfejlesztést célzó tevékenységeket hajtott végre.

Közvetlen eszközök

A közvetlen gazdaságfejlesztő hatással bíró eszközök között szerepel az ipari park és az ott található inkubátorház és csarnok által nyújtott szolgáltatások. Az Ipari park területe és a betelepült vállalkozások száma is folyamatosan bővül.

Közvetett eszközök

A közvetett gazdaságfejlesztési eszközök az alábbiak:

- hálózatépítés országos szervezetekkel,
 - MATTIP tagság
 - építő, energetikai, informatikai klaszterekkel való együttműködés
- gazdasági szolgáltatások fejlesztése,
 - az ipari parkba betelepült vállalkozások által nyújtott szolgáltatások elérhetők
 - inkubációs szolgáltatások
- mediátor szerep betöltése a vállalkozások, ill. oktatási képzési intézmények között,
 - képzési programokat szervezünk szakmunkásoknak – egyeztetve az ipari parkos cégek igényeivel,
 - munkaerő-igény kiközvetítse munkaügyi központ, illetve oktatási intézmények felé
 - együttműködés a Szegedi Tudományegyetem Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Igazgatósággal (legutóbbi eredmény: Tudományos Technológiai Park címének elnyerése)
- a városi környezet gazdaságélénkítést célzó fejlesztése (rehabilitáció, közterület fejlesztés);
 - városközpont rehabilitációs projektje,
 - szociális városrehabilitációs projekt

- bármely olyan önkormányzat által végzett további tevékenység, amelynek hatásaként új vállalkozások telepedtek le, jöttek létre vagy több munkahely keletkezett a városban. (mikor történt a konkrét beavatkozás – milyen hatása volt)
 - építési telkek kialakítása a betelepülő vállalkozások menedzsmentje, alkalmazottainak lakhatás-biztosítása érdekében,
 - ipari parki, illetve településszintű közművesítések,
 - információ nyújtása a vállalkozásoknak arról, hogy milyen pályázati konstrukciók állnak rendelkezésre, illetve lesznek kiírva

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

2014-ben az önkormányzat 200 fő közfoglalkoztatottnak adott munkát. A program elindulása óta (2013 év) a közfoglalkoztatottak száma folyamatosan növekszik. A településen a közfoglalkoztatás megközelítőleg 160 családot érint. A közfoglalkoztatás szervezésében a Móraép Nonprofit Közhasznú Kft. és az Önkormányzat vesznek részt. A közfoglalkoztatottak a téli hónapokban a lehullott csapadék, jég, dara stb. eltakarítását végzik, míg az évi többi részében a közterületek takarítása, közjárdák és zöldterületek tisztántartása, parlagfűirtás, kommunális hulladék begyűjtése, csapadékvíz árkok tisztítása, tanyai dűlőutak takarítása, természetvédelmi területek gondozása, helyi épített örökség tatarozása, tisztántartása a fő ellátott tevékenységek, valamint egyéb mezőgazdasági feladatokat is ellátnak, illetve az Önkormányzatnál adminisztratív jellegű feladatokban működnek közre. Foglalkoztatásuk a legsikeresebben a 2014-es évben volt.

2010. december 10-én 25 szervezet aláírásával megalakult a Magyar-Szerb Foglalkoztatási Paktum. Az együttműködés révén emelkednek a fejlesztéssel érintett területek - Homokháti Kistérség és a szerbiai Bácskai régió - foglalkoztatási szintje, csökken az együttműködés által a munkanélküliség és új munkahelyek létesülését segíti elő.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

Bérlakás állomány

Önkormányzat eredeti bérlakás-állomány aránya 2013-ban 4,2 % volt, ami a 2001-es értékhez képest 1,2 százalékpontos növekedést jelent. A bérlakás állomány aránya a teljes lakásállományon belül 2010-ben érte el tetőfokát 6,8 %-os aránnyal, ami azóta folyamatosan csökkenő értéket mutat.

A bérlakások elszórtnan helyezkednek el a városban. A bérlakások 30 %-a házigyári technikával készült épületekben található, 24,8 %-a családi házakban található, 8,8 %-a tanya ingatlan. A bérlakások komfortfokozata: 41,6 % összkomfortos, 48,8 % komfortos, 4,8 % félkomfortos, 4,8 % komfort nélküli szükséglakás.

19. táblázat - Önkormányzati bérlakások jellemzői

Bérlakások száma komfortfokozat alapján		Bérlakások száma szobaszám alapján		Elhelyezkedés	
Összkomfortos	52	1 szobás	11	Belterület	114
Komfortos	61	1,5 szobás	36	Külterület	11
Félkomfortos	6	2 szobás	49	Összesen	125
Szükséglakás	0	2,5 szobás	11		
Komfort nélküli	6	3 szobás	18		
Összesen	125	3-nál több szobás	0		
-ebből szociális bérlakás	70	Összesen	125		

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Önkormányzati
fenntartás

1.10.6 Intézményfenntartás

Az Önkormányzat által fenntartott intézmények az alábbiak:

- Mórahalmi Napköziotthonos Óvoda;
- Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház;
- Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő.
- Huncutka Bölcsőde és Családi Napközi – Fenntartó a Móra-Partner Nonprofit Közhasznú Kft, mely többségi önkormányzati tulajdonú vállalkozás;
- Biztos Kezdet Gyerekház és Napsugár Fejlesztő Ház – Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye – Fenntartó a Móra-Partner Nonprofit Közhasznú Kft, mely többségi önkormányzati tulajdonú vállalkozás;
- Aranyszöm Rendezvényház és a Cacao Club - Ifjúsági ház - Fenntartó a HTV Média Kft, mely cég 100 %-osan a Móránét Kft. tulajdona, amely 100 %-os önkormányzati tulajdonú vállalkozás;
- Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ Mórahalmi Tagintézménye – Mórahalom Városi Önkormányzathoz kizárólag a tanyagondnoki szolgálat tartozik;

1.10.7 Energiagazdálkodás

Az energiagazdálkodás területén az önkormányzat külön koncepcióval, fejlesztési dokumentummal nem rendelkezik, ugyanakkor több olyan intézkedést hozott, amely a hatékonyabb energiafelhasználást támogatják. A város az elmúlt időszakban számos energetikai megújítást hajtott végre az intézményeiben a Környezet és Energia Operatív Program keretében:

- Napelemes rendszer telepítése Mórahalom óvoda;
- Napelemes rendszer telepítése Mórahalom Cacao Club;
- Napelemes rendszer telepítése Mórahalom Iskola;
- Mórahalom Városi Könyvtár és Közösségi Ház Épületenergetikai Korszerűsítése;
- Napelemes kiserőmű létesítése Mórahalom Városi Önkormányzat beruházásában;
- Napelemes rendszer telepítése Mórahalom településen;
- Mórahalom közvilágítás energiatakarékos átalakítása;

Azonban az utóbbi évek legnagyobb volumenű energetikai fejlesztése a Mórahalmi geotermikus kaszkád rendszer című projekt megvalósítása volt. A projekt forrásának 50 %-át a Környezet és Energetikai Operatív Program adta (271 840 500 Ft-ot). A projekt keretében kialakításra került egy kitermelő-visszasajtoló kútpár, a két kút között pedig egy termál-távvezeték hálózat került kiépítésre, amelyre az alábbi intézmények csatlakoztak:

- Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola, ,
- Kollégium,
- Óvoda és Bölcsőde,
- Colosseum Hotel,
- Új Városháza,

- Aranyzöm Rendezvényház,
- Tóth Menyhért Könyvtár és Közösségi Ház.

A projekt tevékenységeinek eredményeként kiépült és megkezdte működését a mórahalmi geotermikus kaszkárendszer, ezzel a városi közintézményrendszer energiafelhasználásában 0 %-ról 80 % fölé nőtt a megújuló energia aránya - évi 14 441 GJ fosszilis energia-hordozó (földgáz) megtakarítást eredményezve projekt- és nemzetgazdasági szinten egyaránt.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól a helyi önkormányzatok által ellátandó településüzemeltetési feladatokat a következők szerint definiálja: köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása. Tágabb értelemben a településüzemeltetési feladatok körébe sorolhatjuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat is (a törvényben definiáltak mellett például: hó- és síkosságmentesítési feladatok, szúnyoggyérítés, köztisztaság, hulladékszállítás biztosítása, kutak üzemeltetése, csapadékvíz-csatornák karbantartása, utcanev-táblák kihelyezése, külterületi ingatlanok gyommentesítése stb.).

Az önkormányzat ezen feladatokat, összetettségük miatt több, az önkormányzat többségi tulajdonában álló/ közszolgáltatóként megbízott társaságok útján látja el az alábbiak szerint:

- Az Önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló és a város közigazgatási területén a településüzemeltetés feladatait kizárólagos jelleggel ellátó gazdasági társaság a Móraép Nonprofit Közhasznú Kft..

A Móraép Nonprofit Közhasznú Kft. legfontosabb tevékenységei:

- 1.) Településüzemeltetési feladatok ellátása,
- 2.) Építési beruházások-, intézményi felújítások,
- 3.) A fenti feladatok ellátásához szükséges logisztikai háttér megteremtése.

A településüzemeltetési feladatok körében: köztisztasági feladatok ellátása közterületeken; hulladékgyűjtés, szállítás; az átrakóállomás üzemeltetése; önkormányzati ingatlanok karbantartása; önkormányzati kül- és belterületi utak-, kerékpárutak-, járdák-, csapadékvíz elvezető rendszer karbantartása; téli időszakban az utak síkosság mentesítése; Országos Állat- és Kirakodó Vásár szervezése, rendezése; heti kispiac üzemeltetése; állatfelvásárlás objektumainak fenntartása, ehhez személyi állomány biztosítása; sportköri ingatlanok, területek, futballpályák karbantartása; forgalomirányító és tájékoztató táblák kihelyezése, eltávolítása, állapotuk karbantartása; stb.

Építési beruházások, illetve intézmény-felújítások volumenére jellemző, hogy Társaságunk árbevétele több mint 80 %-a e területen realizálódott. A Móraép építőipari szakemberei a legkülönbözőbb területeken bizonyítottak: magasépítés, gázvezeték építés, út- és kerékpárút építés, csapadékvíz elvezető rendszer építés, fürdő fejlesztés során élmény medencék építése, ipari parki épületek megépítése, kábeltelevízió hálózat építés.

■ Egyéb, településüzemeltetési feladatot ellátó cégek felsorolása, rövid bemutatása:

ivóvíz ellátás,
szennyvíz kezelés

2014. január 1-től a Mórahalomi Városi Vízmű fenntartója és üzemeltetője az Alföldvíz Zrt. (5600 Békéscsaba, Dobozi út 5.), az ezzel kapcsolatos részletek az ITS 1.16.1.1. pontjában találhatóak.

kéményseprő-ipari
közszolgáltatás

A kéményseprő-ipari közszolgáltatást a városban az önkormányzat és a Szegedi Kéményseprőipari Kft. között létrejött megállapodás, és Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2013. (II. 28.) számú a kéményseprő-ipari közszolgáltatás kötelező igénybevételéről szóló önkormányzat rendeletében foglaltak alapján a Szegedi Kéményseprőipari Kft. (6722 Szeged, Moszkvai körút 27.) látja el.

helyi
tömegközlekedés

A helyi közösségi közlekedési szolgáltatást az önkormányzat és a Tisza Volán Zrt. között létrejött megállapodás alapján a Tisza Volán Zrt. látja el, amelynek részleteit az ITS 1.15.5.1. pontja tartalmazza.

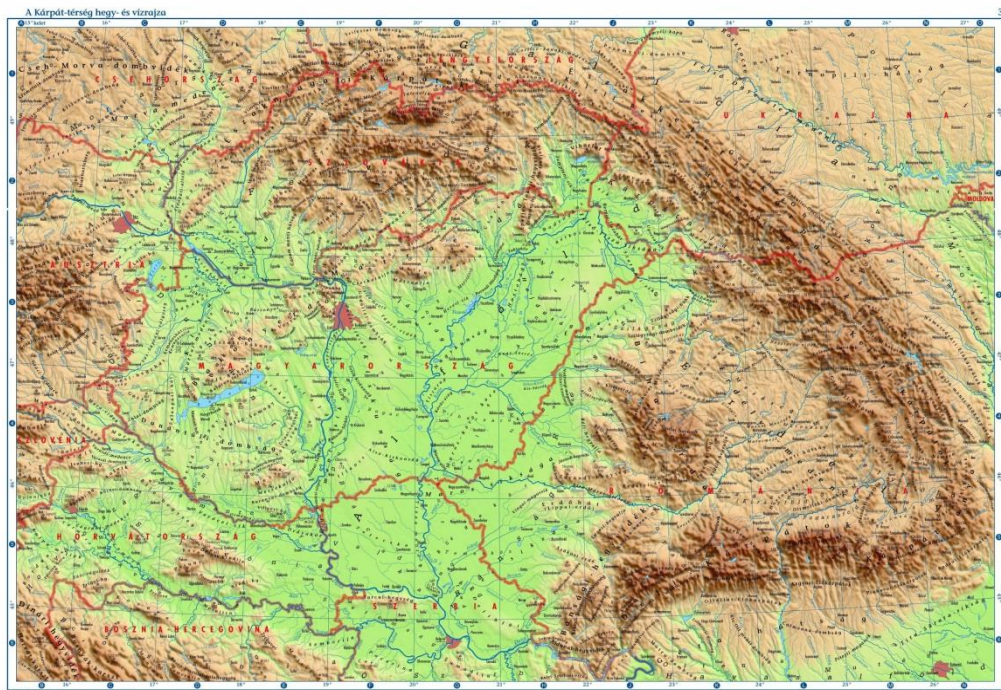
közvilágítás

A városban a közvilágítási hálózat fenntartási és üzemeltetési feladatait az EDF-DÉMÁSZ Zrt. látja el, a szolgáltatás részleteit az 1.16.2.1. pont tartalmazza.

1.12 Táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok

18. térkép - Részlet a Kárpát-térség hegy- és vízrajza térképből

Forrás: <http://www.eng.unideb.hu/userdir/forian/Vizes/1.jpg>

1.12.1.1 Domborzat és talajviszonyok

Mórahalom mélyföldtani felépítését szénhidrogénkutató-fúrások tárták fel. A medenceajzatot kristályos palák képezik, amely kedvező lehetőséget teremtett a szénhidrogének felhalmozódására a területen. A város közigazgatási területén jelenleg is történik kitermelés. Ezek a készletek azonban belátható időn belül kimerülőben lesznek, illetve kevésbé gazdaságossá válik a kitermelés. A geotermikus adottságai kedvezőnek (hazai viszonylatban átlagosnak) mondható: a geotermikus gradiens reciproka 20-23 m/°C körül alakul.

A domborzat alapvetően sík, meghatározó formái a néhány méteres kunhalom jellegű kiemelkedések és a közöttük húzódó laposok. A felszínt legnagyobb kiterjedésben változó vastagságú, megkötött futóhomok borítja, ami jó vízvezető tulajdonsága miatt a területet környezetileg érzékennyé teszi. A szelek által alakított egykori felszín mélyedéseiben szikes területek, illetve kisebb lápoltok alakultak ki.

A helyi talajokról bővebben a 1.17.1 részben írunk.

1.12.1.2 Éghajlat

Mórahalom város egyedi tájérték katasztere (<http://web.morahalom.hu/tajertek/morahalom/>) szerint, jellegzetesen meleg, mérsékeltén száraz, forró nyári területe ez országunknak. Napfényben való gazdagságát jelzi az a tény, hogy a napsütéses órák száma 2080-2090 évente (nyáron 840 óra, télen 200-210 óra), így hazánk legnagyobb napfénytartamú területe. Ezzel párhuzamosan a felhővel borítottság az országos értékek minimuma körül mozog, 55-56 %-os éves átlaggal.

A hőmérsékleti viszonyok a kontinentalitás mértékére utalnak. Az évi középhőmérséklet 11,5°C, a vegetációs időszak középhőmérséklete 17,5°C. A téli napok átlagos száma 25-30 között változik. Január hónap középhőmérséklete -1,5°C, időnként azonban gyakoriak a kemény fagyok (-30°C körüli értékek). Az utolsó tavaszi fagy április 10-15-e között várható, de már az április 5-10 közötti időszakban 10°C fölé emelkedik a napi középhőmérséklet. A rossz hővezető homoktalajok fölött azonban még a májusi éjszakákon is kialakulhatnak 0-50 cm magasságban, erős talaj menti fagyok.

Magyarországi maximumnak számít, hogy a nyári napok száma 85 feletti. Országunk legforróbb nyarú területén a júliusi középhőmérséklet 22°C fölé emelkedik. A nyári maximum hőmérsékletek átlaga 34,7°C. A fagymentes időszak 195-197 nap, a gyorsan lehűlő homoktalaj miatt az első őszi fagy az október 25-31 közötti időszakra esik. Ősszel a hőmérséklet napi középértéke október 20-25 között süllyed 10°C alá.

A levegő páratartalma alacsony, a relatív nedvesség értékei a legalacsonyabbak magyar viszonylatban. Ennek a homoktalajok gyakorisága és a jelentős területeket elfoglaló kopár felületek alacsony párologtatása a legfőbb oka.

A csapadék éves mennyisége 550 mm alatt marad (a legszárazabb a január, 25-30 mm közötti értékekkel, legcsapadékosabb a június, ekkor 55-70 mm eső esik), melynek nagyobb hányada (280-300 mm) a vegetációs időszak alatt hull. A csapadékátlag azonban nagy szélsőségeket takar. Jó példa erre az elmúlt néhány év adata: 1999-ben 840 mm, 2000-ben 244 mm, 2001-ben 734 mm csapadék hullott, majd 2002-ben újra 400 mm alatt maradt. A téli csapadék az országban itt a legkevesebb, a hótakarós napok száma 28-30 között van.

A csapadékviszonyok által befolyásolt vízellátottság nagyon kedvezőtlen. A kevés csapadék és a forró nyár, illetve a gyorsan kiszáradó talaj miatt az évi átlagos vízhiány 150-175 mm-re tehető.

Szél

Az uralkodó szélirány az ÉNy-i, melynek hatására főként tavasszal gyakoriak a homokverések.

1.12.1.3 Vízrajz

Mórahalom város egyedi tájérték katasztere (<http://web.morahalom.hu/tajertek/morahalom/>) szerint, a kiemelt domborzati helyzet, az aszályra hajló éghajlati viszonyok és a felszín földtani adottságai következtében a Duna-Tisza közti hátság felszíni vizekben szegény. Mórahalom területe a fejlődéstörténeti okok miatt DK felé lejt, így a vízfolyások a Tisza-völgy felé igyekeznek. A nagy vastagságú, laza negyedkori üledékből felépült térszínen azonban állandó vízü források azonban nem fakadnak. Természetes vízfolyások hiányában, a belvízrendezésre kialakított csatornarendszer alkotja a felszíni vízhálózatot - leginkább kiszáradt állapotban.

A település vízgazdálkodási szempontból a Tisza jobb-parti, Gyálai belvízrendszerén belül a Széksóstói- és a Vereskereszt-Madarásztói főcsatorna öblözetéhez tartozik. Jelentősebb vízfolyásai a Széksóstói főcsatorna, amelynek mellékcsatornái a Bogárcsatorna, a Vereskereszt, a Madarásztói, a Külsősori, a Vágói, a Halászká és a Halászká-mellék csatornák. A Madarásztói-főcsatorna a település D-i részének vízgyűjtője. Mellékcsatornái a Királyhalmi, a Baloghsori és a Tüskösori csatornák.

A közigazgatási területen három víztározó található. Az időszakos vízállású, 125,0 ha-os Nagyszéksós-tó és a 30,0 ha-os Kiszéksós-tó tározó, illetve az állandó vízszinttel rendelkező 75,0 ha-os Madarász-tó. Szükségtározóként használhatók a belterület K-i oldalán, a Széksóstói főcsatorna melletti részek és a Biteszék mély fekvésű területei.

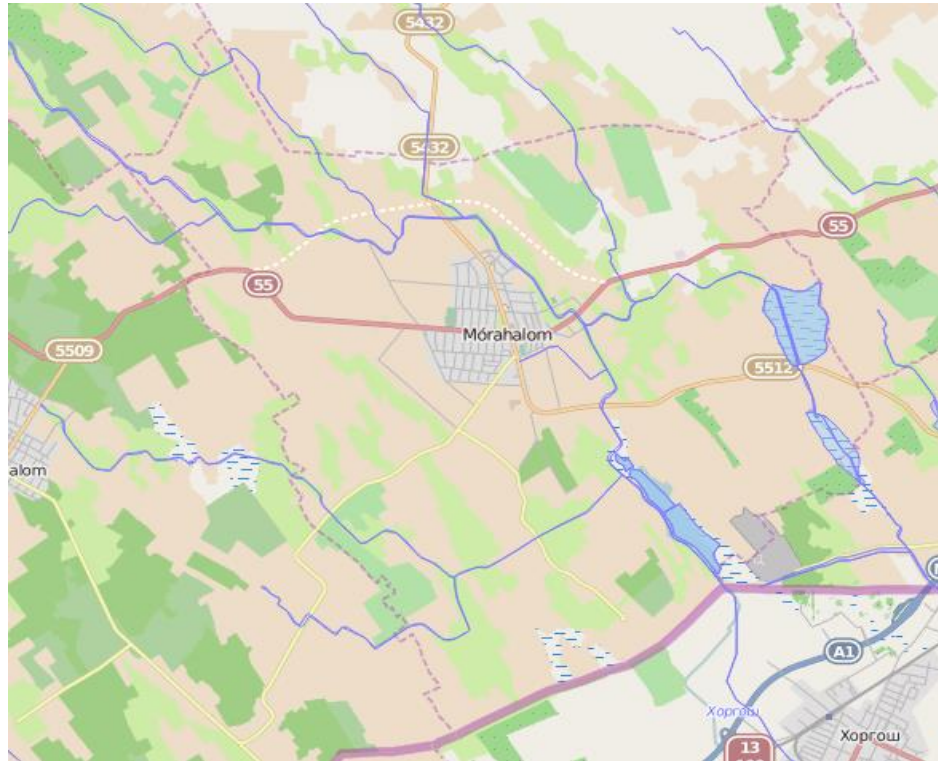
A hátság időszakos vízborítású részei mészkőben és nátriumsókban nagyon gazdagok. Ennek okozója a hasonló sókban bővelkedő dunai hordalékanyagból felépült térszín. A buckák és homokgerincek közötti laposokban visszamaradó pangó vizek bepárlódása miatt, nagy mennyiségben marad vissza a feldúsult meszes és szódás iszap. Ezért a kiterjedt mészsízes laposok és vakszíkek jelzik a vízállásos helyeket, és ezek kísérik az időszakos vízmedencéket. A helyi domborzat következtében a nedves években számtalan, jobbra lefolyástalan kis állóvíz tükre csillog. A homokbuckák és gerincek közti mélyedéseket, az ún. semlyékeket nedves években sem közvetlenül a csapadék, mint inkább a felemelkedő talajvíz tölti meg. Mivel ezeket a tavakat felszíni vízfolyás nem táplálja, egy szárazabb évszak, vagy néhány száraz év elegendő a teljes kiszáradásukhoz.

A korábbi részletes talajvíz-térképezések adatai szerint Mórahalom környezetében a jellemző talajvíz-mélység 1-2 méter, a legmélyebb 2-3 méter volt.

A vízfeltárás szempontjából fontos, hogy az Ős-Duna és folyórendszere néhány száz méter vastagságú összletet rakott le a területen, amely az ivóvíz kitermeléséhez jó geológiai lehetőségeket biztosít.

19. térkép - Település és környékének vízrajza

Forrás: <http://okir.kvvm.hu/fevi/>

A település és környékének felszíni és felszín alatti vizeinek bemutatását az 1.17.2 fejezet tartalmazza.

1.12.1.4 Növényzet

Növényzet

Mórahalom város egyedi tájérték katasztere (<http://web.morahalom.hu/tajertek/morahalom/>) szerint a terület az Alföldi, ezen belül a Duna-Tisza köze flóratartományba tartozik. Az eredeti növénytársulások kialakulásában meghatározó szerepe volt az éghajlatnak és a talajnak. A terület kétféle növénytársulásból áll. Ezek a homoki tölgyesek, homokpuszták növénytársulása, illetve az ártéri ligeterdők és mocsarak társulása. Ebből az elsődleges osztályozásból is kitűnik, hogy az egyik csoportot az alapkőzet (homok) és a talajok (homok, szik) által határozhatjuk meg, míg a másikat az élő és a pangó vizek által befolyásolt társulások alkotják.

A természeti körülmények a vidéken nem kínáltak igazán ideális feltételeket a gazdálkodás számára. Ez az oka annak, hogy ugyan a terület nagyobb részét művelésbe fogták, de annak egyes területeit rendszeresen visszafoglalta a természet, így a természetes növényvilág jelentős szigetei fenn tudtak maradni. Ezek ma számos növényritkaság jelentős állományait őrzik, s a természetvédelem komoly értékeit jelentik. Ilyen a Természetvédelmi törvény által ex lege, azaz a törvény erejénél fogva - külön védettségi eljárás nélkül - védett területek közül a lápok és a szikes tavak számottevő kiterjedésben fordulnak elő a város területén.

Az Országos Erdőállomány Adattár aktuális adatai alapján Mórahalom Város közigazgatási területén 395,95 hektár erdő található, ebből védelmi rendeltetésű erdő 10,81 hektár, gazdasági rendeltetésű 385,14 hektár, közjóléti rendeltetésű erdő 0,00 hektár.

1.12.1.5 Állatvilág

A Mórahalom Röszkével összekötő úttól északra, egy szikes tómeder kiszáradásával 80 ha-os egybefüggő nádas alakult ki, amely jó költőhelyül szolgált a nádi énekesek, valamint a fokozottan védett bölömbika és a barna rétihéja számára. A nyílt vízfelület a nád és a gyékény további terjedése miatt szinte teljesen eltűnt, a madárvilág szegényedett. Tapasztalatok szerint az elnádásodott részek aránya bivalygulya odatelepítésével hatékonyan csökkenthető, s a keletkező nagyobb, összefüggő nyílt vizek révén a tó madárvilága ismét gazdagabb lesz.

Mórahalom városa ezért bivalyokat szerzett be, bivalybeállót, karámrendszert, gulyásszállót épített, közben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság két megfigyelő tornyot is létesített. A vízben dagonyázó bivalyoknak sok látogatója van.

A környék olyan állatfajoknak is otthont ad, amelyek sehol máshol nem élnek az országban. Az aljnövényzetben megtalálható az orsócsiga, a márványozott csiga és még sok más csigafaj. Itt él még a szórványjelleggel előforduló, védett Kis Apolló-lepke és a farkasalmalepke, amely hernyójának érdekes tulajdonsága, hogy csak mérgező farkasalmafajokon fejlődik. A helyi fák üregeiben fészkel a kék galamb és a szürke küllő.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

Tájtörténet

Az Alföld törésszerű süllyedt medence, melynek alapját ókori és középkori kristályos és üledékes kőzetekből álló hegységroögök, pásztták és vonulatok képezik. Területén a Tisza vonalával jelzett szerkezeti válaszvonalától keletre, főleg az ÉK-DNy-i, attól Ny-ra az ÉNy-DK-i szerkezeti irányok uralkodnak. A folyószabályozások óta a fiatal öntésiszap, agyag, homok lerakódása megszűnt, és a terület nagyobb része termőfölddé alakult.

Tájhasználat,
tájszerkezet

A táj átalakulásáról a 18. század vége óta van részletesebb információ. Az I. katonai felmérés idején (ennek felvételezésére Mórahalom területén 1783-ban került sor) a tájon még hatalmas kiterjedésű puszták voltak. A fűtengerben szigetszerűen nedvesebb mélyedéseket jelölnek, amelyek nagy része jól megfelel a maig megmaradt üde gyepeknek, mocsaraknak. A terület kisebb részén homokbuckákat jelölnek, amelyeket feltehetőleg szintén homoki gyepek borítottak. A buckák nyugati irányban egyre gyakoribbak, és jól felismerhetőek rajtuk még a futóhomokra jellemző természetes formakincsek. Lakott terület nincs, csak szórványos, 1-2 házból álló szállások, köröttük néhol kisebb szőlő és gyümölcsös. A sok gémeskút nagyarányú legeltetésre utal.

Csaknem egy évszázaddal később 1863-64-ben, a II. katonai felmérés térképeiről már jelentős tájatalakítás következménye olvasható le. A mai Ásotthalom községtől nyugatra megmaradtak a puszták, gyakoriak a buckás területek, és a nedvesebb mélyedéseket is jelölnek. A 18. század végi, szinte teljes fátlansággal szemben azonban 1864-ben már több erdőfoltot is találhatók, főleg a buckásabb, pusztai részen, ahol a művelt területek csak kisebb zárványokat képeznek. A keleti vidéken (ide tartozik Mórahalom is) azonban a terület nagy részén szántók, szőlők és gyümölcsösök vannak, de már felfedezhetők a legtöbb későbbi település kezdeményei. Ebben a kultúrtájban szigetszerűen található a megmaradt gyepek, a nedves mélyedések (semlyékek).

A III. katonai felmérésen (1881) már jól látható a tanyák szaporodása, ami a táj egyre intenzívebb birtokbavételére utal, s egyre több helyen jelölnek szőlőültetvényeket.

Napjainkra a táj szerkezete annyiban változott, hogy a puszták nagyobb részét is felszántották, és így eltűnt a kétféle tájtypust elhatároló választóvonal. Az erdők kiterjedése nőtt (igaz nem Mórahalom területén, csak attól nyugatra), de ezekben a telepített erdőkben sajnos nagyon nagy a tájidegen faültetvények (főleg fenyvesek) aránya. A természetvédelmi szempontból kevésbé

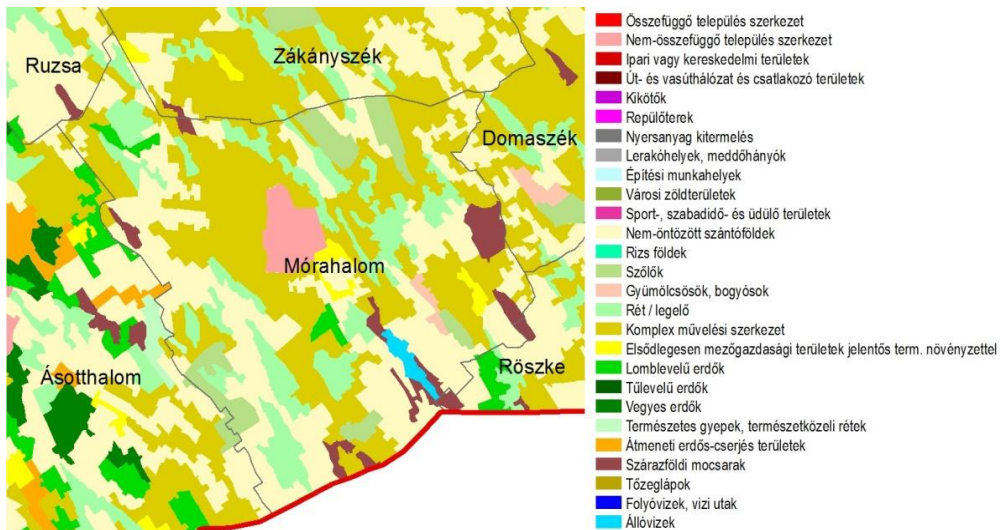

értékes ültetvényekben is felbukkannak néhol értékes védett növénypopulációk, néhány négyzetméternyi, véletlenül megmaradt ősi vegetáció.

A nedves, vízállásos, buckaközi mélyedéseket, amiket az itt élők semlyékeknek neveznek, nem volt érdemes felszántani, ezért nagy részük megmaradt. Az utóbbi 130 évben meglehetősen nagy, táji szintű változatlanosság jellemző a terület nagyobbik részére. Szerencsére a mai gyepek túlnyomó többsége sohasem volt felszántva. A szántóterületek művelési jellege mai napig is a kisparcellás gazdálkodás, mivel ez a homokos, gyenge adottságú talaj nem teszi lehetővé a nagytáblás, nagyüzemi gazdálkodást.

A területhasznosítás jelenleg két fő részre tagolható. A homokhátak a mezőgazdasági termelés (fóliasátras és szabadföldi primórtermesztés, gabona és kapásnövények termesztése, szőlő-gyümölcskultúrák) területei, és itt található a mindössze 1,5 %-ot kitevő erdőterületek is. Jelenleg nagy parlagterületek is találhatóak ezeken a részeken. A másik nagy egységet alkotó rét és legelőterületek zömmel már természetvédelmi oltalmat élveznek, ami egyrészt örömteli, másrészt azonban a hagyományos legeltető gazdálkodás visszaszorulásával (mára gyakorlatilag majdnem teljesen megszűnt) hosszabb távon pusztulásukra számíthatunk.

20. térkép - Település és környékének tájhasználati térképe

Forrás: Corine

1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

Az 1996. évi törvény a természet védelméről rendelkezése szerint természetvédelmi oltalom alatt állnak azok az erdő, gyepek, nádas művelési ágú területek, művelés alól kivettként nyilvántartott, és nem építmény elhelyezésére szolgáló, vagy bányaművelés alatt nem álló földterületek, valamint mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterületek, melyeket elsősorban természet közeli állapotok jellemeznek. Ezek az ún. természeti területek, melyek jelentőségét az adja, hogy – általában a nagy kiterjedésű szántók közé ékelődve – a természetes élővilág számára menedékhelyet biztosítanak. A természeti területeken történő gazdálkodásra szigorú előírások vonatkoznak, míg a művelési ágváltoztatáshoz a területileg illetékes természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek, valamint a védett történelmi tájja nyilvánított területek tartoznak. Az OTTrT.14/A.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban.

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület a városban nincs.

Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület

Az OTTrT 21.§-a rendelkezik az övezettel kapcsolatban: „21.§ (1) A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetében csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, amely a természeti adottságok és a kulturális örökség által meghatározott tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.

(2) A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetében tartozó település településszerkezeti tervében csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, továbbá a helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében csak olyan építési övezet és övezet hozható létre, ami a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti. Az építési övezetnek vagy övezetnek az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell, ennek ellenőrzéséhez a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveivel külön jogszabályban meghatározott látványtervet is kell készíteni.

(3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(4) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a tájképvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is - kell elhelyezni.

(5) A településszerkezeti tervben, a szabályozási tervben és a helyi építési szabályzatban ki kell jelölni a településkép-védelmi terület határát, amely a tájképi értéket képező kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő területeket, az ökológiai hálózat területeit, az országos és a helyi védelem alatt álló természetvédelmi területeket, azok környezetét, valamint a település arculatát, karakterét meghatározó fontos területeket tartalmazza.”

A Helyi Építési Szabályzat 27.§-a tartalmaz előírásokat a tájképvédelemmel kapcsolatban, a szerkezeti és szabályozási tervlapokon szerepel az övezet. 27.§ (2): „A szabályozási tervekben jelölt „tájképvédelmi terület”-en az épületek külső megjelenésében nem használhatók feltűnő, figyelemfelkeltő, tájidegen építési elemek; homlokzatokon (falburkolat, tető) olyan színárnyalatok alkalmazandók, melyek a hagyományos építőanyagokra (cserép, fa, egyéb természetes anyagok) és hagyományosan alkalmazott vakolatokra jellemzők.”

Az Országos Területrendezési Tervvel összhangban a hatályos megyei területrendezési terv kijelölte a térségi jelentőségű tájképvédelmi területek övezetét. A megye hatályos területrendezési terve szerinti tájképvédelmi terület övezete által érintett település Mórahalom is.

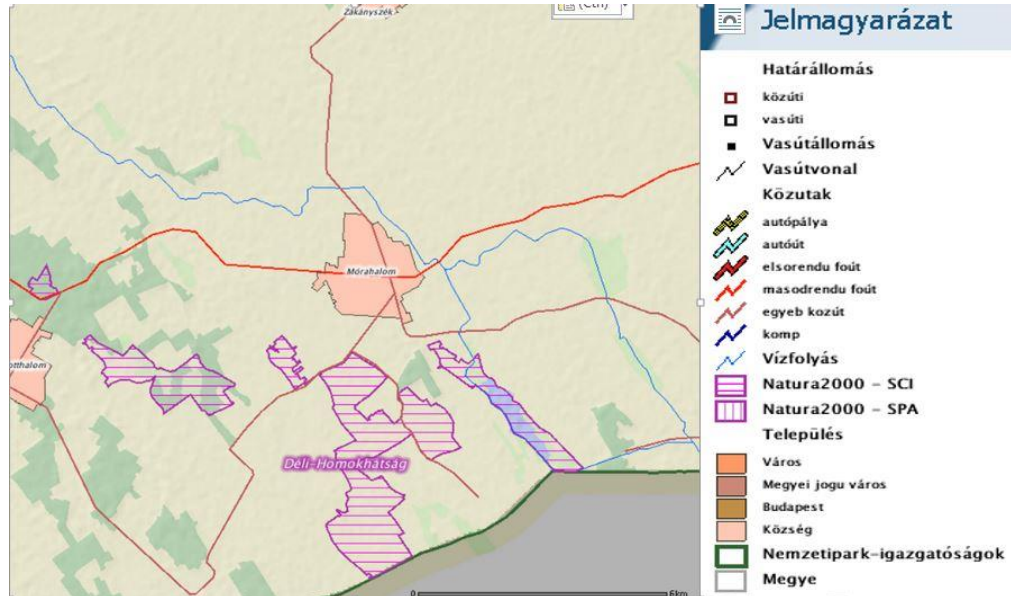
1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

1.12.3.2.1 Nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló területek a településen

Mórahalom közigazgatási területén, Natura2000 területtel érintett telkek:
04/1,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,
05/1,4,5,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,25,26,29,30,/
07/4,6,7,9,10,11,14,15,16,21,23,24,25,/
012/2
029/1
055/11,13,14,
058/2
70
081/12,15,16
085/1,3,6,7,8,9,10,11,12,13,14,18,19,23
086/2,3,
087/1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,24,27,28,29,30,31,32,33
089/2,11,12,13,14,22,30,31,32,33,34,43,45,46,50,72,73,74,75,76,77,78,79,80,85,86,87,88,100,101,102,103,104,105,107,108,109,110,111,112,113,114,115,116,117,118,121,128,129,130,131,132,133,134,135,136,137,138,142,158,164,165,172,173,174,175,176,180,181,184,200,201,203,204,205,/
092/4,5,6,7,11,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,26,
099/2,7,
0100/1,3,4,5,8,9,10,11,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,31,32,33,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,/
0115/15,17,22,23,24,25,26,31,32,33,34,35,45,/
0129/2,13,17,22,23,24,25,30,31,33,35,36,37,38,39,86,92,114,117,127,128
139,12,13
0299/151, /84, /90 /91, /92, /93, /94, /95, /96, /97, /104, /112,
0300/1,5,7, /10, /11, /12, /13, /14, /15,19,28,29,30,31,32,33, /34,35,36,37,38,39,

21. térkép - A település és környékének Natura2000-es területei

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer

1.12.3.2.2 Nemzeti természetvédelmi oltalom alatt álló területek a településen

A Mórahalom város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 11/1999.(VII.1.) Kt. sz. rendelet alapján a város területén az alábbi védett természeti területek találhatóak.

Országos jelentőségű természetvédelmi területek

A főként botanikai szempontból különleges területek (Madarász-tó, Csipak-semlyék, Tanaszi-semlyék) már korábban helyi védettség alá kerültek, további területek a Természetvédelmi Törvény alapján ex lege védettséget kaptak. Eszerint Mórahalmon 135 hektárnyi ex lege védettségű lág és mintegy 458 hektárnyi összterületű szikes tó található.

- Tanaszi semlyék (ex lege védett terület)
- Csipak semlyék (ex lege védett terület)
- Madarász-tó (ex lege védett terület)
- Nagyszéksós-tó
- Kisszéksós-tó
- Frank semlyék
- Bérói semlyék
- Röszei út -kisvasúti közötti semlyék

Természeti területek

- Kissori csatorna melletti terület
- Tüsöksori csatornától D-re eső terület
- Királyhalmi csatorna és a tanaszi semlyék közötti terület
- Királyhalmi csatorna melletti semlyék

ITS DA Konzorcium

- Balogsori csatornától D-re eső terület
 - Balogsori csatornától É-ra eső
 - Tüsöksori semlyék
- Madarász-tóhoz ÉNy-ról kapcsolódó rét
- Madarász-tó K-i semlyék
 - Kisszéksós-tó K-i semlyék
 - Röszei út alatti semlyék
 - Kisszéksós-tó melletti sáv
 - Nagyszéksós és Széksóstói főcsatorna melletti területek
 - Nagyszéksós Szegedi út feletti része
 - Jámborka csatorna Ny-i partja
 - Belsősi, Vereskereszt, Széksóstói csatornák melletti semlyékek
 - Széksóstói főcsatorna melletti semlyék
 - Halászka mellécsatorna melletti terület
 - Felsőmóraalmi iskolától D-re eső semlyék
 - Zákányszéki úttól K-re eső Vágó csatorna melletti semlyék
 - Zákányszék határában Külső Csornai csatorna melletti semlyék
 - Széksóstói főcsatornát ÉNy-DK-i irányban keresztező semlyék
 - Nagyistván erdő alatti semlyék
- Helyi védettségű fák
- Helyi jelentőségű védett természeti értékek
- Szent László (hrsz:1) Quercus robur 11 db
 - Platanus hybrida 1 db
 - Idősek Otthona (Szegedi út 1.): Acer saccharinum 2 db
 - Aesculus hippocastanum 2 db
 - Catalpa bignonioides 3 db
 - Platanus hybrida 4 db
 - Sophora japonica 6 db
 - Quercus robur 1 db
 - Tilia sp. 5 db
 - Fraxinus sp. 2 db
 - Millenniumi sétány 4-6. (hrsz 5/1) :Sophora japonica 1 db
 - Szegedi út (hrsz:2/2) Platanus hybrida 1 db

- Védett fa
- Röszei út melletti tölgyfa
- Helyi védelemre javasolt fák
- Külterületen 0256/5 hrsz.-ú ingatlanon lévő 100 cm A kőrisfa
 - Belterületen:
 - Millenniumi sétány 13. Platánfa
 - Templomkert Japánakácok
 - Szent László park Tölgyfák

- Értékes növényállományt tartalmazó intézménykertek
- Csongrád Megyei Önkormányzat Idősek Otthona kertje
 - Volt Gazdasági Iskola kertje

Ezt a listát Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testületének 11/1999. (VII.1.) Kt. rendelete (Mórahalom város Helyi Építési Szabályzatáról) további 3 objektummal egészítette ki, a szakági tervlapon feltüntetett kódszámok szerint:

- Feszület
- Nagyistványi erdő
- Móradomb

1.12.4 Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat funkcionális elemei az alábbiak, melyek megtalálhatók a település területén és a környező területeken. Az ökológiai hálózat alkotórészei a legértékesebb, legtermészetesebb magterületek, melyeket pufferzónák vehetnek körül és ökológiai folyosók kapcsolhatnak össze. A hálózat optimalizálása azt jelenti, hogy a lehető legkisebb területre kell a védelmet koncentrálni, de azt úgy kell kijelölni, hogy az egész reprezentálandó terület biodiverzitását a lehető legnagyobb mértékben sikerüljön megőrizni. A természetvédelmi prioritások meghatározásánál alkalmazott leggyakoribb kiválasztási szempontok a gazdagság (diverzitás), a ritkaság, a veszélyeztetettség, a különlegesség, a reprezentativitás, a funkció (hatás a többire), valamint az emberi használati érték. Nincs azonban olyan algoritmus, amely minden esetben alkalmazható lenne, ráadásul a biológiai és a természetföldrajzi szempontok mellett szociális, gazdasági és politikai szempontokat is figyelembe kell venni.

Magterületek

Magterületnek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.

Ökológiai folyosók

A magterületek közötti kapcsolatot a sávos, folytonos élőhelyek, vagy kisebb-nagyobb megszakításokkal jellemezhető élőhely-mozaikok, láncolatok, az úgynevezett ökológiai folyosók biztosítják. Ezek az élőhelyeket, élőhelykomplexumokat kötik össze, egyben biztosítják a génáramlást az egymástól elszigetelt populációk között.

Pufferterületek

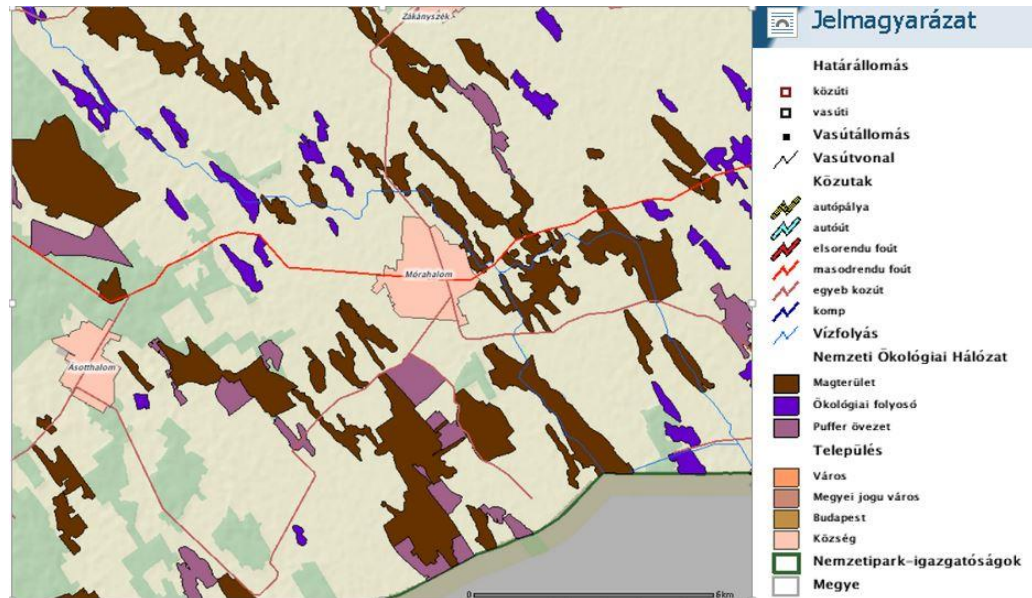
A magterületek és a folyosók körül védőzónát (pufferzóna) kell kijelölni, ahol még a természetközeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas, feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső káros hatásoktól.

A pufferterület övezetének meghatározó része a Tiszántúlon található. A magterületek körül képeznek összefüggő övezetet, biztosítva ezzel a Kőrös-Maros NP védett területeinek

(Cserebökény, Kardoskúti-Fehértó, Csanádi puszták) és a további magterületeknek a védelmét. A Duna-Tisza közén pufferterület Csongrád- Felgyő- Csanytelek- Dóc és Öttömös- Ásotthalom-Mórahalom térségében található.

22. térkép - Település és környékének természetvédelmi területei

Forrás: Csongrád Megye Területrendezési Terve

1.12.5 Egyéb természeti értékek

1.12.5.1 Természeti területek

2013-ban avatták fel a Körös-éri Tájvédelmi Körzetet, amely 2.223 hektár kiterjedésű Körös-éri Tájvédelmi Körzet Kelebia, Ásotthalom, Mórahalom és Öttömös közigazgatási határain belül található. A tájvédelmi körzet különleges növényfajoknak ad otthont, található itt egyhajú virág, tartós szegfű, homoki kikerics, tarka sáfrány, pókbangó. A térség állatvilága is egyedülálló: a nagy tűzlepkétől a vöröshasú unkáig, a bölömbikától a cigányrécéig számos védett és fokozottan védett faj él ezeken a tájakon.

1.12.5.2 Természeti értékek helyi védelme

Fás növények (Helyi jelentőségű tájértékek)

A. 1.1.1. Nevezetes idős fa

- A Röszei út mellett lévő idős tölgyfa
- A Mása tanyán lévő idős tölgyfa
- Idős platán, a Milleneumi sétány 5. szám alatt
- Idős platán, a Milleneumi sétány 11. szám alatt

A. 1.1.2. Facsoport, fasor

- A kisvasút nyomvonal mentén nyárfák
- Dűlőút mentén nyárfacsoport
- Tanyához vezető bekötőút mentén nyárfasor
- Dűlőút mentén fásítás, jelleghatárhoz (semlyék, homokhát) kötődő

A. 1.1.3. Egyéb fásítás (mezővédő erdősáv, csatorna mentén fásítás, tanyafásítás)

- Jellegzetes homokháti tanya, udvarán idős fehéryanaras
- Tanya eperfákkal
- Dűlőút mentén nyaras, tanya szélárnyékolására
- Halászka csatorna mentén idős fűzfacsoport

A.1.2. Gyep

1.12.6 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése

A tájhasználati konfliktusok jellegük szerint lehetnek reverzibilisek és irreverzibilisek, mérsékelhetőek és nem mérsékelhetőek, időtartamukat tekintve időszakosak, tartósak vagy véglegesek. Megkülönböztetünk funkcionális, tájökölógiai, környezetvédelmi, valamint vizuális konfliktusokat, utóbbi azonban nem azt jelenti, hogy egy-egy konfliktus tisztán besorolható valamelyik kategóriába. Gyakran előfordulnak átfedések, pl., hogy egy funkcionális konfliktus egyben környezetvédelmi, esetleg vizuális konfliktust is okoz.

A gondosan megtervezett települési zöldfelületi rendszer nem csak a lakosság komfortérzetét növeli, a környezet-egészségügyi helyzetet javítja (ún. kondicionáló hatása van), hanem a települések belterületét is bekapcsolva, részét képezheti az egész országot behálózó zöldfelületi hálózatnak. A zöldfelületi ellátottság természetesen a nagyobb városok urbanizáltabb környezetében még fontosabb, de a falvak térségében sem elhanyagolható.

A falusias települések esetében a települési zöldfelületnek (a kis településméretnél fogva) nem annyira a klímamódosító hatás, vagy éppen a sivár beépítettség „megtörése” a célja, sokkal inkább például a levegőkörnyezet javítása. A mezőgazdasági területekkel körülvett falvakban a magas háttér-porszennyezés kiszűrésében segíthet a jól gondozott falusi zöldfelületi rendszer. Ehhez hozzátartozik minden növényzettel fedett terület, ezen belül a magánkertek, üzemi területek zöldfelületei, a temetők, valamint a lakott területek közterületein a közparkok, fásított terek (játszóterek), fasorok, facsoportok. Kiemelt jelentőségűek ebből a szempontból a településeken belül található vizes élőhelyek.

Bár a városban működik homokbánya, mégis esetenként érkeznek lakossági bejelentések illegális talajletermelésről. A talajok fizikai félesége homok, azok építőipari hasznosításra alkalmasak. A tevékenység engedéllyel folytatható. Az illegális talajletermelés bírságot von maga után. Az ilyen jellegű letermelés veszélye, hogy nem csak a letermelt felső réteg helyén akadályozza a mezőgazdasági művelés folytatását, hanem előidézheti a környező talajok kiszáradását, és ezáltal szerkezetromlását.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A Mórahalom közigazgatási területének közel 4,5 %-át települési területek (belterületek) foglalják el. A központi belterület a főközlekedési utak csomópontjában alakult ki.

A lakóterületi, turisztikai, rekreációs és gazdasági fejlesztési elképzeléseknek teret, területet biztosítva folyamatosan növekszik és tovább fog növekedni a települési terület (a központi belterület).

Az új beépítésre szánt területek kijelölésénél szükséges figyelembe venni a tervezett úthálózat szerkezet-átalakító, területhasználat-módosító hatásait, valamint a védett, illetve védelemre tervezett természeti területek helyzetét, hiszen jelentős hatással vannak erre ezek a beavatkozások.

A beépítésre szánt területek új, elsősorban mezőgazdasági területeket foglalnak el, természet közeli területeket csak kivételes esetben érintenek. A belterület növekedése során szükséges a települési terület túlzott kiterjedésének, a belterületek összenövésének megakadályozása, az ökológiai hálózat folyamatosságának biztosítása.

Közkertek

István király úti emeletes házak környéke

Területe: 10.821 m²

A területen, a terület korzó jellegét hangsúlyozó növénytelepítés készült az elmúlt évben. A beültetett növények döntő többsége évelő növény, illetve tartalmaz kisebb részben örökzöld növényeket is. Az újonnan kihelyezett pihenőpadok illetve azok környezete lehetőséget biztosít a pihenésre, hűsülésre, baráti beszélgetések eltöltésére. A terület jól kapcsolódik az új városházához, egymást kiegészítve a város látképét növelik.

Játszóterek

Bartók gyermekliget: (Bartók Béla utca)

A tér egy olyan rendezett környezetben kialakított hely, ahol a zöldfelületet a város a településüzemeltetési feladatokat ellátó gazdasági társaság útján rendszeresen karban tartja. A téren lombhullató fák találhatóak hárs és vérszilva vegyesen, melyek a nyári forróságban árnyékos helyet biztosítanak a kilátogatók számára.

A térre fa játszótéri eszközök kerültek telepítésre, melyek állagmegóvásáról, karbantartásáról a város településüzemeltetési feladatai körében folyamatosan gondoskodik.

A térre az eszközpark fejlesztése érdekében új - idősök és fiatalok által is használható - kültéri sporteszközök kerültek kihelyezésre. A területen található egy füves kispálya is labdarúgás céljára. A kisgyerekek részére indokolt lenne még további új játszótéri játékok, eszközök telepítése is.

Balogh Páter utcai játszótér:

Terület nagysága: Bástyá nyugdíjas házzal: 6837,5 m² (Nyugdíjas ház nagysága: 1671 m²)

A játszótér területén több pihenőhely került kialakításra. A játszótérre 2010-ben került kihelyezésre több új rönkfából készült hinta és egy csúszda, melyek állapota megfelelő, funkciójukat betöltik, illetve a területen található még egy láncos kétülékes hinta is. A területen található fák körbeölelik

a játszóteret, illetve a téren található dombot. A lombhullató fák fiatal telepítésűek, egészségi állapotuk megfelelő. Fajfajta többségükben juhar és platán.

Rákóczi tér:

Közparkoknál említett Rákóczi téren belül is van egy játszótér. Az ott lévő játszótér is elavult, balesetveszélyes. A D-i lakóterület ellátása érdekében a játszótér felújítása mindenképpen szükséges.

Szent László tér:

A park területe az elmúlt években folyamatos felújításon ment keresztül, melynek keretében automata öntöző rendszer kiépítése mellett a tér teljes zöld felületének újratelepítésére került sor.

A tér területén új díszburkolatos járdák, pergolák kerületek kialakításra.

A téren 10 db (mérleghinták, láncos hinta, mászóka, homokozó, kötél alagút, hajó) új játszótéri eszköz került kihelyezésre, mely a jelenlegi szabványoknak megfelel.

A téren történt rekonstrukciós munkáknak köszönhetően a városközpontban rendezett, pihenésre alkalmas közterület került kialakításra.

Utakat kísérő zöldsávok

Autóbusz pályaudvar és környéke

Területe. : 944 m²

Rendezett, szépen gondozott zöldfelülettel rendelkezik

István király út melletti zöldfelületek

Közterület: 1977 m²

Tartalék terület: 1.616 m²

Tartalék terület: 3.116 m²

Lakóház udvar: 1.949 m²

Az út menti zöldfelületek jelenleg gondozottak, parkosítottak, cserjével, évelővel és egynyári virágokkal betelepítettek. Az út mentén egységes mintegy 15-20 éves gömbkőrös (Fraxinus ornus 'Mecsek ') fasor található. A terület É-i oldala, örökzöld növényekkel tarkítva, ligetes fásított

Az elmúlt évben az István király úti közterületek egységes rendezésére tanulmányterv készült. A terv szerint a várost átszelő főút mellett, színvonalas, attraktív elemekkel tarkított nagyvonalú közpark együttes fogadja majd a városba érkezőket. A parkon belül kerül kiépítésre a

Szegedi út

Az utat kísérő zöldsáv gondozott, cserjével, virággal, beütemezett. Az út menti parkolók 15-20 éves gömbkőrissel (Fraxinus ornus 'Mecsek') fásítottak

Helyi természeti értékként védett a Szegedi út, 2/2 helyrajzi számon álló 1 db platánfa.

Röszkei utat kísérő zöldsáv:

Baloldali zöldsáv: 4.815 m²

Jobboldali zöldsáv: 5.490 m²

Erdők, parkerdők

Belterületen belül, város É-i részén több parkerdő található. A parkerdőkként funkcionáló felületek földhivatali besorolását a későbbiek során pontosítani kell.

Hunyadi liget:

Területe: 13021 m²

A ligetben található fák 98 %-a platán, melynek állapota jónak mondható, a terület kondicionáló s zajfogó szerepet tölt be.

Ady tér:

Területe: 6850 m²

A területen lombhullató fák találhatóak, az állomány néhány égerfán kívül döntően hárs. A terület besorolást a földhivatallal pontosítani kell. A terület zöldfelületet biztosít az ott lakóknak, más funkciót nem tölt be.

Kossuth park:

Területe: 41952 m²

A park, döntő többségben nyárfával van beültetve, a területen nagyszámú fakivágás történt évekkel ezelőtt. A visszamaradt tuskók kiszedése, illetve fa visszapótlás nem történt meg. A terület zöldfelületet biztosít az ott lakóknak, más funkciót nem tölt be.

Millenniumi emlékerdő (Kölcsey utca):

Területe: 15126 m²

Az emlékerdő a röszei kerékpárút kezdő szakaszán található. Az erdőben döntő többségben nyár és hársfák találhatóak.

Korlátozottan használhatójelentősebb zöldfelülettel rendelkező intézmények kertjei

Város zöldfelületi kataszterében szereplő, korlátozottan használható intézmények zöldfelületei

Régi vásártér:

Területe 31147 m²

A terület jobb oldalán a Bástya sor felől juharfák találhatóak, a terület zöldfelület, más lombhullató fa illetve cserje nem található.

Új vásártér:

Területe: 29662 m²

A területre pusztaszil akác, osterfa, galagonya, tölgy és kínai jegenyenyár került eltelepítésre. kiültetve. A telepítés fiatal egyedekből áll, a fák minősége megfelelő.

Sportterületek

Területe: 17.930 m²

A város 35,3 ha-os zöldfelülte az alábbi, zöldfelülettel rendelkező intézmény kertek, és tartalék területek is tartalmazza.:

Közösségi ház	Ter.: 2.219 m ²
Szakrendelő, Gyermekorvosi rendelő	Ter.: 5.671 m ²
Városháza	Ter.: 3.442 m ²
Egészségház	Ter.: 2.163 m ²
Gondozási központ	Ter.: 1.439 m ²
Inkubátor Centrum és környéke	Ter.: 16.695 m ²
Ipari park beépítetlen része	Ter.: 63.623 m ²

Zöldfelületi kimutatásban nem szereplő, de jelentős zöldfelületekkel rendelkező intézmények kertjei:

Templom kert:

Területe: Templom + mögötte lévő park: 8951,48 m², ebből templom és közvetlen környezete: 3348,4 m²

A templom mögött lévő park növényállománya megfelelő vegyes képet mutat, mely illeszkedik a környezetbe, a területen található játszótér biztosítja a kisgyermeknek illetve a szülőknek a megfelelő kikapcsolódást. A játszótér mellett található rózsasor üde színtöltja a parknak, mely térelválasztóként funkcionál.

Helyi természeti értéként védettek a kertben álló japánakácok (Sophora japonica)

Napsugár Otthon Mórahalmi Idősek Otthona:

Területe: 7861,6 m²

A Szegedi úton és a gyógyfürdő mellett elhelyezkedő, szépen gondozott intézménykerten belül, értékes, idős növényállomány található. Az idős növényzetből helyi természeti értéként védett 2 db ezüstjuhar (Acer saccharinum), 2 db vadgesztenye (Aesculus hippocastanum), 3 db szivarfa (Catalpa bignonioides), 4 db platán (Platanus hybrida), 6 db japánakác (Sophora japonica), 1 db tölgy (Quercus robur), 5 db hárs, (Tilia sp.) 2db kőris (Fraxinus sp.)

Szent Erzsébet Gyógyfürdő

Idős növényállománya (platán, kőris, juhar) valamikor az Idősek Otthonához tartozott. A parkfelület gondozott, folyamatosan fejlesztik.

Temető

Területe:: 52.262 m²

Római Katolikus Egyház tulajdonában lévő temető a belterület Ny-i szélén helyezkedik el. A temető területe megfelelő azonban nincs megfelelően kiépített parkoló, nincs megoldva a parkoló és a temető közötti gyalogos közlekedés. A temetőn belül hiányos a növényállomány, és a temető funkciójához tartozó infrastrukturális ellátás. A fenti hiányosságok megoldására 2008-ban kertépítészeti engedélyterv készült.

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Mórahalom belterületén, a városi nyilvántartás szerint, 35,3 ha zöldfelület található. A parkok, parkerdők, zöldfelülettel rendelkező intézmények döntő többsége a bajai úttól É-ra helyezkednek el. D-i városrész közpark ellátottságát a Szentháromság tér, Rákóczi tér, az István király úti melletti emeletes házak közkertje biztosítja.

Gondozott zöldfelületek között jelentős nagyságrenddel szerepelnek a tartalék területek. Tartalék területek egy része a D-i városrészben található, de a tervezett funkciók megvalósulása során a zöldfelületi ellátást csak a fent említett parkok biztosítják

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái

Új, zöldfelületet érintő, minőségi és mennyiségi fejlesztések továbbra is csak az É-i városrészen várhatók. (pl.: Gyógyhely komplex zöldterületi rekonstrukció, István király utca rekonstrukció, Szent János térsége).

Középtávú fejlesztések között szerepel:

- Meglévő játszóterek felszerelési tárgyainak korszerűsítése
- Játszóterek számának a növelése
- Mórahalom belvárosában szabványos játszótér kialakítása

Városfejlesztési célok:

- környezet minőség javítása
- belterületi parkok és zöldfelületek további fejlesztése,
- új lakóterületen belül zöldfelületi ellátás biztosítása
- külterületen a dűlőutak védőfásítása
- még nem honos sportágak meghonosítása
- homokháti élménypark kialakítása

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 Településszerkezet történeti kialakulása, a településszerkezet vizsgálata és helyi sajátosságok vizsgálata

A mai Mórahalom városát 1892-ben alapították Szeged-Alsóközpont néven. Kezdetben a környező sűrűn lakott tanyavilág alapvető közösségi igényeit, közigazgatási funkcióit látta el. 1950-ben önálló községgé alakult, 1989. március 1-én városi rangot kapott.

A mai központi rész (az egykori Szeged-Alsóközpont) a Szeged-Baja és Zákányszék-Röszke útvonalak csomópontjában alakult ki. Ezen a helyen építették a környező népes tanyavilág igényeihez szükséges közösségi közigazgatási épületeket, melyek nagyrészt ma is itt állnak (pl. templom, polgármesteri hivatal, posta stb.). A telek és utcarendszer mesterséges, mérnöki munka eredménye, melynek első ütemét 1923-ban készítette a szegedi tanács. A központból kiindulva, az említett két főút mentén vegyes területfelhasználás a jellemző, mely teret enged a kisvárosi központi igényeknek megfelelő változatos, intézményi, kereskedelmi, szolgáltatás jellegű funkcióknak. A belterület északnyugati részén fekvő volt zártkertek lakóövezeti besorolást kapnak, négyszögletes, szabályos, aprótelkes szerkezetük nagyrészt megmaradt. Északkeleten is jelentős lakóterület bővítést irányzott elő a testület, itt egy zöldmezős beruházás keretében új lakónegyed épül, melynek organikus vonalai néhol erőltetettnek tűnnek, azonban kétségkívül megtöri a település nagy részére jellemző diagonális szerkezeti mintát. A város déli kapuja a 2000 óta üzemelő ipari park, mely a lakóterületektől elválasztva, a röszkei út (5512. sz.) két oldalán helyezkedik el. A szegedi út (55. sz.) mentén, a város keleti felén kereskedelmi-szolgáltató funkció található, míg nyugaton, ugyancsak a főút mentén a temető. A belső részek nagyrészt lakóövezeteknek adnak teret, néhány közparkkal, zöldfelülettel kiegészülve.

A síkvidéki tájon egyedülálló kilátást nyújtanak a homokdombok, melyekről az átlagos terepszint felett 6-8 méteres magasságban lehet szemlélni a tájat. Jó példa erre a település névadója, a Móra-domb, melyről szép kilátás nyílik a belterületre.

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A város igazgatási területe 8314 ha, belterülete 417,1 ha. A belterülethathárhoz kapcsolódva tervezett belterületként és a külterületen szigetszerűen elhelyezkedve még ~450 ha beépítésre szánt terület került kijelölésre a szerkezeti terven.

A településtest túlnyomó része falusias lakóövezetbe van sorolva, főként az újonnan kijelölt területeken (pl. Mórakomb környéke) és a központhoz közel kertvárosias ill. kisvárosias lakóövezetek is megtalálhatók.

Településközpont vegyes övezetek főként az 55. sz. és az 5432 j. utak mentén, a település központjában kerültek kijelölésre. A fürdő területe központi vegyes övezetben szerepel.

Gazdasági-kereskedelmi területek az 55. sz. út mentén több helyen és a településtesttől délnyugatra az ún. Tüsök soron vannak kijelölve. Utóbbiak főként gazdálkodó tanyák.

Ipari övezetben a város ipari parkja szerepel, a belterület délkeleti részén, ~88 hektáron. A park folyamatosan növekszik, a 2009-es és a 2014-es átfogó rendezési terv módosítások során is jelentős területekkel bővült.

A külterületen általános-tanyás mezőgazdasági övezetek a jellemzőek, Mórahalom gazdag tanyavilággal rendelkezik. A természetvédelmi területeken vagy azok közvetlen közelében, a védendő gyepeken ökológiai mezőgazdasági területet jelöl a terv, melyeken önkormányzati fejlesztéseket is terveznek. Építési korlátozással szabályozott mezőgazdasági övezeteket is jelöl a szerkezeti terv, melyek tartalék-területként szolgálnak a későbbi fejlesztéseknek.

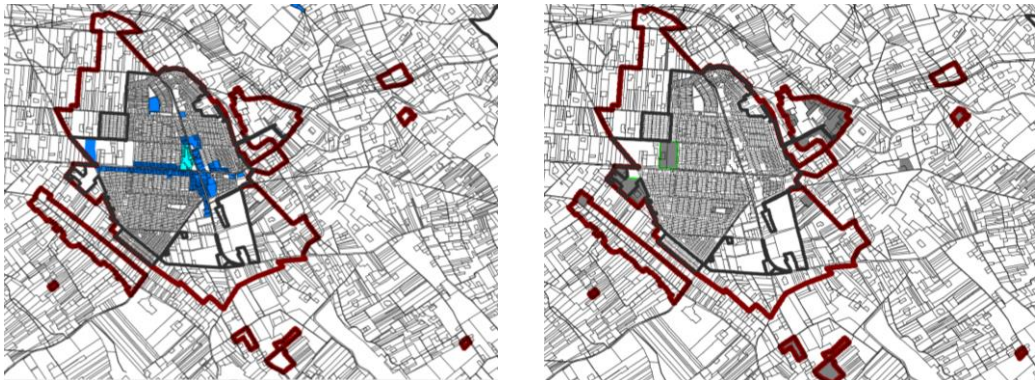
A 2009-es módosítás során jelentékeny mennyiségű erdőterületet kellett kijelölni az OTvT előírásainak megfelelően, melyeket az erdészeti hatóság erdőterület nyilvántartása alapján és a szükséges mértékben azon felül végzett a tervező. A ténylegesen erdővel borított területek övezeti szinten is eltérnek a „csak” rendezési tervben kijelölt, valójában mezőgazdasági művelés alá eső övezetektől.

23. térkép - Falusias, kisvárosias és kertvárosias lakóterületek

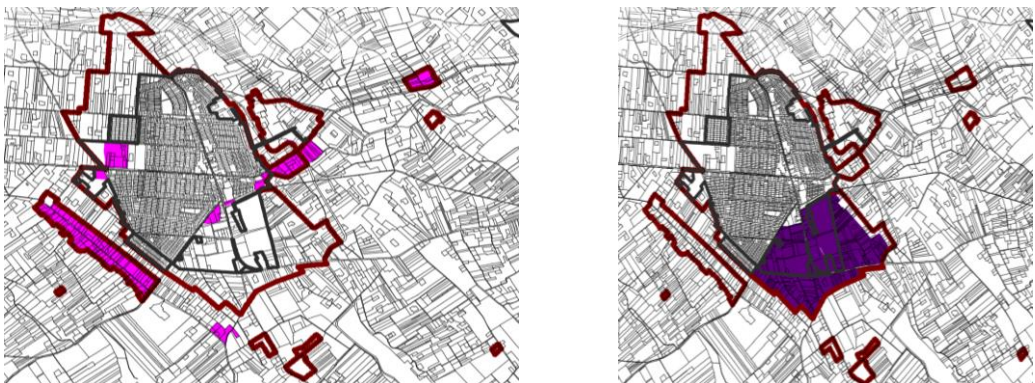
Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

24. térkép - Központi vegyes, településközpont vegyes és különleges területek

Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

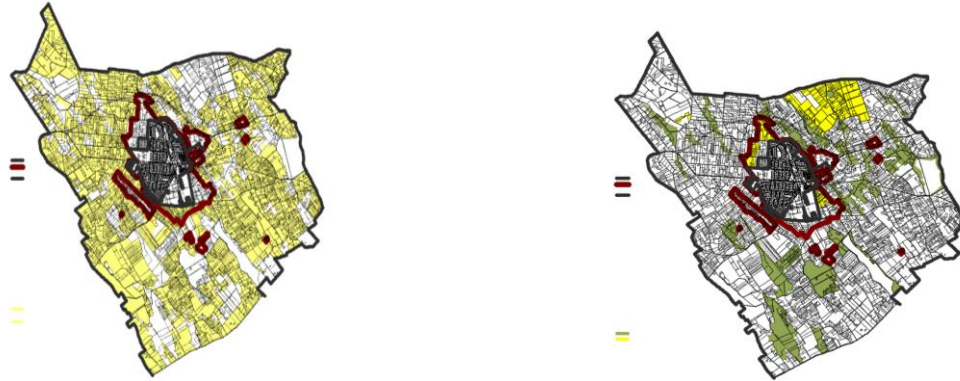
25. térkép - Ipari és kereskedelmi szolgáltató gazdasági területek, valamint a különleges területek és tartalékaik (tartalékterületek keretében)

Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

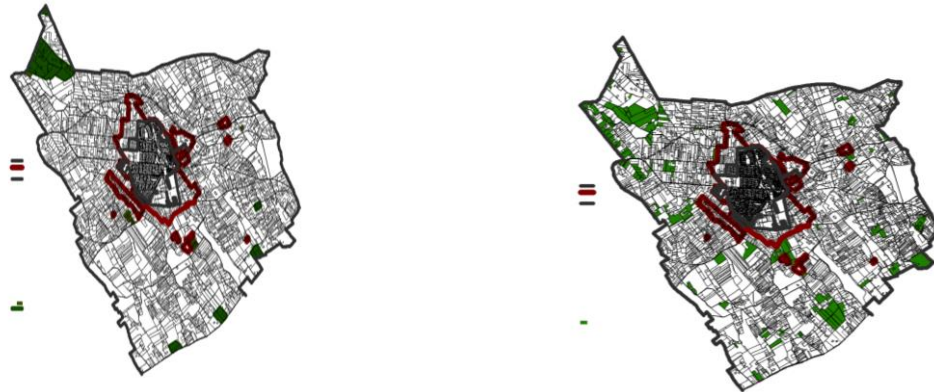

26. térkép - Általános, ökológiai és korlátozott mezőgazdasági területek elhelyezkedése

Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

27. térkép - Erdőterületek elhelyezkedése

Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

1.14.1.3 Funkció vizsgálata

Mórahalom város járási központ, a Homokhátság legjelentősebb települése. A Polgármesteri Hivatal mellett a Járási Hivatalban intézhetik ügyeiket a lakosok.

Gyermekorvosi ellátás, orvosi ügyelet, mentőállomás, gyógyászati recepció és két gyógyszertár képezi az egészségügyi ellátás részét. Egy térségi jellegű Egészségmegőrző és Szociális Kft is működik a településen és három állatorvosi rendelő.

Rendőrszolgálat, Határőrizeti Kirendeltség és Polgárőrség látja el a védelmi funkciókat.

Alapfokú nevelési-oktatási és közösségi intézmények megtalálhatók a településen. Általános iskola, óvoda, bölcsőde, családi napközi, könyvtár, kollégium és sportcsarnok hivatott az itt élőket kiszolgálni és a helyben maradáást ösztönözni.

Plébánia, családsegítő szolgálat, közműszolgáltatók kirendeltsége, munkaügyi központ kirendeltsége, posta és hulladékudvar működik a településen.

A kisvárosi szerepkörből adódóan középiskola és kórház nincsen.

1.14.1.4 Alulhasznosított barnamezős területek

A legtöbb városban a volt laktanyák és a rendszerváltást követő gazdasági átrendeződés miatt felhagyott üzemek azok a barnamezős területek, amelyek egyszerre jelentenek problémát (városképi degradáció) és lehetőséget (támogatott projektek).

Mórahalmon a városközpont közelében, az ipari parkban és a külterületen lelhetünk fel barnamezős területeket.

Az új Városháza és a Tóth Menyhért Könyvtár mögött a 898-as helyrajzi számon álló Rozsmalom jelenlegi funkcióját tekintve akadályozza a városközpont fejlődését. A probléma kétélű, mert a téglalapú, többszintes malom épülete az örökségvédelmi hatástanulmány szerint védelemre érdemes, jó állapotban van, valamint a rozsmalom mint funkció is ritkaságnak minősül. Ugyanakkor a malomipari tevékenység nem illik a városközpont kialakításának tervezett jövőképebe.

A Hivatal közvetlen déli szomszédságában, egy régi TSZ telepen több ipari csarnok működik. A tulajdonosok bérbe adták őket, fejlesztési tevékenység nem jellemző. Településközponti vegyes övezetben kifejezetten zavaró ez a funkció.

A telep déli szomszédságában található a régi focipálya, mely rendeltetésének megfelelően funkcionál, azonban a Mórakomb környéki városrészben megépült az új sportkomplexum, mely indokolttá tenné a régi pálya funkcióváltását. A malom, a volt TSZ udvar és a régi focipálya együtt képezne fejlesztési akcióterületet az önkormányzat tervei szerint, a településközponti funkcióknak adva teret (sötétbarna, piros és zöld foltok a lenti légi fotón).

Az ipari parkban is találunk barnamezős területeket. A sárga és okker színekkel jelölt foltok tüzep telepet és építési vállalkozók telephelyeit jelölik. A területek összkepe vegyes, vannak felújított csarnokok, működő vállalkozások, nagyrészüik viszont elhanyagolt, rossz állagú épület. A kék folttal jelzett volt Paprikaüzem felvonulási jellegű ipari épületekre emlékeztet, felújításuk időszerű lenne. A lenti légi fotón fellelhetők még világoszöld tetejű épületek, melyek a volt Mórakert csarnokaiként funkcionáltak. Újbóli hasznosításuk még nem tisztázott, kapacitásuk kihasználatlan. Az 55. sz. út mentén (lilával jelölve) gazdasági-kereskedelmi övezetben az út mentén működő kereskedelmi egység mögött elhagyott iparterület lelhető fel, rossz állagú épületekkel és környezettel. A terület jobb felső csücskében pálínkafőző üzemel. A terület rendeltetésének újragondolása a belterülethez közeli fekvés és egyfajta városkapu funkció miatt érdekes lehet.

A külterületen szórványosan fellelhető régi majorok tekinthetők barnamezős területeknek.

28. térkép - Barnamezős területek légi fotón

Forrás: GoogleMaps, saját szerkesztés

1.14.1.5 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott területek)

A város belterülete mentes a szlömösödéstől, nincsenek elértéktelenedést mutató részei. A volt zártkerti területek potenciális veszélyforrások lehetnek ebből a szempontból, ezért megfelelő szabályozásuk és a várostesthez való integrálásuk fontos feladat.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

A város jellemző beépítési módja oldalhatáros, mely gyakori az alföldi, mezőgazdasági jellegű településeken. Kivételt képez a szegedi út menti vegyes övezet, mely zárt sorú besorolást kapott. Jól megfigyelhető a régi és az új oldalhatáros beépítés közötti különbség. A hagyományos elrendezés alkalmazásakor a ház hosszabbik homlokzatával fordult az utca felé, annak frontján állva. A lakóépülethez kapcsolódva, rá merőlegesen épült egy toldaléképület. A telek hossza 60-80 m-t is elérte, szélessége 20-22 m volt jellemzően. Az utóbbi évtizedekben egyre inkább elfordulnak, beljebb húzódnak az emberek a közterületektől. Gyakori az előkert alkalmazása és az utcára hossz tengellyel merőleges építkezés. Így az elrendezésből fakadóan a melléképület is elmarad vagy a telek hátsó részén önálló épületként funkcionál. A telekmélység 40-45 m-re csökkent, szélessége 18-20 m. Földszintes vagy földszint + tetőteres lakóházak a jellemzőek. Az építési szokások változásában nagy szerepe lehet az életmódbeli különbségeknek. Régen kevésbé volt motorizált a közlekedés és talán az emberek is nyitottabbak volt a közösségi élet, a közösségi „tér” felé. Nagyrészt mezőgazdasággal foglalkoztak, melynek keretében a falusi házhoz egy tanya is tartozott, általában kétlaki életet éltek. A benti házban is folytatták a tanyai tevékenységet, a melléképületben gabonát tároltak, állatokat tartottak, a hosszú telkeken pedig a mindennapi élethez szükséges zöldségeket, gyümölcsöket termesztették. A kétlaki élet esetén sokszor otthon maradtak az asszonyok illetve tartósan beköltöztek az idősebb emberek, ők nem tudtak és nem is akartak elszakadni egész életükben gyakorolt tevékenységüktől. Ma inkább az udvar felé fordulnak a lakóházak, háztáji veteményes híján rövidebb telek is elegendő, főként a kisebb telkekre van igény. Számottevő a társasház építések száma is.

Az új Városháza tömbjére külön szabályozás készült, mely a 2009-es módosítás során integrálódott a rendezési tervekbe. Ez egy modernebb, szabadonálló és zárt sorú beépítéssel határoz meg tömböket a tervezett új városközpontba, szélesebb, összefüggő közterületekkel, zöldfelületekkel. A Mór adomb melletti új beépítés kisvárosi övezetben zárt sorú beépítési módot jelöl, a környező nagy területigényű különleges funkciók mellett.

1.14.3 Önkormányzati tulajdonkataszter

Mórahalom Városi Önkormányzat rendelkezik tulajdonkataszterrel. A tulajdonkataszterben az önkormányzat tulajdonában lévő földrészletek, valamint az egyéb önálló ingatlanok is nyilván vannak tartva. Az önkormányzatnak a 2014. évi kataszter szerint 533 db belterületi és 446 db külterületi fekvésű ingatlana van.

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát és a környezetet tartalmazó részletes térkép az ITS készítését megalapozó vizsgálati munkarészben nem kerül kidolgozásra. Annak elkészítése településrendezési eszközök megalapozása során történik.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

A településen még mindig a falusias beépítés a jellemző, az előzőekben leírt módon. Ugyanakkor egyre erőteljesebben városiasodik a település, egyre több társasház, modernebb, szabadon álló családi ház jelenik meg. A tervezett új városközponti tömb is ezt a vonalat erősíti. A vidéken

jellemző épülettípusok és a néhány szocreál tömbház mellett megjelennek a modernebb társasházak, intézmények. A termálfalu szerkezetileg jelentősen eltér majd a településtesttől. Fontos feladat lenne a településen a számos különböző funkció (fürdő, ipari park, termálfalu, hagyományos lakóterületek) és az ebből adódó különböző épülettípusok összhangjának, kapcsolatának megteremtése, a fejlesztések összehangolt kivitelezése.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Mórahalom város jelenlegi közigazgatási területén több mint száz ismert és pontosan beazonosítható régészeti lelőhely van, de a lelőhelyek tényleges száma még ennél is több lehet. Egyrészt azért, mert a régi lelőhelyek ma már nem azonosíthatók be egyértelműen, másrészt a város teljes közigazgatási területét lefedő szisztematikus régészeti terepbejárás újabb, eddig nem ismert régészeti lelőhelyet derítene fel.

Az érintett terület a Bács-Kiskun és Csongrád megyében húzódó, 1700 négyzetkilométernyi kiterjedésű Dorozsma-Majsai-homokhát részét képezi. A felszín legfőbb jellemzője az ős-dunai hordalékkúpokból származó, északnyugat-délkeleti irányú bucka-sorokba rendezett futóhomok. A homokdombok között rossz lefolyású, hosszúkás, elgátolt medencék jöttek létre. A mai állapotokban ezek szikes tavak, vagy semlyékek, amelyek egykor széles, a Tisza völgyéig kifutó, időszakos folyóvölgyekhez kapcsolódtak. Az őket kísérő hosszanti, magasabb fekvésű partok mindenkor alkalmasak voltak az emberi megtelepedésre. Az említett mélyedések lassú feltöltődése a mai napig tart. Az időszakosan megnövekvő belvizek levezetésére csatorna-rendszereket vágtak a semlyékek vonulataiba.

Mórahalom határa különösen gazdag volt vizekben, így különösen gazdag lett csatorna-rendszerekben is. Területén halad a Széksóstói-főcsatorna, a Külsőcsordai-, Vágói-, Bogárzói-, Masakanyari-, Halászka-, Jámborka-csatorna, a Vereskereszt-Madarásztói-főcsatorna, a Balogsori-, Királyhalmi-, Tüsöksori- és a Madarásztói-csatorna. Az egykori vízfolyások, tavak medrében haladó csatornák partjain, őket elválasztó földhátakon sorakozik a legtöbb lelőhely.

A város határa igen gazdag régészeti lelőhelyekben is: összesen 165 egykori település nyomát ismerjük eddig. Ez a szám azonban jóval nagyobb lehet a valóságban, mivel a terepbejárások alkalmával elég sok műveletlen, erdős- vagy gazos terület nem volt alkalmas megfigyelések végzésére. Ezért a jövőben nagyszámú, ma még ismeretlen lelőhely előkerülésére számíthatunk. A fentiek értelmében különösen az egykori vízmedrek, tavak, semlyék magaspartjai tekinthetők régészeti érdekű területeknek, melyeken további, új régészeti lelőhelyek előkerülése várható.

A régészeti lelőhelyek adatait mind a szerkezeti terv, mind a Helyi Építési Szabályzat a 2014. évi országos nyilvántartás szerint tartalmazza. A lelőhelyek területén a mindenkori jogszabályokat kell figyelembe venni.

1.14.6.2 Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A városban helyi városképvédelmi terület került kijelölésre, melyet a helyi értékvédelmi rendelet rögzít. A szabályozási terven „he” jellel körülvett terület a történeti településközpontot foglalja magába, számos egyedi védett épülettel, házsorral, növényvel, képzőművészeti alkotással, melyre a Helyi Építési Szabályzat városkép-védelmi előírásokat fogalmaz meg.

29. térkép - Mórahalom városképvédelmi területe

Forrás: Új-Lépték Bt. 2015.

1.14.6.3 Világörökség és világörökségi várományos terület

Mórahalom az Országos Területrendezési Terv (OTrT) szerint nem tartozik világörökség és világörökség várományos területbe.

1.14.6.4 Műemlék, műemléki együttes

Mórahalmon nincs műemlék vagy műemléki együttes, a fejezet kidolgozása nem releváns.

1.14.6.5 Nemzeti emlékhely

Mórahalmon nincs nemzeti emlékhely, a fejezet kidolgozása nem releváns.

1.14.6.6 Helyi védelem

Mórahalmon a helyi egyedi értékek listáját az építészeti és természeti értékek helyi védelmének általános szabályairól szóló mindenkor hatályos önkormányzati rendelet állapítja meg a következő bontásban:

- a) helyi építészeti érték
 - 1) kiemelkedő helyi építészeti érték
 - 2) jelentős helyi építészeti érték
- b) helyi művi érték: műalkotás, emlékmű
- c) helyi táji érték
- d) helyi természeti érték, értékes fa, facsoport.

A szabályozási tervek a 2009-ben készült átfogó építészeti örökségvédelmi hatástanulmány alapján ábrázolják a helyi egyedi értékeket, a Helyi Építési Szabályzat részletes előírásokat fogalmaz meg velük kapcsolatban.

Példák a legszebb helyi védett épületekről:

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

A településrendezés legnagyobb kihívása, hogy az egyre intenzívebbé váló területhasználat okozta konfliktusokat megelőzze és ha már előállt ilyen helyzet, akkor kezelje azt.

Mórahalmon a legnagyobb problémát a központban működő fürdő okozza, a bővítési területek hiánya szétfeszíti a tömböt, nem tudnak érvényesülni a fejlesztési elképzelések. Állandósuló probléma a kevés parkolóhely, az utak mentén hosszú sorokban kigyóznak az autók. A Városháza elköltözésével kis levegőhöz jutott a tömb, azonban az alapvető probléma még megoldatlan. A Helyi Építési Szabályzat is próbálja előírásokkal kezelni a helyzetet, az idei folyamatban lévő módosítás is ennek érdekében javasol a Szegedi út mentén lévő kereskedelmi egységek vonatkozásában szigorúbb előírásokat bevezetni.

Konfliktussal terhelt terület még a Városháza és könyvtár mögötti terület, mely településközpont vegyes övezetbe sorolva, kész szabályozási koncepcióval „várja”, hogy az előzőekben említett barnamezős területek sorsa megoldódjon. További problémát jelenthet még az ipari park szomszédsága, mely megfelelő szabályozás és pufferterületek hiányában zavaró hatással lehet a kialakuló új városközpontra.

Fontos feladat lehet még a Móradomb környékén kialakuló, új beépítésű lakó és különböző különleges területekből álló városrész kapcsolatának megtalálása a várostesttel. Közlekedési, esztétikai és funkcionális értelemben is.

Az épülő elkerülő út jelentékeny átmenő forgalmat levesz a település válláról, azonban a megyei tervben is ábrázolt keskeny nyomközű vasút településen átmenő szakaszának helyes nyomvonal választása fontos feladat (újra felmerülhet a Szegedi úton való átvezetésének gondolata, az elkerülő út megépülésével).

A település északi részén, a zákányszéki út bevezetőjénél új lakónegyed épül (Fölsőváros), mely az északi városkapu szerepét fogja betölteni. Az út Ny-i oldalán hosszanti oldalukkal az utcáfrontra települt, hagyományos épületek sorakoznak. A két oldal közötti összhang lényeges, ügyelni kell az

új épületek visszafogott színhasználatára, tömegarányaira, homlokzat kialakítására. Az utazók számára barátságos, vonzó kisváros képet jelenítsenek meg, mert ezek adják az első benyomást a településről.

Az előzőekben szintén említett telkek „zsugorodása” és a beépítési mód változásai az igények módosulásának következménye. A társasház-építés is az utóbbi idők fejleménye a város központi részein. Az új épületek talán legnagyobb veszélye a stílustalanság és a giccs egyre gyakoribb megjelenése. Megfelelő szakértelemmel és odafigyeléssel a mai elvárások teljesítése mellett is megőrizhető a régi mezővárosi utcák hangulata. Az új településközpont építésénél különösen fontos a „régijű”, a „hagyományos-modern” fogalmak közötti összhang megteremtése, mely értéket adna a módosuló tömböknek.

Külterületen a tanyák kérdése fennálló probléma, az országos és térségi szintű tervek még nem veszik komolyan a jelenséget, pedig a tanyák megőrzése, a tanyai élet támogatása nagyon lényeges eleme lenne a minőségi vidéki élet tovább élésének. A külterület népességének megtartása elengedhetetlen a családi vállalkozások, a kézimunka igényes mezőgazdasági termelés fennmaradásához. A tanya történeti érték, belőle fejlődött ki Mórahalom városa (sok mással egyetemben). A tanya nem egy letűnt kor emléke, hanem a tovább élés záloga. Lényeges lenne, hogy az építésjog ne korlátozza indokolatlanul a külterületi beépíthetőséget, engedje a gazdálkodni akaró és tudó családok számára a fejlődést. Ennek egyik lehetősége a birtokközpontok minimális területének csökkentése OTÉK-felmentéssel, mely a gazdálkodó tanyákat segíti. Mórahalom élt ezzel a lehetőséggel (HÉSZ 20.§ (2)).

1.15 Közlekedés

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Mórahalom városa a – Csongrád megyén belül a kisebbek közé tartozó területű és népességű – Móraalmi járás központja. Fekvése a megyében délnyugati, a megyeszékhelytől, Szegedtől, mintegy 20 km-re nyugatra található.

Az ingázás jellemzőit mutatja az alábbi táblázat. Naponta 800 fő feletti a bejárók száma és 1 000 fő feletti az eljárók száma. Az adatok alapján Szegedről és Ásotthalomról járnak legtöbben a településre - többségében személygépjárművet és a közösségi közlekedést használva - közel 56 %-a bejáróknak. Az eljárók 83 %-a Szegedre jár naponta nagyobb részt a közösségi közlekedést használva.

20. táblázat - Ingázók volumene és utazási mód szerinti megoszlása

Megnevezés	Összesen	Összesen	Személy- gépkocsival	Közösségi közlekedéssel	Kerékpárral (gyalog)
	2001*	2011			
Helyi közlekedő	1 285	2 123	660	64	1 065 (334)
Bejáró	252	810	418	365	27
Szeged	..	254	142	112	0
Ásotthalom	..	201	81	102	18
Zákányszék	..	90	54	27	9
Domaszék	..	73	37	36	0
Röszke	..	32	13	19	0
Eljáró	661	1 095	375	720	0
Szeged	..	911	246	665	0
Ásotthalom	..	65	38	27	0
Röszke	..	48	42	6	0
Domaszék	..	16	11	5	0
Zákányszék	..	13	12	1	0

Forrás: Népszámlálás 2011., KSH

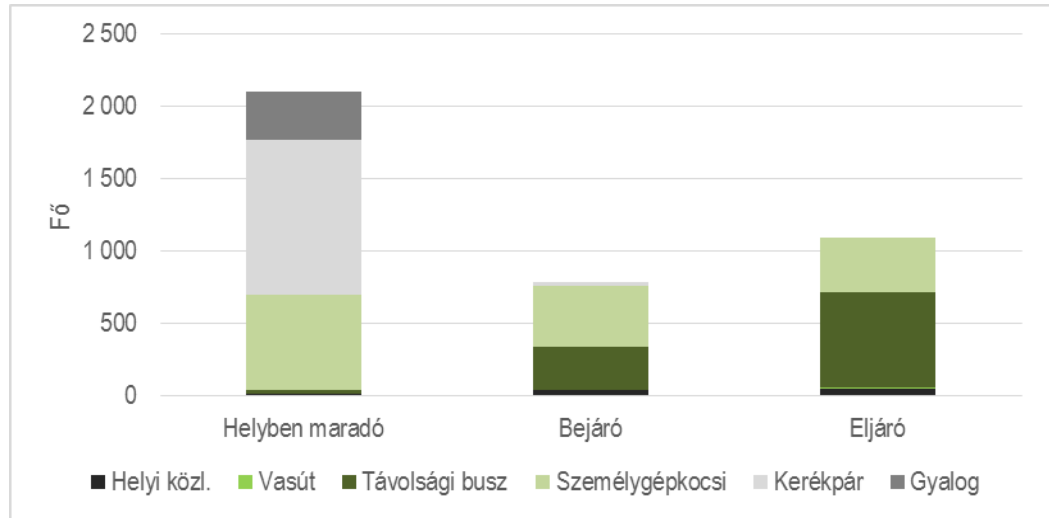
* 2001-ben csak foglalkoztatott.

A helyben közlekedők és az ingázók utazási mód választását mutatja az alábbi grafikon. A helyben közlekedők 50 %-a kerékpárt használ, míg 16 %-a gyalog közlekedik. Csupán az utazások 31 % történik személygépkocsival. Az autóbusz használat elhanyagolható. A településre bejárók több, mint fele személygépjárművel érkezik a városba. A többiek alapvetően távolsági buszt használnak. Az eljárók 60 %-a távolsági autóbusszal közlekedik, és csak 34 %-uk használ személygépjárművet.

Az adatok alapján a helyi közlekedésben a gyalogos és kerékpáros közlekedés dominál, míg az beingázásban a személygépjármű, az elingázásban a távolsági autóbusz közlekedés jut döntő szerephez. Az ingázásban a kerékpáros közlekedési mód elhanyagolható volt 2011-ben.

21. ábra - A helyben közlekedők és az ingázók utazásainak módszerinti megoszlása Mórahalmon

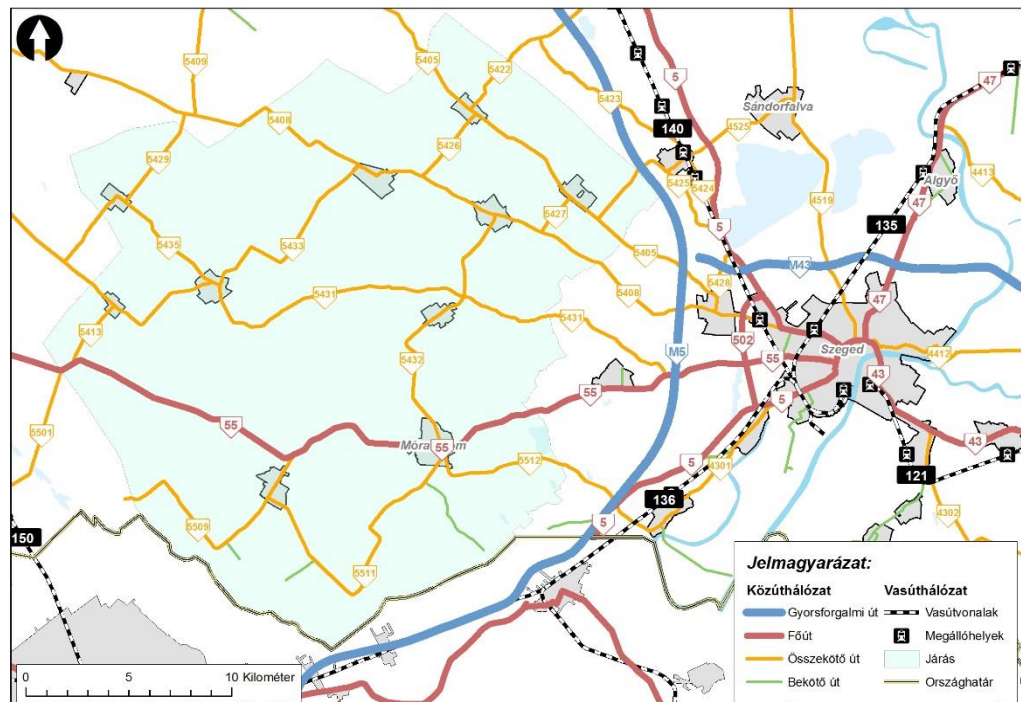
Forrás: Népszámlálás 2011., KSH

Külső kapcsolatok,
országos hálózat

A városon halad át a megye egyik fontos főútja, a – Baját Szegeddel összekötő – 55. sz. másodrendű főút. Ezen főút teljes hosszában jelenleg tengelysúly megerősítési, útvonal rehabilitációs és kerékpárút építési munkálatok folynak. Mindezen munkálatokkal párhuzamosan Mórahalomtól északra épül a város elkerülő útja is, mely hamarosan átadásra kerül.

A városnak közvetlen gyorsforgalmi úthálózati kapcsolata nincsen.

30. térkép - Mórahalom környezetének országos jelentőségű útjai

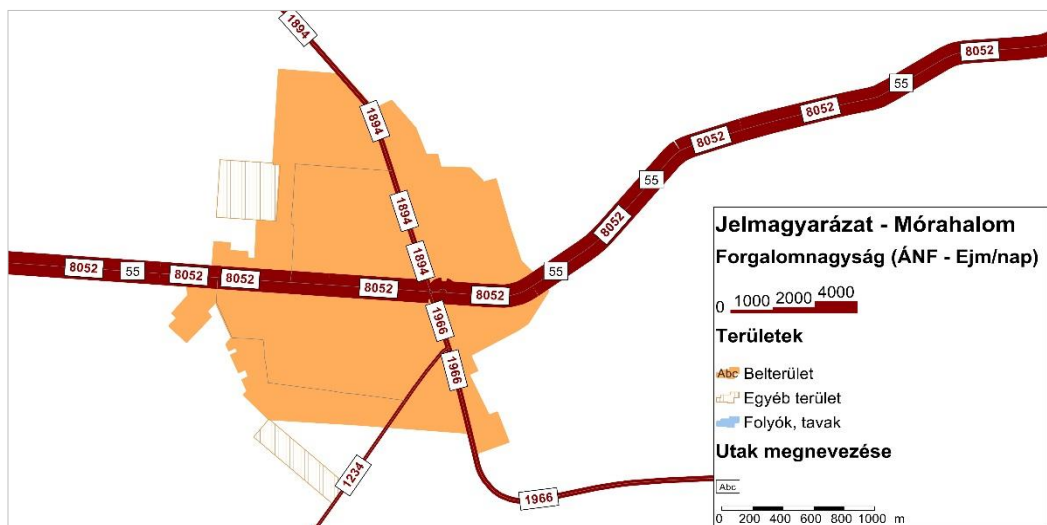

Forrás: Saját szerkesztés (Trenecon)

Közúti kapcsolatok tekintetében keleti irányban Domaszék mellett az M5 autópálya 13 km távolságban érhető el. A főváros közúton 185 km autózással érhető el. A Szerbiába vezető röszkei nemzetközi közúti határátkelő 13 km távolságban található, míg a nem régiben megnyitott ássothalmi határátkelő mintegy 10 km-re van a várostól.

A város forgalmi helyzetét alapvetően az országos utak határozzák meg. Forgalmi terhelésüket az alábbi ábra mutatja. A legjelentősebb forgalom az 55. sz. másodrendű főúton van. A keresztirányú 5432. j. és 5512. j. összekötő utak forgalma közel negyede a főútnak. Ennek megfelelően a legnagyobb forgalmat a három út keresztezését adó, városközpontban található, körforgalom bonyolítja le. A csomópont átlagos napi forgalma mintegy 10.000 Ejm.

31. térkép - Mórahalom főbb útjainak forgalmi terhelése

Forrás: "Az országos közutak 2013. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma", 2014.07. MK Nonprofit Zrt.

Autóbuszos közösségi közlekedés szempontjából a hálózati lefedettség – néhány összekötő út kivételével – lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető, így a város e szempontból is regionális alközpontnak tekinthető. Az innen induló utasok Szeged, Baja, Békéscsaba, Pécs és Zalaegerszeg irányába rendelkeznek közvetlen járatokkal. A város közigazgatási területén belül 30 helyközi megálló található.

Mórahalom vasúti kapcsolattal nem rendelkezik.

Repülőtéri kapcsolat szempontjából a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér 180 km távolságban érhető el, míg a II. kategóriájú, ideiglenes határmítási joggal rendelkező Szegedi Repülőtér 18 km-re van a településtől.

Település közlekedési szerepe

1.15.2 Közúti közlekedés

A már ismertetett főúthálózati elemen kívül a közúthálózati szempontból alközponti szerepű város a környező településekkel északi irányban az 5432. j. (Zákányszéki út), délkeleti irányban az 5512. j. (Röszkei út), délnyugati irányban pedig az 5511. j. (Kissori út) összekötő utakon áll még kapcsolatban.

A városi közúthálózatot mutatja az alábbi térkép.

32. térkép - Mórahalom városi közúthálózata

Forrás: Saját szerkesztés (Trenecon)

Városi közúthálózat

A város forgalmi útjait alkotó országos utak keresztezései és csatlakozásai belterületen található. Az 55. sz. főút (István király út – Szegedi út) és az 5432. j. (Millenniumi sétány) valamint az 5512. j. (Röszkei út) összekötőút keresztezése a település központjában van. Az utóbbiból ágazik ki az 5511. j. összekötő út (Kissori út), mely Ásotthalomra és az Ásotthalom-Királyhalom magyar-szerb határátkelőhöz vezet. Az 5432. j. összekötő út Zákányszékkel és azon keresztül Ruzsával és Bordánnyal teremt kapcsolatot. Az 5412. j. összekötő út Röszke irányban biztosít kapcsolatot, mely egyben az M5 Szerbia irányú nemzetközi közúti határátkelő elérését is biztosítja. 55124. j. Mórahalom bekötőút az 5511. j. összekötő útból ágazik ki és közelíti meg a szerb határt, ahol a jövőben új határátkelő létesítését tervezik.

Az országos utak 2x1 sávosak. Jelentősebb számú kiépített párhuzamos parkolók a Szegedi úton, míg merőleges parkolók a Millenniumi sétányon, a Fürdő és a Colosseum szálloda sávjában található.

Építés alatt van az 55. sz. főút Mórahalomtól északra elkerülő szakasza. A beruházás várhatóan 2015 végére elkészül. Az elkerülő megépítésével át fog alakulni a város forgalmi helyzete, felértékelődik a települést északra megközelítő 5432. j. összekötő út, mely a főút északi kapujává válik. Forgalom növekedése várható az úton, mely mentén a település központjában gyógy idegenforgalmi szolgáltatások sorakoznak a Millenniumi sétányon. Az utca kiépítettsége (merőleges parkolók) és használata miatt kevésbé alkalmas a tranzit forgalom levezetésére.

Az előbbiekben bemutatott országos utakon kívül, melyek a város forgalmi útjai, a település sűrű gyűjtőút hálózattal is rendelkezik. A település belterületi gyűjtőútjait a közutak igazgatásáról szóló 13/1999. (VII.1.) Önk. rendelet rögzíti az alábbiak szerint:

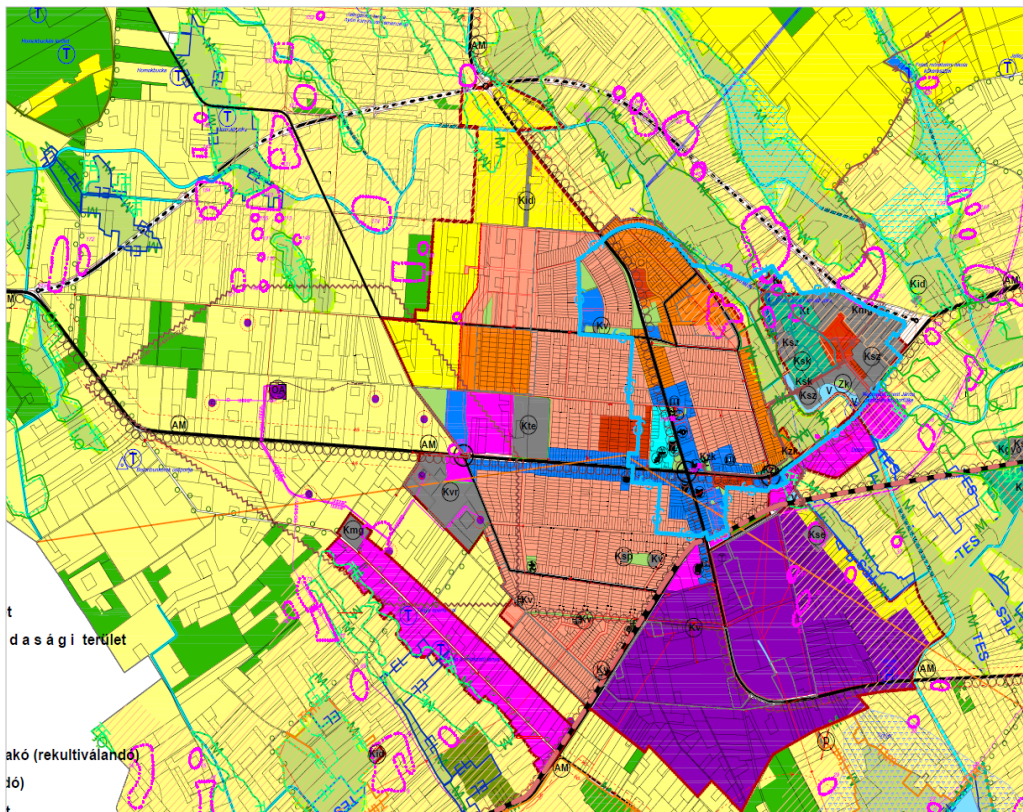
- Nyári u., Dobó u., Bástya sor
- Petőfi u., Táncsics M. u., Kölcsey u.

- Béke u.
- Csend u., Szántó u., Zrínyi u.
- Május 1. u.
- Munkácsy M u.
- Alkotmány u., Bajcsy-Zs. E. u.
- Nagy Imre u.
- Mátyás király körút
- 55. sz. főút melletti Szervizút
- 1652 és 1653 hrsz-ú utak
- Batthyány u., a Bethlen és a Balogh P. u. együttesen
- Móradoomb körút
- Magyar P. u.

A város közúti hálózatát mutatja a hatályos szerkezeti terv kivonata. A fentiekén túl lakóutcák hálózata képezi a közúti hálózat rendszerét. Az utcák vonalvezetése illeszkedve az országos utak rendszeréhez közel azonos nagyságú tömböket képeznek. A Szabadság u. és a Millenniumi sétány közötti belső feltáró út a környező, nagy forgalmú létesítmények parkolási igényét szolgálja ki a jelentős mennyiségű merőleges beállást biztosító parkolójával.

33. térkép - Mórahalom hatályos településszerkezeti terve, belterület és beépített környéke (294/2014. (IX.30.) önk. határozattal módosított 338/2009. (XI. 26.) Kt. sz. határozat.)

Forrás: Mórahalom Város Településszerkezeti Terve

Az önkormányzati nyilvántartás alapján Mórahalmon az önkormányzati utak közül 26,3 km kiépített és 5,8 km kiépítetlen. 4,9 km országos út található a településen, melyek kiépítettek. A KKK adatai alapján 2013-ban a városban 25,2 km kerékpárút volt, valamint 29,6 km – teljes egészében kiépített – járda, illetve gyalogút. A város 2013-ban az út-, kerékpárhálózat és a járdák fejlesztésére 262,8 MFt-ot, fenntartására 0 MFt-ot, üzemeltetésére 0 MFt-ot fordított.

Az önkormányzat 2012-ben 199 km külterületi úthálózattal rendelkezett. Ebből csupán mintegy 6 %-a volt kiépítve. A külterületi utak éves karbantartása és fejlesztése mind a mezőgazdasági termelők, mind a külterületen élők számára elengedhetetlen.

A korábbi városfejlesztési stratégia szerint a település központja a Bástyá sor – József A. u. – Szabadság u. – Szövetkezeti u. – Kölcsey u. – Béke u. – Tömörkény u. – Szegedi út – Honvéd u. – Petőfi S. u. – Dankó u. által határolt terület. Időközben megépült a közigazgatás új épülete, mely a város önkormányzatának és hivatalának valamint a járási hivatalnak is helyet ad. Mellette épült fel a piaccsarnok. Az új városi funkciók déli irányú megjelenése a főút mentén a városközpont határát déli irányba bővíti. A szolgáltatások bővülésével, intenzívebbé válásával a városközpont déli irányú kiterjedése is növekedhet. A területen futó országos utak mentén található a legfontosabb intézmények: városháza, könyvtár, Coop ABC, Takarékszövetkezet, Rendezvényház, autóbusz pályaudvar, gyógyfürdő, szálloda, egészségügyi ellátó központ, postahivatal, földhivatal stb.

A település közúti hálózatában két helyen működik jelenleg körforgalmi csomópont. Az egyik a központban, az országos utak keresztezésében, míg a másik a város északi lakónegyedében, Fölsővároson, a Deák Ferenc téren van. A főút belterületi átkelési szakaszán a körforgalmat leszámítva hét gyalogos védő sziget biztosítja a biztonságos átközlekedést, és egyben lassítja a forgalmat. Az 55. sz. főút északi elkerülőjének megépítésével három új körforgalom is épülni fog az elkerülő úton. Jelzőlámpás csomópont nincs a településen, alá- és fölé rendelt utcák alkotják a város közúti hálózatát. Vasúti átvjáró nincs a településen.

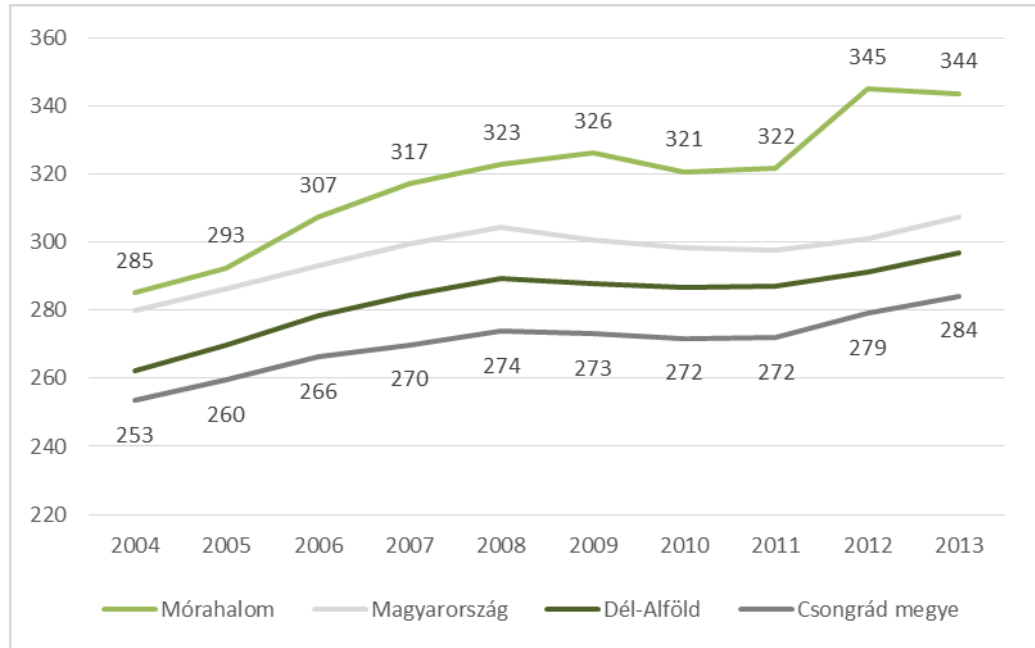
Forgalmi jellemzők

A település motorizációs foka alapvetően befolyásolja a közlekedési szokásokat, jellemzőket. Az alábbi grafikon Mórahalom motorizációjának alakulását mutatja 2004-2013 közötti időszakban Magyarország, Dél-Alföld és Csongrád megye átlag értékeinek tükrében.

Mórahalmon a motorizáció, leszámítva a 2010 és 2013 évet, folyamatosan növekedett. A csökkenő értéket mutató időszakokat vélhetően a gazdasági válság hatásaként kell elkönyvelni. A látható egy-egy éves csökkenések ellenére, a vizsgált időszak minden évében meghaladta az érték mind a megye, mind a Dél-Alföld, mind az ország átlagos értékeit. A különbség az országos átlaghoz képest 5-ről 37 szgk/1000 lakosra növekedett. A dinamikusan növekvő motorizáció jelentősen növeli a település közúti közlekedési hálózatának terhelését.

22. ábra - Motorizáció alakulása Mórahalmon (szgk/1000 lakos)

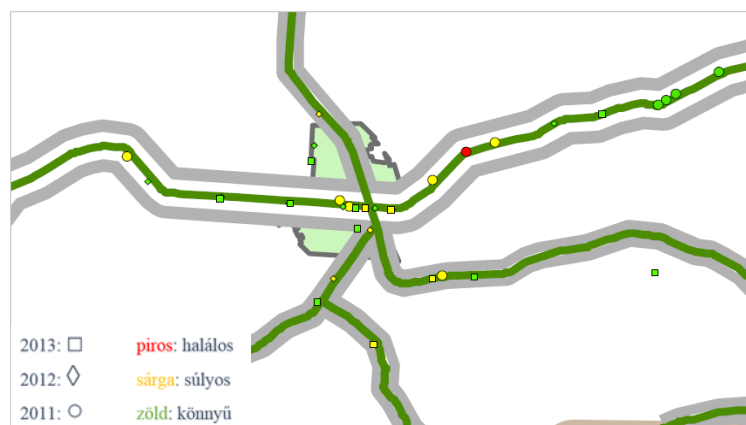

Forrás: KSH

Közlekedés-biztonság

A balesetek súlyosságát és helyeiket mutatja 2011 és 2013 között az alábbi ábra. A vizsgált időszakban a legtöbb baleset az 55. sz. főúton, a település központjában, a Szegedi úton volt. Ezek súlyos és könnyű balesetek voltak. Halálos baleset csak Szeged felé egy, a külterületen történt. A sűrűsödés szakasza egybe esik a szolgáltatások és intézmények sűrűsödésének helyével. Az önkormányzati utakon nem jellemzők a balesetek. 2014-ben országos úton bel- ill. külterületen 19-19 baleset volt, míg az önkormányzati kezelésű utakon 5 ill. 2 db (Forrás: Önkormányzat).

34. térkép - Balesetek helyei és súlyosságuk 2011-2013 között Mórahalmon

Forrás: KKK

Közlekedési problémát jelent, hogy az 55. sz. főút Szegedi úti burkolata rossz állapotú, amely felújítást sürget a belterületen. Ugyancsak a burkolat felújítása szükséges az Alkotmány, a Bajcsy-Zsilinszky E., a Kölcsey utcákban és a Bástya soron. A Szegedi út, a Millenniumi sétány és a Béke u. szűk kialakítású, a parkolás és a forgalom zavarja egymást.

A városban folyamatban van a gyógyfürdő tágabb környezetének (mintegy 200 ha) gyógyhelyé minősítése. A Zákányszéki út, mely az 55. sz. főút északi elkerülőjének bekötőútja lesz, forgalmával és környezeti terhelésével zavarhatja a gyógyhely működését, ezért csendesíteni kell az út érintett szakaszán a forgalmat.

A Mátyás király krt. déli szakaszának hiánya akadályozza, hogy a település keleti szélén tervezett Mátyás király krt. – Bajcsy-Zsilinszky utca – Alkotmány utca vonal gyűjtőútként funkcionáljon az 55. sz. főút és az 5432. j. országos összekötő utak között. További utcák szilárd burkolattal történő ellátása szükséges még a Balassi B., Bercsényi, Rigó, Gém utcákban, a Bibic közben, valamint a Vállalkozók útján.

A tervezett új határátkelőhöz vezető 55124. j. bekötőút a határállomásig nincs kiépítve, de a határátkelő építésével szükségessé fog válni.

Ruzsáról a járásközpontba - Mórahalomra - Zákányszéken vagy Öttömösön keresztül, jelentős kerülővel, lehet közúton eljutni. Hiányzik egy rövid, gyors elérést biztosító közvetlen közúti kapcsolat, mely a rendezési terv szerint a település nyugati széléről, az 55. sz. főútról kiágazva indulna. Az út a feltárt külterület tanyai lakóinak közlekedését is segítené.

Nem régebbe került felújításra a külterületi Kerek Iskola, mely közösségi teret biztosít a külterületi lakosság számára. Az 55. sz. főútról csak földúton lehet megközelíteni, mely korlátozza a látogathatóságát.

A település keleti oldalán fejlődésben lévő termál park új forgalomvonzó területrésze a városnak. Megközelítése a belterületről és az 55. sz. főút felől megoldott. A jelenlegi főúti útcsatlakozás csomóponti fejlesztése (felállósáv, kerékpáros átvezetése sziget védelmében) a forgalom növekedésével várható.

1.15.3 Parkolás

Fizetőparkolók nincsenek a településen. Időbeni korlátozás működik a Millenniumi sétány elején. Az Önkormányzat 2013-as felmérése alapján, az utcákon és az intézmények előtt 681 parkolóval rendelkezik a város. Ezek közül a legjelentősebb kapacitással az alábbiak bírnak:

- Szent Margit Egészség ház mögött (134 db)
- Városháza környezetében (36 db)
- COOP parkoló (25 db)
- Aranyszöm Rendezvényház mögött (61 db)
- FÉF (43 db)
- Szövetkezeti u., foci pálya (35 db)
- Zákányszéki út (25 db)
- Millenniumi sétány (146 db, ebből 3 db mozgáskorlátozott)
- Tömörkény u. (25 db)
- Földhivatal mögött (52 db)

Továbbá meg kell még említeni a Vásár tér és az autóbusz állomáshoz kapcsolódó parkolókat.

A településen kifejezetten P+R parkoló nincs, de az autóbusz állomás mögötti parkolók alkalmasak erre a célra. Az állomás mögötti kerékpár parkolók kisebb része B+R parkoló (20 db), de a mellette kevésbé kiépített támaszok is ezt a célt tudják szolgálni.

A motorizáció növekedése a településen a parkoló hiány erősödését vonja maga után, különösen a településközpontban. A település idegenforgalma az utóbbi időben jelentős fejlődésen esett át. Nagy forgalmú idegenforgalmi szolgáltató helyek épültek a fürdőre szervezve. Ezek és a városi rendezvények parkolási igénye még nincs teljesen kielégítve. A látogatók jelentős része autóbusszal érkezik a fürdőbe, melyek napközi tárolása nem megoldott a fürdő és a szálloda környezetében. Ez akár 6-8 autóbusz elhelyezését is jelenti hétvégeként. A Millenniumi sétányon a merőleges parkolók használata és az országos út forgalma kölcsönösen akadályozzák egymás működését. Ez balesetveszélyes helyzeteket is teremt.

Az új városháza az István király út mellett épült. A több közigazgatási szervezetet befogadó épület jelentős forgalmat vonz, melyet a mellette létesített parkoló tükör nem tud minden esetben kiszolgálni. Jelenleg az 55. sz. főút belterületi átkelési szakaszaként működő, széles burkolattal rendelkező út szélén, a Szabadság és a Kinizsi u. között, nincs kijelölt vagy kiépített parkoló. A parkolók létesítése összhangban van a városiasodó környezettel és azzal, hogy az elkerülő út révén a korábbi országos út belterületi szakasza jellemzően városi forgalmi igényt fog szolgálni.

A temetőnél is jelentkeznek parkolási gondok, melyek feltétlen megoldást igényelnek.

1.15.4 Áruszállítás

A településen található kereskedelmi egységeken túl jelentősebb áruszállítást bonyolít le a rozsmalom és az Ipari park. Mindkettőt a Röszei úton lehet elérni. A malom a központ szélén található. A szállítás időszakában az épület felőli járda és kerékpárút nem használható, de ez nem okoz jelentős problémát, mivel az utca túl oldalát használják a gyalogosok. Az 55. sz. főút felől a Röszei út felé, az Ipari park csak a központon keresztül, a beépített területeken át érhető el. A Zákányszéki út a településtől északra lévő mezőgazdasági területek teherforgalmát vezeti a városba, illetve a központon keresztül.

Az 5432. j. összekötő úton, a Zákányszéki úton, jelentős a mezőgazdasági szállítás, mely zavaró a központ és az új, rekreációs funkciók számára.

A teherforgalom országos utakon tartása érdekében a gyűjtőutakon, mely még kialakításukban alkalmasak lehetnének a teherforgalom levezetésére, 4,5 t tengelysúly korlátozást vezetett be a város.

A központ városiasodásával és a forgalom növekedésével hosszú távon olyan megoldás keresendő, mely a lehető legkisebb környezeti terhelést okozza a településnek. A kelet-nyugati irányú tranzitforgalom az 55. sz. főút elkerülőjének megépültével nem érinti a város belterületét. Az észak-déli irányú forgalom hatásaitól még nem mentesült a város. A Kölcsey u. – Gucci sor útvonal alkalmas lehet a központ elkerülésére, illetve az Ipari park kiszolgálására, de az utak kiépítettsége nem megfelelő a nehézgépjármű forgalom számára, valamint a csomópontok is újragondolandók. A Zákányszéki út áruszállítási forgalma hosszút távon nem tartható.

1.15.5 Közösségi közlekedés

1.15.5.1 Autóbusszos közösségi közlekedés

Az autóbussz állomás a település központjában található, az István király úton. Mind közúton, mind gépjárművel, mind kerékpárral és gyalogosan jól megközelíthető. Az állomás egyszerre két autóbussz fogadására és indítására alkalmas, valamint három autóbussz tárolására van mód. A peron az épületen belül van, fedett. Igényesen kialakított, fűtött váró szolgálja az utasokat. Az utas tájékoztatás hirdetmény útján történik.

Az állomás mögött jelentős számú gépjármű parkoló van, mely nem csak az állomáshoz érkezőket szolgálja, hanem a környező funkciókat is. Nem tekinthető kizárólagos P+R parkolóknak, de ezt az

igényt is ki tudja szolgálni. A buszállomás mögött kerékpár tárolók vannak, kis számban fedettek is, melyek B+R igényeket szolgálnak alapvetően, de nem kizárólagosan. Kapacitása kimerült, bővítése szükséges.

Az 55. sz. főút mentén, továbbá a belterületen minden megállóban vannak buszvárók. A buszvárók jó állapotúak, korszerűek, igényes kialakításúak. A peronok jellemzően belterületen épültek ki, némelyik akadálymentesített, de nem mindegyikhez vezet járda.

A helyi buszmegállóban mindenhol van utasváró pavilon, de a peronok és a hozzájuk vezető járda még nem épült ki. Az utasok tájékoztatása hirdetmény útján történik.

Helyközi és távolsági autóbusz közlekedés

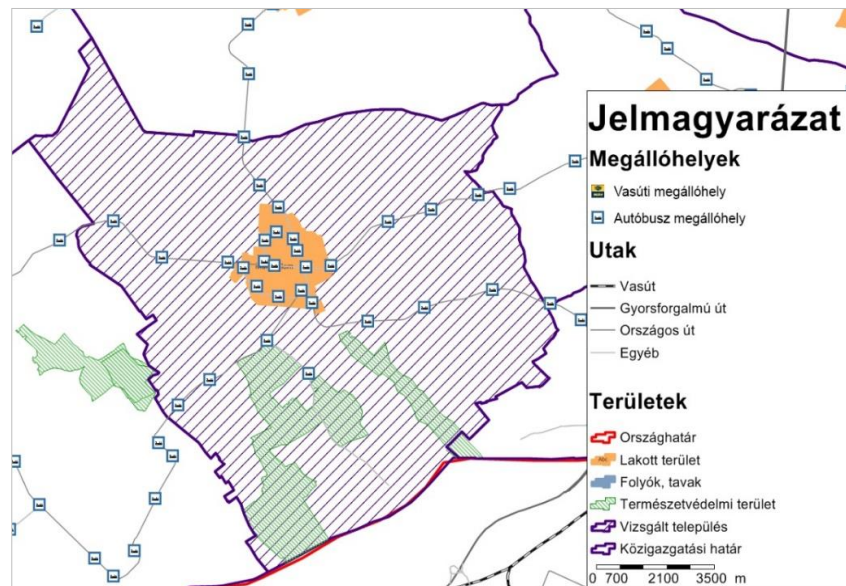
A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást túlnyomó többségben a Kunság Volán Zrt. látja el, a közszolgáltatói szerződésben foglalt feltételekkel. A Kunság Volán Zrt. az Dél-alföldi Közlekedési Központ Zártkörűen működő Részvénytársaság (DAKK Zrt.) egyik alapítója.

A város rendelkezik közvetlen járatokkal mind a megyeszékhely mind a megyeszékhely és regionális központ, Szeged (napi 57 induló járat, menetidő 00:25 – 00:45 között) mind Baja, Békéscsaba, Pécs és Zalaegerszeg felé. Budapestre nem közlekednek közvetlen járatok.

Mórahalom és környéke Volán hálózatát elemezve látható, hogy a hálózati lefedettség néhány összekötő út kivételével lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető. A kisebb településeken jellemzően 1-2, a nagyobbakon ennél több megállóhely található. Mórahalmon a helyközi megállóhelyek döntő többsége az 55. sz. főút valamint az 5432. j. összekötő út belterületi szakaszain helyezkedik el, lefedve ezzel a települést. Mórahalom közigazgatási területén 30 helyközi megálló található. A település központja, az oktatási és közintézmények és a gyógyfürdő is közvetlenül elérhető a környező településekről. Jellemző az átmenő forgalom (a Baja – Szeged útvonalon haladó járatok érintik a települést), de a kapcsolat a környező településekkel is jó.

A város helyközi megállóiban jellemzően legalább óránként áthalad helyközi busz, a legforgalmasabb helyeken (pl. Kölcsey u., Pótkerek csárda, Domb u.) kb. 50-70 járat áll meg egy munkanapon, de a kisebb forgalmú megállóokban is 15-20 közötti. Napi 10-nél kevesebb járat a kis forgalmú megállóhelyeken sem jellemző. Az autóbusz állomáson, egy átlagos munkanapon kb. 146 járat indul vagy halad át.

35. térkép - Mórahalom autóbuzsmegállók helyei

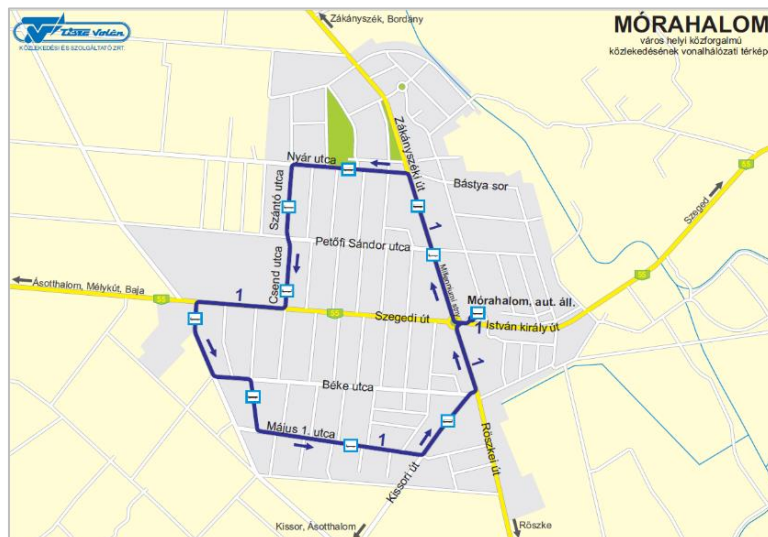

Forrás: NKS országos modell, bemenő adatok 2011/12.

Helyi autóbusz közlekedés

A helyi közösségi közlekedési szolgáltatást a Tisza Volán Zrt. látja el, a menetrendben összesen 1 helyi viszonylat szerepel (körjárat), a járatok kizárólag iskolai előadási napokon közlekednek, napi 2 alkalommal. A körjárat érinti az autóbusz állomást, a legfontosabb oktatási és közintézményeket, továbbá az ipari parkot is.

36. térkép - Mórahalom helyi autóbusz hálózata

Forrás: Tisza Volán Zrt.

1.15.5.2 Vasúti közösségi közlekedés

A települést nem érinti közvetlenül vasúti vonal, illetve szolgáltatás.

A legközelebbi szoba jöhető lehetőség Szeged illetve Kelebia.

Mind e mellett Csongrád Megye Területrendezési Terve tartalmaz kisnyomtávú vasútvonalat Ásotthalom – Szeged – Sándorfalva – Ópusztaszer vonalon, mely érinti Mórahalom városát Kissori út – Kölcsey utca vonalában. A fejlesztés műszaki tartalma még nem kidolgozott, a szükséges terület a város szabályozási tervében nincs biztosítva.

1.15.6 Kerékpáros közlekedés

A település léptéke és domborzati viszonyai ideálisak a kerékpáros közlekedés számára. Az előzőekben bemutatott helyi közlekedési módváltás is ezt igazolja, hiszen a kerékpáros közlekedés a napi utazásokon belül 50 %-os arányt képvisel, annak ellenére, hogy a motorizáció mértéke meghaladja az országos átlagot. A település egészén, különösen a városközpontban intenzív a kerékpár használat.

A város az országos utak mentén rendelkezik kerékpárforgalmi létesítményekkel.

Az 55. sz. főút mentén, Szeged felől érkeve az út bal oldalán kétirányú kerékpárút vezet a városba. Még a belterület előtt keresztezi a kerékpárút a főutat a termál park irányában. Tovább haladva, a belterületen már elválasztás nélküli gyalog-, kerékpárútként ér a körforgalomhoz. A körforgalmat körül lehet kerékpározni és így lehet minden további elemet elérni. A Szegedi úton a rendelkezésre álló terület szűkösége miatt a kerékpáros már irányhelyesen kialakított, kétoldali egyirányú

Infrastruktúra

elválasztott gyalog-, kerékpárúton folytathatja útját. A kerékpárutak a Csend utcánál újból egyszülnek, és a városból kifelé haladva a baldalon kerültek kiépítésre. Az út az ásothalmi bekötőútig került megvalósításra.

Az 5512. j. Röszei összekötőút mellett, a körforgalomtól a Kissori úti becsatlakozásig egyoldalú elválasztás nélküli gyalog-, kerékpárút vezet. Ezt követően a Kissori út mellett önálló kerékpárúton lehet az Erzsébet királyné útjáig eljutni. A Röszei úton tovább vezetett elválasztás nélküli gyalog-, kerékpárúton lehet az ipari park utolsó létesítményeit elérni.

Zákányszék irányába elválasztás nélküli gyalog-, kerékpárút vezet, mely a Nyár utcánál oldalt vált és Fölsőváros mellett a beépítés határig tart. A folytatás építése, mely Zákányszék központjáig tart folyamatosan van, várhatóan még ez évben átadásra kerül.

A hálózat az elmúlt évek, évtizedek fejlesztésének eredménye, melynek műszaki tartalmát jelentősen meghatározta, hogy kerékpárosokat az országos utak tranzitforgalmától védeni kívánták. Ez megfelelt a kor elvárásainak. A forgalmas utakon már nincs kerékpárforgalom a párhuzamos kerékpárutak miatt, csak azokon a külterületi szakaszokon, ahol kerékpárút még nem épült ki.

A városiasodással együttjáró növekvő gyalogos és kerékpáros forgalom miatt a korábbi fejlesztések révén egy felületen közlekedő gyalogosok és kerékpárosok között a konfliktusok növekedése várható belterületen. A helyi tapasztalatok alapján a nagyobb forgalmú Szegedi úton gyakori a gyalogos-kerékpáros és kerékpáros-kerékpáros konfliktus.

A kerékpáros átvezetés a párhuzamos úton általában nincs, a közúti járművekkel közösen a keresztezésekben van mód az átkelésre. A belterületen a Gyp sornál, a körforgalomnál és a buszállomásnál lehet kerékpárúton átkelni az 55. sz. főúton. A kerékpáros az útburkolatról a Millenniumi sétányon és a Röszei úton - a Kissori útcsatlakozástól a már elkészült kerékpárútig - ki van tiltva. Csendesített forgalmi övezetek nincsenek, az előbbieken túl a város lakó- és gyűjtőútjai kerékpározásra szabadon használhatók. Külterületről az országos utakon, vagy ha már van kerékpárút azon közelíthető meg a város.

A meglévő kerékpártámaszok az intézményekhez kapcsolódóan kerültek telepítésre. A legnagyobb kapacitásúak:

- Általános és Szakképző iskola (kb. 120 db!)
- Városháza
- Aranyszöm Rendezvény Ház
- Fürdő (kb. 120 db!)

Az autóbussz állomás mögött 20 db B+R parkoló található. Kerékpártámaszból hiány általában még nem tapasztalható, kivétel az autóbussz állomás környezete. A tárolók jelentős része hagyományos, az első kereket rögzítő szerkezet, de már nagy számban található korszerű, a váz rögzítésére alkalmas támaszok a városban.

A gyalogos felületek általában átjárhatóak kerékpár által, kivétel a Szt. László park, mely a fürdő bejáratának előtere.

Kerékpárforgalmi hálózati tervvel nem rendelkezik a város, kerékpár forgalmi adatok nem állnak rendelkezésre.

A folyamatos karbantartás ellenére az István király út mellett a Szabadság utcától kifelé, a tömbházak mentén leromlott állapotú a kerékpárút. A környezet magas laksűrűsége még inkább indokolja a kerékpárút felújítását.

Szabadidő célú kerékpáros infrastruktúra hálózat nincs, de a Településtől délre fekvő Madarász-tó irányába jellemző a kerékpáros közlekedés. Csak a Rószkei út menti kerékpárúton, majd a közúton lehet megközelíteni, de közvetlenül, védett kerékpárúton a tó nem érhető el. Ugyancsak nem közelíthető meg kerékpárúton a Nagyszéksósi Iskola és Öko ház, mely tanyai turisztikai centrumként működik.

A Ásotthalom - Backi Vinograd határátkelő és a város között az 5511. j. út nem kedvez a szabadidős, idegenforgami célú kerékpározás számára. Indokolt a biztonságos kerékpáros infrastruktúra kiépítése a határátkelő irányába a közigazgatási határig a Kissori út mentén.

1.15.7 Gyalogos közlekedés

A településen a járdák kiépítettsége szinte teljes körű. Az országos utak mentén, az intézmények előtt többségében térkő burkolat található. Egyéb helyeken aszfalt és járdalap a burkolat. Az városi létesítményeknél – Városháza mellett, a piac csarnok mellett jelentős gyalogos felületeket alakítottak ki, melyek alkalmasak nagyobb rendezvények befogadására is.

A városiasodó településközpontban a gyalogos közlekedés egyre nagyobb területet követel. A növekvő gyalogos és kerékpáros forgalmat a korábban kiépített elválasztott, vagy elválasztás nélküli gyalog-, kerékpárutak konfliktus nélkül már nem tudják szolgálni. A növekvő igények növekvő területeket igényelnek, melyek az adott keresztmetszeti elrendezés mellett nem, vagy nehezen teljesíthetők.

A jelentősebb forgalomvonzó létesítmények a korábban említett, többségében a település központjában lévő intézmények és szolgáltatások.

Igények, forgalmi jellemzők

A Rózsa utcánál jelentkezik gyalogos átközlekedési igény a főúton. Az átkelési pont egy a többinél hosszabb, mintegy 500 m hosszú kijelölt gyalogos átkelővel nem rendelkező szakasz felezésében lenne. A már kiépített szomszédos átkelők között 100 – 170 m távolság van jelenleg.

A Millenniumi sétány – Táncsics M. utcai keresztezésben lévő Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium mellett, az Zákányszéki út keresztezése kijelölt gyalogátkelővel biztosított, de a forgalombiztonság további javítása szükséges a nagyszámú gyermek és az út forgalma miatt.

1.16 Közművek állapota és energiahatékonyság

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó, ipari, tűzoltó, öntözővíz és termálvíz hasznosítás)

A 123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet értelmében az ivóvíz minőségű, az ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló igénybe vett, vagy távlati hasznosítást szolgáló közcélú vízbázisok esetén, ahol a védőidomnak van felszíni metszete, akkor védőidomot, védőövezetet kell kijelölni. Minden más esetben a védőidom, védőterület kijelölhető.

Ivóvíz, vízbázis

2014. január 1-től a Mórahalomi Városi Vízmű fenntartója és üzemeltetője az Alföldvíz Zrt. (5600 Békéscsaba, Dobozi út 5.)

A város vízellátásának biztosítására az Önkormányzat tulajdonát képező három kút szolgál. Ezek az Ós-Duna által lerakott durvább szemcsenagyságú üledékből termelik a vizet. A kitermelt víz minősége két minősítési szempontból (arzén, ammónium) már nem felel meg a követelményeknek. A kutak a város három különböző pontján található. A kutak különböző

helyeken közvetlenül termelnek a vízellátó hálózatra, és ezzel az ellennyomó rendszerű magastározóra.

A kutak jellemző adatai:

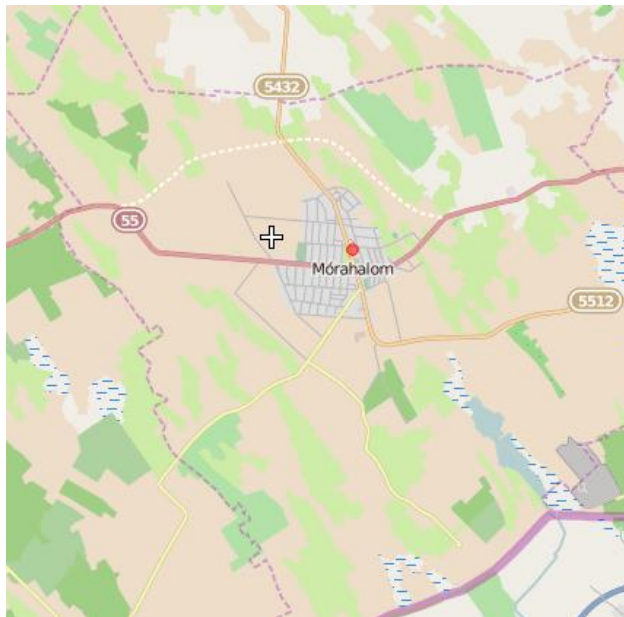
KÚT kataszteri száma	B - 23 (I.)	B - 26 (III.)	B -29 (IV.)
Vízjogi Üzemeltetési engedély	25.295-5-4/2010., javítva 25.295-5-5/2010.		
Vízjogi Üzemeltetési engedély	2015.12.31.		
Létesítés éve	1970	1984	1990
Talpmélység [m]	265	262	280
Engedélyezett vízkivétel [m ³ /d]	2 000		
Napi átlagos termelés [m ³ /d]	900		
Napi csúcstermelés [m ³ /d]	1 230		
Távlati napi csúcstermelés [m ³ /d]	1 550		
Vízbázis minősége	II. osztályú rétegvíz	II. osztályú rétegvíz	II. osztályú rétegvíz
Jelenlegi funkció (Tartalék/üzemelő)	Folyamatosan üzemel.	Csúcsidőszakban üzemel.	Folyamatosan üzemel.

Része a rendszernek egy 150 m³-es, 19 m csőszár magasságú, 26 m nyomómagasságú, az I. számú kút mellett álló víztorony, azonban annak magassága nem elégséges.

A település vízelosztó gerincvezeték teljes hossza 43 800 fm. A hálózat vegyes rendszerű, azbesztcement, és KM-PVC anyagú csövekből került kiépítésre, NA 50 - NA 150 mérettartományban.

A településen beüzemelés alatt áll egy ipari vízellátó rendszer a Kissori út mellett létesült AK-300-36 típusú víztoronnyal és a mellette fűrt V. számú kúttal. A két vízrendszer (települési és ipari) nincs összekötve. Valamennyi kút vizének gáztartalma „B” kategóriába tartozik.

37. térkép - Mórahalom vízbázis védőterületének felszíni vetülete

Forrás: webgis.okir.hu/base

Ivóvízellátás

A kitermelt víz nem megfelelő minősége miatt, a város csatlakozott a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programhoz (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0021), és 10 település részvételével létrehozták a Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást. Az Észak- és Dél-alföldi régióban található az országos programban érintett települések közel fele, a lakónépesség háromnegyede.

Mórahalom település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége arzén, ammónium, valamint vas és mangán tekintetében nem felel meg a 201/2001. (X. 25.) Kormányrendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek. A rendelet előírja az ivóvíz-minőségi probléma megoldását.

Az arzén koncentrációja 110 %-al haladja meg a határértéket. Ammónium tekintetében a határérték túllépés 50 %, vas esetében pedig 65 %. A rendelkezésre álló vízmintavételi eredmények alapján mangán esetében nincs határérték túllépés, de a koncentráció határérték körül van.

Mórahalom vízellátó rendszerének önálló fejlesztése keretében, a meglévő, illetve új kutak fúrásával kialakított vízbázisra alapozott fejlesztés zajlik, amelyben új tisztítás-technológia kiépítésével hozzák a vizet előírás szerinti állapotba és juttatják a víztároló medencébe, ahonnan új hálózati szivattyúk juttatják a vizet a települési elosztóhálózatba és a víztoronyba, illetve távvezetékekkel a település külterületi lakott részeire 3 db hálózati nyomásfokozó egység közbeiktatásával.

A 10 településre vonatkozó projekt teljes beruházási értéke 3.762.148.652,-Ft. Ebből támogatási konstrukció keretében a Társulás 3.159.805.863,-Ft támogatást igényelt, valamint 602.342.789,-Ft saját forrást biztosít.

Mórahalom ivóvízellátó rendszer felújítási és pótlási terve:

2015. I. ütem Felújítási és Pótlási Terv
Felújítási és Pótlási munka megnevezése
Mórahalom Kölcsey u - Szövetkezeti u sarok (Kollégium mellett) csomópont rekonstrukció
Mórahalom Kölcsey u - Kodály u sarok csomópont rekonstrukció
Mórahalom Petőfi utca 41. tűzcsap rekonstrukció
2016-2019.II. ütem Felújítási és Pótlási Terv
Felújítási és Pótlási munka megnevezése
Közkifolyók felújítása
Tűzcsapok felújítása
Új szivacs-kivető idom beépítése
Szivacs-kivető idom felújítása
Gerincvezeték rekonstrukció bekötésekkel
Földalatti csomópont rekonstrukció
Aknás csomópont rekonstrukció
Aknás csomópont rekonstrukció új akna építéssel

2020-2029. III. ütem Felújítási és Pótlási Terv
Felújítási és Pótlási munka megnevezése
Közkifolyók felújítása
Tűzcsapok felújítása
Új szivacs-kivető idom beépítése
Szivacs-kivető idom felújítása
Gerincvezeték rekonstrukció bekötésekkel
Földalatti csomópont rekonstrukció
Aknás csomópont rekonstrukció
Aknás csomópont rekonstrukció új akna építéssel

A közelmúltban befejeződött vízgazdálkodási projekt:

Fenntartható vizes infrastruktúra menedzsment létrehozása a Magyar-Román határmenti régióban - ESUWATER - HURO/1101/102/1.3.2

Mórahalom Városi Önkormányzat vezető partnerként, az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatósággal, valamint a Romániában található Zsombolya városával, mint projekt partnerekkel pályázott nyújtott be a közös érdekeltsgű magyar-román határ menti régió vízgazdálkodási infrastruktúrájának fejlesztésére. A pályázat a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint Magyarország és Románia társfinanszírozásával összesen 1.273.440,16 EUR támogatást nyert. A projekt teljes költségvetése 1.309.952,00 EUR volt, amelyből

- 476 520 Eurót fordíthatott Mórahalom Városi Önkormányzat a fejlesztésre – 95 %-os támogatási intenzitással,
- 634 292 Eurót költhetett Zsombolya Városa a belterületi csapadékvíz-csatorna hálózat bővítésére – 98 %-os támogatási intenzitással, valamint
- 199 140 Euróból valósíthatta meg beruházását az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság 100 %-os támogatási intenzitás mellett.

A társfinanszírozási támogatási szerződésnek megfelelően a projekt 2012. november 01. és 2014. október 31. közötti időszakban valósult meg.

Mórahalom tekintetében a fejlesztés célterülete Mórahalom és térsége volt. A projekt fő célja Mórahalom és térségének vízellátási gondjainak enyhítése, valamint a megfelelő vízkészlet-állomány egész évben való biztosítása, a vízellátás-biztonság növelése. A VI. kerületben egy víztározó került kialakításra, mely a szélsőséges csapadékeloszlás hatásait enyhíteni tudja, és a bőséges csapadék mennyiségét összegyűjtve és tárolva a száraz időszakban lehetőséget nyújt a mezőgazdasági földterületek öntözésére.

Az ATIVIZIG ökológiai célú visszatartó műtárgyat és szivattyútelepet, valamint vízminőség – és vízhozam – mérő vízrajzi mérőállomás létrehozását valósította meg a projektben

Az ATI-VIZIG projekt részének átfogó célja:

- A Maros hordalékkúpon elhelyezkedő Cigányka-ér térsége vízkészlet problémáinak enyhítése vízvisszatartással, vízpótlással.

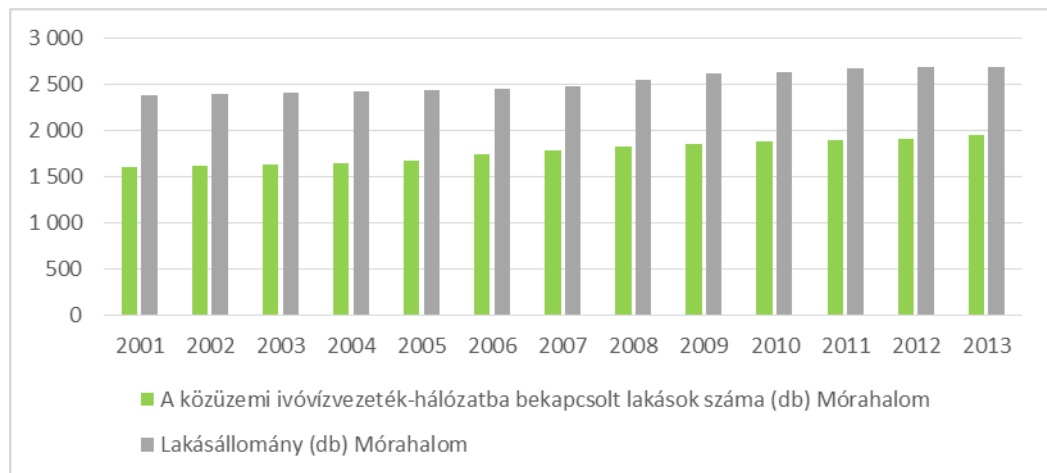

Közvetlen céljai:

- Ökológiai célú víz visszatartó műtárgy és szivattyútelep építése a Cigányka-ér 4+090 km szelvényében
- Vízhozam és vízminőség mérő vízrajzi mérőállomás építése a Cigányka-ér 17+332 km szelvényében, a Magyar-Román határ közelében
- Informatikai eszköz beszerzés: modem, webserverver, notebook

A víz visszatartó műtárgynak köszönhetően vízbő (belvizes) időszakban: az időszakosan megjelenő többletvizek szabályozott módon, késleltetve kormányozhatók végig a vízrendszeren, ezáltal nemcsak a saját, hanem a Száraz-éri vízrendszerre is kedvező hatást gyakorol, így az igen belvíz érzékeny Királyhegyesi-Száraz-ér menti területek is védetté válnak. Víziányos (aszályos) időszakban a vízgazdálkodás kiemelt feladata napjainkban a területen lehulló csapadék visszatartása, a különböző jellegű vízigények kielégítése érdekében. A víz visszatartó műtárgy megépítésével lehetővé válik a vízkészletek elérhetősége a Cigányka-ér felsőbb szakaszain is a meglévő vizes élőhelyek, állóvizek vízigényének biztosítására, illetve a mezőgazdasági szempontból fontos öntözés lehetőségének megteremtéséhez.

23. ábra - A közzemű ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számának változása a teljes lakásállományhoz viszonyítva

Forrás: KSH, Területi statisztika

A közzemű ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya:

- 2011-ben 70,9 %
- 2012-ben: 70,9 %
- 2013-ban: 72,6 %

Mórahalom város területén 2009. évben az ivóvízhálózatra vonatkozó lakossági rákötések száma 1 857 db volt, ez a lakossági fogyasztóhelyek 99 %-a.

Termásvízhasználat

Előzetes vizsgálatok alapján a megújuló energiatípusok közül Mórahalmon a geotermikus energia felhasználásnak az előnyei a legkedvezőbbek. A Dél-alföldi régió kiváló geotermikus adottságokkal rendelkezik. A legjelentősebb hévíztároló képződmények itt érik el legnagyobb vastagságukat Magyarországon.

Mórahalom Városi Önkormányzat (kedvezményezett) a Környezet és Energia Operatív Program Hő- és/vagy villamos energia-előállítás támogatása megújuló energiaforrásból című pályázatán 263.040.000 Ft uniós támogatásban részesült, amelynek célja a KEOP-4.1.0-2007-0006 Mórahalmi Geotermikus Kaszkárendszer megvalósítása. A Támogatási Szerződés 2008. június 16-án került aláírásra. A projekt megvalósulásával Mórahalom város közintézményei olcsó, környezet barát és fosszilis energia-hordozó (földgáz) független fűtési energiaellátáshoz juthatnak. Projekt összköltsége: 526,08 millió Ft (támogatási intenzitás 50 %)

Projekt költségvetése ÁFA kompenzáció figyelembe vételével:
543,681 millió Ft (támogatási intenzitás 50 %)

A projekt során kiépülő geotermikus hőenergia-ellátó rendszer – amely termelő és vízbesajtoló kút párból, hőenergia szállító távvezetékkel és a csatlakozó hőközpontokból áll – az önkormányzati tulajdonú közintézményeket és épületeket lát el.

A megépült termálvizes fűtési rendszer célja olyan geotermikus hőenergia-ellátó rendszer működtetése, amely csökkenti a Város fosszilis energia függőségét és a fűtési energia költséget, ezáltal az Önkormányzat jobban tud majd gazdálkodni az adófizetők pénzével. Jelenleg ugyanis kizárólag földgázt használunk az intézmények fűtésére, melyből az ország behozatalra szorul. Megépített rendszer által a közintézmények energiafelhasználási arányában a megújuló energia aránya jelentősen növekedni fog, nagymértékű fosszilis energiahordozó, földgáz megtakarítást eredményezve, amely emellett károsanyag kibocsátás csökkenést is okoz majd. A rendszer működése alatt várhatóan évi 481.907 m³, nettó 39,8 millió Ft földgáz megtakarítást fog eredményezni, ami az előzetes hatásvizsgálatok szerint 70-80 %-os károsanyag kibocsátás csökkenést jelent, azaz összesen 1054 t üvegházhatású égéstermék nem kerül a levegőbe.

Megvalósulás helyszínei: Termálkút pár: Hunyadi ligeti T-1 jelű termelő (1260m), Ady téri VS-1 jelű besajtoló kút (900m)

Hőközpontok: Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola, Iskola Sportcsarnok és a leendő Kollégium épülete, Colosseum Szálloda, Óvoda-Bölcsőde és Családi Napközi, és a leendő új városközpontban az ún. „Gólyás Házi” hőközpont, Új Városháza), „Aranyszöm” Rendezvényház

Tervezett
gyógyvízkutatási
projekt

A projekt célja, hogy a gyógyvízre alapozott nagy hagyományokkal rendelkező mórahalmi balneológiai szaktudás a hazai és nemzetközi orvostudomány által is elismertté váljon. Ehhez elengedhetetlenül szükség van a Szent Erzsébet Gyógyfürdőben megtalálható gyógyvíz élettani hatásainak kutatására. A kutatások célja a fürdőben felhasznált gyógyvíz orvosi hatásainak „evidence based medicine” szemléletű vizsgálata, valamint turisztikai marketingben való kommunikálása, ezáltal a mórahalmi fürdő és a térség ismertségének, elismertségének növelése. További cél a balneológiai kezelésekre vonatkozó szakmai érveken alapuló, orvosokat célzó turisztikai marketing-akciók megvalósulása, valamint a balneológiai kutatások hazai és nemzetközi szaklapokban történő publikálása. A tervezett kezdési időpont: 2015. szeptember 1.

Öntözés

A felszín alatti vízbázisok esetében az igen mély és tartósan, jelentősen csökkenő talajvízszintek, valamint rétegnomás-szintek egyértelműen a pótlódást meghaladó mértékű vízkivétel jelei. A süllyedés kialakulásában a természeti tényezőkön kívül, a települési közüzemi vízművek elterjedése, a talajvíz-kitermelés növekedése, az engedély nélküli, öntözési célú vízkivételek és a belvíz elvezető csatornák megcsapoló hatása is közrejátszik.

A szeszélyes csapadékeloszlás miatt a mezőgazdasági termelés eredményessége megkívánja az öntözést. Hasznosítható felszíni víz hiányában ezt fúrt talajvíz-kutakból oldják meg, melynek vízminősége a különböző szennyezések következtében nem megfelelő.

A településen lévő víztároló medencék sok esetben vízjogi engedély nélkül termelik ki a vizet (nem mindig előírászerű a medencék kialakítása sem), így nehezen értékelhető a kitermelt mennyiség. Fontos lenne, hogy ezt a vizet hatékonyan, korszerű öntözési módszereket használva hasznosítsák. A tartós szárazság mellett ez a jelentős kitermelés is fontos szerepet játszott a Duna-Tisza közén tapasztalt regionális méretű talajvíz-vízszint csökkenésben.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés, csapadékvíz-elvezetés; felszíni vízrendezés

Szennyvízgyűjtő hálózat

A meglévő csatornahálózat és a szennyvíztisztító üzemeltetője az ALFÖLDVÍZ Zrt.

Mórahalom Városi Önkormányzat, mint főpályázó és Zákányszék Község Önkormányzata, mint társpályázó pályázatot nyújtott be a KEOP-1.2.0/1F Szennyvízelvezetés és tisztítást célzó kiírásra Mórahalom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása tárgyban. A konstrukció 2 fordulós eljárásban nyújtott támogatást a települések számára. (I. forduló - KEOP-7.1.2.0-2009-0208, II. forduló - KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0085)

Szennyvíztelep

A projekt keretein belül Zákányszék település csatornázását és az ott keletkező szennyvíz Mórahalmi szennyvíztisztító telepre történő átvezetését korszerű, a követelményeknek és szükségleteknek megfelelő szennyvíztisztító telep létesítését, a Mórahalmi szennyvízhálózat szükséges mértékű rekonstrukcióját és kapacitásnövelését valósították meg. A projekt megvalósítására és a fenntartás első 5 éves időszakára a beruházásban részt vevő önkormányzatok Önkormányzati Társulást hoztak létre. A fejlesztés eredményeképp mintegy 9 ezer ember élhet tisztább és egészségesebb környezetben, és csökken a felszíni és a felszín alatti vizek szennyezése is. A beruházás a Környezet és Energia Operatív Program támogatásával valósult meg, 2,4 milliárd forint összköltséggel, melyből a projekt támogatási szerződése szerint 1.922.738.830,- Ft támogatásban részesült. A megvalósítás 2011. augusztus 2-án kezdődött, és 2014. január 31-én fejeződött be.

Az üzembe helyezés évében (2013.) 481 db, majd évenként 46 +28+27+21+15, azaz 2018-ra összesen 618 db lakossági rákötés valósul meg. A referencia időszak végéig (2042-ig) a projekt keretében megvalósuló rákötések száma nem fog nőni.

2013-ban a szennyvízcsatornára rákötött lakossági fogyasztóhelyek száma 1617 db volt, ez az ivóvíz fogyasztóhelyek számának 87,08 %-a.

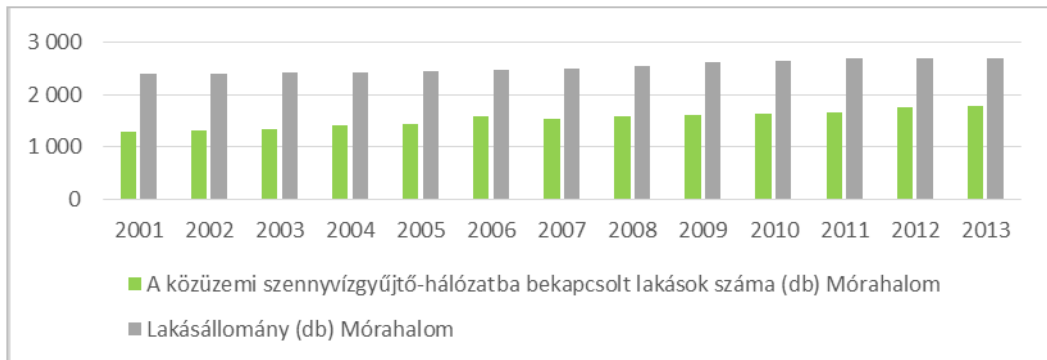
Mórahalom szennyvízelvezető rendszer felújítási és pótlási terve:

2015. I. ütem Felújítási és Pótlási Terv
Felújítási és Pótlási munka megnevezése
Mórahalom szennyvíztisztító Iszapkonténer tárolótér betonfelület felújítás
Mórahalom szennyvíztisztító Csurgalékvízcsatorna átépítés, tisztítóakna kialakítás
2016-2019.II. ütem Felújítási és Pótlási Terv
Felújítási és Pótlási munka megnevezése
Átemelő és műtárgyainak belső vakolat rendszer felújítása
Gravitációs szennyvízcsatorna rendszer elemeinek felújítása
Szennyvízátemelő gépeinek felújítása
Szennyvízátemelő irányítástechnika, energiaellátás felújítása

2020-2029. III. ütem Felújítási és Pótlási Terv	
Felújítási és Pótlási munka megnevezése	
Átemelő és műtárgyainak belső vakolat rendszer felújítása	
Gravitációs szennyvízcsatorna rendszer elemeinek felújítása	
Szennyvízáttemelő gépeinek felújítása	
Szennyvízáttemelő irányítástechnika, energiaellátás felújítása	

24. ábra - A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások számának változása a teljes lakásállományhoz viszonyítva

Forrás: Teir

Szennyvízkibocsátás

A tisztított szennyvíz elsődleges befogadója a Szeged és Környéke Vízgazdálkodási Társulat kezelésében lévő Mórahalmi Belsőégi Csatorna 0+940 fkm szelvénye, parti beömléssel. A becsatlakozás EOV koordinátái: X 096890 Y 715891.

A Mórahalmi Belsőégi Csatorna a becsatlakozási helytől számított 940 m után a Vereskereszt — Madarász-tói főcsatornába csatlakozik. Ezen csatorna a tisztított szennyvíz másodlagos befogadója, mely az ATIVIZIG kezelésében áll. A tisztított szennyvíz végleges befogadója a Madarász-tó.

A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya:

- 2011-ben: 61,7 %
- 2012-ben: 65,1 %
- 2013-ban: 65,6 %

Csapadékelvezetés

A homokos felszíni képződmények következtében a csapadék jelentős része elszivárog. A város geodéziai viszonyaira jellemző a nagymértékű dél-keleti irányultságú lejtés. Ez a csapadék és belvizek elvezetése szempontjából döntő irány. Minden főgyűjtőnek az utcák adta lehetőségek figyelembe vételével ezt az irányt kell követni. A nyugat-kelet fekvésű utcákban húzódnak a főgyűjtők. A rendezési terv a gyűjtőket az 55-ös úttól délre úgy alakította ki, hogy mindig a főgyűjtő feletti észak-dél irányú utcák csatlakozzanak rá az alattuk lévő főgyűjtőre. A felesleges mennyiségeket a két fő utca (Szegedi út, Millenniumi sétány - Röszei út), valamint a Tömörkény, a Sarló, a Liszt Ferenc utcák és az Ipari Park utca esetében zárt, a többi részen nyílt csatornák vezetik el - gravitációsan.

A zárt csapadékelvezető csatornák hossza 3 km, ebből a régebbi építésűek felújításra szorulnak, a fejlesztési elképzelések kb. 1 km létesítésével számolnak. Az 55-ös számú főúttól északra levő területek vízelvezetését a Zákányszéki út, mint mesterséges vízválasztó két részre osztja. A keleti rész főbefogadója a Széksóstói főcsatorna. A Zákányszéki úttól nyugatra lévő terület rész magasabban fekszik, 4-5 méterrel magasabban, mint a dél-keleti városrész. Ezért itt az utcákban főként lefolyástalan szikkasztók elhelyezését javasolja a rendezési terv.

A nyílt csapadékelvezető csatornák hossza 28 km, ebből 8 km szorul rekonstrukcióra, s további 15 km létesítését tervezik. A gravitációs csatornahálózat kisebbik hányada egyesített rendszerű, a nagyobbik hányada elválasztó rendszerű csatornaként üzemel.

Csapadék- és belvíz elvezetés megoldására rekonstrukciós fejlesztési beruházás megvalósítás projekt (DAOP-5.2.1/A-2008-0039) keretében Mórahalom belterületén a Petőfi, a Honvéd, a Móra Ferenc, a Juhász Gyula, a Rózsa és a Köztársaság utcákban megvalósult a csapadék- és belvíz elvezetés. A fölösleges vizet a rendszer a Nagyszéksós-tó tározóba vezeti. Ez által mérséklődnek a belvízkárok, és a tározó vízháztartásának kiegyensúlyozottá válásával növekszik a lakosság élet- és vagyonbiztonsága is. Az érintett utcákban 4 km csapadék és belvíz elvezető nyílt szelvényű, gravitációs árok épült ki. A fejlesztéssel mintegy 170 lakóingatlan érintett.

Projekt összköltsége (bruttó): 44 000 000 Ft

Támogatás: 39 600 000 Ft

Önerő: 4 400 000 Ft

Tervezett projekt: Csapadékvíz-csatorna rekonstrukció, amelynek célja 27 utcában a csapadékvíz csatornák mederelemmel való burkolása szükség szerint a meglévő átereszek cseréje és szintézése. A beruházás elvégzése után biztonságos üzemeltetés valósul meg. A dugulások, a hordalék lerakódása megszűnik, ezáltal a lakóingatlanok nincsenek a kiöntés veszélyének kitéve. A projekt befejezésével 8599 fm csatorna biztonságos üzemeltetése oldódik meg. Lehetséges kezdési időpont: 2016.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A városban az áramszolgáltató a EDF-DÉMÁSZ Zrt., amely a dorozsmai 120/20 kV-os OVIT állomásról Domaszéken és Zákányszéken keresztül biztosítja a villamos energia ellátást 20 kV-os csupasz légvezetékes betáplálással. A belterület 0,4 kV-os kiefeszültségű elosztóhálózata csupasz légvezetékekkel van kiépítve túlnyomórészt betonoszlopokkal. A fogyasztói csatlakozások főleg légkábelek, az intézmények földkábelek. A közvilágítási hálózat az elosztóvezeték hálózat oszlopaira szerelt korszerűsített közvilágítási lámpatestekkel kiépített a korábbi higanygőz lámpákat a főutakon nátrium-lámpákra, a mellékutak jelentős részén kompakt fénycsövekre cserélték (a rekonstrukció folytatása indokolt).

A villamos energiát fogyasztó háztartások száma 3200 db, a részükre szolgáltatott energia mennyisége 9739 MWh 2010-ben. Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége 2013-ban 1710 kWh.

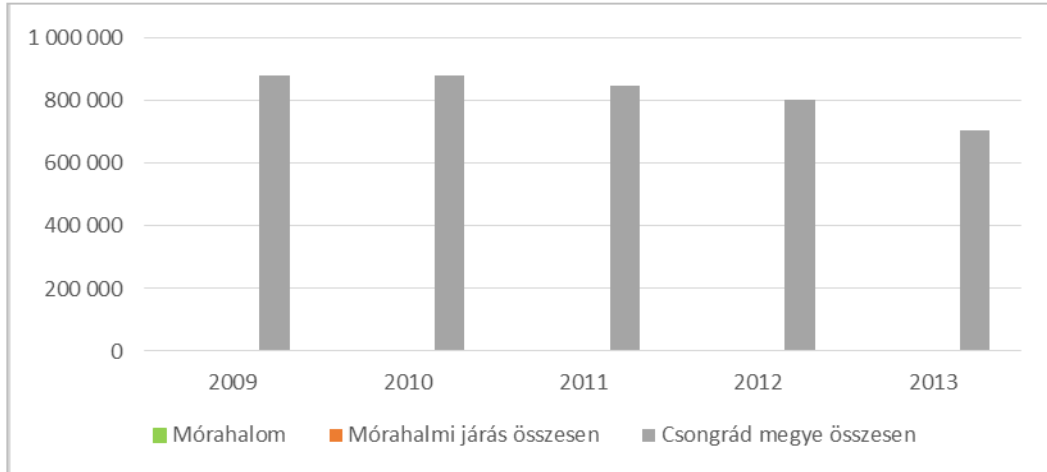
A MAVIR Zrt. 2010 októberében elkészített, majd 2011-ben kiegészített hálózat-fejlesztési terve Csongrád megye területét érintően tartalmazza az EDF-DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft. által 2014-ig megépítendő mórahalmi új 120 kV-os alállomást, valamint a Zsana – Kiskundorozsma 120 kV-os vezeték felhasznátását és beforgatását Mórahalom alállomásba.

A vezetékes gázt a GDF-SUEZ Zrt. biztosítja az Üllés-Pusztamérges gázellátó hálózat és a településen lévő nyomáscsökkentő állomás (8-ról 3 bar-ra történő nyomáscsökkentés) segítségével. Bár a belterületi utcákban van gázvezeték, és az ingatlanok jelentős része rácsatlakozott a hálózatra, az energiaárak emelkedése miatt több lakásban visszatértek a hagyományos energiahordozók használatára is. A külterületi hálózat kiépítettsége hiányos.

Mórahalom teljes belterülete ellátott, a külterületi tanyák gázellátása pedig tartályos gázzal biztosított. A vezetékes gázt használó háztartások száma 1938 db, az értékesített vezetékes gáz mennyisége 20799 (1000 m³) 2010-ben. Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma 2013-ban 30,3 fő.

25. ábra - A lakosság távhőellátásra felhasznált hőmennyiségének (Gigajoule) változása

Forrás: KSH területi statisztika

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megújuló energia előállítása és felhasználása kiemelt helyen szerepel az Európai Unió és hazánk energiapolitikájában is. Fenntartható fejlődés szempontjából nélkülözhetetlen az alternatív energiaforrások előtérbe kerülése a hagyományos energiaforrásokkal szemben. Az Alföldi régió különösen fontos hazánkban a potenciális megújuló energiaforrások szempontjából, ugyanis ebben a térségben összpontosul a biomassza, a nap- és geotermikus (sekély földhő és termásvíz alapú is) energia jelentős része.

Szoláris energia

21. táblázat - Folyamatban lévő energetikai és egyéb pályázatok

Pályázat azonosítója	Pályázat címe	Megvalósítás kezdete	Megvalósítás vége	önerő (ezer Ft)	támogatás (ezer Ft)	teljes bekerülési költség (e Ft)
KEOP-4.10.0/C-12-2013-0180	Napelemes kiserőmű létesítése Mórahalom Városi Önkormányzat beruházásában	2014-04-01	2015-05-31	174 200	261 300	435 500
KEOP-5.5.0/B-12-2013-0249	Épületenergetikai Korszerűsítés Mórahalom Városi Könyvtár és Közösségi Ház	2014-10-30	2015-05-31	6 586,10	37 321,23	43 907,33
TREN/FP7EN/23 9515/GEOCOM MUNMOR	Geotermális Közösségek - Geotermikus energia kaszkádrendszerű hasznosításának demonstrálása távfűtési rendszerekben megújuló energiák integrálásával és felújított építményekkel P7-ENERGY-2008-TREN-1 ENER GY.2008.8.4.1.: CONCERTO communities: the way to the future	2010-01-01	2015-12-31	109 974,12	124 987,67	234 961,78

Pályázat azonosítója	Pályázat címe	Megvalósítás kezdete	Megvalósítás vége	önerő (ezer Ft)	támogatás (ezer Ft)	teljes bekerülési költség (e Ft)
KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0085 (NFM+BM Önerő támogatás)	Mórahalom és Zákányzék települések szennyvízelvezetése és tisztítása	2011	2015	118 262	2 262 045	2 433 181
KEOP-1.3.0/09-11-2011-0021 (NFM+BM Önerő támogatás)	Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító program	2012	2015	1 249	4 246 943	4 248 192
KEOP-4.10.0/N-14-2014-0100	Napelemes kiserőmű létesítése Mórahalom Városi Önkormányzat beruházásában	2015-03-01	2015-05-31	35 452,205	11 982,845	47 435,05
KEOP-5.5.0/K/14-2014-0070	Mórahalom közvilágítás energiatakarékos átalakítása	2015.	2015.	-	88 117	88 117

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Szélerergia

A megyében vannak alkalmas területek szél erőművek telepítésére, ahol az átlagos szélesség éves vonatkozásban 6 m/s. Ez 2200–2500 óra csúcskihasználást eredményez, amely a gazdaságos működés alapfeltétele. Az erőművek telepítésénél azonban figyelembe kell venni a korlátozó tényezőket, ilyen a NATURA 2000 területek, a települések, a vizuális hatás és a vizes élőhelyek.

Mórahalom környezetében jelenleg szélenergia-hasznosítás nincsen.

Vízenergia

Mórahalom területén vízenergia hasznosítás nincsen.

Biomassza

Az Alföld agroökológiai adottságai alkalmasak a biomassza versenyképes felhasználására az energiaiparban. A keletkezési helyhez közeli felhasználás a cél, ezért a kistérségi szereplők szoros együttműködésével kialakítható kis-közepes erőművek kapnak támogatást. Az elérhető üzleti előny az elképzelések szerint elsősorban a mezőgazdasági és erdőgazdasági szektorban dolgozók jövedelemnövekedésében realizálódhat.

Geotermikus energia

Projektek:

1. GEOCOM CONCERTO: FP7 GEOCOM Concerto Mintaprojekt; A GEOTHERMAL COMMUNITIES C. CONCERTO PROJEKT MÓRAHALMON ÉS SZEGEDEN

A projekt célja:

2010. január 1-jén megkezdődött a *Geothermal Communities* c. projekt lebonyolítása a Geonardo Kft. vezetésével, partnerségben az SZTE TTIK Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszékével és Mórahalom város Önkormányzatával.

A CONCERTO az Európai Unió FP7 keretprogramjának pályázati eszköze, mely megújuló energiák kapcsolását célzó projekteket támogat. A kiírás értelmében városrészek, teljes kerületek, negyedek egységes energetikai megújítása támogatható, kiegészítve kutatás-fejlesztéssel.

A projektben 6 ország képviselteti magát: Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Szlovákia, Macedónia, Románia, Szerbia. A konzorciumot 16 partner alkotja. A Szegedi Tudományegyetem, a Szlovák Energia Ügynökség és a Lengyel Tudományos Akadémia kutatási tevékenységet végez, három városban (Magyarországon, Szlovákiában és Olaszországban) konkrét beruházások történnek, négy, a geotermális fejlesztésekben érintett vállalat technológiai fejlesztést hajt végre, négy partner település pedig megfigyelő státuszban kapcsolódik a projekthez.

Megvalósított intézkedések:

A Mórahalmi fejlesztések magukba foglalják a Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium valamint az Óvoda szigetelését és nyílászáró cseréjét, a használati melegvíz ellátás napkollektoros rendszerre való átállítását, fotovoltaiikus ellátású LED-es belvárosi közvilágítási rendszer kiépítését a város központjában, a város északi részén fűrt termál kútból a vízzel együtt érkező metán hasznosítására gázellátókészítő berendezés és kapcsolt gázmotoros kiserőmű (CHP) kiépítését – az így nyert elektromos energiával az "Új Belváros" fűtést / hűtést ellátó hőszivattyús hőközpont segédenergia igényének kielégítését, a teljes területre energetikai mérőrendszer és mérőhálózat kiépítését, távvezérlést és szoftveres folyamatkövetést.

CONCERTO-val érintett épületek: Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium, Sportcsarnok, Huncutka bölcsőde, Óvoda, Földhivatal, Posta, Erzsébet Fürdő, Erzsébet Kávézó, Szakrendelők – régi tüdőgondozó, Szakrendelők – Szt. Margit, Takarékszövetkezet, Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház, CACAO CLUB

A projekt tevékenységeinek eredményeként kiépül és megkezd működését a mórahalmi geotermikus kaszkárendszer, ezzel a városi közintézményrendszer energiafelhasználásában 0 %-ról 80 % fölé nő a megújuló energia aránya - évi 14.441 GJ fosszilis energia-hordozó megtakarítást eredményezve. A geotermikus hőellátó-rendszerben beépítésre kerül 2620 kW hőkapacitás – igen kedvező – 165 ezer Ft/kW fajlagos bekerülési értékben. Kiváltásra kerül évi 481.907 m³ elégetett földgáz, ezzel csökken az energiafelhasználás károsanyag-emissziója évi 866 t CO₂-val, 318 kg NxOx-el és 605 kg CO-val. A rendszer a CO₂ emissziót alacsony, 16.636,46 Ft/t fajlagos költségen csökkenti. A városi közintézményrendszer nagymértékben függetlenedik a gázimport okozta ellátási és árképzési anomáliáktól is. A működő geotermikus rendszer kútjai a szerb-magyar vízbázisvédelmi monitoring-rendszer részei is lesznek, és gyakorlati képzési helyszíneként hozzájárulnak a Szegedi Tudományegyetem geotermikus technikus és szakmérnök képzésének beindításához is.

FP7-ENERGY-2008-TREN-1 ENERGY.2008.8.4.1.: TREN/FP7EN/239515/GEOCOM MUNMOR kódszámú, „Geotermális Közösségek - Geotermikus energia kaszkárendszerű hasznosításának demonstrálása távfűtési rendszerekben megújuló energiák integrálásával és felújított építményekkel” című projektben, mint megvalósítási helyszín, a geotermikus energia hasznosításhoz kapcsolódó alábbiakban felsorolt innovatív tevékenységek végre hajtását vállaltuk.

1. A geotermikus távhő rendszer bővítése, korszerűsítése illetve kiegészítése kiépítése három demonstrációs helyszínen (leválasztott gáz hasznosítása, hőszivattyús hőközpont beüzemelés, stb.)
 - a) Termálkutat kísérőgáz hasznosító CHP kiserőművek telepítése: Hunyadi ligeti B-45 jelű termálkútnál 50kW alatti teljesítményű HMKE és a gyógyfürdői B-40 jelű 30kW teljesítményű gázmotoros kiserőmű
 - b) A Geotermikus Kaszkárendszer utolsó hőközpontjában 418 kW teljesítményű hőszivattyú telepítése a termálvíz maradék hőjének hasznosítására
2. Energiahatékonyságot fokozó épület felújítási beruházások (külső szigetelés, nyílászárók cseréje, alternatív megoldások mindkét demonstrációs helyszínen)
 - a) Móra Ferenc Általános Művelődési Központ és Iskola
 - b) Óvoda, Bölcsőde és Családi Napközi
3. Egyéb megújuló energiaforrás (elsősorban napenergia) integrációja középületekben, működési költségek további csökkentése érdekében: Napkollektoros Használati Melegvízellátó rendszerek a meglévő geotermikus fűtési és HMV előállító rendszerbe való integrálása az alábbi helyszíneken

- a) Móra Ferenc Általános Művelődési Központ és Iskola
 - b) Iskola Sportcsarnok
 - c) Óvoda, Bölcsőde és Családi Napközi
4. Egyéb megújuló energiaforrás (elsősorban napenergia) integrációja és kombinációja LED-es közvilágítási rendszerben: 10kW_p napelemes HMKE telepítése a Városi Piaccsarnok tetőszerkezetén és összesen 2,95 kW beépített teljesítményű LED-es közvilágítási rendszer kiépítése az alábbi helyszíneken:
- a) Város Központ
 - b) Tömbbelső utca és parkoló
 - c) Szabadság utca
 - d) Szentháromság tér
 - e) Buszállomás
 - f) 4db Buszmegálló hely

2. Termálfalu (Norvég Alap): EGT HU0028-GAN-00103-E-V2-Norwegian FM számú Mintaprojekt megújuló és alternatív energiafelhasználásra Mórahalmon

A projekt célja:

A projekt megvalósulásával Mórahalom város olcsó, környezet barát energiaellátáshoz jut.

Megvalósított intézkedések:

Termelő és vízbesajtoló kútpár, valamint kútközpontok gépészete, összekötő távvezetékrendszer, termálvizes hőközpontok, napkollektoros és termálvizes fűtési rendszerek, épületek (Tanyák, Mintakertészet, stb.), fotóelektromos napcellák.

Elért eredmények: A projekt lokális célja Mórahalom és környéke, illetve regionális a magyarországi megújuló és alternatív energiafelhasználás terjesztése.

3. Mórahalmi Geotermikus Kaszkádrendszer: KEOP-4.1.0-2007-006

A projekt során kiépülő geotermikus hőenergia-ellátó rendszer – amely termelő és vízbesajtoló kút párból, hőenergia szállító távvezetékéből és a csatlakozó hőközpontokból áll – az önkormányzati tulajdonú közintézményeket és épületeket lát el.

A megépült termálvizes fűtési rendszer célja olyan geotermikus hőenergia-ellátó rendszer működtetése, amely csökkenti a város fosszilis energia függőségét és a fűtési energia költséget, ezáltal az Önkormányzat jobban tud majd gazdálkodni az adófizetők pénzével. Jelenleg ugyanis kizárólag földgázt használunk az intézmények fűtésére. A megépített rendszer által a közintézmények energiafelhasználási arányában a megújuló energia aránya jelentősen növekedni fog, s ezzel összhangban a földgáz-fölhasználás és az azzal járó káros anyag kibocsátás csökkenése várható: a rendszer működése alatt várhatóan évi 481.907 m³, nettó 39,8 millió Ft földgáz megtakarítást fog eredményezni, ami az előzetes hatásvizsgálatok szerint 70-80 %-os káros anyag kibocsátás csökkenést jelent, azaz összesen 1054 t üvegházhatású égéstermék nem kerül a levegőbe.

Megvalósulás helyszínei: A Hunyadi ligeti T-1 jelű termelő (1260m) és az Ady téri VS-1 jelű besajtoló kút (900m), valamint a Móra Ferenc Általános Művelődési Központ és Iskola, a mellette lévő Sportcsarnok és a leendő Kollégium épülete, a Colosseum Szálloda, az Óvoda, Bölcsőde és Családi Napközi, az Aranyszöm Rendezvényház, a leendő új városközpont (Új Polgármesteri Hivatal) hőközpontjai.

4. Tervezett projekt:

A fűtési rendszerek egységesítése, modern és energiatakarékos berendezésekre való cseréje (a meglévő gázkonvektoros fűtések megszüntetése és központi fűtési rendszer kiépítése korszerű

turbógázkazánnal, hővisszanyerő szellőztetési rendszer telepítése), az épület homlokzati és a zárószinti mennyezet hőszigetelése, nyílászáróinak kicserélése, az épület tetőszerkezetén napelemes és napkollektoros használati melegvíz ellátó rendszer telepítése.

- Mórahalom Erdei Iskola és Zöld Közösségi Ház épület komplex épület energetikai felújítása megújuló energiával kombinálva
- Nagyszéksósi Kulcsosház Ház (B kat. Gyermekek és ifjúsági tábor)
- Mórahalom Nagyszéksósi volt Állomás épület (B kat. Gyermekek és ifjúsági tábor)
- Remény utcai bérlakások
- Tömörkény utcai bérlakások
- Mórahalmi Szent Erzsébet Gyógyfürdő hőszivattyús hőközpont

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

22. táblázat - Önkormányzati intézmények

Intézmény	Az épület(rész) fajlagos primer energiafogyasztása (kWh/m ² a)	Követelményérték (viszonyítási alap) (kWh/m ² a)	Az épület energetikai jellemzője a követelményértékre vonatkoztatva (%)	Energetikai minőség szerinti besorolás
Korszerűsített Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház (Mórahalom, Röskei út 2. Hrsz.: 897)	96.6	164.7	58.7	A (energiatakarékos)
Korszerűsített Erdei Iskola Főépület (6782 Mórahalom Hrsz: 031/2)	131.0	185.6	70.5	A (energiatakarékos)
Korszerűsített Erdei Iskola Irodaépület (6782 Mórahalom Hrsz: 031/2)	169.3	240.4	70.4	A (energiatakarékos)
Korszerűsített Erdei Iskola Kézművesház (6782 Mórahalom, Külterület Hrsz: 031/2)	122.6	196.6	62.3	A (energiatakarékos)
Korszerűsített Kollégium (6782 Mórahalom, Kölcsey utca 1/b. Hrsz: 833/1)	117.7	133.0	88.5	B (követelménynél jobb)
Korszerűsített Rehabilitációs Gondozóotthon (6782 Mórahalom, Remény utca 5. Hrsz: 1354/1)	140.7	201.5	69.8	A (energiatakarékos)
Korszerűsített (termálenergiával) Huncutka bölcsőde és családi napközi (6782	77.0	157.4	48.9	A+ (fokozottan energiatakarékos)

Intézmény	Az épület(rész) fajlagos primer energiafogyasztása (kWh/m ² a)	Követelményérték (viszonyítási alap) (kWh/m ² a)	Az épület energetikai jellemzője a követelményértékre vonatkoztatva (%)	Energetikai minőség szerinti besorolás
Mórahalom, Egyenlőség u. 19.)				
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. Új épület)	48.3	116.7	41.4	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. "Barmos" épület)	64.1	170.8	37.5	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. Gimnázium épület)	47.9	101.1	47.4	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. Konyha épület)	52.5	129.6	40.5	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. Régi épület)	63.5	216.9	29.3	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Móra Ferenc Általános Iskola, Szakképző Iskola és Kollégium (6782 Mórahalom, Barmos György tér 2. Sportcsarnok)	53.6	99.9	53.7	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Városháza	-	-	-	A+ (fokozottan energiatakarékos)
Városi Piaccsarnok	-	-	-	A+ (fokozottan energiatakarékos)
FÉF Ház	-	-	-	A+ (fokozottan)

Intézmény	Az épület(rész) fajlagos primer energiafogyasztása (kWh/m ² a)	Követelményérték (viszonyítási alap) (kWh/m ² a)	Az épület energetikai jellemzője a követelményértékre vonatkoztatva (%)	Energetikai minőség szerinti besorolás
				energiatakarékos)
Gyógyfürdő komplexum	-	-	-	A+ (fokozottan energiatkarékos)
Kistérségi Egészség Központ	-	-	-	A+ (fokozottan energiatkarékos)

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Közvilágítás energiatkarékos átalakítása:

50 db lámpatest 35 db acél oszloppal és 4 db autonóm napelemes lámpatest oszloppal, valamint Buszpályaudvar tető alatti térvilágítása valósult meg a *FP7-ENERGY-2008-TREN-1 ENERGY.2008.8.4.1.*: TREN/FP7EN/239515/GEOCOM MUNMOR kódszámú, „Geotermális Községek - Geotermikus energia kaszkárendszerű hasznosításának demonstrálása távfűtési rendszerekben megújuló energiák integrálásával és felújított építményekkel” című projektből.

Az érintett területen jelenleg 687 db világítótest üzemel 44,59 kW teljesítménnyel, ami éves szinten 178 059,85 kW. A pályázat keretén belül a LED lámpatestek teljesítménye 26,52 kW lesz, ami összesen 72 157,503 kW és 40,52 % fogyasztási megtakarítást eredményez éves szinten.

1.16.3 Elektronikus hírközlés

Az elektronikus hírközlési szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely jeleknek (bármely értelmezhető formában előállított jel, jelzés, írás, kép, hang) elektronikus hírközlő hálózaton történő átvitelét, továbbítását biztosítja. A szolgáltatást, az elektronikus hálózatok üzemeltetését végző, azt létrehozó, vagy arra szervezett, vagy arra létrehozott szolgáltatók biztosítják. Az elektronikus hírközlés szolgáltatása alanyi jogú.

Az elektronikus hírközlési infrastruktúra lehet:

- távközlési ellátás
- műsorszórás, kábel tv ellátás

A szolgáltatás felügyelője a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság,

Mórahalom a Szegedi Hatósági Iroda területéhez tartozik.

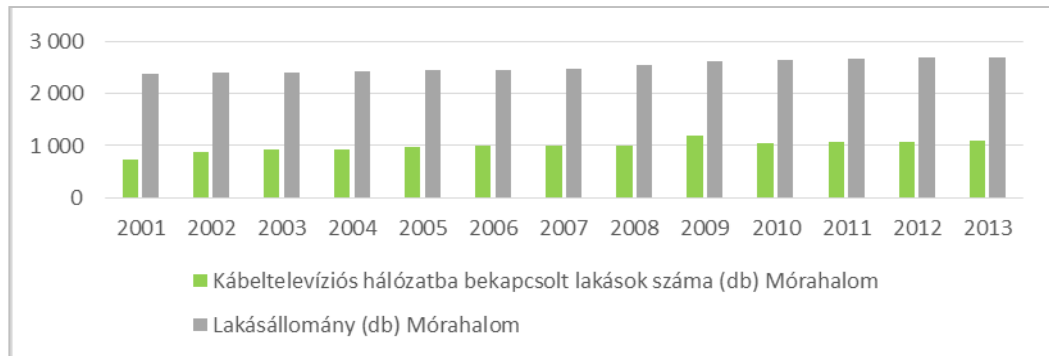
Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások aránya

- 2011-ben: 40,2 %
- 2012-ben: 40,0 %
- 2013-ban: 40,8 %

Kábeltelevíziós hálózat

26. ábra - Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások számának változása

Internet-előfizetés

A településen 2000-ben interaktív távközlési szolgáltatásra alkalmas kábeltelevíziós rendszer épült ki. A helyi műsorelosztó rendszer egy csatormáján az önkormányzat tulajdonában álló közhasznú társaság végez műsorszolgáltatást. A Móra-Net Televízió hetente 2 alkalommal, kedden és pénteken jelentkezik friss, szerkesztett műsorral – alkalmanként 2-3 órában – és 3 alkalommal ismétléssel, a közműsor-szolgáltatói kötelezettségeket betartva. A műsorokat képűtség egészíti ki a nap 24 órájában.

Mórahalmom jelenleg számos szolgáltató kínál Internet hozzáférést. Az internet szolgáltatás szélessávon elérhető a kistérség egész területét behálózó optikai összeköttetés segítségével, ami lehetővé teszi a gyors, olcsó és biztonságos adatletöltést és feltöltést. A legalább 30 Mbps sáv szélességre képes vezeték nélküli internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma 3013-ban 2088 fő.

Telefonhasználat

A telefonellátás minden igényt kielégítő, 1997-ben fejeződött be az új digitális központ kiépítése, a hálózat jelenleg kb. 50 %-os kihasználtságú. Mórahalmom és Szeged között optikai kábelrendszer biztosítja az összeköttetést. A mobiltelefonnal való ellátottság igen jó, minden telefonszolgáltató adótornyai megtalálhatók a településen.

1.17 Térségi és települési környezetvédelem

1.17.1 Talaj

Mórahalmom közigazgatási területén három talajtípus alkotja a talajtakarót. A település belterületén, illetve annak közvetlen közelében a váztalajokhoz tartozó humuszos homok talaj található, amely egyben a környék uralkodó talajtípusa (a közigazgatási területen belül ez a talaj mintegy 4600 ha-t foglal el). A humuszos homok talajt az alacsony humusztartalom (1 %-nál kevesebb) jellemzi. A humuszos réteg 40 cm-nél nem nagyobb. Termékenységük jobb, víztartó képességük nagyobb a futóhomokénál, ugyanakkor jó a vízáteresztő képességük. Gyenge kötöttségük (KA < 25) miatt a szél pusztító hatásának kitéttek.

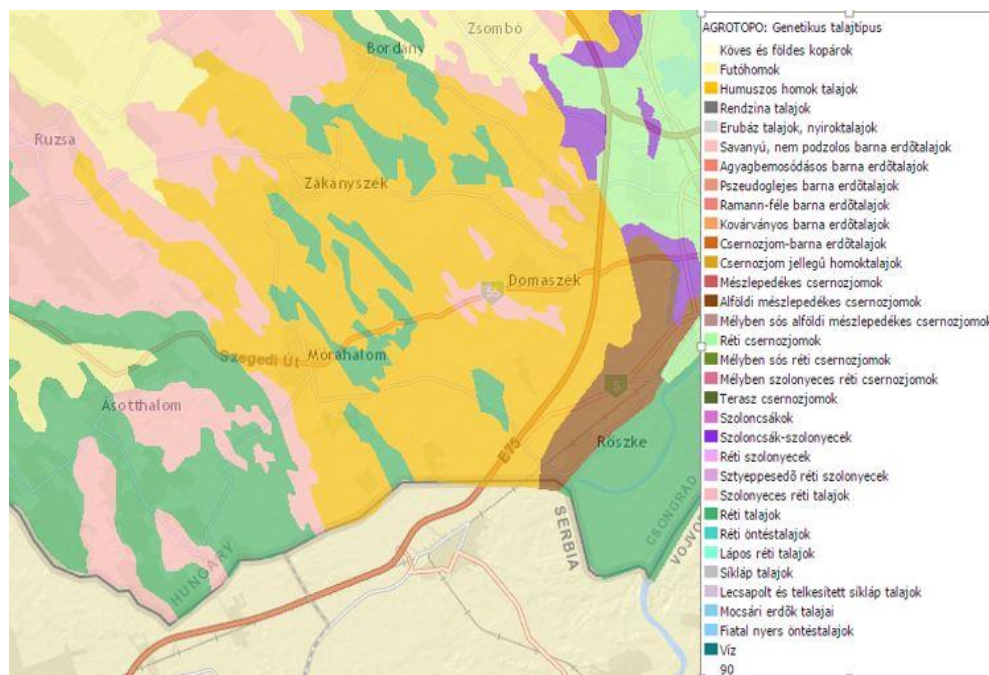
Tápanyagpótláskor elsősorban a nitrogén pótlásáról kell gondoskodni. (A belterületen nyilvánvalóan a beépítések miatt csak nagyon ritkán írható le a típusos humuszos homok szelvénye, ezért az itt lévő talajt városi, illetve kevert talajként (antroposol) kezeljük.) Nagy területeket foglalnak el a réti talajok fő típusába tartozó talajok is (összesen 3370 ha). Két réti talaj típus fordul elő: a) típusos réti talajok (2230 ha), b) szolonyeces réti talajok (1140 ha). A réti talajok kialakulásában az időszakos túlnedvesedés (felszínhez közeli talajvíztükör, vagy időszakos felületi vízborítás) nagy szerepet játszik. Ez jól egybevágh azzal, hogy hol találjuk őket. A területen nagyobb arányban előforduló típusos réti talajok jellemzője, hogy a reduktív viszonyok között keletkező

szervesanyag szürkésfeketére színezi a humuszos szintet. A mélyebb rétegekben a reduktív viszonyokat mutató másodlagos talajképződményeket találunk (vasborsók, glejfoltok stb.). Az agyagosabb réti talajok esetében előfordulhat (szárazság idején) felszíni repedezettség, itt azonban a fő fizikai féleség homok, tehát ez kevésbé fordul elő.

A területen elvégzett talajminőségi vizsgálatok (telepítési szakvélemények, vízügyi engedélyek) alapján elmondható, hogy az itt előforduló talajok foszforral és káliummal gyengén ellátottak, humusztartalmuk alacsony (0,2-0,7 % között változik), pH-juk a gyengén lúgos kategóriába tartozik (többnyire 7-7,5 pH közötti, de előfordulnak 8pH körüli értékek is), termőképességük közepesnek mondható. Másodlagos szikesedés a területen nem fordul elő. Tisztított, illetve nem tisztított szennyvíz öntözés nincs.

38. térkép - Mórahalom és környékének jellemző talajtípusai

Forrás: AGROTOPO térkép

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

1.17.2.1 Felszíni vizek

Vízfolyások, tavak

A település természetes felszíni vizekkel nem rendelkezik, az egykori vízfolyások ma főként csapadékvíz elvezető csatormaként hasznosulnak.

A Dorozsma-Majsai-Homokhátnak 14, többé-kevésbé állandó vizű tava van, együtt 310 ha felszínnel. Köztük a mórahalmi Nagyszéksós-tó 99 ha, a Madarász-tó 37 ha területű.

A területen az alábbi ATIVIZIG kezelésében lévő csatornák találhatók:

- Széksóstói főcsatorna,
- Vereskereszt-Madarásztói főcsatorna.

A fentiekén kívül a területen az alábbi Szeged és Környéke VGT kezelésében lévő csatornák találhatók:

- Bogárzói csatorna,
- Masakanyari csatorna,
- Balogsori csatorna,
- Külső-Csorva csatorna,
- Vágói csatorna,
- Halászká csatorna,
- Mórahalom belsőégi csatorna,
- Balogsori csatorna,
- Tüsöksori csatorna,
- Királyhalmi csatorna,
- Kis sori csatorna,
- Madarásztói csatorna.

Belvíz

Magyarország közel 45000 km²-es síkvidéki területének igen jelentős részét, becslés szerint 60 %-át veszélyezteti számottevő mértékben a belvíz. Ilyenformán - a meteorológiai és hidrológiai tényezők kedvezőtlen alakulása esetén - hatalmas terület kerülhet víz alá.

Belvíz rendszer jellemzője, hogy a területen lehetőség van a belvizek tárolására, illetve a Vereskereszt-Madarásztói főcsatornán 4m³/s vízátvételre nyílik lehetőség a Szerbia területén elhelyezkedő, kapcsolódó belvízrendszerbe.

A város közigazgatási területének mintegy nyolcada erősen, vagy közepesen veszélyeztetett a belvíz által, míg a terület jelentős része mérsékelten veszélyeztetett.

Érintett belvízrendszer

Mórahalom város a 11.01. Algyő-Tápé-Gyála-Köröséri belvízvédelmi szakasz területén a 39. sz. Gyálai belvízrendszer 39/2. sz. Széksóstói és a 39/3. sz. Madarásztói belvízi öblözetében helyezkedik el.

Mórahalom közigazgatási területe belvíz szempontjából mérsékelten veszélyeztetett.

A Dorozsma-Halasi főcsatorna meglévő dűlőúti műtárgyaira 1999-2000. években vízviszatarítás céljából (medertározás) vastáblás tiltók kerültek beépítésre. A vízviszatarítási céllal elkészült létesítmények a felszíni vizekből származó lefolyás csökkentését valósították meg.

A területen épült tározók komplex hasznosításuk révén lehetőséget biztosítanak a komplex hasznosításra. Azonban meg kell jegyezni, hogy a sport célú hasznosításhoz csak a nagy vízfelületek nyújtanak lehetőséget. A területi tározással kapcsolatban csak jelenlegi morfológiai és vízjárási adottságokhoz igazodó tározók fejlesztése lehet cél.

A vízgazdálkodási hatásokat tekintve meg kell állapítani, hogy a medertározás hatásterülete csak a csatorna nyomvonalának néhány 10 méteres körzetére koncentrálódik. A területi tározás hatásterülete (a nagyobb alapterület következtében) jóval nagyobb térségben mutatható ki.

1.17.2.2 Felszín alatti vizek

Felszín alatti vizek
érzékenysége

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz besorolásáról szóló rendelet melléklete alapján Mórahalom a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területen fekszik. Az agrárgazdálkodás területen ez az állapot meghatározza a gazdálkodási szerkezetet, a mezőgazdaság és az állattartás körülményeit, illetve a felszín alatti vizek hasznosítását.

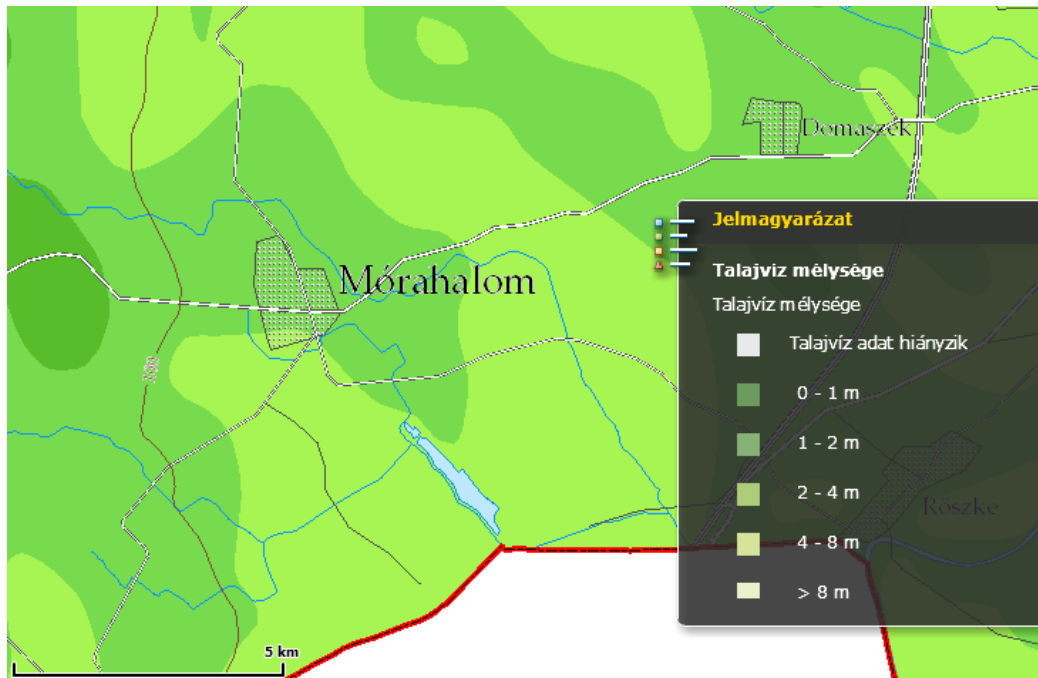
A Duna-Tisza közti hátság az elmúlt két évtizedben a talajvízkészletek csökkenése következtében jelentős környezeti problémával került szembe. A kutatások feltárták, hogy egy komplex, természeti és társadalmi okokra egyaránt visszavezethető problémával állunk szemben. Egy igen tartós száraz időszak (az 1980-as évek elejétől az 1990-es évek közepéig) és felszíni vizek hiánya miatt a talajvizekből történő öntözés (kiegészülve a rétegvizek nagyarányú kitermelésével) jelentős talajvízszint-süllyedést eredményezett. Ennek mértéke a legkritikusabb helyzetben levő területeken már a 6 métert is meghaladta 2000 elejére. A talajvíz csökkenése szoros kapcsolatban van az érintett területek magassági viszonyaival.

Talajvíz

A korábbi részletes talajvíz-térképezések adatai szerint Mórahalom környezetében a jellemző talajvíz-mélység 1-2 méter, a legmélyebb 2-3 méter volt. A város területén levő észlelőkút az utóbbi 15 év során ehhez a mélyebb állapotnak megfelelően helyezkedett el, és az 1990-es évek vége felé kb. fél-egy métert emelkedett a '80-as évek második feléhez viszonyítva

39. térkép - Település és környékének felszín alatti vízszint térképe

Forrás: http://map.mfgi.hu/tvz_1248/ (Magyarország talajvízszint mélység térképe (0-8m))

VGT

A Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek (VGT) tartalmazzák a felmért vízgazdálkodási problémák, a környezeti célkitűzések és ezen célkitűzések megvalósítására szolgáló intézkedések összefoglalását.

Mórahalom a Dorozsma-Majsai- Homokhát részei, vízföldtanilag a Tisza folyó jobb parti vízgyűjtőjéhez tartoznak. A kistáj területéről a Tiszához ÉNy-DK-i irányban egymással párhuzamosan számos csatorna vezet le az időszakos belvizeket, a nevezetesebbek: Dong-ér jobb oldali vízgyűjtője, Fehértó-Majsai-főcsatorna, Dorozsma-Majsai-főcsatorna, Domaszéki-főcsatorna, Sziksóstói-Paphalmi-főcsatorna, és a Köröséri-főcsatorna hazai részének a bal parti része.

A Víz Keretirányelv 60/2000 Európa Tanácsi Irányelv szerint Magyarország teljes területe a Duna medencébe esik, így hazánk csak egy vízgyűjtőkerület vízgyűjtő gazdálkodásában érdekelt. A hazai vízgyűjtő-gazdálkodási terv az ország egész területére, ezen belül a Duna-közvetlen, a Dráva, a Tisza és a Balaton részvízgyűjtőkre készült el. A részvízgyűjtőket gyakorlati okokból, továbbá a társadalom hatékonyabb bevonása érdekében a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok javaslata alapján tervezési alegységre osztottak fel. Ezek alapján Mórahalom a 2-5-2: Alsó-Tisza jobb part részvízgyűjtő területéhez tartozik.

Felszín alatti vízbázis

A Duna-Tisza Közi Homokhátságon a helyi vízkészlet (az évi lefolyás), amint azt a Fehértó Majsai belvízöblözetben mért adatok is igazolják, sokkal drasztikusabban csökkent, mint a csapadék. Leginkább azért, mert az 1-2 méteres tartós talajvízsüllyedés miatt a talaj sokkal több vizet tud befogadni, mint korábban, és a csatornába történő talajvíz beáramlás is kisebb, mert jelentősen csökkent a beáramlási felület és a beáramlási sebesség is. A hátság területén több belvízcsatorna még nedves időszakban is száraz marad. A vízhozam mérések tanúsága szerint az évi lefolyás a 60-70-es években többször is meghaladta a 40 mm-t 1983 óta viszont a 10 mm-t is csak kivételesen lépte túl.

A felszín alatti vízbázisok esetében az igen mély és tartósan, jelentősen csökkenő talajvízszintek, valamint rétegyomás-szintek egyértelműen a pótlódást meghaladó mértékű vízkivétel jelei. A süllyedés kialakulásában a természeti tényezőkhöz kívül, a települési közüzemi vízművek elterjedése, a talajvíz-kitermelés növekedése, az engedély nélküli, öntözési célú vízkivételek és a belvíz elvezető csatornák megcsapoló hatása is közrejátszott.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A 4/2002 (X. 7.) KvVM rendeletben Mórahalom nem szerepel.

A települések területén, illetve annak közvetlen környezetében nincs olyan ipari-gazdálkodói létesítmény, mely jelentősen befolyásolná a levegőkörnyezet állapotát. Az intézmények mindegyike gázfogyasztásra állt át. A gázfűtésből származó légszennyező anyagok kibocsátása nem mérhető.

A térségben a légszennyező anyagok kibocsátása terén problémát jelent a külterületi burkolatlan utak magas aránya. A térségben jelentős légszennyezést okoz a szálló- és az ülepedő por, illetve a pollen. Ez utóbbi ellen belterületen a jegyző saját hatáskörben - a növényvédelmi törvény alapján - rendszeresen ellenőrzi a község területén a parlagfű fertőzöttséget, megtéve a szükséges intézkedéseket.

A térségben 2004 tavaszától csak egy levegő mintavételi hely aktív (6783 Ásotthalom, Szabadság tér 1.) ülepedő por komponens tekintetében. Miután Mórahalmon a levegő szennyezettségét mérő észlelés nem történik a város levegőminőségére vonatkozóan – viszonylagos közelsége és levegőtisztaság-védelmi szempontból hasonló adottságai miatt – mértékadóknak tekinthetjük a szomszédos településeken, Ásotthalmon végzett immisziós mérések eredményeit. Mórahalmon 2014, 2015 folyamán a gyógyfürdő közvetlen környezetének gyógyhelyé minősítése kapcsán folyó eljárás keretében került és kerül sor még néhány alkalommal levegő tisztasági mérések elvégzésére. A mért eredmények és a légszennyezettség egészségügyi határértékeit szabályozó 14/2001. (V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet tükrében megállapítható, hogy levegőtisztaság-védelmi szempontból említést a levegő NO₂, illetve szálló- és ülepedő por tartalma érdemel.

A NO₂ szennyezettség a fűtési félévben magasabb, értéke azonban még ekkor is jelentősen a határérték alatt marad, és az utóbbi években kisebb ingadozást mutat.

A NO₂ szennyezettségért elsődlegesen az emberi tevékenység, míg a portelhelésért a természeti adottságok és az ember egyaránt felelős.

A természeti adottságok közül a domborzati, a talajtani és az éghajlati viszonyok játszanak elsődleges szerepet a szálló- és ülepedő por képződésében. A sík, enyhén tagolt, finomszemű, gyenge víztartó képességű, humuszban szegény (1-1,5 % alatti) homoktalajokkal borított felszín defláció által fokozottan veszélyeztetett, ami jelentősen fokozza a levegő természetes eredetű portelhelését.

1.17.4 Zaj-, és rezgésterhelés

A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza az üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területeken.

23. táblázat - Zajtól védendő területek Mórahalmon

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB)	
		NAPPAL06- 22 ÓRA	ÉJJEL 22- 06 ÓRA
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Forrás: Saját szerkesztés

Zaj- és rezgésvédelmi szempontból a terület beépítésével, használatával és az ott alkalmazható technológiák üzemeltetésével kapcsolatban a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet előírásai veendő figyelembe. A zaj- és rezgésvédelmi követelményeket a területrendezési tervekben érvényre kell juttatni. A környezetbe zajt, illetve rezgést kibocsátó és a zajtól, illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymáshoz viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg a megengedett zaj-, illetőleg rezgésterhelési határértékeket.

Kiemelkedő a Mórahalmot átszelő 55. számú Szeged-Baja között által okozott zajterhelés mértéke, azonban a fent nevezett rendelet 8.§-a szerint, a jelenlegi terhelési határérték túllépések nem tekinthetők jelentősnek (*a határérték túllépés jelentős, ha az >10dB(A) értékű*).

A szolgáltató és szórakoztató tevékenységek zajhatása minimális.

A mezőgazdasági tevékenységek csúcsidejében nő az erőgépek és a tehergépjárművek forgalma, mely időszakosan határérték túllépést okozhat, azonban ezen hatások rövid ideig tartanak, valamint döntően a nappali órákra korlátozódik a zajterhelés növekedése.

1.17.5 Sugárzásvédelem

A településen nagyfeszültségű 120kV-os, kétrendszerű távvezeték található.

Új mobiltelefon tornyok létesítésére vonatkozó szabályokat az érvényes szabályozási/rendezési terv rögzíti. (Helyi építési szabályzat 27.§)

Mórahalom Pakstól 138 km-re található, így az atomerőmű 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ 30-300 km) az a terület, amelyen belül szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása.

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére hazánkban egy országos sugárzásfigyelő rendszer épült ki. A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabadtéren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét.

Mórahalom területén sugázmérő pont nem található. Legközelebb Szegeden található két mérőhely:

- Szeged Repülőtér (HU0409),
- Szegedi Egyetem, Radiokémiai Tanszék (HU0219).

1.17.6 Hulladékkezelés

Hulladékgazdálkodási Társulás

A települési szilárd hulladék gyűjtése Mórahalom bel- és külterületén önkormányzati rendelettel bevezetésre került, azt a Móraép NKft. végzi. Belterületen a lakosságnál és az intézményeknél keletkező települési szilárd hulladékot zsákokba, a tömblakásos városrészen pedig kukákba gyűjtik. Külterületen a lakók a hulladékot egyénileg szállítják el az átrakó állomásra.

Mórahalom csatlakozott az ISPA projekt keretében megvalósuló Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez. A Program keretében 2007. 06. 27-én megtörtént a Szeged, Sándorfalvi úti Regionális Hulladéklerakó Telep átadása, ahova Mórahalom hulladéka is kerül. Az ISPA program folytatására 2009-ben 33 település részvételével létrejött a Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás (DHGT).

Miután a nem megfelelően létesített volt városi hulladéklerakót (a Röszei úttól kb. 2000 méterre délre) bezárták, majd megkezdődött annak helyben történő rekultivációja. A rekultiváció során a lerakott hulladékot a helyszínen áthalmazták, vagyis kisebb területre rendezték, felszínét tömörítették, ezáltal a rekultivációs réteget ezen a kisebb területen készítették el. Végleges záróréteget alakítottak ki, melynek az a célja, hogy megakadályozza a csapadékvíz bejutását a hulladéktestbe, illetve a csurgalékvíz képződését és a környezetbe való kijutását.

A rekultiváció során és után a talajvíz minőségét folyamatosan ellenőrzik, hiszen a természetes vízbázis védelme az egyik legfontosabb feladat. A cél az, hogy az érintett területek a rekultiváció után ugyanolyanok legyenek, mint előtte voltak.

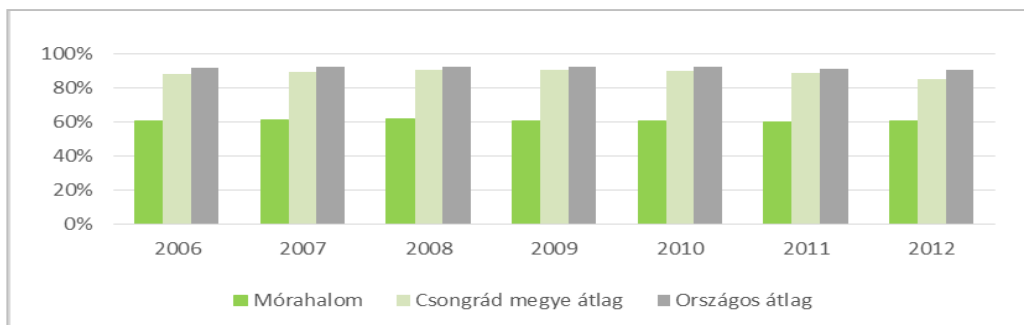
Tervezett projekt:

A házhoz menő gyűjtéshez szállító járműpark fejlesztése, gyűjtőjáratok optimalizálása érdekében informatikai rendszer kiépítése és a hulladékgyűjtő edények chip-es rendszer egyedi mérésazonosító ellátása. Új gyűjtőedények beszerzése a szelektív hulladékgyűjtés további megvalósítása érdekében. A szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítése érdekében propaganda és kampányok szervezése.

Közszolgáltató

A településen képződő kommunális és települési folyékony hulladékot a Móraép NKft. gyűjti és kezeli. Mivel a hulladék nem kerül lerakásra, így nem keletkezik bűzhatás.

27. ábra - Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya

Forrás: KSH, Területi statisztika

Szelektív hulladékgyűjtés

Szelektív hulladékgyűjtés: A háztartásokban képződő műanyag papír és fém hulladékok elkülönített gyűjtése zsákokban történik. A szolgáltató Móraép Nkft. a hét meghatározott napján összegyűjti a kommunális hulladékot, majd a hét másik napján külön járat gyűjti a zsákos szelektíven gyűjtött hulladékot, amely utóválogatásra a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. válogatóművébe kerül. Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya 2013-ban 60,6 %. A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya 2013-ban 7,8 %.

Mórahalmon a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésre került, jelenleg 3 működő sziget van, a begyűjtött üveg, papír és műanyag hulladékokat a Móraép Nkft. szállítja el az átrakóra.

Mórahalom területén a 081/17 hrsz.-on működő hulladékudvar átrakó állomássá történő átminősítése 2007-ben megtörtént, tulajdonosa az Önkormányzat, üzemeltetője a Móraép Nkft. Az átrakó állomás területén lehetőség van a papír és karton, üveg, textíliák, műanyagok, fémek, egyéb települési hulladékok (ideértve a kevert települési hulladékot is), illetve a lom hulladék elkülönített gyűjtésére is 24 m³-es tömörítő konténerekben. A begyűjtött hulladékokat a Szegedi Környezetgazdálkodási NKft. a sándorfalvi úti telepére szállítja el.

A lakosságtól begyűjtött csomagolási hulladékokat a Szegedi Környezetgazdálkodási NKft., a Csongrád Megyei Településtisztasági Kft. és a Móraép Nkft. szállítja el a Sándorfalvi úti lerakó telepre, ahol a hulladék válogatásra kerül.

Minden településen és a városban is található elemgyűjtő edényzet, melyek a legtöbb esetben az általános iskola és a boltok területén lettek kihelyezve.

Állati eredetű hulladékok

A 081/17 hrsz.-on működő hulladékudvar átrakó állomássá történő átminősítése 2007-ben megtörtént, tulajdonosa az Önkormányzat, üzemeltetője a Móraép Nkft. Az átrakó állomáson (05-AH-001 számon regisztrált) állati hulladékgyűjtő/gyepmesteri telep kezdte meg működését. Az állati eredetű veszélyes hulladékokat az ATEV Zrt. gyűjti be és szállítja a hódmezővásárhelyi telepére. A város területén elhullott haszon- és kedvtelésből tartott állatok elhelyezése is kizárólag a dögudvarban történik. dögkút nem lett kialakítva.

Folyékony hulladék

A nem közművel gyűjtött (szippantott szennyvíz) települési folyékony hulladékot a Móraép Nkft. gyűjti, majd azt az Alföldvíz Zrt. által üzemeltetett szennyvízlerakóba helyezi. A kommunális szennyvíz tisztítását az Alföldvíz Zrt. végzi.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

A település építészeti arculatát jellemzően a 60-as, 70-es évek típusházai határozzák meg. Kivétel ez alól a központi magot és annak nyúlványát képező területek, mely a Szeged - Alsótanya központ későbbi „városkezdeményét” jelzik. A település szerkezetét két tényező együttese alakította ki. Az egyik a természetes táj ÉNy - DK - i irányú (a fő szélirányokhoz alkalmazkodó) formakincse (dombvonulatok, mélyedések), a másik a telepített településekre jellemző rácshálós (É-D-i, Ny-K-i) utcahálózat. A város mai arculatát döntően az utóbbi határozza meg. Hátrányos, hogy a későbbi építkezések (kis és nagy beruházások) sem adtak a településnek jellegzetes, egyéni arculatot, így hiányoznak az építészeti palettáról a tipizálttól elütő markánsabban megjelenő épületegyüttesek, melyek erőteljesebben határozhatják meg az idegenek, de az itt élők számára is a városképről alkotott impressziót.

Rendszeresen problémát jelentenek az illegális hulladéklerakók, melyek potenciális veszélyt jelentenek a környezeti elemekre és vizuális konfliktust is okoznak. Sajnos ez a település külterületén állandó jelleggel visszatérő probléma. Amíg egy illegális hulladéklerakó felszámolásra kerül, addig másik kettő „képződik”. A megelőzés csak tudatformálással képzelhető el.

A Szolnoki Bányakapitányság engedélyei alapján homokbánya működik/működött a város közigazgatási területén belül, melyek szintén okozhat vizuális környezetterhelést.

Fontos, minden településre jellemző feladat az utcafásítások elvégzése, a meglévő fasorok megújítása, a fák pótlása, kiemelt fasorok telepítése. A gondozott parkok telepítésének a helyi adottságok (homokos talaj, kevesebb csapadék, stb.) nem kedveznek, ennek ellenére szükséges megtalálni azt a növényborítást és funkciót, amellyel újabb közösségi tereket lehetne kialakítani.

1.17.8 Árvízvédelem

A város a Tisza mértékadó árvízszintje fölött helyezkedik el, így árvízveszély nem fenyegeti.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A város és környéke jelentős szénhidrogén készletekkel rendelkezik, aminek következtében a településen is folyik kitermelés, és a területen keresztülhaladnak termékvezetékek. Mindezek közvetlen veszélyforrást ugyan nem jelentenek, de üzemi balesetek, meghibásodások, vezetékronválások, üzemzavarok esetén környezet- és katasztrófavédelmi intézkedéseket kell foganatosítani, összhangban a Polgári- és Katasztrófavédelem terveivel. A vezetékronválás valós veszélyéből fakadó környezeti problémára „jó” példa a 2001 nyarán történt szennyezés. 2001. június 25.-én érkezett bejelentés az ATIKÖFE-hez. Az Algyő-Ásotthalom nyerskondenzátum vezetéken történt vezetékmegefúrás. Az így elszennyezett talajfelület kb. 750 m² volt. A szennyezés mind a talajt, mind a talajvizet szennyezte.

Számottevő különbség figyelhető meg a bel- és a külterület környezeti viszonyaiban. Ez részben magyarázható a két terület korösszetételének és gazdasági hátterének különbségével, azonban az is sejthető, hogy a külterületen élők kevésbé fogékonyak a környezeti problémák iránt, kevesebb jelentőséget tulajdonítanak azoknak, de vélhetően kevésbé is lettek „megcélözva” ezekkel a kérdésekkel.

A településen a zöldfelületek növelése, illetve a meglévő zöldterületek minőségének javítása, a zaj- és porszennyezés csökkentése mellett pedig a levegő tisztaságának növelése a cél. A fejlesztés keretében elsősorban út menti fasorok létesítése szükséges, a felújítás keretében pedig meglévő parkok és erdők felülvizsgálat utáni minőségjavítása a feladat. Mind a felújítást, mind a fejlesztést egy hosszú távú koncepció alapján kell végezni, a városközpontból indulva az egész belterületet érintő, átfogó program keretében. Problémát okoz az öregedő fák, az utcai gyümölcsfák magas aránya, valamint az elmúlt évtizedekben vezeték alá ültetett erős növényű fák. Ez tervszerű és folyamatos fasorváltásokat tesz szükségessé a következő években.

A közlekedésből származó szilárd szennyezőanyag kibocsátását csökkenteni szükséges a kedvezőbb levegőminőségi állapot elérése érdekében. Továbbra is fokozott figyelmet kell szentelni a parlagfű és más allergén gyomnövények elleni védekezésnek a közterületeken a mentesítés megszervezésével, a magánterületeken a megfelelő védekezés kikényszerítésével.

A város állandó növényborítottsággal nem bíró homokos textúrájú területein tervszerűen telepített erdősávokkal mérsékelni kell a szél okozta talajpusztulás (defláció) mértékét.

A város belterületén lévő parkok, virágágyások talajának szerves anyagpótlását folyamatosan biztosítani szükséges.

A környezeti veszélyek közül az aszályhajlam fokozódása kiemelten érinti a talajokat. A talaj állapota szempontjából kiemelt kockázati tényezőt jelent a szerves- és műtrágyák alkalmazása is. A legjelentősebb káros hatások az állattartó telepek, az üzemanyagtöltő állomások, ipari tevékenységek, illegális hulladéklerakók területén jelentkeznek.

A Nagyszéksós-tói ideiglenes belvíztározót a természetes morfológiai adottságok felhasználásával alakították ki. A területén jelenleg kiemelten védett természeti értékeket tartanak nyilván. Átfolyásos jelleggel működik, több esetben okozott konfliktust a tározó előürítése a természetvédelmi igényekkel kapcsolatban.

1.18 Katasztrófavédelem

1.18.1 Építésföldtani korlátok

Geológiai veszélyeztetettség a felmentési területen nem ismert. Az éghajlat és terep adottságai az átföldi viszonyokra jellemzőek, nem mutatnak jelentős eltérést az átlagos körülményektől.

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok, pincék területei

Olyan természetes vagy mesterséges üreg nem található a településen, amely befolyásolná a területhasználatot. Alábányászottsággal érintett terület nem található Mórahalmon.

Földtani veszélyforrás Mórahalmon vonatkozóan a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal nyilvántartásában nem szerepel.

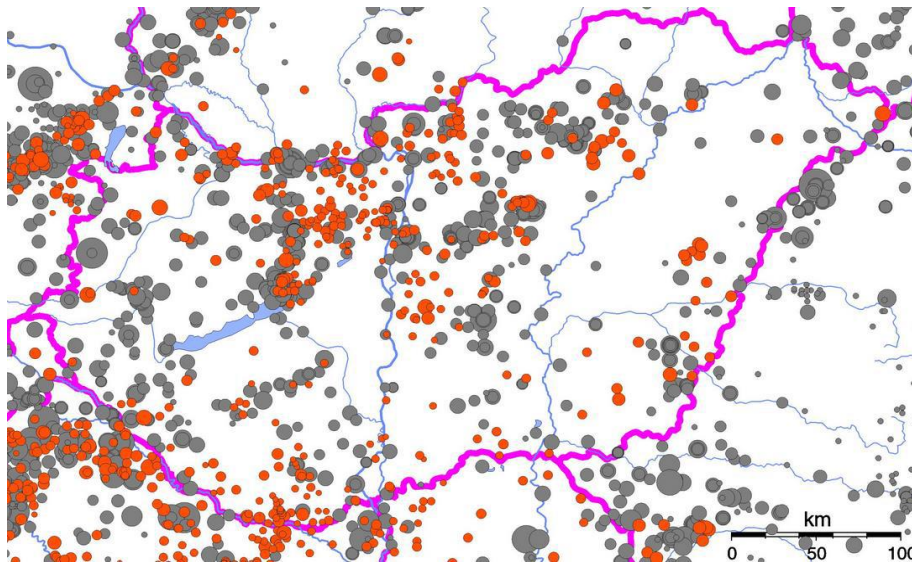
1.18.1.2 Csúszás, süllyedésveszélyes területek

A városban nincsen csúszás, süllyedésveszélyes terület.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területek

Magyarországon évente átlagosan 100-120 kisebb földrengés van, mely a lakosság részéről nem érzékelhető. Kb. évente négy-öt olyan földrengés keletkezik, mely az epicentrum környékén már jól érzékelhető, de jelentős károkat nem okoz. Jelentős károkat okozó földrengés 15-20 évente keletkezhet.

40. térkép - A földrengések területi eloszlása Magyarországon

Forrás: foldrenges.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=94:magyarorszag-foeldrenges-veszelyeztetettsége&catid=5:geofizika&Itemid=7

Legutóbbi érzhető rengések:

2015.01.01 Cserhátsurány-Nógrádmargal,

2014.08.03 Cserhátsurány

2014.06.04 Bükk hegység

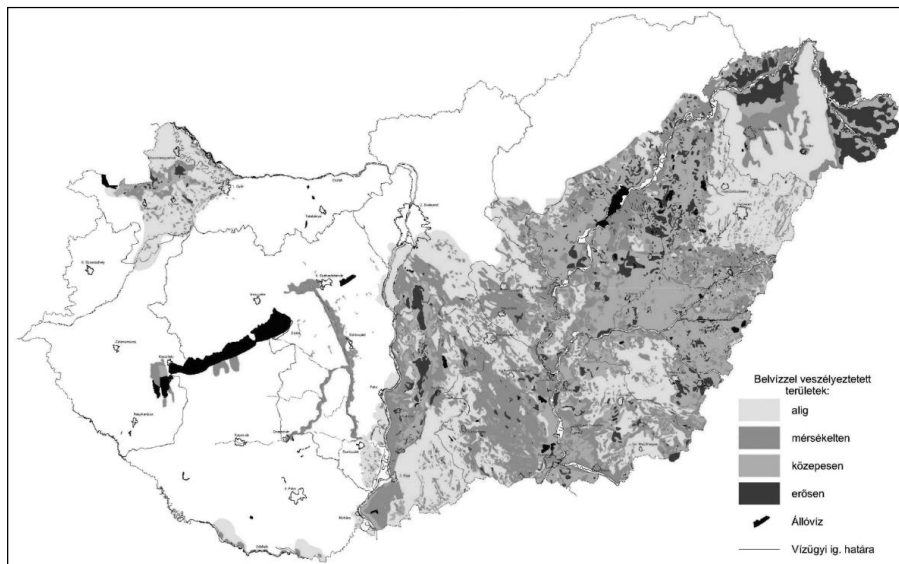
A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elkészítette az Országos Felszínmozgás Kataszter digitális változatát. A digitális térkép célja, hogy Magyarország felszínmozgásos területeit feltérképezze. Különböző felszínmozgásokat rögzítettek (pl. rétegcsúszást, suvadást, omlást). A felvett és rögzített adatok alapján az Országos Felszínmozgás Kataszter nem tartalmaz adatot a városra. Megállapítható, hogy Mórahalom térsége földrengésnek kevésbé kitett térségek közé tartozik.

1.18.2 Vízzajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet mellékletében Mórahalom nem szerepel.

41. térkép - Magyarország belvíz veszélyeztetettségi térképe

Forrás: A magyarországi belvíz-veszélyeztetettségi térkép elkészítésének szakmai, kutatási megalapozása, BELVÍZ-ÖNFO Projekt (GOP-1.1.1-2008), www.belvizinfo.hu

1.18.2.2 Belvízveszélyes terület

Rendszeresen belvízjárta övezet található a belterületől délre. Ez jellemzően nem a tanyás területeken idéznek elő súlyosabb eseteket, mert a tanyákat a magasabb terepvonalatokra volt szokás telepíteni.

2010-ben adták át Mórahalomban a 171 millió forintnyi uniós pénzből finanszírozott csapadék- és belvív-elvezetési infrastruktúrát. A komoly vízvezetési problémával küszködő településen olyan komplex rendszert hoztak létre, amely nem csupán a fölösleges vizet vezeti el, de a Nagyszéksós-tó tározó rekonstrukciója révén lehetővé vált az ottani értékes vizes élőhelyek természetes állapotának fenntartása. Mérséklődnek a belvízkárok, és a tározó vízháztartásának kiegyensúlyozottá válásával növekszik a lakosság élet- és vagyónbiztonsága is.

A most átadott beruházás során felújították a vízvezető rendszert és a várostól délkeletre elhelyezkedő tározót, korszerűsítették a belvív elleni védelemmel összefüggő műtárgyakat. Ennek során több mint 12 ezer méternyi csatornát állítottak helyre és megépültek a még hiányzó

objektumok. A beruházás jelentőségét az árvízvédelem mellett az adja, hogy a Nagyszéksós-tó területén értékes vizes élőhelyek találhatóak, amelyek az egyre gyakoribb és egyre hosszabb vízhiányos, aszályos időszakokban veszélybe kerültek. A vizes élőhelyek természetes állapotának fenntartása és a pusztulás megállítása érdekében a szükséges vízpótlás – a természetes vízpótlás mellett – Mórahalom kellően tisztított szennyvizének újrahaznosításával oldódott meg, e célból egy új nyomócső épült és 121 hektáron új vizes élőhelyet is kialakítottak. Ettől függetlenül a város külterületén, nagy mennyiségű csapadék esetén továbbra is komoly gondot okoz a belvív, jelentős károkat okozva a mezőgazdaság számára.

1.18.2.3 Mély fekvésű területek

A Nagyszéksós-tó és Szegedi út között, valamint a Tanaszi semlyéktől ÉNY-ra található mély fekvésű rész.

1.18.2.4 Árvíz és belvízvédelem

A 1.18.2.1 pont szerint a településen árvíz kockázat nem jelentkezik.

Mórahalom, a város bel- és külterületén a csapadék okozta belvízveszély elkerülése érdekében az elmúlt években a következő feladatokat végezte el: a csapadékvíz-elvezető rendszer karbantartása, felújítása, új szakaszok létrehozása, a véstározók és befogadók zavartalan működésének megteremtése. A munkálatok gyors és szakszerű elvégzéséhez szükséges gépek és berendezések beszerzése.

Mórahalom közigazgatási területe a 39. számú Gyálai belvízrendszer 39/2. számú Széksóstói belvízöblözetében, az Alsó-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság 1. számú Algyő–Tápé–Gyála–Köröseri belvízvédelmi szakaszának 7. számú Mórahalmi őrzésében helyezkedik el.

További részletek, releváns projektek a Csapadékelvezetés résznél a 1.16.1.2 pontban található.

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

1.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Kedvezőtlen morfológiai adottság (pl. lejtés, falszakadás) Mórahalom területén nincs.

1.18.3.2 Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

Mórahalmon mélységi, magassági, valamint tevékenységből eredő korlátozások nincsenek.

1.18.3.3 Ipari veszélyforrások

Egy küszöbérték alatti veszélyes üzem található a nyilvántartás szerint: MOL Nyrt. Ásotthalom – Észak gyűjtőállomás (6782, Mórahalom külterület 0284/49/)

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

A város területén az alábbi bányatelek találhatóak:

- Homok bányatelek – Mórahalom I., Mórahalom II. és Mórahalom IV.;
- Szénhidrogén bányatelek – Mórahalom II. és Mórahalom III.;

Kutatási területek, ill. azokkal összefüggő határozatok a város közigazgatási területére vonatkozólag:

- A Szolnoki Bányakapitányság kutatási jogot adományoz a MÓRAÚT Kft. (6782 Mórahalom, Röszei út 44.) részére Mórahalom 0319/38 hrsz.-ú területre (SZBK/3939-2/2012.) - Jogerős: 2013. 01. 05-től.
- A Szolnoki Bányakapitányság a MÓRAÚT Kft. (6782 Mórahalom, Röszei út 44.) által benyújtott kérelemre bányatelket állapított meg (SZBK/122-10/2014.) - Jogerős: 2014. márc. 25.
- A Szolnoki Bányakapitányság (továbbiakban: Bányakapitányság) a RG-MOBIL Kft. (1034 Budapest, Bécsi út 163. IV/15. adószáma:24234030-2-41) kérelmére a „Mórahalom II.-homok” védnevű bányatelekben megnyilvánuló bányászati jog, Aranyhomok Trans Kft.-ről (6782 Mórahalom, Röszei út 36., adószáma: 23002852-2-06) az Átvevőre történő átruházásához hozzájárult (SZBK/1621-4/2013.) - Jogerős: 2013. augusztus 14.
- A Szolnoki Bányakapitányság (továbbiakban: Bányakapitányság) a DÉLÚT Építő és Bányászati Kft. (6750 Algyó, Kastélykert u. 171.; továbbiakban: Bányavállalkozó) a „Mórahalom I.-homok” védnevű bányatelek tekintetében, a tervtérképen lehatárolt bányüzemre beterjesztett műszaki üzemi terv (MÜT) kérelmét és mellékleteit felülvizsgálta, és jóváhagyta (SZBK/1689-9/2013.) - Jogerős: 2013. október 8.
- A Szolnoki Bányakapitányság a RG-MOBIL KFT. (1095 Budapest, Boráros tér 7. I. lház 3. em. 3. adószáma: 24234030-2-43, továbbiakban: Bányavállalkozó), mint a „Mórahalom II.- homok” védnevű bányatelek jogosítottjának kérelmére, a Fővárosi Törvényszék Cégbírósága által a cégnyilvántartásba bevezetett adatok alapján a Bányavállalkozó székhelyének változását a bányatelek nyilvántartásban átvezette (SZBK/2397-2/2013.) - Jogerős: 2013. október 14.
- A Szolnoki Bányakapitányság (továbbiakban: Bányakapitányság) hivatalból indult eljárás során az RG-Mobil Kft. (1095 Budapest, Boráros tér 7. I. lház 3. em. 3., továbbiakban: Kft.) tárgyi ügyében az alábbiak szerint döntött:
 1. A Bányakapitányság a Kft.-t eltiltja a „Mórahalom II.-homok” bányatelken folytatott szabálytalan bányászati tevékenység végzésétől, fellebbezésre való tekintet nélküli végrehajtás elrendelése mellett.
 2. A Bányakapitányság elmarasztalja és figyelmezteti a Kft.-t a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 41. § (3) a) bekezdésben meghatározott szabálytalan bányászati tevékenység végzése miatt azzal, hogy amennyiben a jogsértést a Kft. bármely területen megismétli, úgy a bányafelügyelet nem tekinthet el az ismételt jogsértés elkövetése miatt a bányászati bírság kiszabásától (SZBK/2534-10/2013.) - Jogerős: 2014. február 25.
- Szolnoki Bányakapitányság (továbbiakban: Bányakapitányság) az Aranyhomok Trans Kft. (6782 Mórahalom, Röszei út 36.; Adószám: 23002852-2-06; továbbiakban: Bányavállalkozó) által benyújtott kérelemre indult eljárásában a „Mórahalom II.-homok” védnevű bányatelek tekintetében, a tervtérképen lehatárolt bányüzemre beterjesztett kitermelési műszaki üzemi terv (MÜT) kérelmét és mellékleteit felülvizsgálta, és jóváhagyta (SZBK/3951-13/2012.) - Határozat jogerős: 2013. március 19.

2015. január elején kezdett el szénhidrogének után kutatni a Mol Mórahalom közelében a tanyavilágban, az úgynevezett rezegtetéses módszerrel. A vibrátorok rezgéseket bocsátanak a földfelszín alá, amelyek hullámként terjednek a mélyben, a különböző rétegek határaitól visszaverődnek, majd visszatörnek a föld felszínére. A talajba leszúrt geofonok, érzékelők – amelyeket kábelek kötnek össze – gyűjtik az adatokat: ezek beérkeznek a műszerkocsiba, az „agyba”. A vibrátorok a mocsaras részeket, az erdőket és a Natura2000-hez tartozó földeket leszámítva szinte minden négyzetmétert megrezegtetnek a tanyavilágban.

A rezegtetés, más néven vibrálás a szénhidrogén-kutatás első állomása, utána közel egy évig tart az adatok feldolgozása. Csak ezután születethet olyan döntés, hogy érdemes-e tovább folytatni a munkát. Ha van olyan képződmény a föld alatt, ami tartalmazhat szénhidrogéneket, akkor próbafúrások következnek, és ha azoknak is pozitív az eredménye, jöhet a kitermelés. Általában beletelik 2-3 évbe, mire idáig eljut a folyamat. A Szegedi-medence Nyugat nevű terület az előzetes adatok szerint mintegy 25 millió hordónyi szénhidrogént, főleg olajat rejtő lelőhely. A Mol a szénhidrogén-kutatási és -termelési koncessziót 2014-ben nyerte el.

Szeged határában, Algyőn a 60-as évek közepe óta termelnek ki kőolajat, s noha a mezők már öregnek számítanak, még mindig az 500 ezer tonnás éves hazai kőolajtermelés felét adják. Az ország kőolajellátásához szükséges mennyiség 10 százalékát ebből a régióból hozzák fel.

A Mol Nyrt., valamint a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM) 2014 júniusában írta alá a szénhidrogén kutatására, feltárására és kitermelésére jogosító, 20 évre szóló koncessziós szerződést a Szegedi-medence nyugati területére. 2014–2018 között a térségben közel 350 négyzetkilométeren kutatnak. A beruházás költségvetése 5,6 milliárd forint, a becsült kitermelhető szénhidrogénvagyon nagysága 25 millió hordó lehet. Ha a kitermelés elindul, a települések profitálhatnak a helyzetből: iparüzési adó szempontjából ugyanis maga a kút számít telephelynek.

1.20 Városi klíma

A város éghajlati adottságai közül a deflációs problémákban az igen szélsőséges csapadékmennyiség (sokéves és éven belüli nagy ingadozás) játszik meghatározó szerepet. Sorrendben az É-i, ÉNy-i és DK-i a három leggyakoribb szélirány, az átlagos szélesség megközelíti a 3 m/s-ot. A mérsékelt meleg-száraz, szeles időjárás a szálló por képződésének optimális közege.

A vízrajzi adottságok, vagyis az a tény, hogy a város száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos területen fekszik, felerősíti a klimatikus adottságok levegőminőségre gyakorolt hatását. Levegőtisztaság-védelmi szempontból meghatározó a mező-, erdő-, illetve zöldfelület gazdálkodás.

A városi klíma alakulásában elsőrendű szerepe van a városi térség energiaforgalmának. A természetes felszíneknél ez hosszabb idő alatt kiegyenlített, de a város beépített területein a párologtató felszínekkel (növényzet, vízfelületek) szemben a burkolt, beépített felületek túlsúlya jellemző, amelyek a fűtés, kisugárzás, visszaverődés révén juttatnak többlet hőmennyiséget a környezetbe. Ezért kell fokozott figyelmet fordítani a beépítettség mértékre és módjára, a zöldfelületi arányokra, a biológiailag is aktív zöldfelületek, vízfelszínek kialakítására az átszellőzési lehetőségek biztosításához.

A téli időszak hőmérsékletének emelkedése nyomán energia-megtakarítás remélhető a fűtés területén, kevesebb gondot okoz a folyók, tavak jegesedése. A csökkenő hideg telek gyakoriságával, ritkábbak lesznek a tavaszi fagyok, ezáltal kitolódik a tenyészidőszak.

Az éghajlat várható melegedése alkalmazkodásra kényszeríti az Alföld lakosságát. Védelmet nyújthatnak a víztározók, az öntözés kiterjesztése, a melioráció, a növényi biodiverzitás növelése, a gyors vágásfordulójú erdőfajták elterjesztése. Az éghajlati övek északra tolódásával, -előrejelzések szerint - ha nem változnak meg a földművelési módszerek, az Alföld elszikeseedik, felsivatagi övezetekre jellemző viszonyok alakulhatnak ki.

Mórahalom nem tagja a Klímabarát Települések Szövetségének.

2 Helyzetelemző munkarész

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatások összevetése

■ Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák

A városra a természetes fogyás jellemző, melyet a bevándorlás olyan mértékben ellensúlyoz, hogy a város népessége folyamatosan növekszik. Jelentős aránynövekedés a 40-59 éves korosztály esetében figyelhető meg, a 20-29 éves korosztály arányának csökkenése kismértékű növekedésbe fordult át 2014-ben, míg a 60 év felettek aránya csökkenő tendenciát mutat, így a város eltartottsági rátája is csökkenő értéket mutat.

Habár Mórahalom az országhatár közelében fekszik a nemzetiségek aránya nem éri el a 2 %-ot a teljes lakossághoz viszonyítva. A cigány, román és a szerb a három jellemző nemzetiség.

A város lakosságának iskolai végzettségében jelentős pozitív irányú változások figyelhetők meg. A legnagyobb arányú növekedés az érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők arányában figyelhető meg a két népszámlálás között eltelt időszakban, de a felsőfokú végzettségűek aránya is jelentősen nőtt.

A munkanélküliek aránya a városban az országos átlaghoz képest rendkívül alacsony. A lakosság országos és megyei átlagot meghaladó aránya dolgozik a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban. A településről naponta ingázók aránya közel 40 %, arányuk évről évre nő. Többségük Szegedre jár dolgozni. Ugyanakkor az is igaz, hogy a településre bejárók 40 %-a pont Szegedről érkezik. Az ingázók nagy száma jelentős terhet ró a közlekedési hálózatra, valamint a tömegközlekedés fejlesztését is szükségessé teszi.

A demográfiai tendenciák pozitív hatással vannak az intézményrendszerre, mivel a fiatalok aránya az oktatási intézmények megfelelő kapacitáskihasználtságát vetíti elő.

■ Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztő erő

Mórahalom gazdag történelmi hagyományokkal, aktív kulturális élettel rendelkező város, a megrendezésre kerülő színes programok nem csak a város lakosságát mozgósítják, hanem az ide érkező turisták érdeklődését is felkeltik. A városban nagyszámú civil szervezet működik, amely erős társadalmi kohézióra utal. Ezen szervezetek aktív működésükkel hatékonyan tudják támogatni az önkormányzat tevékenységét. Az egyesületek és alapítványok mellett az egyház is fontos szerepet játszik a város életében, többek között a Szeged-Csanádi Egyházmegye fenntartásában általános iskola működik.

A civil szervezetek aktív működése egyértelműen pozitív hatást gyakorol a társadalmi kohézióra, azonban mivel az önkormányzat anyagi támogatást is nyújt ezen szervezetek számára, így az önkormányzati gazdálkodásra ilyen módon negatívan hat.

■ Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés

Mórahalom a járás központjaként a Mórahalmi járás települései számára is biztosítja az alapfokú közszolgáltatási funkciókat. A városban a közszolgáltatások és a városüzemeltetési feladatok megoldottak, azonban a város a kötelező feladatain kívül számos további feladatot is ellát (pl. a

gyógyfürdő üzemeltetési feladatait, egyéb turisztikai projektek koordinálását, sportlétesítmények üzemeltetését). Ezen önként vállalt feladatok bár az önkormányzat költségvetését terhelik, azonban nagyban hozzájárulnak egy élhető város megteremtéséhez, ezáltal a lakosság igényeinek kielégítéséhez, közvetve pedig a népességszám növekedéséhez.

Bár az önkormányzati intézmények megfelelő színvonalú működtetése pozitívan hat a demográfiai viszonyokra, tovább erősíti a jelenleg is pozitív vándorlási egyenleget, azonban ezen intézmények fenntartása az önkormányzat költségvetésére jelentős hatással van.

■ Gazdasági szerkezet és dinamika

A városban a működő vállalkozások száma folyamatosan növekedett, 2010-ben elérte csúcspontját, azóta viszont lassú, de folyamatos csökkenés figyelhető meg. A város népességszámához viszonyítva a megyei átlaghoz képest alacsony a vállalkozások száma, viszont értéktermelő képességük gyors ütemben nőtt 2007 óta.

Mórahalom természeti adottságai miatt az aktív keresők nagy része a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedik, valamint az iparban foglalkoztatottak jelentős része is a mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipari tevékenységet folytat. Az országos tendenciával összhangban azonban folyamatosan növekszik a szolgáltatói, kereskedelmi szférában dolgozók száma.

A településen élők jelentős része ingázik naponta, amelynek fő célpontja a megyeszékhely, azonban az ingázók többsége szívesebben vállalna munkát lakóhelyén. A fenti okok miatt hozták létre 1997-ben a móraalmi Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkot. A terület Csongrád megyében elsőként kapott ipari park címet, bizonyítva ezzel Mórahalom innovációs potenciálját. Az ipari parkon belül egy inkubációs centrum (iroda és üzemcsarnok) is várja az induló vállalkozásokat. Az ipari parkon belül valósultak meg a legnagyobb munkahelyteremtő beruházások a városban.

A szolgáltatási ágazaton belül a legtöbb vállalkozás a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás alágazatban tevékenykedik, mivel a gyógyfürdő okán a turizmus fontos szerepet tölt be a város gazdasági életében. Az idegenforgalomból származó önkormányzati bevételek nagysága országos szinten is kiemelkedő. A város TDM szervezetének elsődleges feladata, hogy a városhoz méltó, nemzetközi szinten is vonzó turisztikai arculatot alakítson ki, mely turisztikailag vonzóvá teszi a desztinációt.

Mórahalom városában alapvetően két gazdasági ágazat fejlődik intenzíven, ez pedig az ipar és a turizmus. Mindkét ágazat fejlődése pozitívan és negatívan is hat az önkormányzati gazdálkodásra, mivel a helyi adóbevételek növekedését generálja, azonban negatívan hat a belterületi utak állapotára a növekvő közúti forgalom miatt, növelve ezzel az infrastruktúra fenntartási, üzemeltetési költségét. A fentiek mellett a két gazdasági ágazat fejlődése egymásra is hatással van, ugyanis a növekvő ipari fejlődés növekvő kamionforgalommal is jár, amely egyértelműen rontja a kisvárosi jelleget turisztikai szempontból.

■ Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodása

Az önkormányzat helyi adóbevételeinek jelentős részét az iparüzési adó és az idegenforgalmi adó bevételek jelentik. Mindkét adónem esetében folyamatos növekedés figyelhető meg az utóbbi években. Bár arányaiban sokkal jelentősebb az egy főre jutó iparüzési adó bevétel, azonban az idegenforgalmi adó bevételek jóval dinamikusabb ütemben növekednek.

Az adóbevételek jelentős hatással vannak az önkormányzat gazdálkodására, ezáltal közvetve pozitívan hatnak az önkormányzati intézményekre, a zöldterületek karbantartására vagy a civil szervezetek támogatására, befolyásolva ezzel a város népességmegtartó képességét is.

■ Táj és természeti adottságok, Zöldfelületek

Mórahalom külterületének 57 %-án a szántóföldi növénytermesztés a jellemző, ami az ökológiai adottságoknak megfelelően, a napfény és hőigényes, kertészeti kultúráknak kedvez. Jellemző a szabadföldi zöldségtermesztés, kisebb jelentőségű a kapás növények termesztése. Ma a tanyán élők intenzív állattartással, fűtött fóliás primőrzöldecségek, gyümölcs- és paradicsom termesztésével foglalkoznak, valamint jelentős a paprika termesztés is.

Az éghajlati adottságok azonban nem kizárólag a növénytermesztésnek kedveznek, hanem a napenergia hasznosítás területén is lehetőséget biztosítanak a további fejlesztésekre, ezzel összhangban a városnak konkrét elképzelései vannak egy napelem-park létrehozásáról, amely az önkormányzati fenntartású intézmények üzemeltetésére is kedvező hatással lenne, pozitívan befolyásolva az önkormányzati gazdálkodást.

A gyepgazdálkodás, több évszázados múltra tekint vissza. A termőterületek mintegy ötöde ma is gyepfelület, ami a védett természeti területek nagyságrendjén is lemérhető. Feltűnően alacsony (4 %) a külterület erdőszültsége.

A központi belterület folyamatosan növekszik, teret engedve a lakóterületi, turisztikai, rekreációs és gazdasági fejlesztési elképzeléseknek.

A település nagy gondot fordít a városba érkezők fogadására. Gondozott, virágos zöldecsávok, növényekkel sűrűn telepített városközpont várja az ide érkezőket. A zöldecsávok nagy része a Bajai úttól északra lévő városrészben található, és a további mennyiségi, valamint minőségi fejlesztés is ezen a területen várható.

A közösségi terek, közparkok a lakosok életminőségét javítják, így a funkció hiányos városrészek ez irányú fejlesztése fontos a város népességmegtartó és -vonzó képességének növelése érdekében. A megfelelő minőségű és mennyiségű zöldecsávok pozitívan hatnak a levegő minőségére, az élhető városi környezet kialakítására és közvetett módon a gazdaságra, kiemelten a turizmusra, azonban a tervezett gazdasági fejlesztések sok esetben negatívan hatnak a városi zöldecsávok további növekedésére.

A közterek, parkok üzemeltetése, fenntartása komoly terhet ró az önkormányzati gazdálkodásra, azonban a fenti pozitív hatások ellensúlyozzák a negatív hatásokat.

■ Épített környezet

Mórahalom város lendületes fejlődése mellett fontos feladat az épített környezet megőrzése, egy élhető településszerkezet kialakítása, mivel a rendezett épített környezet pozitív hatással van a társadalmi kohézióra és a turizmusra egyaránt.

A városközpontban lévő fürdő szétfeszíti a kereteit, nem tud bővülni, számos tervezett funkciót nem tudnak ott elhelyezni. Konfliktus alakult ki a fürdő környékén lévő kereskedelmi egységek és a város között a parkolóhelyek hiánya miatt. Megoldás lehet a termálfalu fejlesztése, a fürdő élmény- és egyéb szórakoztató funkcióinak kitelepítése. A gyógyhelyé nyilvánítás pozitív elbírálása esetén a gyógyászati funkciók és az egyéb fürdőfunkciók elkülöníthetők lennének a központi rész és a termálfalu között. A tömegközlekedési kapcsolatok biztosítása, fejlesztése ehhez elengedhetetlenül szükséges lenne.

Probléma lehet még a helyi védelem alá eső, értékes épületek sorsa, melyek sok esetben gátat szabhatnak a fejlesztéseknek, valamint fenntartásuk negatívan hat az önkormányzati gazdálkodásra.

Az ipari park nem különül el markánsan a központi és lakófunkcióktól, „összefolyik” a környező lakó és vegyes területekkel. A településközpont vegyes övezetbe sorolt, Városháza és ipari park között lévő barnamezős területei szintén útjában állnak a város fejlődésének.

Mórahalom Szeged tanyavilágából nőtte ki magát térségközponti várossá, ezért építészeti értékeinek java része a tanyai gazdálkodással függ össze. Kedvező jelenség a régi tanyák és gazdasági épületek átalakulása a mai igényekhez alkalmazkodó új funkcióra, megtartva eredeti külső megjelenésüket (pl. Borház). A városközpontban e mellett megtalálhatók a parasztpolgári építészeti 80-100 évre visszatekintő épületei, sőt épületsorai, amik a városlakók önértékelése és identitás-tudata szempontjából megőrzendők, pozitívan befolyásolva ezzel a társadalmi kohéziót és a város népességmegtartó képességét, tovább növelve a már jelenleg is pozitív bevándorlási tendenciát.

■ Közlekedési hálózat és minősége

A legfontosabb közlekedés hálózati elem az 55. sz. főút. A főút elkerülő szakaszának megépítése új helyzetet teremt, mely révén újra lehet értékelni, gondolni a jelenlegi belterületi kialakítást, különös tekintettel a központban sűrűsödő városi, térségi központi funkciókra. Az elkerülő út megépítésével az 55. sz. főút északi kapuja a Zákányszéki út lesz, melynek forgalma már jelenleg is zavarja a Millenniumi sétány mentén lévő városi, intézményi funkciókat, további negatív hatása lesz a turizmusra, mivel a legfontosabb turisztikai látnivalók ezen az útvonalon érhetőek el.

A település déli szélén lévő ipari park gazdasági feltárása a déli iránytól eltekintve jelenleg csak a belvároson keresztül megoldott. Ez hosszútávon zavarni fogja a központ működését, ezért olyan lehetőséget kell keresni, hogy a központot elkerülve, a lehető legkisebb zavarással ériék el az áruszállító járművek a gazdasági területet.

A járási központi szerep megköveteli, hogy a környező településekről a lehető legkönnyebben lehessen elérni a központot. Ruzsa jelenlegi elérhetőségéhez képest az új összekötő út 6 km-rel rövidebb utat jelentene, egyben a környező tanyák feltárása is javulna.

A tervezett új határátkelőhely megvalósítása szükségessé teheti az 55124. j. bekötő úttól a közúti kapcsolat megteremtését. A tanyák lakóinak bekapcsolása a városi életbe, illetve a kiszolgáló intézményeik megfelelő elérhetőségének biztosítása megköveteli a külterületi önkormányzati utak megfelelő karbantartását és fejlesztését.

A településközpont erősödése, növekedése és általában a város fejlődése szükségessé teszi az országos utak mentén a városi élet igényeinek kiszolgálását: új személygépjármű és autóbussz parkolók, gyalogos-kerékpáros átvezetések, csomópontok és nem utolsó sorban a megfelelő gyalogos felületek kiépítését. A kedvező utazási szokásokra építve a távolsági autóbussz közlekedés szolgáltatási színvonalát javítani kell, az igényeknek megfelelően.

A kerékpározás a településen belül a közlekedés legfontosabb helyváltoztatási módja. A kerékpárút hálózat az országos utak belterületi szakaszai mentén teljes egészében kiépült.

■ Közművek és energia

A város vízellátásának biztosítására az Önkormányzat tulajdonát képező három kút szolgál. A kitermelt víz minősége két minősítési szempontból (arzén, ammónium) már nem felel meg a követelményeknek, ezért a város csatlakozott a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programhoz és 10 település részvételével létrehozták a Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást.

A villamos energia ellátás a külterületeken korszerűtlen.

Mórahalom teljes belterülete földgázzal ellátott, a külterületi tanyák gázellátása tartályos gázzal biztosított.

A város számos közintézményének energetikai korszerűsítése megvalósult, valamint kiépült a városban egy geotermikus kaszkárendszer, jelentősen csökkentve ezzel az önkormányzatra háruló fenntartási, üzemeltetési költségeket.

A megújuló energiaforrások alkalmazása tekintetében jelentős beruházások történtek az előző fejlesztési időszakban, azonban mivel ezen a területen még számos lehetőség áll a város rendelkezésére, így az önkormányzat keresi a további fejlesztési lehetőségeket, tovább csökkentve ezzel az önkormányzati fenntartású intézmények működéséből adódó költségvetési terhet.

A közműhálózat kiépítettsége és minősége közvetlenül befolyásolja a demográfiai folyamatokat, továbbá közvetetten a gazdasági szektorra és a turizmusra is hatással van. További pozitív hatása van a környezetvédelemre, mivel a megfelelő mértékben kiépített szennyvíz-elvezető rendszer csökkenti a környezetterhelést.

■ Környezetvédelem

A területen elvégzett talajminőségi vizsgálatok alapján az itt előforduló talajok foszforral és káliummal gyengén ellátottak, humusztartalmuk alacsony, pH-juk a gyengén lúgos kategóriába tartozik, termőképességük közepesnek mondható.

A város közigazgatási területének mintegy nyolcada erősen, vagy közepesen veszélyeztetett a belvív által, míg a terület jelentős része mérsékelttel veszélyeztetett. A vízgazdálkodási hatásokat tekintve meg kell állapítani, hogy a medertározás hatásterülete csak a Dorozsma-Halasi főcsatorna nyomvonalának néhány 10 méteres körzetére koncentrálódik.

A térségben a légszennyező anyagok kibocsátása terén problémát jelent a külterületi burkolatlan utak magas aránya. A térségben jelentős légszennyezést okoz a szálló- és az ülepedő por, illetve a pollen. További negatívan befolyásoló tényező lehet a magas átmenő forgalom, amely az elkerülő út megépítésével enyhülni fog.

A mórahalmi ipari park dinamikusan fejlődik, ez a fejlődés pozitív hatással van mind az iparüzési adó bevételekre, mind pedig a település munkaerő kínálatára, azonban környezetvédelmi szempontból mindenképpen negatív hatása van.

Mórahalmon a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésre került, de további fejlesztések szükségesek a hulladékgazdálkodás területén.

A települési környezet tisztaságának biztosítása kötelezően ellátandó önkormányzati feladat, azonban ezen feladatok ellátása jelentős terhet ró az önkormányzat gazdálkodására, ugyanakkor a megújuló energiaforrások alkalmazásával jelentősen csökkenthetőek az önkormányzati fenntartású intézmények üzemeltetési költségei, valamint a környezet állapota befolyásolja a társadalmi kohéziót, a település népességmegtartó képességét is.

3 Helyzetértékelő munkarész

3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

3.1.1 A folyamatok értékelése

A Homokhátság központjának számító Mórahalom egy dinamikusan fejlődő kisváros, amely járásközpontként megfelelően látja el szolgáltató funkcióit a járás települései számára.

A járáson belül közepesen erősnek mondható a város foglalkoztatási szerepe, amelyet alátámasztanak az ingázási adatok is, azonban a településről eljárók száma kis mértékben meghaladja a településre bejárók számát, azonban ennek legfontosabb oka az, hogy az eljárók közel 70 %-a a 25 km-re fekvő megyeszékhelyre, Szegedre ingázik napi szinten.

Mórahalom városa az elmúlt időszakban a tudatos fejlesztéseknek és a rendelkezésre álló források hatékony felhasználásának követően a Csongrád megyei járásközpontokhoz képest is jelentős fejlődést ért el, ennek egyik oka az ipari parkban és a mezőgazdaságban végbemenő pozitív folyamatok, másik oka pedig a rendkívül dinamikusan fejlődő turizmus.

A város gazdasági szerkezetében az ipar és a turizmus mellett kiemelkedő szerepe van a mezőgazdálkodásnak, ezen belül a paprika termesztés fejlődik nagymértékben, köszönhetően a helyi kezdeményezéseknek, amelyek összefogják a kis gazdálkodókat, megteremtve számukra egy biztonságos működési hátteret.

A helyi gazdaság erősítése érdekében a város üzleti infrastruktúrájának folyamatos fejlesztésével, valamint az ipari park igény szerinti bővítésével, inkubátorház működtetésével igyekszik támogatni a városban már működő és a betelepülni szándékozó vállalkozásokat. A város már az előző fejlesztési időszakban is számos megújuló energia alkalmazásra irányuló beruházást valósított meg, azonban a jövőben ezt még tovább szeretné erősíteni, törekszik arra, hogy minél több területen ki tudja majd használni a rendelkezésre álló forrásokat.

A fentiek mellett Mórahalom gazdaságában napjainkra meghatározóvá vált a turizmus, ez elsősorban a gyógyfürdőnek, míg másodsorban a színes programkínálatnak köszönhető, valamint annak, hogy a város vezetése ezen attrakciókat tudatosan és összehangoltan, komplex egységként kezelve fejlesztette. Ez a dinamikus fejlődés lehet a háttere annak is, hogy Mórahalom városában a megyei és a megyében található további járásközpontokban tapasztalható tendenciákkal ellentétben pozitív vándorlási egyenleg tapasztalható. A további fejlesztések egyik iránya lehet a gyógyfürdő gyógyászati és turisztikai tevékenységének térbeli elkülönítése, mivel a célcsoport a két felhasználási terület esetében jelentősen különbözik.

A város civil szervezetei jelentős és aktív szerepet töltenek be a helyi társadalom közösségépítésében. A szervezetek száma jelentős, önkormányzattal való kapcsolatuk jó, azonban működésük és aktivitásuk fenntartása, szerepük erősödése nagyban függ az önkormányzat gazdasági erejétől, a számukra biztosított pénzügyi támogatásoktól.

Az önkormányzat gazdálkodására, vagyoni helyzetének alakulására jelentős hatással van a megfelelő hatékonysággal működő intézményrendszer. E tekintetben a város jelentős lépéseket tett, fejlesztéseket hajtott végre az elmúlt években az intézmények energiahatékonysági felújítása, alternatív energiaforrások felhasználásának növelése, a szolgáltatások színvonalának emelése és a racionális működtetés érdekében.

Továbbra is cél az önkormányzati bevételek növelése, a rendszerben rejlő lehetőségek maximális kihasználása, a jó adófizetési morál megőrzése. Az előzetes adatok alapján prognosztizálható,

hogy az idegenforgalmi adó bevételek jelentős mértékben tovább növekednek a vendégéjszakák növekedésével összhangban.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés

Az alábbiakban tematikus bontásban csoportosításra kerülnek Mórahalom város belső adottságai, az erősségek és a gyengeségek, valamint a városra ható külső tényezők, azaz a lehetőségek és a veszélyek.

24. táblázat - Mórahalom város erősségei és gyengeségei

Erősségek	Gyengeségek
1. társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ népesség száma nő ■ kedvező a lakosság foglalkoztatási szintje ■ munkanélküliség alacsony 	<ul style="list-style-type: none"> ■ magas a más településre (Szegedre) naponta ingázók száma
2. települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ erős helyi identitás tudat ■ gazdag kulturális emlékek, hagyományok ■ jelentős számú, aktív civil szervezet 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a civil szervezetek működése függ az önkormányzati támogatásoktól
3. intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ oktatás-nevelési intézmények megfelelő kihasználtsággal működnek ■ oktatási céllal településre ingázók aránya nő ■ középfokú oktatási intézményeinek vonzáskörzete a járás határain is túlterjed ■ egészségturisztikai beruházások megvalósulása ■ szociális ellátások területén is számos fejlesztés valósult meg ■ kulturális-szabadidős infrastruktúra fejlett 	<ul style="list-style-type: none"> ■ középiskolai tanulók száma csökken
4. gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ vállalkozások értéktermelő képessége gyors ütemben nő ■ természeti adottságok megfelelő kihasználása a mezőgazdaságban ■ munkahelyteremtő beruházások az ipari parkban ■ inkubációs centrum az ipari parkban ■ mezőgazdaságra és feldolgozóiparra épülő gazdaságszerkezet ■ az elsősorban a gyógyfürdőre és a gyógyvízre épülő turizmus dinamikusan fejlődő ága a helyi gazdaságnak ■ tudatos, helyi adottságokra épülő fejlesztések a turizmusban ■ gazdag és színvonalas rendezvény és programkínálat 	<ul style="list-style-type: none"> ■ viszonylag alacsony a vállalkozások száma

Erősségek	Gyengeségek
5. önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> ■ magas idegenfogalmi bevételek a gyógyfürdőre támaszkodó turizmus miatt ■ Móraalmi Városfejlesztő Kft eredményes tevékenysége ■ intézmény fenntartási költségeket csökkentő energetikai beruházások megvalósulása ■ rendelkezésre álló saját forrás az EU-s támogatások lehívásához 	<ul style="list-style-type: none"> ■ központi szabályozás miatt gépjárműadó bevétel városnál maradó összegének csökkenése
6. táji és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kiskunsági Nemzeti Parknak is vannak a városhoz tartozó területei ■ a Kőrös-éri Tájvédelmi körzet érinti az igazgatási területet, természeti érték a Nagyszéksós-tó, Madarász-tó, Csipaksemlyék különleges növény-és állatvilága ■ fejlesztési potenciál a Gyógyfürdő komplexum, az István király úti közterület 	<ul style="list-style-type: none"> ■ éghajlati viszonyaira egyre inkább jellemzőek a szélsőséges események ■ folyamatosan nő a belterületbe vonás a városban
7. zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> ■ gondozott zóldsávok és településközpont ■ védett platán 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a déli lakóterület zöldfelületi ellátása nem megfelelő ■ hiányzó utcafásorok ■ közparkok aránytalan eloszlása jellemző ■ több liget és tér nem rendelkezik funkcióval, szerepük 'csak' kondicionálás ■ EU szabványnak megfelelő, több korosztályt kiszolgáló játszótér hiányzik a településről ■ külterületi dűlőutak fásítása nem megoldott
8. épített környezet (épített örökség is)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ jellegüket megőrzött épületek a külterületen és a történeti városközpontban ■ folyamatosan megújuló közintézmények, egységes városkép 	<ul style="list-style-type: none"> ■ műemléki érték hiánya ■ városrészi alközpont hiánya
9. közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ kedvező az utazási módváltás (kerékpáros, gyalogos, autóbuszos utazások) a településen ■ a város országos főúti kapcsolattal rendelkezik, melynek forgalma - az elkerülő út révén - nem fogja terhelni a települést ■ magas a kiépített utak aránya ■ forgalom csillapított fejlődő és vonzó városközpont 	<ul style="list-style-type: none"> ■ külterületi úthálózat nagy részben burkolatlan ■ hiányzó gyűjtőút hálózati elem a település északi felében ■ a kerékpáros infrastruktúra egyes szakaszai még nem épültek ki, mely a városkörnyéki kerékpározást korlátozza ■ a fejlődő városközpont igényeinek az országos utak érintett szakaszai nem mindenben tudnak már megfelelni (parkolás, keresztirányú átközlekedés)

Erősségek	Gyengeségek
	<ul style="list-style-type: none"> ■ az autóbussz megállók kiépítettsége nem mindenhol éri el a szükséges szintet ■ az ipari park megközelítése nagyobb részt a belvároson keresztül lehetséges ■ a tömegközlekedés csúcsidőn kívüli időszakban nem igazodik a többműszakos munkarendhez
10. közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ település részt vett a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban ■ fejlett belterületi infrastruktúra (csatornázottság, gáz-, ivóvíz- és elektromos ellátottság) ■ a termálvíz által szolgáltatott geotermikus energia bevonása az energiagazdálkodásba egyre elterjedtebb ■ kábel TV hálózat kiépítésének magas aránya ■ mobilszolgáltatók általi teljes lefedettség 	<ul style="list-style-type: none"> ■ fejletlen külterületi infrastruktúra (villamosítás, vízellátás hiányossága) ■ az illegális hulladéklerakók folyamatos képződése
11. környezetvédelem	
<ul style="list-style-type: none"> ■ biztosítottak a szelektív gyűjtés feltételei ■ kedvező természeti adottságok egyes megújuló energiaforrások tekintetében (pl. geotermikus, napenergia). ■ gyógyvízzé minősített termálvíz ■ előírásoknak megfelelő szennyvíztisztító ■ védett természeti értékek 	<ul style="list-style-type: none"> ■ allergén gyomok közül elsősorban a parlagfű elszaporodása tapasztalható ■ külterületi burkolatlan utak magas aránya porterhelést idéz elő ■ nagy defláció veszély, defláció elleni minimális védekezés ■ szélsőséges (gyakran igen kevés) csapadék, öntözési kényszer ■ erdőterületek alacsony részaránya, a települést és a termőföldeket védő erdősávok hiánya ■ belvízveszély a város egyes területein ■ a területen húzódó CH-termékvezetékek környezeti kockázata

25. táblázat - Mórahalom város lehetőségei és veszélyei

Lehetőségek	Veszélyek
1. társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ fiatalokat és magasan végzetetteket támogató foglalkoztatáspolitikai ■ ösztöndíjak, fészekrakó program ■ középfokú oktatás piaci igények szerinti alakítása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ társadalom fokozódó elöregedése
2. települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ civil szervezetek aktivitásának fenntartása, tevékenységének erősödése ■ újabb, a turisztikai attrakciókhoz kapcsolódó programok, rendezvények szervezése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a civil szervezetek gyengülése további forráshiány következtében ■ szegregációs problémák fokozódása
3. intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ támogatási lehetőségek további épületenergetikai felújítások az intézményfenntartási költségek csökkentése érdekében ■ a város járásközponti szerepének további erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az oktatás centralizációja miatt a középfokú oktatás színvonala csökken és munkaerőpiaci kereslet-kínálati egyenlőtlenségekhez vezet ■ további feladatelvonás az intézményrendszer működtetését veszélyezteti
4. gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ ipari parkba befektetők vonzása kedvezményekkel ■ inkubációs centrumba innovatív vállalkozások települnek ■ mezőgazdaság támogatási lehetőségei ■ megújuló energiaforrások támogatott hasznosítása a gazdaságban ■ térség kapcsolatok és együttműködések erősítése ■ a következő támogatási időszakban rendelkezésre álló gazdaságfejlesztési források kihasználása ■ szerb-magyar foglalkoztatási program folytatása ■ turizmus további komplex fejlesztése ■ termál és gyógyturizmus további fejlesztése ■ összehangolt térségi marketing 	<ul style="list-style-type: none"> ■ környező városok fürdői versenytársak ■ megyeszékhely elszívja a betelepülni szándékozó jelentősebb vállalkozásokat ■ az ipari területre nem települnek be újabb vállalkozások ■ a helyi vállalkozások fejlesztései elmaradnak ■ a környező településekkel való együttműködések elmaradása
5. önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> ■ támogatási lehetőségek további épületenergetikai felújítások az intézményfenntartási költségek csökkentése érdekében ■ eredményes közfoglalkoztatás 	<ul style="list-style-type: none"> ■ csökkenő bérlakás állomány ■ növekvő nyomás a szociális finanszírozási rendszeren

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ■ idegenforgalmi adóbevételek dinamikus növekvése 	
6. táji és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ meglévő táji, természeti értékekre alapozva az idegenforgalom fejlesztése ■ a termálvíz hasznosítása ■ erdőtelepítés, defláció elleni védekezés pályázati forrásokból 	<ul style="list-style-type: none"> ■ csapadék hiány, elszivatagosodás ■ a természeti értékek lepusztulása ■ tanyavilág lepusztulása
7. zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> ■ városrehabilitáció keretében fasor rekonstrukciókra is jut forrás mely javíthatja a zöldfelületek állapotát ■ játszóterek bővítése, fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ kevés figyelem fordítódik a zöldfelületi fejlesztésekre az anyagi források hiánya miatt
8. épített környezet (épített örökség is)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ helyi védett épületek rekonstrukciónak támogatottsága ■ tanyahálózat átalakítható hétvégi pihenő házakká 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a helyi védelem külső támogatottsága hiányában a még megmaradt helyi emlékek elpusztulnak
9. közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a főút északi elkerülő útjának megépítésével az eddigi átkelési szakasz inkább a városi érdekek mentén fejleszhető ■ új határátkelő nyitása a magyar-szerb határon ■ határon túli és helyi turizmus erősödése a térségben ■ járásközponti elérhetőségének javítása új Ruzsai összekötőúttal 	<ul style="list-style-type: none"> ■ országos átlagot meghaladó, magas motorizációs szint ■ a gépjármű közlekedés igényeinek korlátlan kielégítése, növekvő forgalmi nehézségek, gyaloglási és kerékpározási kedv csökkenése ■ a helyközi és távolsági közösségi közlekedés finanszírozása az államtól függ, a bizonytalanság ronthatja a használat arányát, amely növelheti a gépjárműhasználatot, mely a közlekedési infrastruktúra fejlesztését is meghatározza
10. közművek	
<ul style="list-style-type: none"> ■ forrás külterületek közművesítésére 	<ul style="list-style-type: none"> ■ külterületi ivóvíz- és szennyvízhálózati fejlesztések forráshiány miatti elmaradása
11. környezetvédelem	
<ul style="list-style-type: none"> ■ környezetvédelmi pályázati források (hazai, Európai Unió) számának növekedése ■ a vízmegőrzési programok (pl.: az Alföld Programban) helyet kapnak a regionális fejlesztésben 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vízgazdálkodási problémák: belvízelvezetés, illegális kutak helyi öntözési céllal történő használata ■ az összefogás hiánya, az együttműködésből adódó előnyök elmaradása

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ■ természetvédelmi területeket, ill. természetes élőhelyeket célzó ökoturizmus iránt növekvő hazai és nemzetközi kereslet ■ környezettudatosság növelését célzó országos és nemzetközi oktatási programok és akciók ■ a helyi környezetvédelmi programok és a közös helyi hulladékgazdálkodási terv jogszabály által előírt időszakonkénti felülvizsgálatának elkészítése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az erdősítés, fásítás, mezővédő erdősáv-rendszer kialakításának elmaradása esetén fennmarad, sőt fokozódhat a talajdefláció ■ a helyi talajszennyezettség növekedése, a talajok fizikai és kémiai romlása, a talajok kimerülése ■ a parlagterületek növekedése esetén az allergén gyomok szaporodás

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

26. táblázat - Településrendezési eszközök módosításai

Településrendezési eszközök módosításai	A módosítás indoka
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009.	„Kmg” különleges mezőgazdasági üzemi területek kijelölése a külterületen
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009.	„Gksz” kereskedelmi szolgáltató terület kijelölése a külterületen
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009.	Az Erzsébet fürdő tömbjének átsorolása „Vt”-ből „Vk” központi vegyes övezetbe.
Szabályozási terv 2009.	A Szentháromság tér és a délre eső „Vt” településközpont vegyes területek szabályozási tervének megalkotása
HÉSZ 2009.	Ipari Parkban maximális beépíthetőség és építménymagasság emelése.
Szerkezeti + Szabályozási terv, 2009., 2014.	Ipari park déli és keleti irányú bővítése két ütemben
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009., 2014.	A szegedi út mentén fekvő „Gksz” kereskedelmi-szolgáltató terület bővítése
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	Honvéd-Petőfi-Rózsa utca-Szegedi út által határolt tömbök „Lk” kisvárosias övezetbe sorolása
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009., 2014. két ütemben	Az ún. Termálfalu és környékének rendezése az elkerülő útig, lakó és különleges övezetek kijelölése.

Településrendezési eszközök módosításai	A módosítás indoka
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2009., 2014.	Kinizsi utca meghosszabbításában „Lke” kertvárosias lakóterület kijelölése két ütemben
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	A keskeny nyomközű vasút nyomvonala mentén és a Nagyszéksós-tónál különleges területek kijelölése idegenforgalmi célra
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	Kralleri iskola melletti „Gksz” kereskedelmi-szolgáltató terület bővítése
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	Csipaki iskola mellett különleges területek kijelölése oktatási és idegenforgalmi célból
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	Motocross pálya különleges övezetbe sorolása
Szerkezeti és Szabályozási terv, 2014.	Határmenti-gazdasági különleges terület kijelölése
HÉSZ 2009., 2014.	Birtokközpont méretének 2500 m ² -re csökkentése, faliszámmal rendelkező tanyatelkek beépíthetőségének növelése.
HÉSZ 2014.	„Mák” korlátozott mezőgazdasági területeken gazdálkodáshoz kapcsolódó építmény elhelyezhetősége

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Mórahalmon a közelmúltban kétszer (2009, 2014.) történt jelentősebb, átfogó módosítás a településrendezési tervben.

Az Ipari Park bővítése mindkét módosításban napirendre került, keleti és déli irányú fejlesztési területeket jelölt ki a terv, a Helyi Építési Szabályzatban (HÉSZ) 40 %-ról 50 %-ra nőtt a maximális beépíthetőség, az építménymagasság pedig 9-ről 12,5 méterre (technológiai indokoltság esetén a telek bizonyos százalékán 20 méter is lehet).

Gazdasági kereskedelmi övezet bővítése (Gksz) történt a Szegedi út mentén, szintén két ütemben 2009-ben és 2014-ben. Itt meglévő üzemek bővülése miatt volt erre szükség. A Kralleri iskolánál és a külterületen is szükség volt „Gksz” övezet bővítésére. Külterületen „Kmg” mezőgazdasági üzemi területbe kerültek a fejlesztési potenciállal rendelkező volt TSZ központok, majorok.

A belterületen a Szentháromság tér és környékének szabályozási terve került beillesztésre 2009-ben egy beépítési javaslat alapján, mely a „Vt” övezetben lévő barnamezős területek hasznosítására is választ ad.

Az Erzsébet gyógyfürdő tömbje „Vt” településközpont vegyes övezetből „Vk” központi vegyesbe került a 2009-es módosításban. Fő cél volt a lakóépület építhetőségének megszüntetése és az idegenforgalmi célú jelentősebb fejlesztések – a Colosseum hotel azóta megépült – támogatása az átsorolással és az építménymagasság növelésével. A gyógyfürdő közelsége miatt felértékelődött Honvéd – Petőfi - Rózsa utca - Szegedi út által határolt tömbök „Lf” falusiból „Lk”

kisvárosias övezetbe kerültek a 2014-es módosítás során. A kisvárosias lakóövezet elhelyezhető funkció és a beépítési lehetőségek terén is tágabb kereteket biztosít.

A Kinizsi utca mentén néhány lakótelek kijelölésre került a 2009-es és a 2014-es módosítás során, a tervezett parkvasút nyomvonala is az utcán halad át. A szomszédos természetvédelmi területek miatt további bővítés nem lehetséges.

A Szent János térség területén szintén két ütemben történt módosítás. Az ún. „Termálfalu” 2009-ben különleges szabadidő-pihenőpark (Ksz) övezetbe, 2014-ben „Lk” kisvárosias lakóövezetbe került. A környező területeken további „Ksz” beépítésre szánt különleges és az elkerülő út mentén „Kmg” mezőgazdasági üzemi területek kerültek kijelölésre. „Kt” különleges beépítésre nem szánt turisztikai övezetbe került a Mórdomb és környéke a tervezett idegenforgalmi fejlesztések okán. „Ksk” különleges beépítésre nem szánt sportterület került még kijelölésre a területen. A Termálfalut és Mórdombot parkvasút köti össze a belvárossal, melynek nyomvonala szerepel a szerkezeti- és szabályozási terveken.

A keskeny nyomközű vasút mentén a belterülettől keletre és a Nagyszéksós-tótól délre különleges területek kerültek kijelölésre (főként beépítésre nem szántak) idegenforgalmi fejlesztések befogadására.

Különleges területeket (Ksz, Kt) jelöl a szerkezeti terv a Csipaki iskola mellett oktatási és idegenforgalmi fejlesztési céllal, valamint a tőle délre fekvő motocross pálya került szintén különleges (Ksz) övezetbe.

„Khg” különleges határmenti-gazdasági övezetben gazdasági, kereskedelmi, idegenforgalmi és egyéb, a határmenti együttműködést segítő, a határmenti térségi kapcsolatok fejlődését támogató funkciók helyezhetők el.

A tanyai, gazdálkodó emberek fejlesztési lehetőségeinek támogatása céljából országos jogszabály (OTÉK) alóli felmentési kérelmek születtek, melyek után a HÉSZ-ben lecsökkent a birtokközpont minimális méretének nagysága és kedvezőbbé vált a tanyák beépíthetősége. A gazdálkodást segíti a tartalékterületekként funkcionáló „Mák” korlátozott mezőgazdasági övezetekben a gazdálkodáshoz kapcsolódó építmények létesítésének engedélyezése.

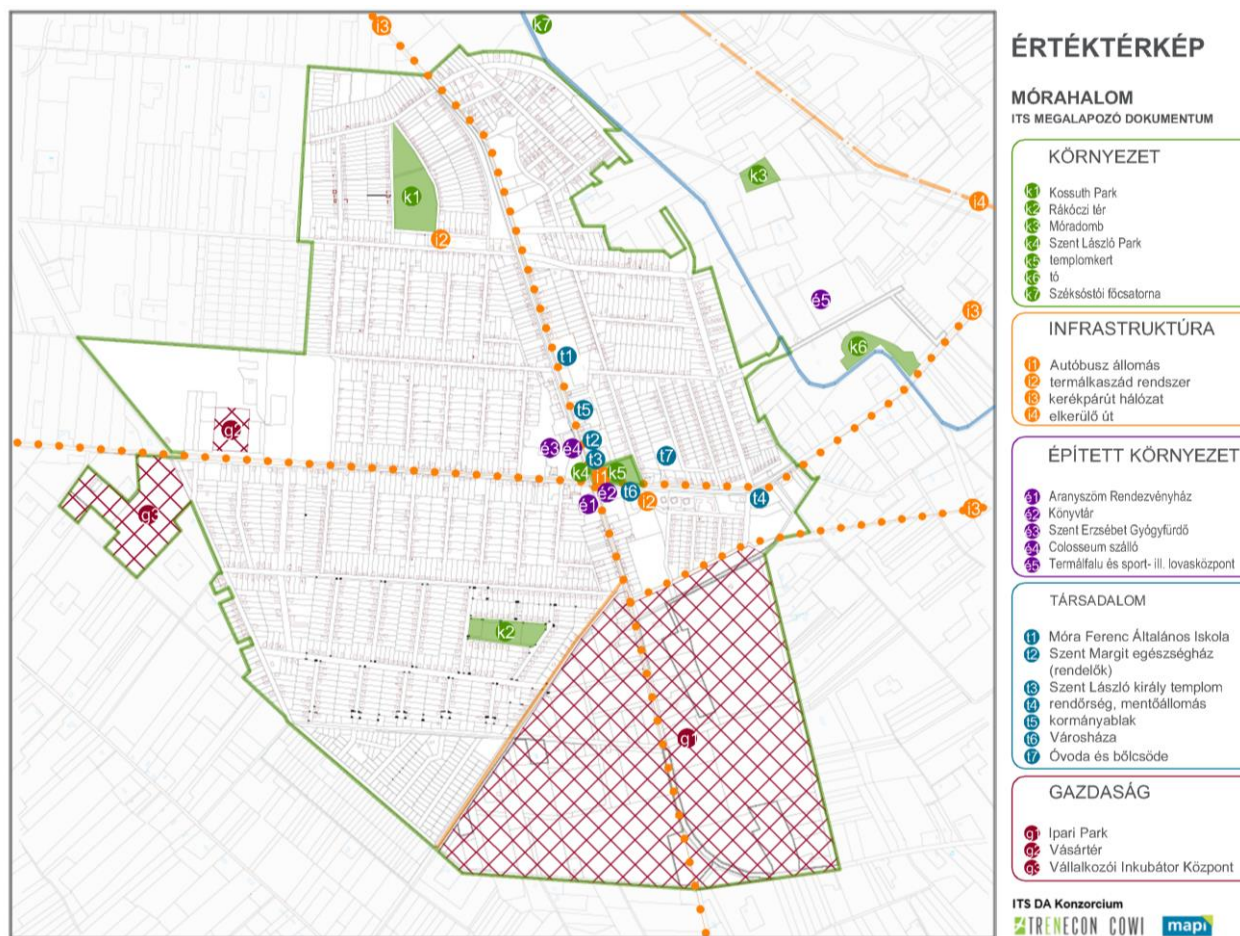
3.2 Problématérkép / Értéktérkép

	ÉRTÉK		PROBLÉMA	
	MI ?	HOL ?	MI ?	HOL ?
1. Turisztikai fejlesztéssel érintett terület				
	Móra Ferenc Általános Iskola	Zákányszéki út	Parkolási problémák, elsősorban a parkolóhelyek hiánya miatt	Gyógyfürdő, Millennium sétány és tágabb környezete
	Szent Margit egészségház (rendelők)	Millenniumi sétány	A városon átmentő 55-ös főút jelentős környezetterhelő hatással van a városra	55-ös főút
	Szent László király templom	Szent László park	Balesetek száma a jelzett területen magas	Szegedi út
	Rendőrség, mentőállomás	István király út		
	Kormányablak	Millenniumi sétány		
	Városháza	István király út		
	Óvoda és bölcsőde	Egyenlőség utca		
	Aranyszöm Rendezvényház	Röszkei út		
	Könyvtár	Röszkei út		
	Szent Erzsébet Gyógyfürdő	Millenniumi sétány		

	ÉRTÉK		PROBLÉMA	
	MI ?	HOL ?	MI ?	HOL ?
	Colosseum Szálló	Millenniumi sétány		
	Termálfalu és sport- lovasközpont ill.	külterület		
	Kossuth Park	Kossuth Park		
	Szent László Park	Szent László park		
	Móradomb	külterület		
	Templomkert	Szent László park		
	Tó	külterület		
	Széksóstói főcsatorna	külterület		
	Autóbusz állomás	István király út		
	Termál kaszkád rendszer			
	Elkerülő út	külterület		
	Kerkékpárút-hálózat	Zákányszéki út - Millenniumi sétány - 55-ös út - Röszei út		

	ÉRTÉK		PROBLÉMA	
	MI ?	HOL ?	MI ?	HOL ?
2. Kereskedelmi szolgáltató terület				
	Kerkékpárút-hálózat	55-ös út	Szegregációval veszélyeztetett terület	Nyár-Fürj-Petőfi Sándor-Szántó utca által határolt terület
	Vásártér	Szegedi út	A városon átmentő 55-ös főút jelentős környezetterhelő hatással van a városra	55-ös főút
	Vállalkozói Inkubátor Központ	Szegedi út		
	Park	Rákóczi tér		
3. Ipari övezet				
	Ipari Park		Barnamezős, leromlott területek	Röszkei és Kissori út mentén
	Kerkékpárút-hálózat	Röszkei út - Kissori út		

42. térkép - Mórahalom értéktérképe

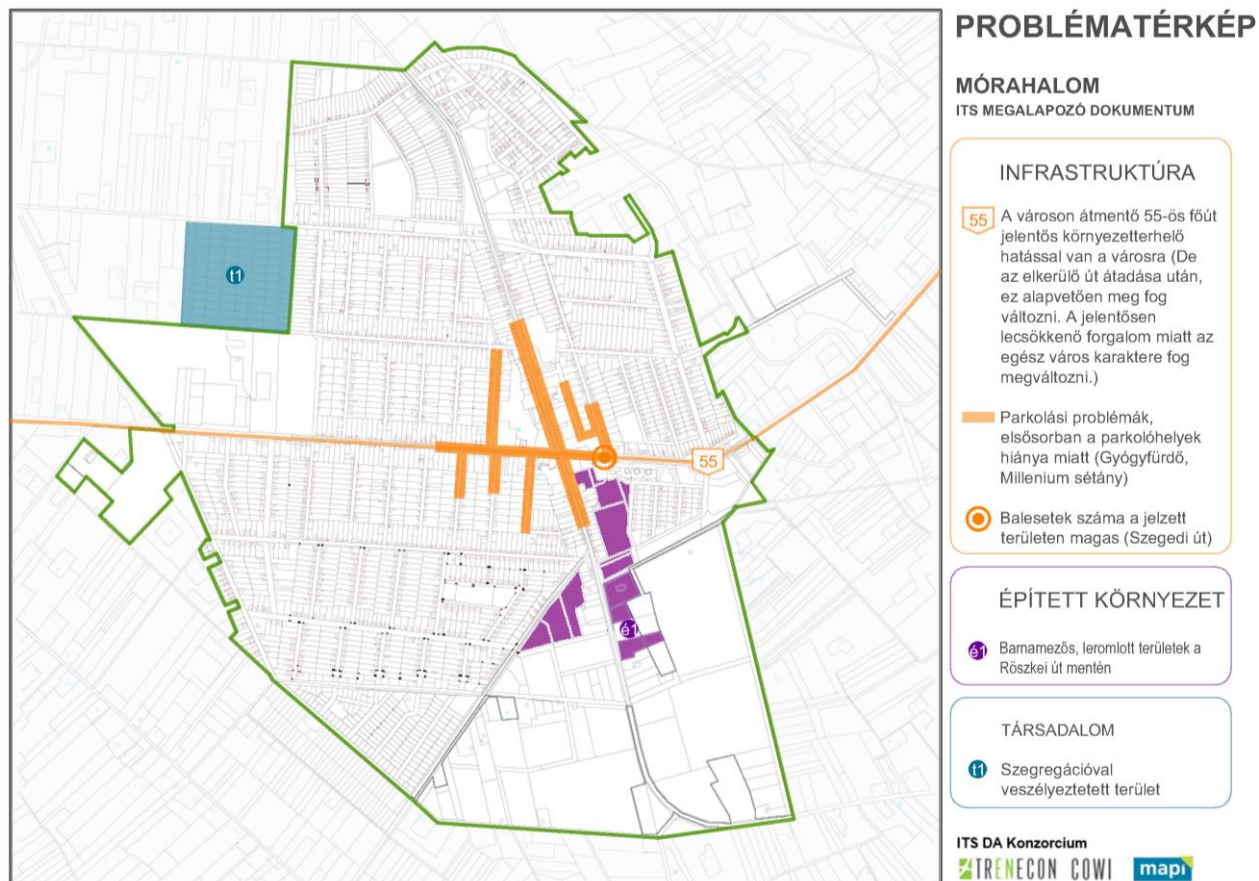

Forrás: Saját szerkesztés

ITS DA Konzorcium

43. térkép - Mórahalom város problématerképe

Forrás: Saját szerkesztés

3.3 eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása

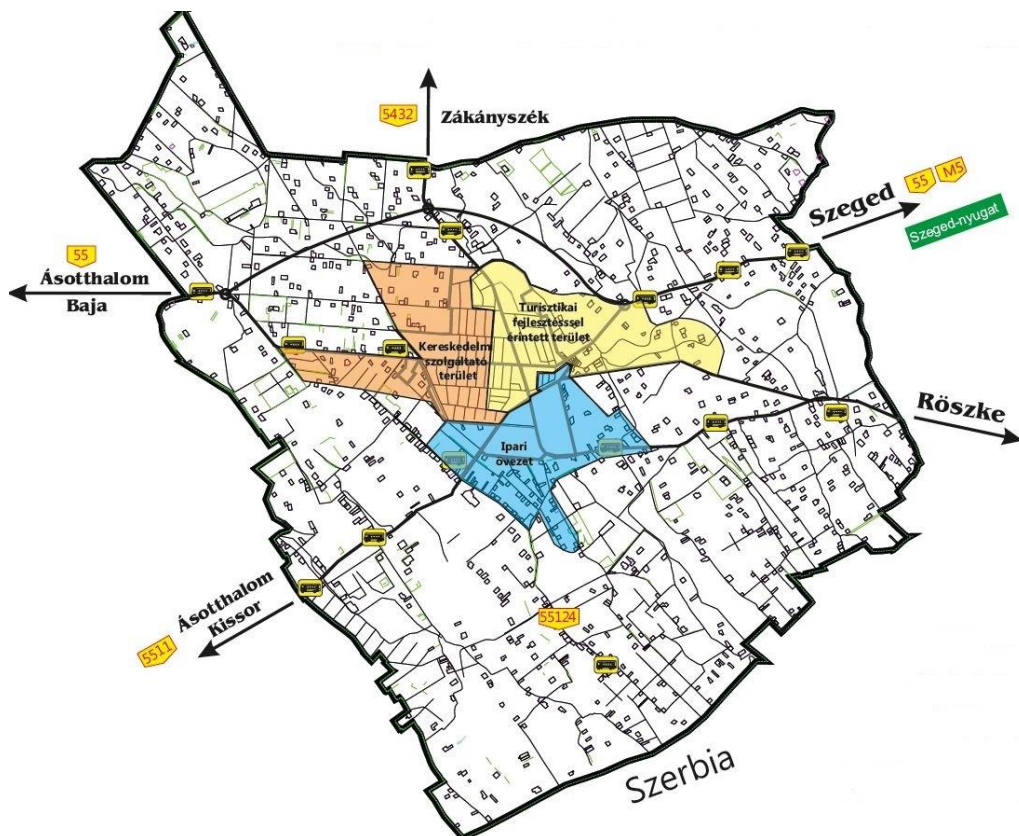
Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítése során felülvizsgálatra és módosításra kerülnek a 2008-ban készült IVS-ben lehatárolt városrészek.

A városrészek lehatárolása a következő elvek mentén történt:

- az egyes területek funkcionális szerepkörének vizsgálata alapján homogénnek mondható területegységek kerüljenek kialakításra,
- fejlesztési lehetőségeiket illetően is összetartozó területegységet képezzenek;
- a városrészek a település teljes területét átfedés-mentesen és teljes körűen lefedjék

A fenti szempontok figyelembe vételével 3 városrész került lehatárolásra.

44. térkép - Mórahalom városrészei

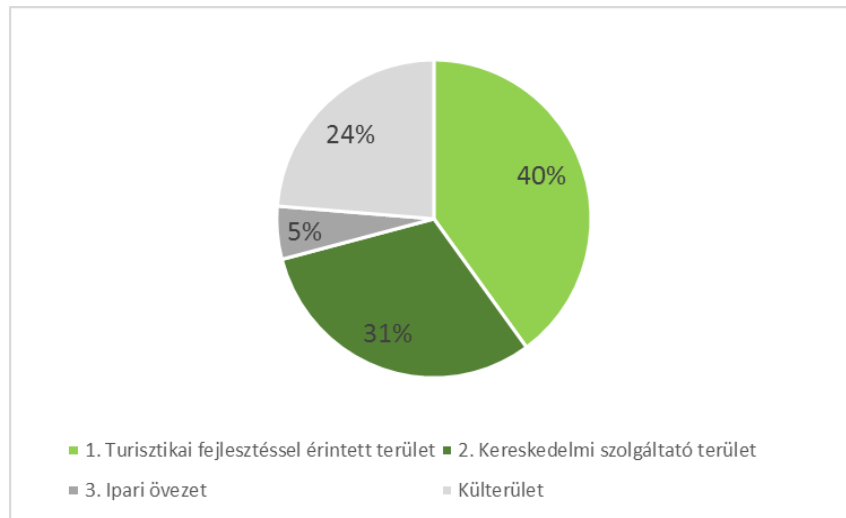
Forrás: Adatszolgáltatás Belügyminisztérium részére (2013.)

27. táblázat - A városrészeket lehatároló utcák és objektumok

Városrész	Lehatárolás
Turisztikai fejlesztéssel érintett terület	Május 1. utca, Nádas utca, Béke utca, Remény utca, Szegedi út, Móra Ferenc utca, Petőfi Sándor utca, Dankó Pista utca, Nyár utca, Kossuth Lajos park, Dobó István utca, Mátyás király korút, külterület, kisvasút vonala, Kissori út
Kereskedelmi szolgáltató terület	Nádas utca, Béke utca, Remény utca, Szegedi út, Móra Ferenc utca, Petőfi Sándor utca, Dankó Pista utca, Nyár utca, Kossuth Lajos park, Dobó István utca, 540/1, Bercsényi utca, külterület, Munkácsy utca, Május 1. utca,
Ipari övezet	Kissori út, 0396/9, Kisvasút vonala, 0216/26, 0238/2, Madarásztói főcsatorna, külterület, Munkácsy utca, Május 1. utca,

Forrás: Adatszolgáltatás Belügyminisztérium részére (2013.)

28. ábra - Lakónépeség megoszlása városrészenként (a város lakosságának %-ában)

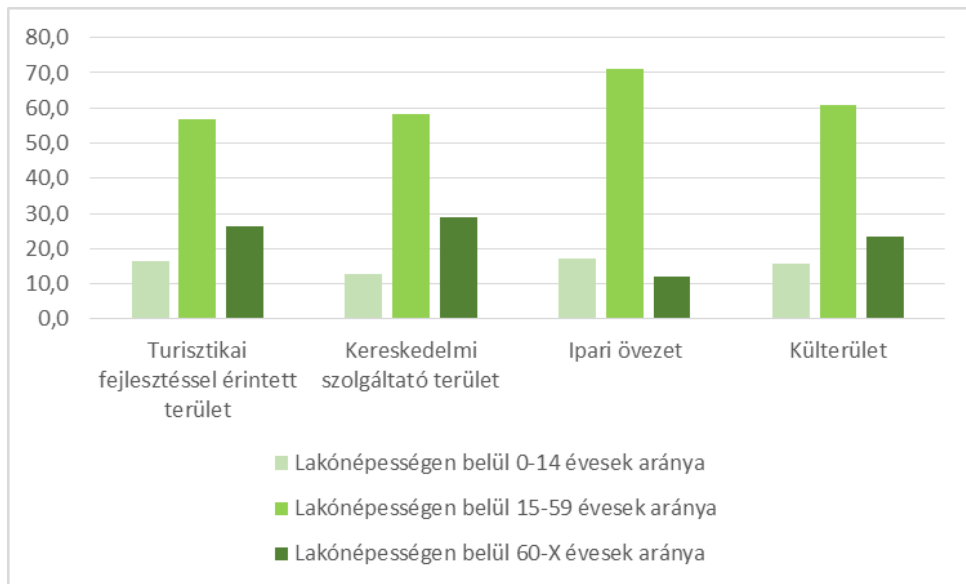

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A lakónépeség városrészenkénti megoszlását tekintve látható, hogy a Turisztikai fejlesztéssel érintett területen és a Kereskedelmi szolgáltató területen él a teljes lakosság több, mint 70 %-a. Az Ipari övezetben ezzel szemben a lakosság mindössze 5 %-a, míg az egyéb külterületi részekben 24 %-a él.

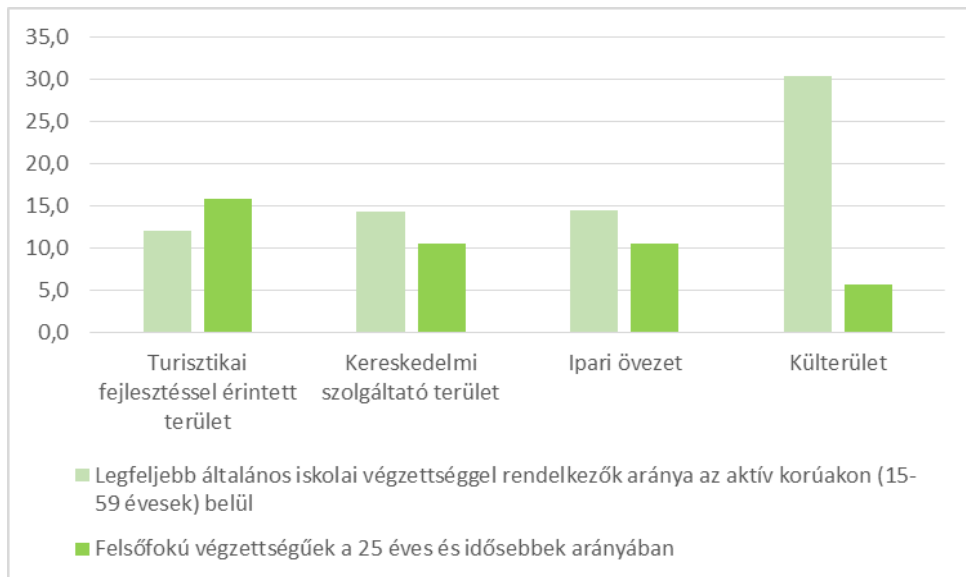
29. ábra - Lakónépesség korcsoport szerinti megoszlása városrészenként

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A lakosság körösszetételét vizsgálva a város egészéhez viszonyítva kedvezőbb, fiatalabb korszerkezettel rendelkezik a Turisztikai fejlesztéssel érintett terület és az Ipari övezet, ahol a 14 év alattiak aránya megközelíti a 17 %-ot. Az aktív korú népesség aránya szintén az Ipari övezet városrészben a legmagasabb. A leginkább elöregedő városrész a Kereskedelmi szolgáltató terület, 3 százalékponttal meghaladva a városi átlagot.

30. ábra - Lakónépesség iskolai végzettség szerinti megoszlása városrészenként

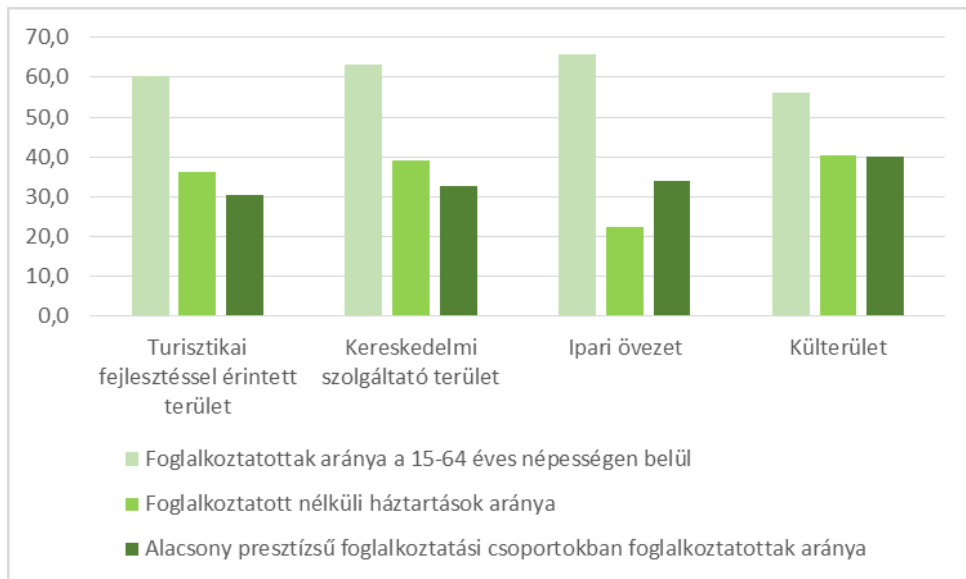

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A lakosság képzettségi szintjét elemezve jól láthatóak az egyes városrészek közötti különbségek. A legképzettebbek a fiatalos korszerkezettel rendelkező Turisztikai fejlesztéssel érintett területen élnek, míg a külterületen kiemelkedően magas (30,4 %) a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül.

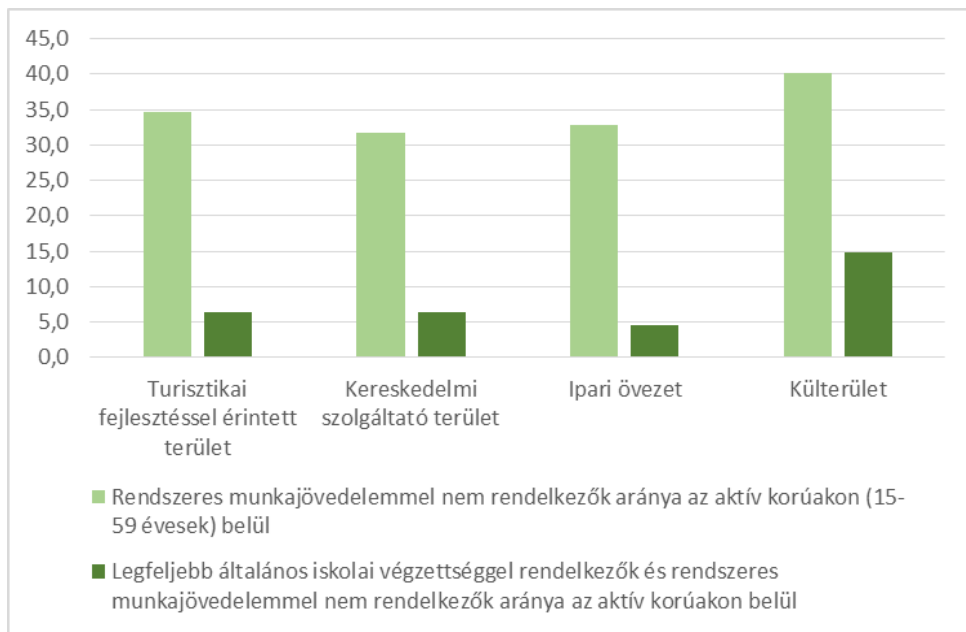
31. ábra - Foglalkoztatottsági mutatók városrészenként

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A foglalkoztatottak aránya tekintetében szintén érzékelhetőek különbségek az egyes városrészek között. A foglalkoztatottak aránya a Kereskedelmi szolgáltató területen és az Ipari övezetben a legmagasabb, míg a Külterületen a legalacsonyabb. A legkedvezőtlenebb mutatókkal a Külterület rendelkezik, mivel ebben a városrészben a legmagasabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya és az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya.

32. ábra - Az aktív korúak foglalkoztatottsági megoszlása városrészenként

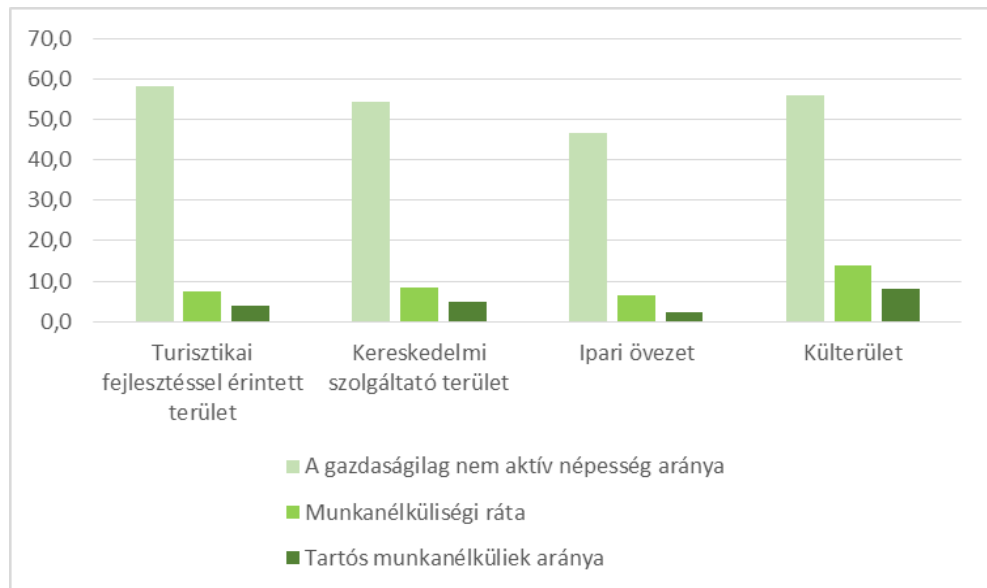

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya – a foglalkoztatottsági adatokhoz hasonlóan – a Külterületen a legalacsonyabb, míg a legmagasabb a Turisztikai fejlesztéssel érintett területen. Az alapfokú végzettséggel, valamint jövedelemmel nem rendelkezők aránya szintén a Külterületen a legmagasabb.

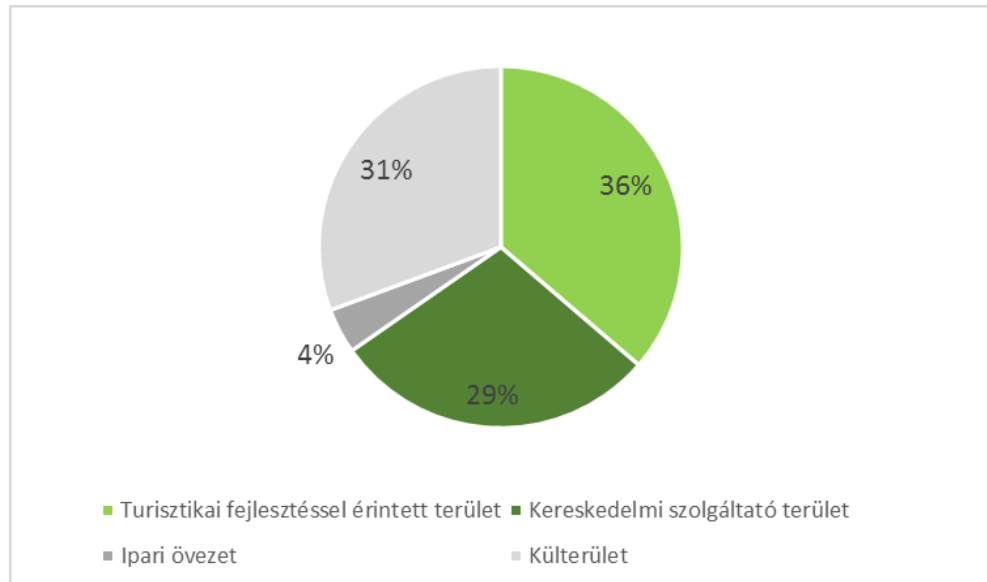
33. ábra - A gazdaságilag nem aktív és munkanélküliek megoszlása városrészenként

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Az inaktív és munkanélküliek területi elhelyezkedését vizsgálva megállapítható, hogy a Külterületen a legnagyobb a munkanélküliek (ezen belül a tartós munkanélküliek) aránya, azonban a gazdaságilag nem aktív népesség aránya a Turisztikai fejlesztéssel érintett területen a legmagasabb.

34. ábra - Lakásállomány megoszlása városrészenként

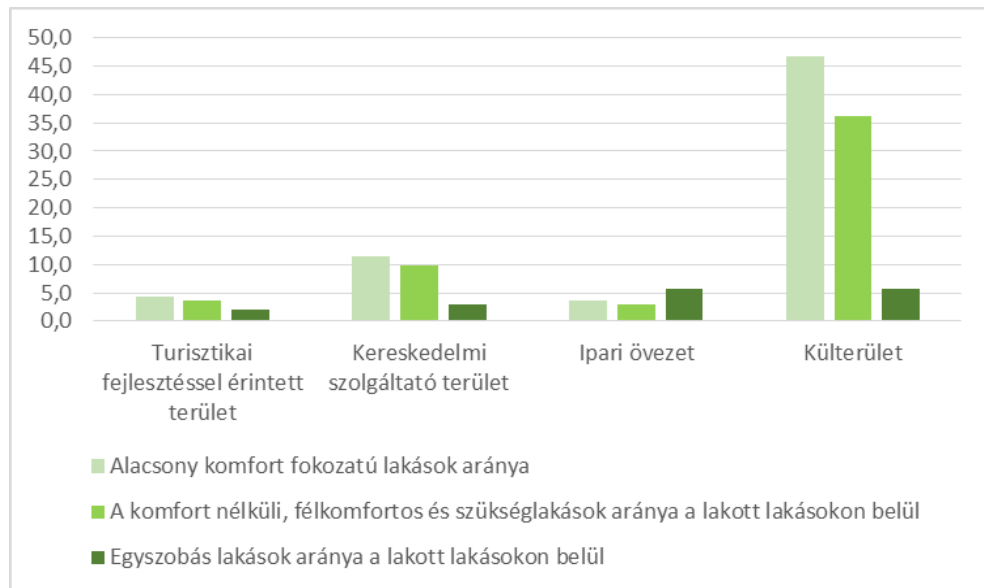

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A lakásállomány – a népesség területi eloszlásához igazodva – a Turisztikai fejlesztéssel érintett területen a legnagyobb. A külterületi lakások aránya a teljes állomány több, mint 30 %-a.

35. ábra - Lakásállomány komfortfokozat szerinti megoszlása városrészenként

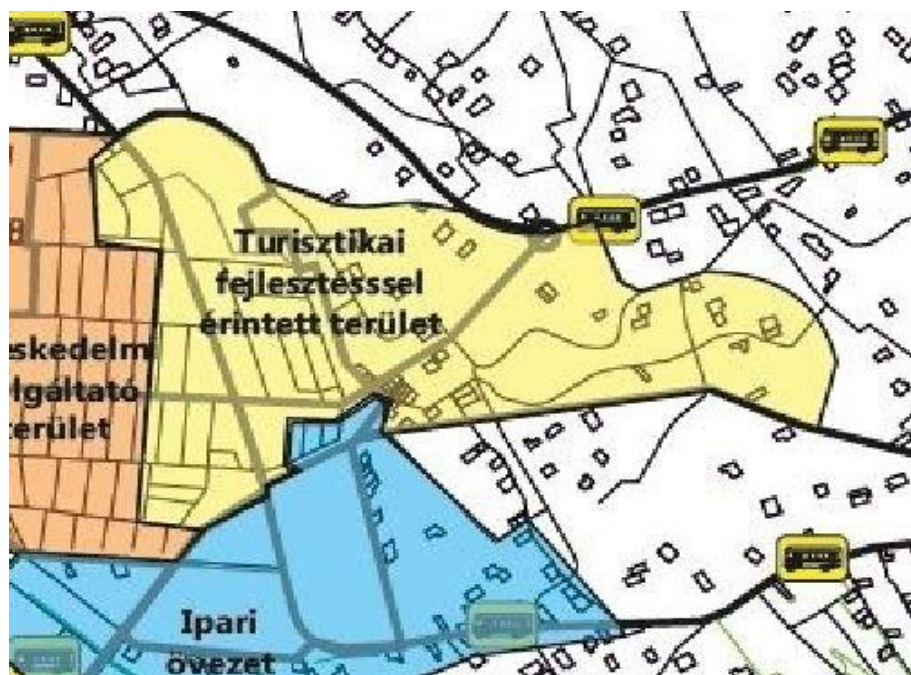

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

A lakásállomány komfortfokozata kedvező képet mutat a lakott területeken, így szinte minden belterületi településrészen magas komfortfokozatú ingatlanállományról beszélhetünk. A Kereskedelmi szolgáltató területen kis mértékben ugyan meghaladja a 10 %-ot az alacsony komfortfokozatú lakások aránya. A Külterületen azonban a lakások közel fele alacsony komfortfokozatú, 36,1 %-a pedig komfort nélküli, vagy szükséglakás.

3.3.1.1 Turisztikai fejlesztéssel érintett terület bemutatása

45. térkép - Turisztikai fejlesztéssel érintett városrész

Forrás: Adatszolgáltatás Belügyminisztérium részére (2013.)

A városrész Mórahalom észak-keleti részén helyezkedik el. Elnevezése is utal a városrész legfontosabb funkciójára, a turizmusra, mivel ezen a területen összpontosulnak a város turisztikai attrakciói és szolgáltatásai, mint a gyógyfürdő vagy a szállodák, de ezen a területen található a város szolgáltatási, igazgatási központja is.

A terület beépítettségének jellege vegyesnek mondható, kertvárosias és kisvárosias lakóterülettel, településközponti vegyes területtel, központi vegyes területtel és különleges beépítésre nem szánt területekkel is találkozhatunk. Beépítettségi jellegét vizsgálva ez a városrész mutatja a legváltozatosabb képet.

A Turisztikai fejlesztéssel érintett terület a város legnépesebb városrésze, a város összlakosságának 40 %-ának lakóhelye. A városrészen belül népesség kor szerint közel a városi átlagnak megfelelően oszlik meg. Az iskolai végzettség tekintetében a városban itt a legmagasabb a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában (15,8 %), mely érték meghaladja a város egészére jellemző 11,4 %-os értéket. Illetve ebben a városrészben a legalacsonyabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, 12,0 %-os értékkel.

A városrész lakóinak foglalkoztatottságát jellemzi, hogy a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül a városi átlagnak megfelelő, 60,4 %. A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők 34,6 %-os aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a legjobban közelíti a városi átlagot. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a városon belül szintén a legjobban közelíti meg a városi átlagot, 36,3 %-os értékével.

A városban itt a legalacsonyabb (30,3 %) az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozók aránya, munkanélküliek (7,5 %) és tartós munkanélküliek aránya (4,0 %) a városi átlagtól elmarad, a további városrészekhez viszonyítva közepes értékeket mutatnak.

A lakhatási viszonyokat jellemzi, hogy a város lakásállományának legnagyobb része található ebben a városrészben (36,3 %), amelyen belül az alacsony komfort fokozatú lakások aránya nagymértékben elmarad a városi átlaghoz viszonyítva (4,4 %), de ennél az értéknél is jobb arányt mutat az Ipari övezet mutatószáma 3,7 %-os értékével. A lakott lakásokon belül szintén alacsony a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya (3,6 %), és az egyszobás lakások 2,0 %-os aránya is a városi átlag alatti, a városrészek között a legkedvezőbb.

28. táblázat - A Turisztikai fejlesztéssel érintett városrész SWOT elemzése

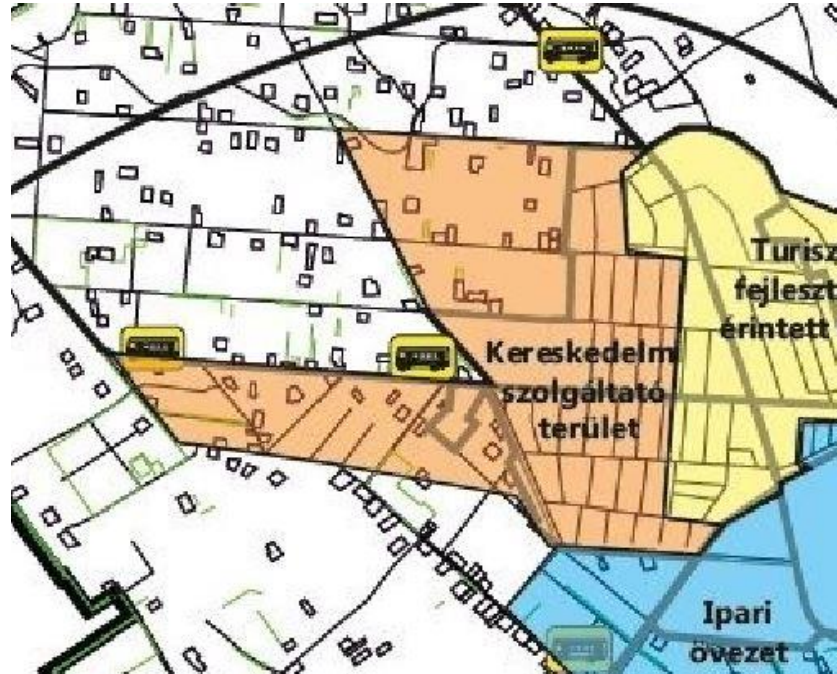
Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ■ Központi szerepkör ■ A városközpont közösségalkító és összefogó hatása ■ Turisztikai attrakciók meghatározó szerepe 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A városközpontban lévő helyhiány miatt egyes turisztikai fejlesztések akadályoztatva vannak ■ Kihaszíratlan területrészek jelenléte
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ■ A turisztikai attrakciók és szolgáltatások továbbfejlesztése, a dinamikus fejlődés folytatása ■ Járásközponti szerep erősödése, közszolgáltatások további fejlesztése ■ A gyógyfürdő, mint központi turisztikai vonzerő további fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Túlzott központosulás a város többi részének kárára ■ A turizmus fejlődése következtében növekvő forgalom miatt a kisvárosi jelleg megszűnhet

Forrás: Saját szerkesztés

3.3.1.2 Kereskedelmi szolgáltató terület bemutatása

46. térkép - Kereskedelmi szolgáltató terület városrész

Forrás: Adatszolgáltatás Belügyminisztérium részére (2013.)

A városrész Mórahalom észak-nyugati részén helyezkedik el. Legfontosabb funkciói szolgáltató és lakófunkció.

A terület beépíttségének jellege kevésbé vegyes, mint az előző városrész esetében, azonban itt is található kertvárosias és kisvárosias lakóterületet, valamint gazdasági területet is.

A Kereskedelmi szolgáltató terület a város második legnépesebb területe, a lakónépesség 31 %-ával. A városrészen belül népesség kor szerint közel a városi átlagnak megfelelően oszlik meg, itt a legalacsonyabb a lakónépességben belül a 0-14 évesek aránya. Az iskolai végzettség tekintetében a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 10,5 %, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 14,3 %.

A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül a városi átlagot kis mértékben meghaladja 63,2 %-ával. A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a legalacsonyabb a városrészek közül 31,8 %-kal. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a Külterületet követően itt a legmagasabb 39,0 %-kal.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozók aránya 32,8 %, munkanélküliek (8,4 %) és tartós munkanélküliek aránya (5,0 %) a városi átlagtól elmarad, a további városrészekhez viszonyítva nem mutatnak kiemelkedő értékeket.

A város lakásállományának 29 %-a található ebben a városrészben, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya a városrészek vonatkozásába középértéket mutat (11,4 %). Az alacsony komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya (9,9 %) is elmarad a városi átlagtól, a Turisztikai fejlesztéssel érintett terület és az Ipari övezet viszonylatában ez az érték jelentősnek bizonyul, de jelentősen elmarad a Külterület 36,1 %-os értékétől. Az egyszobás lakások 2,9 %-os aránya városi átlag alatti, a városrészek tekintetében a második legkedvezőbb.

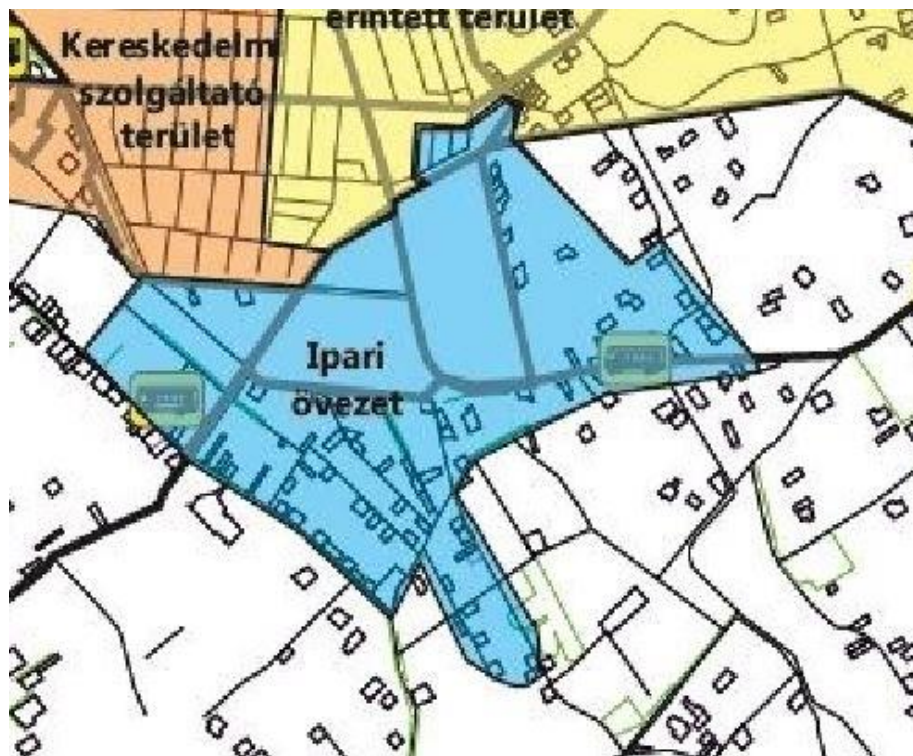
29. táblázat - Kereskedelmi szolgáltató terület SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ■ Nyugodt kisvárosi környezet ■ A központi funkciók közelsége, jó elérhetősége ■ A természet, természetvédelmi területek közelsége 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Dinamikusan fejlődő ágazatok (turizmus, ipar) hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kereskedelmi és magánszálláshelyek kialakításával bekapcsolódás a dinamikusan fejlődő turisztikai ágazatba 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A város fejlődésével a kertvárosi jelleg csökken ■ A növekvő forgalom zavaró hatásai

Forrás: Saját szerkesztés

3.3.1.3 Ipari övezet bemutatása

47. térkép - Ipari övezet városrész

Forrás: Adatszolgáltatás Belügyminisztérium részére (2013.)

A városrész Mórahalom déli részén helyezkedik el. Legfontosabb funkciója a gazdasági funkció, azonban ebben a városrészben is találunk falusias lakóterületet.

Az Ipari övezetben a legalacsonyabb a lakónépesség, a város csupán 5,3 %-a lakik ebben a városrészben. A népesség kor szerint összetétele nem követi a városi átlagot, kiemelkedő az aktív korúak (15-59 évesek) 71,2 %-os aránya, mind a városi átlaghoz viszonyítva, mind a városrész eltartott népességéhez viszonyítva, ahol a 0-14 évesek aránya 17 %, a 60 év feletti aránya 11,9 %. Az iskolai végzettség tekintetében a városrész adatai mind a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (14,4 %), és a felsőfokú végzettségűek a 25 évesek és idősebbek arányában (10,5 %) megegyezik a Kereskedelmi és szolgáltató területen élők értékeivel, ezzel a városrész vonatkozásában középértéket képvisel.

A foglalkoztatottság a 15-64 éves népességen belül kiemelkedő a városrész tekintetében, illetve a 65,7 %-os értékével a városi átlag felett van. A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a városi átlag alatti, a városrészhez viszonyítva a második legkedvezőbb értéket mutatja 32,9 %-os értékével. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 22,3 %, mely a legalacsonyabb érték a városrész viszonylatában, illetve a városi átlagtól is jelentősen elmarad az érték.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozók aránya 34,0 %-kal ebben a városrészben közelíti meg leginkább a városi átlagot, a munkanélküliek (6,6 %) és a tartós munkanélküliek aránya (2,4 %) mindkét esetben a legkedvezőbb értéket képviseli a városrészhez viszonyítva, illetve mindkét érték jelentősen elmarad a városi átlaghoz viszonyítva.

A lakónépesség alacsony aránya és a lakásállomány alacsony 4,0 % értéke is mutatja, hogy a városban ez a terület a legkevésbé lakott. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a városrész között a legalacsonyabb 3,7 %-os értékkel, és a városi átlag 19,4 %-os értékétől jelentősen elmarad. Azonos a tendencia, szintén a legalacsonyabb értéket képviseli a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya (2,9 %), illetve egyszobás lakások aránya (5,8 %) a legmagasabb a városrész között, és jelentősen meghaladja a városi átlag 3,4 %-os értékét.

30. táblázat - Ipari övezet városrész SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ■ Optimális feltételek a működő és a betelepülni szándékozó vállalkozások számára ■ Jó megközelíthetőség ■ Megfelelő infrastrukturális kiépítettség ■ A szükséges munkaerő rendelkezésre állása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A rendelkezésre álló terület nem teljes körű kihasználtsága ■ A terület megközelítése elsősorban a városon keresztül lehetséges
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ■ Rendelkezésre álló területi bővítési lehetőségek ■ Újabb vállalkozások betelepülése ■ Az ipari park fejlődése által a foglalkoztatottság növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az ipari park fejlődése által generált növekvő forgalom veszélyezteti a turisztikai fejlődést

Forrás: Saját szerkesztés

3.3.1.4 Külterület bemutatása

A Külterületen él a város lakónépességének 23,7 %-a, a terület kor szerinti összetétele megegyezik a városi átlag tendenciájával. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, a városrészek viszonylatában a legnagyobb értéket mutatja, kiemelkedő 30,4 %-os értékével, ami a városi átlag 17,4 %-hoz viszonyítva is jelentős eltérés. Ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában messze elmarad a városi átlagtól és a többi városrésztől is.

A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül kis mértékben marad el a városi átlaghoz viszonyítva, ennek ellenére a legalacsonyabb értéket képviseli 56,0 %-kal. A foglalkoztatott nélküli háztartások 40,4 %-os aránya a legmagasabb a város ezen területén, meghaladva a városi átlagértéket.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban dolgozók aránya (40,0 %), a munkanélküliek aránya (14,0 %) és a tartós munkanélküliek aránya (8,2 %) is a legmagasabb értéket mutatja, és mindhárom esetben jelentősen meghaladja a városi átlagértékeket.

A város lakásállományának 30,7 %-a található ebben a városrészben, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 46,7 %, ami magasan meghaladja a többi városrész értékét és a városi átlag értéket is, a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások (36,1 %) arányával egyetemben.

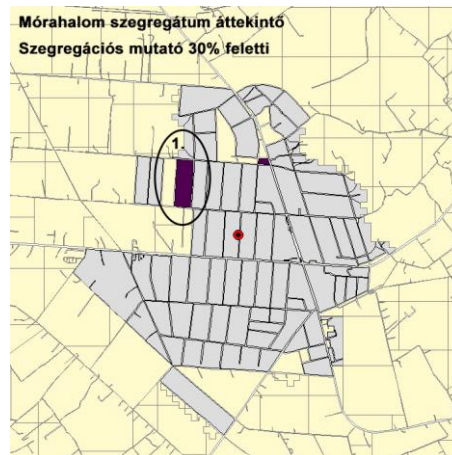
3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése

A 2011. évi népszámlálási adatok figyelembe vételével a Központi Statisztikai Hivatal által számított szegregációs mutató a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolásának alapja.

A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet értelmezésében a szegregációs mutatóval lehatárolt olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. Lehet önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is.

Mórahalom városában szegregált terület nem található, a Kereskedelmi szolgáltató terület városrészen körülhatárolásra került egy szegregációval veszélyeztetett terület.

48. térkép - Mórahalom szegregációval veszélyeztetett területe

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlás

1. szegregátum

A **Nyár utca – Száritó utca – Petőfi Sándor utca – Fűrj dűlő szegregátum** lakónépessége csupán 50 fő, ami a város lakónépességének 0,9 %-a, a lakónépesség kor szerinti összetétele eltér a városi átlagtól, az aktív korúak aránya alacsonyabb a városi átlagtól, ezzel szemben az eltartottak aránya jelentősen magasabb. Az aktív korúak arányához viszonyítva az eltartottak aránya másfélszer magasabb. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 45,0 %, ami jelentősen meghaladja a városi átlag 17,4 %-át, ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában 8,6 %-os értéket mutat, ami a városi átlag alatt marad, de arányaiban nem olyan jelentős mértékben.

A foglalkoztatottak aránya 15-64 éves népességen belül 44,0 %, ami jelentősen alacsonyabb a városi átlaghoz viszonyítva, mely érték csaknem megegyezik a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők arányával (45,0 %) az aktív korúakon (15-59 évesek) belül. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 59,1 %, mely a jelentősen meghaladja a városi átlagérték 37,5 %-os értékét.

Az alacsony presztízű foglalkoztatási csoportban dolgozók aránya jelentős, 63,6 %, csaknem duplája a városi átlagértéknek, a munkanélküliek és a tartósan munkanélküliek aránya is 8,3 %.

A város lakásállományának 0,9 %-a található ebben a városrészben, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 48,0 %, ami magasan meghaladja, többszöröse a városi átlag értéknek, a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások 50,0 %-os aránya jelentős, az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 9,1 %.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Mórahalmon a lakosság közel 25 %-a tanyákon él, azonban ezen lakosok egy része nem kényszerből választotta a külterületet lakhelyéül, hanem a tanyai életformát választották, amelynek tökéletes helyszínt biztosítanak a város közelében fekvő területek.

A tanyai térség fejlődésének fenntartása érdekében javítani szükséges az alap infrastrukturális ellátásokat, a külterületi utakat, a víz- és szennyvíz-, valamint a villamosenergia hálózatot.

4 Mellékletek

1. melléklet: Mórahalom városában megvalósult jelentősebb beruházások

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Közzolgáltatások fejlesztésére irányuló beruházások			
DAOP 4.1.3/A Szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások minőségének fejlesztése Mórahalom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása A Homokháti Családsegítő és Gyermekjóléti Központ fejlesztése	EU-s	47 196 410	2009.04.06
DAOP 4.1.1/A-09 Alapellátás fejlesztése, helyi egészségházak kialakítása Mórahalom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Komplex egészségügyi szolgáltatás-fejlesztés Mórahalom városában	EU-s	36 150 000	2010.07.28
TÁMOP 3.1.6-11/2 Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények által nyújtott szolgáltatások fejlesztése és a szolgáltatást támogató eszközök beszerzése a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelése Mórahalom KLEBELSBERG INTÉZMÉNYFENNTARTÓ KÖZPONT Együtt EGY Mlnőség	EU-s	40 000 000	2012.03.22
TÁMOP 3.2.3-09/1 "Építő közösségek", közművelődési intézmények az élethosszig tartó tanulásért 1. kör: Program a közművelődési intézményrendszer felnőttképzési kapacitásának bővítésére Mórahalom Móra Ferenc Általános Művelődési Központ MOST: Mórahalom kistérsége az élethosszig tartó tanulás szolgálatában a gazdasági fejlődésért	EU-s	36 738 973	2010.03.17
TIOP 1.2.3-09/1 Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése - "Tudásdepó Expressz" Mórahalom Móra Ferenc Általános Művelődési Központ Bagolyvári Tudásdepó Express	EU-s	7 147 280	2010.03.18
DAOP 4.1.3/C-2f Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztése és kapacitásának bővítése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Bölcsődei kapacitásbővítés és szolgáltatásfejlesztés a Homokhátság központjában	EU-s	71 118 996	2010.02.01
TÁMOP 1.4.4-08/1 Helyi és határon átnyúló foglalkoztatási megállapodások Mórahalom	EU-s	31 662 409	2009.10.21

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Móra Partner Foglalkoztatási és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság Homokhát határok nélkül - foglalkoztatási paktum a magyar-szerb határvidék munkaerő-piaci helyzetének javításáért			
KEOP 1.3.0/09-11 Ivóvízminőség javítása Mórahalom MÓRAHALOM ÉS TÉRSÉGE IVÓVÍZMINŐSÉG-JAVÍTÓ ÖNKORMÁNYZATI TÁRSULÁS Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító program	EU-s	3 582 742 218	2011.12.15
KEOP 6.2.0/B Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat A mórahalmi Fenntartható Fejlődés Háza	EU-s	200 784 809	2009.02.20
DAOP 5.2.1/A-09 Belterületi csapadék- és belvízelvezetés Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Mórahalom belterületi csapadék- és belvízelvezetés III.-IV.-V. ütem	EU-s	95 040 000	2010.04.21
TIOP 1.1.1-09/1 A pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat K.O. A kompetencia alapú oktatás kiütéses győzelme Mórahalom város közoktatási intézményeiben - tanulói eszközbeszerzés	EU-s	18 893 380	2010.05.11
KEOP 6.2.0/B Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat A mórahalmi Fenntartható Fejlődés Háza	EU-s	200 784 809	2009.02.20
TÁMOP 3.1.4-08/2 Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat K.O. - A kompetenciaalapú oktatás kiütéses győzelme Mórahalom város közoktatási intézményeiben	EU-s	47 000 000	2009.05.05
DAOP 5.1.2/A-09-1f Kistérségi székhelyek integrált fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Integrált, komplex városközpont-rehabilitáció Mórahalmon	EU-s	2. fordulóba léphet	2010.04.09
DAOP 5.1.2/A-09-2f Kistérségi székhelyek integrált fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Integrált, komplex városközpont-rehabilitáció Mórahalmon	EU-s	761 448 244	2011.06.03
DAOP 5.2.1/A-11 Helyi és térségi jelentőségű vízvédelmi rendszerek fejlesztése	EU-s	102 462 940	2012.11.08

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom Város belterületi vízrendezés, Bástyá sori főgyűjtő I. ütem, DAOP-5.2.1/A-11"			
DAOP 4.2.1-11 Nevelési intézmények fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Férőhelybővítés a mórahalmi Napközi-otthonos Óvodában a minőségi nevelés megteremtéséhez szükséges feltételek biztosítása érdekében	EU-s	199 999 402	2012.09.03
TÁMOP 2.4.5-12/1 Alternatív nappali gyermekellátási szolgáltatások létrehozásának támogatása Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat HUNCI MANÓ JÁTSZÓHÁZ - RUGALMAS NAPPALI GYERMEKELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÁS KIALAKÍTÁSA MÓRAHALMON	EU-s	47 912 105	2013.03.01
TÁMOP 3.1.11-12/2 Óvodafejlesztés Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Játék, mozgás, biztonság a mórahalmi óvodában	EU-s	37 867 957	2012.11.05
KEOP 5.5.0/K/14 Közvilágítás energiatakarékos átalakítása Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom közvilágítás energiatakarékos átalakítása	EU-s	88 117 243	2014.12.17
DAOP 4.3.1-09 Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz (Akadálymentesítés) Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Iskolai technikai kabinet akadálymentesítése	EU-s	14 770 000	2009.08.25
KEOP 7.1.2.0 Szennyvízelvezetés és tisztítás Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása	EU-s	69 700 000	2009.01.29
KEOP 1.2.0/2F/09 Szennyvízelvezetés és tisztítás Mórahalmom Mórahalmom- Zákányszék Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Társulás Mórahalmom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása	EU-s	2 148 943 398	2011.05.04
TÁMOP 5.2.2-08/2 A korai beavatkozást középpontba helyező Biztos Kezdet programok elterjesztése országos szinten, kiemelt figyelemmel a leghátrányosabb helyzetű térségekre Mórahalmom MÓRA-PARTNER Foglalkoztatási és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság Gyerekház létrehozása a hátrányos helyzetű gyerekekért	EU-s	45 908 754	2009.06.29
TÁMOP 1.4.5-12/1 Foglalkoztatási megállapodások támogatása Mórahalmom	EU-s	41 978 830	2012.11.21

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
MÓRA-Partner Foglalkoztatási és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság ReGenerál - a magyar-szerb foglalkoztatási partnerség projektjavaslatainak megvalósítása a helyi foglalkoztatás bővítése érdekében			
TÁMOP 6.2.4.A-11/1 Foglalkoztatás támogatása A) komponens: Foglalkoztatás támogatása egészségügyi intézmények számára Mórahalom MÓRA-VITÁL Térségi Egészségmegőrző és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság Mobil team-ek létrehozása a Kistérségi Egészségügyi Központban Mórahalmon	EU-s	43 706 400	2012.08.15
TÁMOP 1.4.1-12/1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának támogatása a nonprofit szervezetek foglalkoztatási kapacitásának erősítésével Mórahalom MÓRA-VITÁL Térségi Egészségmegőrző és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság Foglalkoztatás támogatása a MÓRA-VITÁL Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft.-nél, a foglalkoztatási kapacitásának erősítésével	EU-s	8 135 004	2013.11.07
Gazdaságfejlesztésre irányuló beruházások			
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom AGROÁZIS Nemzetközi Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság Villany- és dízelmotoros szivattyúkat gyártó csarnok kialakítása az AGROÁZIS Kft.-nél	EU-s	56 505 400	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom ALU-PROFIL Nyílászárógyártó Korlátolt Felelősségű Társaság Alu-Profil Kft. telephelyfejlesztése 2014-ben	EU-s	35 308 651	2014.06.30
DAOP 1.1.1/A-13 Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok és iparterületek támogatása Mórahalom B. Fortuna Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. B. FORTUNA Kft. Iparterület Fejlesztése Mórahalmon	EU-s	194 457 545	2013.07.02
GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése Mórahalom Bau Mátrix Építő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Dombi és Társai Kft. fejlesztése ingatlanfejlesztés révén	EU-s	3 555 000	2012.11.07
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalom Bau Mátrix Építő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Bau Mátrix Kft. fémmegmunkáló műhelyének kialakítása Mórahalmon	EU-s	47 390 063	2013.04.15

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalom BAUSZER Építő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Mérnökiroda létrehozása a Bauszer Kft. versenyképességének növelése érdekében	EU-s	53 121 544	2013.04.24
DAOP 1.1.1/E Telephelyfejlesztés Mórahalom BAUSZER Építő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Fémszerelvény és fémmegmunkálás elvégzésére alkalmas telephely építése Mórahalmon a helyi építőipari kapacitás növelése érdekében	EU-s	48 558 262	2009.11.19
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalom COMFORT SYSTEM Kereskedelmi, Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság Épületgépészeti gyártócsarnok építése a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkban	EU-s	97 961 253	2013.04.24
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom DELTA 500 Security Vagyonvédelmi és Biztonsági Korlátolt Felelősségű Társaság A Delta 500 Kft új telephelye Mórahalmon	EU-s	55 681 030	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom DOMINOSPED Kereskedelmi és Fuvarozási Korlátolt Felelősségű Társaság A Dominosped Kft. váltó, futómű javító és diagnosztikai üzemének fejlesztése	EU-s	38 651 945	2014.06.30
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalom EUROSTONE TRADE Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság Telephelyfejlesztés az Eurostone Trade Kft.-nél	EU-s	49 000 000	2013.04.15
GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése Mórahalom EURO-TEAM Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Technológiai korszerűsítés az Euro-Team Kft-nél	EU-s	10 494 533	2010.07.27
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom EX-ANTE 2002. Kutató, Fejlesztő, Tanácsadó és Oktatási Korlátolt Felelősségű Társaság Kreatív nyomdaipari szolgáltatások fejlesztése új telephely építésével a mórahalmi ipari parkban	EU-s	58 124 198	2014.06.30
DAOP 1.1.1/E-10 Telephelyfejlesztés Mórahalom EX-ANTE 2002 Kutató, Fejlesztő, Tanácsadó és	EU-s	13 400 188	2011.06.15

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Oktatási Korlátolt Felelősségű Társaság Az EX-ANTE 2002 Kft. új, szoftverfejlesztési telephelyének létrehozása a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkban			
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom FLÉMA SNACKS Húsfeldolgozó és Élelmiszergyártó Kft. FLÉMA SNACKS Kft. versenyképességének növelése csomagolótechnológiájának fejlesztése révén	EU-s	18 315 000	2011.12.16
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom G - BAU 2000. Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság G-BAU 2000. Kft. telephelyet épít Mórahalmom	EU-s	40 286 644	2014.06.30
GOP 2.1.1-08/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára Mórahalmom HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft. "Komplex műanyagipari technológia fejlesztés a HOK-PLASTIC Kft.-nél"	EU-s	133 310 000	2008.08.28
GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft. Kapacitás- bővítés és hatékonyság- növelés a Hok- Plastic Kft- nél csúcsteljesítményű műanyagipari gépsorok létesítésével	EU-s	50 000 000	2009.06.09
GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése Mórahalmom HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft. "Világszínvonalú műanyagipari gép beszerzése a HOK-PLASTIC Kft.-nél"	EU-s	24 563 440	2010.01.12
GOP 2.1.1-11/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára Mórahalmom HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft. Világszínvonalú háromrétegű fűjt-fólia gyártó berendezés beszerzése a HOK-PLASTIC Kft.-nél	EU-s	100 000 000	2011.08.18
GOP 2.1.1-11/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára Mórahalmom HOK-PLASTIC Műanyaggyártó és Kereskedelmi Kft. Infrastrukturális fejlesztés, és világszínvonalú műanyagipari eszközök beszerzése a HOK-PLASTIC Kft.-nél	EU-s	96 449 654	2012.06.18
GOP 1.1.1-11 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása Mórahalmom HUMANsoft Elektronikai Kft. Komplex nemzetközi vállaltirányítási rendszer	EU-s	210 804 680	2012.02.24

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
élelmiszerbiztonsági és élelmiszervédelmi folyamatokat támogató rendszermodul prototípusának fejlesztése			
GOP 1.1.1-11 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása Mórahalmom HUMANsoft Elektronikai Korlátolt Felelősségű Társaság Együttműködést támogató videokonferencia szolgáltatások felhasználói körének kiszélesítése - VidConf	EU-s	331 236 738	2013.02.28
GOP 1.1.1-09/1 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása Mórahalmom HUMANsoft Elektronikai Korlátolt Felelősségű Társaság Komplex nemzetközi vállalatirányítási rendszer mezőgazdasági célú szolgáltatásokat megvalósító speciális illesztési protokolljainak fejlesztése	EU-s	278 270 054	2010.01.07
GOP 1.1.1-11 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása Mórahalmom HUMANsoft Elektronikai Korlátolt Felelősségű Társaság Új, termelési mintavevő, adattovábbító és -értékelő technológia és működési környezet kifejlesztése mezőgazdasági üzem és értékesítés szervezéshez - "AgroN2"	EU-s	550 110 165	2012.12.20
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom KONIX Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság Telephelyépítés a Konix Kft.-nél	EU-s	35 035 000	2014.06.30
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom LC Packaging TPI Kft. Eszközbeszerzés a TexPack Kft.-nél	EU-s	3 754 200	2012.03.02
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalmom LKG-Delta Fémszerkezetgyártó és Szolgáltató Kft. Fémmegmunkáló üzem bővítése az LKG Kft. telephelyén	EU-s	88 414 938	2013.04.15
DAOP 1.1.1/E Telephelyfejlesztés Mórahalmom LKG-Delta Fémszerkezet Gyártó és Forgalmazó Kft. IKG Kft. fémmegmunkáló üzemének bővítése	EU-s	56 819 841	2009.11.19
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom M és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Kft Vállalati kapacitásbővítés az M és Társa Kft.-nél	EU-s	4 456 000	2012.05.07
GOP 2.1.1-11/B Komplex vállalati technológia fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára Mórahalmom	EU-s	26 068 000	2011.11.15

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
MAGYAR ZSALU 2006 Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Technológiai fejlesztés a Magyar Zsalu 2006 Kft.-nél Mórahalmom			
DAOP 1.1.1/E-11 Telephelyfejlesztés Mórahalmom MAGYAR ZSALU 2006 Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Brikettgyártó üzem létrehozása a Magyar Zsalu 2006 Kft.-nél	EU-s	99 974 936	2011.12.29
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom MIKSI BAU Korlátolt Felelősségű Társaság Miksi Bau Kft. építőipari fémszerkezet gyártó és előkészítő üzemének fejlesztése, Mórahalmi telephelyfejlesztéssel	EU-s	48 133 166	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom MITT Befektetésszervezési Zártkörűen Működő Részvénytársaság Mitt Zrt. telephelye Mórahalmom	EU-s	56 663 580	2014.06.30
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Móraagro Kft nyomdaipari gépbeszerzési pályázata	EU-s	5 960 000	2012.03.02
DAOP 1.1.1/E Telephelyfejlesztés Mórahalmom MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság A MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató KFT telephelyfejlesztésének pályázata.	EU-s	28 271 002	2009.11.19
DAOP 1.1.1/AC-11 Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok, iparterületek és inkubátorházak támogatása Mórahalmom MÓRAÉP Városüzemeltetési, Szolgáltató és Kereskedelmi Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság A Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park fejlesztése	EU-s	295 927 669	2012.05.23
DAOP 1.1.1/A Ipari területek, ipari parkok és vállalkozói inkubátorházak infrastrukturális fejlesztése Mórahalmom MÓRAÉP Városüzemeltetési, Szolgáltató és Kereskedelmi Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság Vállalkozói Inkubátor központ létrehozása Mórahalmom	EU-s	147 660 000	2008.08.14
DAOP 1.1.1/C-09 Inkubátorházak szolgáltatásfejlesztéssel egybekötött építése, bővítése és fejlesztése Mórahalmom	EU-s	119 469 000	2011.04.07

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Móra-Group Kft. A Móra-Group Kft. inkubátorház fejlesztése			
DAOP 1.1.1/A Ipari területek, ipari parkok és vállalkozói inkubátorházak infrastrukturális fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Ipari parki szolgáltatásfejlesztés Mórahalmon	EU-s	238 400 457	2008.08.04
KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Napelemes rendszer telepítése Mórahalom településen.	EU-s	35 452 205	2015.01.19
GOP 2.1.1-11/M Mikro- és kisvállalkozások fejlesztése Mórahalom Móra-Input Kereskedő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Tevékenység folytatására alkalmas ingatlan vásárlás a Móra-Input Kft.-nél.	EU-s	10 000 000	2013.02.27
GOP 2.1.3-11 Komplex technológia fejlesztés és foglalkoztatás támogatása Mórahalom PACAPIME Kft. Eszközbeszerzés a mórahalmi PACAPIME Kft. technológiai fejlesztésének keretében.	EU-s	190 703 499	2011.06.15
GOP 1.3.1-11/A Vállalatok komplex technológiai innovációjának támogatása Mórahalom PACAPIME Kft. Könnyűsúlyú papírok korrugátoron való feldolgozási folyamatának javítása		187 928 875	2011.10.19
GOP 2.1.2/D Komplex technológiai beruházás a hátrányos helyzetű kistérségekben induló vállalkozások részére Mórahalom Pacapime Kft. A Pacapime Kft.kartonpapír-csomagoló gyárának eszköz beszerzése és a gyár infrastruktúrájának kiépítése a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Parkban (Mórahalmon)	EU-s	453 550 561	2008.04.21
GOP 3.2.1-11 Logisztikai központok és szolgáltatások fejlesztése Mórahalom PACAPIME Logistics Korlátolt Felelősségű Társaság A PACAPIME Logistics Kft. fedett raktári kapacitásának létrehozása	EU-s	321 611 612	2013.11.25
GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalom PILLÉR Takarékszövetkezet Információs technológia fejlesztés a Mórahalom és Vidéke Takarékszövetkezetnél	EU-s	3 428 220	2009.08.17
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalom POLIGLETT Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	EU-s	58 229 778	2014.06.30

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Poliglett Kft. gyártóüzemének létrehozása telephelyfejlesztési pályázat keretében			
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom "RÉCI" Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság Mozaikgyártó üzem Mórahalmom	EU-s	56 360 870	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom RH FAKTOR Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Telephelyfejlesztés az RH-Faktor Kft. Mórahalmi ipari parkban lévő telephelyén	EU-s	58 978 318	2014.06.30
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom RMB-TRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság RMB Transz Kft technológiai fejlesztése	EU-s	9 840 000	2012.06.05
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom RMB-TRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság "Zsaluzat gyártás és betonvasalat összeszerelés bevezetése az RMB-TRANSZ Kft.-nél"	EU-s	59 636 115	2014.06.30
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalmom RMB-TRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Telephelyfejlesztés az RMB-TRANSZ Kft.-nél	EU-s	79 732 940	2013.09.12
DAOP 1.1.1/E-11 Telephelyfejlesztés Mórahalmom SEQOMICS Biotechnológia Korlátolt Felelősségű Társaság Diagnosztikai egység létrehozása a Seqomics Biotechnológiai Kft.-nél.	EU-s	33 916 400	2011.12.29
DAOP 1.1.1/E-12 Telephelyfejlesztés Mórahalmom SEQOMICS Biotechnológia Korlátolt Felelősségű Társaság Diagnosztikai egység II. ütem	EU-s	44 249 585	2013.04.15
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom SEQOMICS Biotechnológia Korlátolt Felelősségű Társaság Fermentációs üzem kiépítése a Seqomics Kft.-nél	EU-s	29 986 600	2014.06.30
TÁMOP 2.4.3.D.2-13/1 Szociális gazdaság fejlesztése a konvergencia régiókban Mórahalmom	EU-s	20 250 000	2014.03.28

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
TEAM WORK Szociális Szövetkezet Team Work Szociális Szövetkezet fejlesztés 2013.			
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom TENER PROSPER Korlátolt Felelősségű Társaság Nyomdaipari fejlesztés a Tener Prosper kft-nél	EU-s	49 400 855	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom T.R.Z. Invest Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Telephelyfejlesztés a T.R.Z. Invest Kft.-nél a Mórahalmi Ipari Parkban	EU-s	47 467 000	2014.06.30
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom TSG-2006 Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság A TSG-2006 Kft. profilbővítéséhez kapcsolódó telephelyfejlesztése	EU-s	49 000 000	2014.06.30
GOP 1.1.1-08/1 Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása Mórahalmom TURBO TEAM Gázturbinák, Kompresszorok és Vezérlőrendszerek Karbantartó és Fejlesztő Kft. Zárlat Korlátozó Automatika fejlesztés	EU-s	56 011 500	2009.01.09
DAOP 1.1.1/DE-13 Telephelyfejlesztés és ipartelepítés a területi kohézióért Mórahalmom Tündérkert Trading Korlátolt Felelősségű Társaság "A Tündérkert Trading Kft. üzleti profiljának bővítése új gyártócsarnok építésével"	EU-s	58 565 164	2014.06.30
GOP 2.1.1-08/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése Mórahalmom Varga Pékség 95 Sütőipari és Kereskedelmi Kft. A mórahalmi Varga Pékség technológiai fejlesztése a piaci igények kielégítésére	EU-s	15 162 000	2008.06.17
Közlekedésfejlesztésre irányuló beruházások			
DAOP 3.1.2 Kerékpárút hálózat fejlesztése Mórahalmom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása A homokháti kerékpárút-hálózat bővítése Üllés és Bordány közötti közlekedésbiztonsági és hivatásforgalmi jelentőségű kerékpárút építésével	EU-s	73 422 745	2007.11.27
DAOP 3.2.1 Községi közlekedés fejlesztése Mórahalmom Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása Homokháti Önkormányzatok közösségi közlekedéshez kapcsolódó összehangolt infrastruktúrafejlesztése	EU-s	286 409 938	2008.08.28

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
DAOP 3.1.1/B Önkormányzati és állami tulajdonú belterületi valamint önkormányzati külterületi közutak fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat A Mórahalmom város Önkormányzatának tulajdonában lévő Mórahalmom, 573/14; 1743; 1751; 573/15; 1791 helyrajzi számú belterületi utcák szilárd burkolattal való ellátása	EU-s	62 479 800	2008.04.10
DAOP 4.3.1 Akadálymentesítés Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat A mórahalmi Móra Ferenc ÁMK sportcsarnokának akadálymentesítése a Homokháti Kistérségben élők integrációjáért	EU-s	9 900 000	2008.05.20
DAOP 3.1.1/B-08 Önkormányzati tulajdonú belterületi valamint önkormányzati külterületi közutak fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat A Nagy Imre utca, a Mátyás király körút egy szakaszának, a Füstölő sor, az 55. sz. főút és 0243 hrsz-ú út közötti 0405/38 hrsz-ú út, az 55. számú főút melletti Szervízút és a 1652 és 1653 helyrajzi számú utcák szilárd burkolattal való ellátása Mórahalmom	EU-s	122 822 692	2009.05.28
DAOP 3.1.1/B-09 Önkormányzati tulajdonú belterületi közutak fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmi Mátyás király körút, Batthyány utca és 0391 hrsz-ú út aszfaltburkolattal történő ellátása	EU-s	135 622 068	2010.03.25
DAOP 3.1.2/A-09 Kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom belterületi kerékpárút hálózat fejlesztése a Zákányszéki és Kissori út mentén	EU-s	50 441 922	2009.10.19
KÖZOP 3.2.0/b-08 Projekt kivitelezés Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat (mint konzorciumvezető) Domaszék Község Önkormányzata (mint konzorciumi tag) Ásotthalom Község Önkormányzata (mint konzorciumi tag) Összefüggő hálózati elérést biztosító külterületi kerékpárút építése (Szeged-) Domaszék-Mórahalmom-Ásotthalom között	EU-s	225 180 525	2009.01.30
DAOP 3.1.2/A-11 Kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom és Zákányszék között összefüggő kerékpárosbarát térség kialakítása	EU-s	285 224 345	2013.12.31
DAOP 3.1.1/B-11 Önkormányzati tulajdonú belterületi utak fejlesztése Mórahalmom	EU-s	235 903 096	2012.06.26

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Mórahalmom Városi Önkormányzat Belterületi gyűjtőút hálózat fejlesztése Mórahalmom			
KÖZOP 3.4.0-09 Előkészítési konstrukció Mórahalmom Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. 55 sz. főút 11,5 t-s burkolat-megerősítése Szeged-Baja közötti szakaszán, valamint Mórahalmom elkerülő (előkészítés)	EU-s	2 136 799 929	2009.12.10
Környezetvédelmi célú beruházások			
DAOP 5.2.1/D Környezeti értékeink védelme, környezetbiztonság - kiemelt projekt Mórahalmom Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság Komplex vízviszataratási akcióprogram a Nagyszéksós-tó vízrendszerében	EU-s	171 820 094	2008.07.15
DAOP 5.2.1/B-09 Regionális jelentőségű vízvédelmi intézkedések Mórahalmom Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi igazgatóság Algyői-főcsatorna vízgyűjtőjének vízpótlása	EU-s	685 970 994	2010.08.09
KEOP 4.10.0/A/12 Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Földi Lajosné Tűzép telep energetikai korszerűsítése	EU-s	20 065 500	2013.07.25
KEOP 4.2.0/A/09 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom HBF Macydo Ipari-, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság A HBF Macydo Kft. telephelyén napkollektor telepítése.	EU-s	5 160 077	2010.09.21
KEOP 7.6.3.0 Környezetvédelmi célú informatikai fejlesztések a közigazgatásban (e-környezetvédelem) Mórahalmom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása HOMOKHÁTI KISTÉRSÉGI INTEGRÁLT KÖRNYEZETI MONITORING KÖZPONT ÉS HÁLÓZAT LÉTREHOZÁSA	EU-s	14 142 000	2008.04.04
KEOP 7.1.1.1 Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek fejlesztése Mórahalmom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Homokháti Kistérség Többcélú Társulása települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerének fejlesztése szemléletformálás, veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtése és házi komposztálás elterjesztése révén - előkészítés	EU-s	9 006 600	2008.06.04
KEOP 6.3.0/2F/09 Környezetvédelmi célú informatikai fejlesztések a közigazgatásban (e-környezetvédelem) Mórahalmom Homokháti Kistérség Többcélú Társulása	EU-s	233 456 876	2010.02.15

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
Homokháti kistérségi integrált környezeti monitoring központ és hálózat létrehozása			
KEOP 7.3.1.1 Élő- és élettelen természeti értékek megőrzése, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése Mórahalmom Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Élőhelyrekonstrukciós tevékenységek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	EU-s	22 983 600	2008.10.21
KEOP 4.1.0 Hő- és/vagy villamosenergia-előállítás támogatása megújuló energiaforrásból Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmi geotermikus kaszkád rendszer	EU-s	271 840 500	2008.02.05
KEOP 4.2.0/A/11 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Napelemes rendszer telepítése Mórahalmom óvoda	EU-s	10 771 181	2011.08.26
KEOP 4.2.0/A/11 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Napelemes rendszer telepítése Mórahalmom Cacao Club	EU-s	10 252 813	2011.08.26
KEOP 4.2.0/A/11 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Napelemes rendszer telepítése Mórahalmom Iskola	EU-s	35 347 076	2011.08.26
KEOP 5.5.0/B/12 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Mórahalmom Városi Könyvtár és Közösségi Ház Épületenergetikai Korszerűsítése	EU-s	37 321 229	2014.07.15
KEOP 4.10.0/C/12 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Napelemes kiserőmű létesítése Mórahalmom Városi Önkormányzat beruházásában	EU-s	257 019 483	2014.05.06
KEOP 3.3.0/09 Az erdei iskola és erdei óvoda hálózat infrastrukturális fejlesztése Mórahalmom MÓRA-TOURIST Információs és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság "Felelősséggel a jelen és jövő generáció környezettudatosságáért" Hatékony környezeti nevelés az interaktivitás és élménypedagógia jegyében, a Zöld Közösségi Ház és Erdei Iskola infrastrukturális hátterének fejlesztése révén	EU-s	56 858 455	2009.09.02

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
KEOP 4.10.0/A/12 Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom PILLÉR Takarékszövetkezet PILLÉR Takarékszövetkezet mórahalmi és szegedi fióktelepén a villamosenergia kielégítése napelemes rendszer telepítése által	EU-s	14 367 510	2014.08.01
KEOP 5.3.0/A/09 Épületenergetikai fejlesztések Mórahalmom Pillér Takarékszövetkezet Pillér Takarékszövetkezet 6 kirendeltségének energetikai korszerűsítése	EU-s	32 091 233	2010.12.11
KEOP 4.2.0/A/11 Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal Mórahalmom Szent László Király Plébánia A Mórahalmi Római Katolikus templom fűtésrendszerének felújítása és szilárd biomassza alapú energetikai rendszerének kialakítása	EU-s	7 935 000	2011.05.18
Városfejlesztési célú beruházások			
DAOP 5.1.1-09-1f Szociális célú városrehabilitáció Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Szociális városrehabilitációs fejlesztések Mórahalmom	EU-s	2. fordulóba léphet	2011.01.17
DAOP 5.1.1-09-2f Szociális célú városrehabilitáció Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Szociális városrehabilitációs fejlesztések Mórahalmom	EU-s	414 446 885	2012.10.09
Turisztikai beruházások			
DAOP 2.1.1/B-09 Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása Mórahalmom Bornemzet Kereskedelmi és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság Az 1910-es Nagy Magyarországot bemutató skanzen kialakítása Mórahalmom I. ütem	EU-s	550 800 000	2010.05.05
DAOP 2.1.1/I-12 Egészségügyi turizmus szolgáltatásainak fejlesztése a konvergencia régiókban Mórahalmom Móra-Art Kulturális Korlátolt Felelősségű Társaság Elixir Medical Wellness Hotel*** Mórahalmom kialakítása	EU-s	496 790 000	2013.12.31
DAOP 2.1.1/D Bor- és pálinkaturizmushoz kapcsolódó kizárólag turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések 100.000 euro támogatási összeg fölött Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat Borház, avagy szőlészeti, borászati bemutató- és kóstolóhely kialakítása Mórahalmom	EU-s	57 953 913	2008.11.03
DAOP 2.1.1/E Aktív turisztikai fejlesztések Mórahalmom Mórahalmom Városi Önkormányzat	EU-s	37 578 000	2008.11.03

Beruházás megnevezése	Forrás	Beruházás költsége Ft	Támogatási döntés dátuma
A Móra-Túra útvonal rehabilitációja, valamint központi pihenőhely kialakítása a Nagyszéksósi Iskolánál			
DAOP 2.1.1/C Kulturális és gasztronómiai turisztikai célú rendezvények infrastrukturális háttérének fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Mórahalom kulturális és gasztronómiai rendezvényeinek infrastrukturális háttérének fejlesztése	EU-s	13 230 000	2008.11.03
DAOP 2.1.1/A-2f "Dél-Alföld Spa", egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő fejlesztése	EU-s	440 000 000	2009.11.06
DAOP 2.1.1/E-09 Aktív turisztikai fejlesztések Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Csónakház, móló és túraútvonal kialakítása a Nagyszéksós-tó körül	EU-s	37 157 469	2010.04.19
DAOP 2.1.1/A "Dél-Alföld Spa", egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő fejlesztése	EU-s	2. fordulóba léphet	2008.08.13
DAOP 2.1.1/B-09 Történelmi és kulturális örökség turisztikai hasznosítása Mórahalom Mórahalom Városi Önkormányzat Klebelsberg világa- gr. Klebelsberg Kúnó szellemi, kulturális, gazdasági örökségét bemutató ház fejlesztése Mórahalmon	EU-s	88 032 599	2010.07.08
DAOP 2.1.2/A Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése Mórahalom MÓRA-INVEST Beruházó, Fejlesztő és Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társaság Hotel Colosseum wellness és konferencia szálloda létrehozása Mórahalmon	EU-s	512 295 000	2008.10.20
DAOP 2.1.1/K-11 Turisztikai szolgáltatások fejlesztése Mórahalom THERMÁLGYŰRŰ Turisztikai és Vendéglátó Korlátolt Felelősségű Társaság A mórahalmi Thermálgyűrű Kft. turisztikai szolgáltatás fejlesztése	EU-s	44 844 422	2011.10.11

2. melléklet: Mórahalom városrészi adatok

Mutató megnevezése	Mórahalom összesen*	1. Turisztikai fejlesztéssel érintett terület	2. Kereskedelmi szolgáltató terület	3. Ipari övezet	Külterület
Lakónépesség száma	5804	2319	1795	312	1376
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,1	16,6	12,6	17,0	15,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,1	56,9	58,4	71,2	60,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	25,8	26,5	29,0	11,9	23,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	17,4	12,0	14,3	14,4	30,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	11,4	15,8	10,5	10,5	5,7
Lakásállomány (db)	2674	971	775	108	820
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,4	4,4	11,4	3,7	46,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,0	34,6	31,8	32,9	40,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,3	6,4	6,3	4,5	14,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,5	60,4	63,2	65,7	56,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	37,5	36,3	39,0	22,3	40,4
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	5718				

Mutató megnevezése	Mórahalom összesen*	1. Turisztikai fejlesztéssel érintett terület	2. Kereskedelmi szolgáltató terület	3. Ipari övezet	Külterület
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	33,5	30,3	32,8	34,0	40,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	55,7	58,0	54,3	46,5	55,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	9,3	7,5	8,4	6,6	14,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,3	4,0	5,0	2,4	8,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	13,6	3,6	9,9	2,9	36,1
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	3,4	2,0	2,9	5,8	5,6

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

3. melléklet: Mórahalom szegregátumainak adatai

Mutató megnevezése	Mórahalom összesen*	1. szegregátum (Nyár utca - Szárító utca - Petőfi Sándor utca - Fűrj dűlő)
Lakónépesség száma	5804	50
Lakónépesség belül 0-14 évesek aránya	15,1	20,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,1	40,0
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	25,8	40,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	17,4	45,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	11,4	8,6
Lakásállomány (db)	2674	25
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	19,4	48,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,0	45,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,3	30,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,5	44,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	37,5	59,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	5718	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	33,5	63,6
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	55,7	76,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	9,3	8,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,3	8,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	13,6	50,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	3,4	9,1

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

